INSTITUTIONES
THEOLOGIÆ DOGMATICÆ

AD USUM

SEMINARII AVERSANI

EXCERPTAE

EX THEOLOGIA UNIVERSA

R. P. THOMAE EX CHARMES

Nonnullis ablatis, nonnullis adjectis, nonnullis vel in majori lumine, vel in alia parte collocatis.

Editio altera nitidior, et correctior.

TOM. III.

TRACTATUS De Deo Creatore.
De Incarnatione Verbi Divini.
Appendix De Cultu, et Invocatione Ss.

Neapoli,
EX TYPOGRAPHIA JANUARII PALMA.
1841.

TRACTATUS IV.

DE DEO CREATORE.

Not. Circa creationem haec est fides nostra in Symbolo Nicaeno — Constantinopolitano definita : *Credimus in unum Deum Patrem omnipotentem*, *factorem coeli et terrae*, *visibilium omnium*, *et invisibilium conditorem*. Cum itaque illud Symbolum omnes creaturas in *visibiles*, seu corporeas, et *invisibiles*, seu spirituales distribuat, hunc ordinem sequemur, agemusque, 1. De Angelis. 2. De visibilis hujus universi productione.

DISSERTATIO I.

De Angelis.

Not. De Angelis multas quaestiones congerunt Theologi, quae, vel ad Philosophiam spectant, vel sunt penitus incertae, vel certe prorsus inutiles videntur. Nos vero Sacrae Scripturae et Traditionis lumine ducti, ea principaliter examinando suscipimus, quae his duobus momentis possunt probari. Agemus itaque 1. De existentia, et creatione. 2. De natura. 3. De statu in quo conditi sunt. 4. De loco, motu, potentia motrice, et locutione Angelorum. 5. De eorum peccato et ejusdem poena. 6. De variis eorum ordinibus. 7. Tandem de missione, illuminatione, et custodia Angelorum.

CAPUT I.

De Existentia Angelorum.

Not. Angelus, juxta Patres et Theologos, nomen est officii, non naturae : definiri potest, *Substantia creata*, *Spiritualis*, *completa*.

Dicitur 1. *Substantia creata*, id est, per se subsistens, et ex nihilo producta.

Dicitur 2. *Spiritualis*, id est, incorporea, juxta illud,

Hebr. 1. *Omnes sunt administratorii Spiritus.* At ex Lucae 24. *Spiritus carnem et ossa non habet.*

Dicitur 3. *Completa*, quia est integra, nec ordinatur ad alterius compositionem; et per hoc ab anima rationali distinguitur.

CONCLUSIO.

Existunt Angeli. Est de fide contra Sadducaeos.

Prob. 1. Ex Scriptura, in qua frequens est memoria Angelorum. Genes. 19. *Venerunt duo Angeli Sodomam;* et Cap. 22. *Angelus Domini de coelo clamavit, dicens: Abraham* etc. Matth. 16. *Angeli eorum in caelis vident semper faciem Patris.* Unde D. Aug. in Psal. 102. ait: *Esse Angelos novimus ex fide, et multis apparuisse scriptum legimus, et tenemus, nec inde dubitare fas nobis est.* Ergo.

Prob. 2. Ex Conc. Lateranensi cap. *firmiter*, ubi, definitur, Deum, *sua omnipotenti virtute, simul ab initio temporis utramque de nihilo condidisse creaturam, et spiritualem, et corporalem, Angelicam videlicet, et mundanam, et deinde humanam, quasi communem, ex spiritu et corpore constitutam.* Ergo.

Dices: Moyses non descripsit creationem Angelorum. Ergo non dantur.

Resp. nego conseq. Ideo enim Moyses creationem Angelorum praetermisit, quia periculum erat, ne Israelitae, in idololatriam propensi, Angelorum excellentiam cognoscentes, ipsos tamquam Deos colerent.

Q. 1. *Quo tempore Angeli fuerint creati?*

R. Simul cum Mundo creati sunt, nec ante, ut constat ex cap. *firmiter;* et probatur ex Genes. 1. *In principio creavit Deus coelum et terram;* ubi, sub nomine *coeli*, comprehendit Angelos; et Exodi 20. *Sex enim diebus fecit Dominus coelum, et terram, et mare, et omnia, quae in eis sunt.* Ergo et Angelos, qui in coelis contineutur.

Q. 2. *Quo loco creati sint Angeli?*

R. Id omnino certum non est. Probabile est, in coelo quidem eos fuisse conditos, juxta Lucae 10. *Videbam Satanam sicut fulgur de coelo cadentem.* Sed non in coelo empyreo, quod est sedes Beatorum; alias Satanas non potuisset dicere: *In Coelum conscendam.* Isaiae 14.

CAPUT II.

De natura Angelorum.

Constat ex definitione Angelorum, ipsos esse spirituales et intellectuales. Restat resolvendum, utrum sint immortales; et ejusdem, vel diversae speciei.

Q. 1. *An Angeli sint immortales?*

R. Sunt immortales ab intrinseco, non ab extrinseco.

Prob. 1. *pars.* Illi sunt immortales ab intrinseco, qui carent principio corruptionis. Atqui Angeli carent principio corruptionis: nempe principium corruptionis est materia, cujus enim partes dissolvuntur, totum perire necesse est. Atqui Angeli, utpote Spirituales, non constant materia. Ergo.

Prob. 2. *pars.* Illi non sunt immortales ab extrinseco, qui possunt ab aliqua causa extrinseca destrui. Atqui Angeli possunt a Deo destrui, Sap. 11. *Quomodo autem posset aliquid permanere, nisi tu voluisses?* Ergo.

Dices: Ex D. Damasceno, *l.* 2. *de Fide Orth. c.* 3. *Angelus immortalis est, non natura sed gratia.* Ergo non est immortalis ab intrinseco.

Resp. dist. ant. Angelus est immortalis, gratia naturali creationis, *conc.* gratia supernaturali, *nego ant.* Hic est ergo SS. Patrum sensus, quod Angelus non a se, sed a Deo, per creationis beneficium, immortalitatem habeat. Illud autem beneficium vocatur gratia, quia est indebitum.

Q. 1. *An Angeli sint ejusdem, vel diversae speciei?*

R. Haec quaestio non pertinet ad fidem, cum nec colligi possit ex Scriptura, et Traditione; nec sit definita. Probabilior est sententia, quae asserit omnes Angelos esse ejusdem speciei, soloque numero differre.

Prob. Illa sententia videtur probabilior, quae propius accedit ad modum loquendi Patrum. Atqui talis est sententia, quae docet, Angelos omnes esse ejusdem speciei. Ergo.

Prob. min. Ex Patribus: *Angeli omnes*, ait D. Basil. l. 3. contra Eunom. *ut appellationis unius, sic et naturae omnino sunt invicem.* D. Damasc. *lib. de duabus voluntatibus*, ait, *Angeli et homines suam quique divisam et distinctam habent hypostasim, etsi ejusdem naturae sint.* Quia ex D. Aug. in Psal. 103. natura Angeli est, quod sit Spiritus: *Ex eo quod est*, inquit, *Spiritus, etsi ex eo quod agit, Angelus est.* Atqui omnes Angeli sunt Spiritus. Ergo.

Dices: Angeli differunt forma. Ergo differunt specie.

Resp. nego ant. Angeli enim solo numero, seu individuatione, differunt, non forma; differt enim Gabriel a Michaele, quod hanc, non autem illam in individuo naturam habeat, licet ejusdem sit speciei cum aliorum Angelorum natura.

CAPUT III.

De Statu in quo Angeli conditi sunt.

Q. 1. *Utrum Angeli creati fuerunt beati?*

R. Angeli fuerunt creati beati, beatitudine naturali, non autem beatitudine supernaturali.

Prob. 1. *pars:* Beatitudo naturalis consistit in perfectione, quae omnem excludat miseriam. Atqui Angeli fuerunt creati in illa perfectione: miseria enim est poena peccati. Ergo. Hinc D. Aug. *l. de Corrept. et Gratia*, ait: *Diabolus et Angeli ejus beati erant, antequam caderent.*

Prob. 2. *pars:* De ratione beatitudinis supernaturalis, quae consistit in intuiva Dei visione, est stabilitas et confirmatio in bono. Sed Angeli, statim ut creati sunt, confirmati non fuerunt in bono, ut patet ex lapsu malorum Angelorum. Ergo.

Resolves. Beatitudinem bonorum Angelorum supernaturalem fuisse praemium illorum in bono perseverantiae, ut asserit D. Aug. *l. de Corrept. et Grat. c.* 11. *discens*: *Angeli sancti, cadentibus aliis per liberum arbitrium, steterunt ipsi; et hujus mansionis debitam mercedem recipere meruerunt, tantam scilicet beatitudinis plenitudinem, qua eis certissimum sit, semper se in illa mansuros.*

Q. 2. *An Angeli creati fuerint in statu gratiae sanctificantis?*

R. Affir. Eruitur ex Scriptura, *Ezech.* 18. ubi quod de Rege Tyri ad litteram dicitur, a SS. Patribus de Lucifero intelligitur: *Ambulasti perfectus in viis tuis a die conditionis tuae, donec inventa est iniquitas in te.* Ergo per peccatum, amisit perfectionem; non naturalem, ergo supernaturalem. Sed perfectio supernaturalis consistit in gratia sanctificante. Ergo. Hinc D. Aug. *l.* 12. *de Civit. Dei c.* 9. ait: *Cum amore casto, quo illi adhaererent, creavit; simul in eis condens naturam, et largiens gratiam.* Contrarium nostrae responsionis damnatum est contra Bajum, Prop. IX.

Resolves, Angelos in primo instanti suae creationis recepisse fidem, et alias virtutes, quae gratiam sanctificantem consequuntur.

CAPUT IV.

De Loco, Motu, Potentia motrice, et Locutione Angelorum.

Q. 1. *An Angeli sint in loco, et quomodo?*

R. ad 1. Angeli vere sunt in loco.

Prob. Ex *Apoc. cap.* 20. ubi dicitur, diabolum fuisse ligatum et missum in abyssum. Ergo Angelus est in loco; alias esset nullibi, quod repugnat.

R. ad 2. Angeli non sunt in loco circumscriptive, sed definitive.

Prob. 1. *pars.* Esse in loco *circumscriptive*, est ita contineri loco, ut res, quae in eo est, correspondeat variis partibus loci. Atqui Angeli non correspondent variis partibus loci; nam partes non habent, cum omnis materiae sint expertes. Ergo.

Prob. 2. *pars.* Rem esse in loco *definitive*, est eam certo spatio ita contineri, ut non sit alibi. Atqui Angeli certo spatio ita continentur, ut non sint alibi; nam extensionem virtualem limitatam habent. Ergo.

Dices cont. 1. *p.* D. Athanasius, Epist. ad Serpionem, ait: *Angeli consistunt in certis locis, loco circumscribuntur.* Ergo.

Resp. dist. ant. Loco circumscribuntur, improprie, *conc.* proprie, *nego.* Circumscribi improprie, est spatio comprehendi, seu, est rem ita certo spatio contineri, ut alibi non sit; hoc autem satis erat Patribus, ut probarent immensitatem soli Deo, non Angelis, competere.

Q. 2. *An Angeli moveantur localiter?*

R. Affirm. Nam moveri localiter, est transire de loco in locum, fluxu continuo; idque factum esse declarat Scriptura, Lucae 1. *Missus est Angelus Gabriel a Deo in civitatem Galileae, cui nomen Nazareth, ad Virginem . . . et ingressus Angelus ad eam, dixit . . . et discessit ab illa Angelus.* Et Lucae 2. *Discesserunt Angeli a Pastoribus in coelum.* Ibi certe est motus localis, nempe derelictio termini *a quo*, et progressus ad terminum *ad quem.*

Q. 3. *An Angeli possint movere corpora localiter?*

R. Affirm. ut constat „ *Daniel. cap.* 14 ubi Angelus portavit Prophetam Habacuc ex Judaea in Babylonem: *Et portavit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone supra lacum.* Et *Matth.* 4. *Assumpsit eum* (Jesum) *diabolus in sanctam Civitatem, et statuit eum super pinnaculum templi . . .*

Q. 4. *Utrum, et quomodo Angeli inter se colloquantur?*

R. *ad* 1. Angeli inter se colloquuntur, ut de fide constat ex Scriptura. Isaiae 6. *Duo Seraphim clamabant alter ad alterum, Sanctus, Sanctus, Sanctus Dominus, etc.* Et Epist. Can. Judae: *Cum Michael Archangelus, cum diabolo disputans, altercaretur . . . . dixit: imperet tibi Dominus.*

R. *ad* 2. Angelus alterum alloquitur Angelum, suam intellectionem, aut volitionem ad illum dirigendo per actum, quo vult, ut utraque, vel alterutra illi pateat. Ratio D. Thomae est, *q.* 107. *a.* 1. quia *loqui ad alterum, nihil aliud est, quam conceptus mentis alteri manifestare.* Atqui Angelus, intellectionem et volitionem ad alterum dirigendo, illi manifestat suos conceptus; et non dirigendo, illi occultat. Ergo.

CAPUT V.

De peccato Angelorum et ejusdem poena.

Q. 1. *Cujus speciei fuerit primum peccatum Angelorum?*

R. *Fuit peccatum superbiae.*

Prob. Ex Tobiae 4. ubi Spiritus Sanctus dicit, *Superbiam numquam in tuo sensu, aut in tuo verbo dominari permittas: in ipsa enim initium sumsit omnis perditio.* Et Isaiae 14. de diabolo, sub nomine Regis Babylonis, dicitur: *Detracta est ad inferos superbia tua . . . quomodo cecidisti de coelo Lucifer, qui mane oriebaris? qui dicebat in corde suo, in coelum conscendam, similis ero Altissimo.* Unde S. Chrysostom. hom. in Joan. ait: *Neque diabolus cecidisset, nisi se scelere superbiae coinquinasset.* Ergo.

Q. 2. *Quodnam fuit objectum superbiae Angelorum apostatarum?*

R. Est incertum; probabilius tamen est, illud peccatum superbiae in eo positum fuisse, quod aequalitatem cum Deo desideraverint, non quidem absolute, (neque enim potuerunt ante peccatum judicare illam aequalitatem esse possibilem) sed conditionate, si nimirum esset possibilis; in eoque desiderio mirum in modum sibi complacuerint.

Prob. Ex citato textu Isaiae 14. *In coelum conscendam, super astra Dei exaltabo solium meum, similis ero Altissimo.* Idipsum diserte docet D. Gregor *l.* 34. Moral. cap. 17. *Ei a quo conditus fuerat, subesse despexit . . . appetiit, ut et praeesset caeteris, et nulli subesset, dicens: ascendam super altitudinem nubium, et similis ero Altissimo; cujus eo ipso similitudi-*

nem perdidit, quo esse ei superbe similis in celsitudine concupivit.

Q. 3. *An omnes Angeli, qui cum Lucifero ceciderunt, fuerunt ex uno tantum ordine, aut ex una tantum hierarchia?*

R. Probabile est, quod fuerint ex quolibet ordine, et ex qualibet hierarchia.

Prob. Quia Apost. *Rom.* 8. inter humanae salutis hostes recenset Angelos, Principatus, et Virtutes. *Neque Angeli*, inquit, *neque virtutes . . . neque creatura alia poterit nos separare a charitate Dei.*

Q. 4. *Quot Angelos Lucifer in suam partem traxerit?*

R. Cum. D. Thom. *q.* 73. *a.* 8. *Eum quamplurimos secum traxisse, quamquam non tot, quot in gratia, cum suo duce Michaele, remanserunt.* Nam *Apoc.* 12. de apostatarum Angelorum principe legitur: *Et cauda ejus trahebat tertiam partem stellarum coeli, et misit eas in terram.* Atqui per illas stellas intelliguntur Angeli, qui ceciderunt. Ergo duae illorum partes missae non sunt in terram.

Q. 5. *Quotuplex poena consecuta est peccatum daemonum?*

R. Quadruplex, nempe 1. Caecitas mentis. 2. Obstinatio voluntatis in malo. 3. Exclusio a gloria. 4. Tormentum ignis.

Q. 6. *Quae, et quanta sit daemonum caecitas?*

R. In hoc consistit, quod priventur omni penitus lumine supernaturali, non vero naturali.

Prob. 1. *pars.* Quia lumen supernaturale est ordinatio quaedam ad vitam aeternam. Atqui daemones nullum habent ordinem ad vitam aeternam. Ergo privantur omni lumine supernaturali gratiae. Unde de daemone dicitur: Ezech. 28. *Ejeci te de monte Dei, et perdidi te, o Cherub . . . et elevatum est cor tuum in decore tuo: perdidisti sapientiam tuam in decore tuo, in terram projeci te.* Et ideo dicuntur ab Apost. Ephes. 6. *mundi rectores tenebrarum harum.*

Prob. 2. *pars.* Quia intellectus in naturalibus non minuitur, nisi cum minuitur natura, cujus est facultas. Atqui daemonum natura per peccatum non est imminuta. Ergo nec eorum intellectus in naturalibus. Unde S. Dionys. *l. de Divin. Nom. c.* 4. dicit. *Naturalia dona in Angelis integra remanserunt.*

Q. 7. *An tanta sit daemonibus obstinatio voluntatis, ut nullum possint exercere actum moralem omnino bonum?*

R. *Affirm.* Ratio est 1. summum Dei vindicis odium, quo voluntas eorum male affecta, semper Deo displicere velit. 2. Privatio concursus divini, cujus defectu nihil nisi malum,

ipsis placere potest. Unde vocantur spiritus mali, Psal. 77. *immissiones per Angelos malos.*

Q. 8. *Utrum detur aliquis locus in terrae visceribus, ad cruciatum daemonum destinatus?*

R. *Affirm.* Ut clarissime testatur D. Petrus Epist. 2. cap. 2. *Deus Angelis peccantibus non pepercit*, inquit, *sed rudentibus inferni detractos ad tartarum tradidit cruciandos.* Et licet nonnulli ex illis, ante diem judicii, poenas suae damnationis luant in hoc aere nostro, ubi ad hominum exercitationem divagari permittuntur, juxta illud Ephes. 6. *Non est nobis colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus Principes et Potestates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in coelestibus*, id est, in aere nostro; tamen fides docet, in die judicii, omnes prorsus in carcerem infernalem esse detrudendos, qui est *terra miseriae et tenebrarum, ubi umbra mortis, et nullus ordo, sed sempiternus horror inhabitat.*

Q. 9. *An daemones in inferno torqueantur igne vero, et corporeo?*

R. *Affirm.* Ut tradit communis Patrum, et Ecclesiae consensus.

Prob. 1. Ex Script. Deut. 32. *Ignis succensus est in furore meo, et ardebit usque ad inferni novissima.* Isaiae 33. *Quis poterit habitare de vobis cum igne devorante? Quis habitabit ex vobis cum ardoribus sempiternis?* Et Matth. 25. *Discedite a me maledicti in ignem aeternum, qui paratus est diabolo, et angelis ejus.* Ex quibus sic arguo: Scriptura Sacra sumi debet in proprio sensu, quando nulla est necessitas illam in sensu metaphorico accipiendi. Atqui nulla est necessitas nomen, *ignis*, toties repetitum, in sensu metaphorico accipiendi, cum nullum sequatur absurdum, si intelligatur de vero igne corporeo. Ergo. Hinc D. Hieron. Epist. 59. arguit Origenem, quod ignem tartareum ad metaphoram transtulerit.

Prob. 2. Ex Patribus: S. Gregor. *l.* 4. *dialog. c.* 29. de igne infernali, affirmat: *corporeum esse non ambigo.* Et S. Aug. *l.* 21. *de Civit. Dei*, c. 10. *Adaerebunt*, inquit, *spiritus incorporei, corporeis ignibus cruciandi.*

Q. 10. *Quomodo daemones ab igne corporeo torqueantur?*

R. Haec quaestio est mere philosophica, de qua nihil certum posse haberi in hac vita, ingenue fatetur D. Aug. *ibidem*, dicens: *Quamvis miris, tamen veris modis etiam spiritus incorporeos poena corporalis ignis affligi.* Non ergo mi-

rum est, si in tot, tamque varias circa praesentem controversiam sententias abierint Theologi, quas referre contra nostrum institutum est.

CAPUT VI.

De Variis Angelorum ordinibus.

Not. 1. Certum est, quod Angelorum numerus sit maximus, ut constat ex Danielis 7. *Millia millium ministrabant ei, et decies millies centena millia assistebant ei.* At quantus sit hic numerus, res est penitus incerta, de qua tum Scriptura, tum Traditio, sine quibus id sciri non potest, tacent.

Not. 2. Cum Angeli inter caeteras omnes creaturas dignitate praestent, dubium esse non potest, quin innumera eorum multitudo sit ordinatissima. Hinc vulgo dicitur *exercitus*, qui non nisi ex ordine coalescit, et *chorus*, qui proprie est societas psallentium, in qua ne minima dissonantia debet reperiri.

Not. 3. Hierarchia *est multitudo ordinata sub unius sacri Principis gubernatione.*

Ordo, seu chorus, *est hierarchiae Angelicae gradus unus:* conveniens in hierarchiae suae communi modo illuminationis, distinctus secundum officia diversa. His positis.

Q. 1. *Quot sunt hierarchiae Angelorum?*

R. Cum D. Dionysio *lib. de caelesti hierarchiâ, cap.* 6. sunt tres, nempe *Suprema*, quae immediate a Deo recipit illuminationes, easque tramsmittit Angelis secundae hierarchiae. *Media*, quae divinas illuminationes immediate recipit ab Angelis primae hierarchiae, easque transmittit Angelis tertiae hierarchiae. *Infima*, quae divinas illuminationes recipit ab Angelis secundae hierarchiae, easque transmittit hominibus.

Q. 2. *Quot sint ordines, seu chori Angelorum?*

R. Sunt novem, quorum tres in qualibet hierarchia continentur.

In prima hierarchia continentur, *Seraphini*, *Cherubini*, et *Throni.*

In secunda sunt, *Dominationes*, *Virtutes*, et *Potestates.*

In tertia sunt, *Principatus*, *Archangeli*, et *Angeli.* Porro illa diversa nomina sortiuntur ex diversis, quibus funguntur, ministeriis et officiis.

1. *Seraphini*, sic dicuntur, quia charitatem divinam, qua ardent, in alios Angelos transfundunt.
2. *Cherubini*, sic appellantur, quia eminentem scientiam, qua praediti sunt, aliis communicant.
3. *Throni*, sic dicuntur, quia ipsis majestas divina insidet, tanquam Judex, unde divina Judicia aliis Angelis denuntiant.

4. *Dominationes*, sic dicuntur, quia in eis maxime elucet supremum Dei in res creatas dominium, dominatumque exercent in inferiores Angelos, tanquam in subditos.
5. *Virtutes*, sic dicuntur, quia, virtute quasi divina pollentes, causas universales movent, per eos patrantur miracula, etc.
6. *Potestates*, sic dicuntur, quia, potestatem creatoris participantes, potestates infernales cohibent, efficiuntque, ne hominibus noceant.

7. *Principatus*, sic dicuntur, quia moderamine suo inferioribus Angelis principantur, nec non Regnis et Principatibus, quos regunt et custodiunt.
8. *Archangeli*, sic dicuntur, quia majora et summa hominibus annuntiant, ipsisque committitur custodia Pontificum, Regum, Principum, et aliorum Pastorum.
9. *Angeli*, sic dicuntur, quia minora annuntiant, hominumque privatorum custodes constituuntur.

CAPUT VII.

De Missione, Illuminatione, et Custodia Angelorum.

Q. 1. *Utrum, et a quo Angeli mittantur?*

R. Angeli hominibus a Deo mittuntur, tum ad quaedam ipsis exhibenda ministeria, tum ad ventura ipsis praenuntianda; id patet ex Scriptura. Exodi 33 *Mittam praecursorem Angelum tuum.* Tobiae 12. Angelus Raphael ait: *Tempus est, ut revertar ad eum, qui me misit.* Et Lucae 1. *Missus est Angelus Gabriel a Deo.*

Q. 2. *Utrum Angeli ab aliis superioris hierarchiae mitti possint.*

R. *Affirm.* Ut communis Theologorum fert sententia. Ratio est, quia ibi potest esse missio unius ab alio, inter quos est praelatio. Atqui inter Angelos, sive bonos, sive malos,

est praelatio, ut constat *ex Daniel.* 10. ubi Michael dicitur, *Unus de principibus primis.* Et ex Job. 41. ubi *Leviathan* dicitur, *Rex super universos Filios superbiae.*

Q. 3. *Utrum Angeli illuminent homines?*

R. Affirm. Estque de fide. Nam illuminare nihil aliud est, ex D. Thoma, quam veritatem aliquam revelare. Atqui Angeli revelant hominibus plures veritates; ut constat ex Scriptura, Daniel. 8.: *Ait ad me* (Gabriel) *intellige Fili hominis.* Et cap. 9. *Docuit me*, Gabriel, *dixitque: Daniel nunc egressus sum, ut docerem te, et intelligeres*, etc. Et Matth. 2. *Angelus Domini apparuit in somnis Joseph, dicens: surge . . . et fuge in Ægyptum . . . futurum est enim, ut Herodes quaerat puerum, ad perdendum eum.* Ergo.

Q. 4. *An Angeli deputentur ad custodiam hominum?*

R. Affirm. Est de fide. *Prob.* ex Scriptura, Psal. 90. *Angelis suis Deus mandavit de te, ut custodiant te.* Et Hebr. 1. Apost. ait: *Nonne omnes sunt administratorii spiritus, in ministerium missi propter eos, qui haereditatem accipient salutis.* Ergo.

Accedit unanimis consensus Patrum, dicentium cum Origene, Hom. 8. Genes.: *Angeli tenent curam animarum nostrarum, et eis ab infantia, tanquam tutoribus et curatoribus, committuntur.*

Q. 5. *An singuli fideles suum habeant Angelum custodem?*

R. Affirm. Et hoc ita certum est, contra Calvinum, *L.* 1. *inst. c.* 14. ut quamvis oppositum non sit haereticum, utpote nondum ab Ecclesia definitum, nihilominus sit erroneum.

Prob. 1. *ex Scriptura*, Matth. 18. *Videte, ne contemnatis unum ex his pusillis: dico enim vobis, quia Angeli eorum semper vident faciem Patris mei qui in Coelis est.* Ubi Christus 1. non dicit, *Angelus*, sed *Angeli*, significans non unum, sed plures pluribus praefici. 2. Non dicit simpliciter, *Angeli*, sed *Angeli eorum*, id est, Angeli cuilibet deputati . . . . Haec veritas ita primorum fidelium mentem pervaserat, ut *Act.* 12. Petro e carcere educto et pulsanti ostium domus Mariae matris Joannis, fideles, qui ibi multi erant, dixerint, *Angelus ejus est.*

Prob. 2. Ex Patribus Graecis et Latinis.

Eusebius Caesariensis, *L.* 13. *de praeparatione evangelica. c.* 7. ait *Angelum unicuique ad custodiam divinitus datum, nos ex Scriptura didicimus.*

S. Hieronym. in Cap. 28. Matthaei; *Magna dignitas ani-*

narum, ut unaquaeque, ab ortu nativitatis, habeat in custodiam sui Angelum delegatum. Et S. Anselmus in elucidario, ait: *Unaquaeque anima, dum in corpus mittitur, Angelo committitur.*

Q. 6. *An quilibet homo, etiam reprobus et infidelis, suum habeat Angelum custodem.*

R. Affirm. Sic communiter docent Theologi. Tum quia Patres citati, asserentes unicuique deputatum esse Angelum custodem, non distinguunt inter fideles, et infideles ac reprobos: *Putemus Angelos dici*, inquit D. Bernard. L. 5. de consid. c. 5. *qui singulis hominibus dati creduntur.* Tum quia Deus vult sincere omnium, etiam infidelium et reproborum, salutem. Ergo neminem excludit a mediis salutis generalibus, inter quae est Angelorum custodia.

Q. 7. *Utrum singula regna habeant Angelos custodes?*

R. Affirm. Id enim constat ex Scriptura *Danielis* 10. ubi fit mentio Angeli, qui praeerat regno Persarum; et alterius Angeli, qui praeerat regno Graecorum. Princeps Regni Graecorum sic Danielem allocutus est: *Princeps regni Persarum resistit mihi 21. diebus; et ecce Michael, unus de Principibus primis, venit in adjutorium meum, et ego remansi ibi juxta regem Persarum.* Unde D. Basilius, de Angelis agens, ait: *Alii ipsorum gentibus praepositi sunt, alii fidelium singulos consequuntur.*

Imo communis est sententia Patrum, singulas dioeceses, civitates, et communitates, suos habere Angelos tutelares. Ita censent *Origenes*, Hom. 20. in Numeros, *Ambros.* l. 2. in Lucam, etc.

Q. 8. *Quaenam ministeria circa nos exercent Angeli custodes?*

R. 1. Homines a periculis et malis imminentibus liberant. *Genes.* 48. dicit Jacob: *Angelus, qui eripuit me de cunctis malis.*

2. Impediunt, ne daemones hominibus noceant, Tobiae 8. *Raphael Angelus apprehendit daemonium, et religavit illud in deserto*, ne videlicet noceret Tobiae.

3. Pias cogitationes suggerunt ad prosecutionem boni, et fugam mali. Hinc Deus Moysi de Angelo dixit, Exodi 13. *Observa eum et audi vocem ejus, nec contemnendum putes: quia non dimittit, cum peccaveris, et est nomen meum in illo.*

4. Preces nostras Deo offerunt, suasque ipsis nostris conjungunt, ut declaratur, Apoc. 8. *Alius Angelus venit . . . ut daret de orationibus Sanctorum omnium super altare aureum, quod est ante thronum Dei.*

5. Clientum suorum animas in Purgatorio consolantur, easque, plene purgatas, ad coelum deducunt, ut colligitur ex Lucae 16.: *Factum est autem, ut moreretur mendicus, et portaretur ab Angelis in sinum Abrahae.*

Q. 9. *Utrum sicut quilibet homo ad sui custodiam habet Angelum bonum, ita etiam ad pugnam habeat Angelum malum?*

R. 1. Certum est, quod daemones hominibus semper nocere conentur, eos, Deo ita permittente, impugnando, et ad peccatum inducendo; quare Apost. *Ephes.* 5. dicit: *Nobis non est colluctatio adversus carnem et sanguinem, sed adversus principes et potesates, adversus mundi rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitiae in caelestibus*, id est, in aere.

R. 2. Non est credendum, quod Deus cuilibet homini tentatorem mittat ad exercitium: quia hoc repugnat bonitati Dei, ut dicitur Jacobi 1. *Neminem tentat.*

R. 3. Valde probabile est, Luciferum, qui, propter superbiam et aemulationem, opera Dei audet usurpare, cuilibet homini daemonem tentatorem deputasse, ut colligi posse videtur ex 1. Petri 5.: *Vigilate, quia adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit quaerens, quem devoret.*

DISSERTATIO II.

De visibilis hujus universi creatione.

Not. Moyses *Genes.* 1. narrat creationem hujus mundi aspectabilis sex diebus perfectam fuisse, refertque, quid singulis diebus productum fuerit, ad quem remittimus eos, qui ordinem creationis voluerint scire, ut de solo homine, qui, tanquam opus Dei praestantissimum, ultimo loco formatus est, disseramus; agemusque, 1. De ejus creatione. 2. De dotibus, quas accepit a suo auctore. 3. De ejus peccato, triplici cap.

CAPUT I.

De Primi Hominis creatione.

Q. 1. *Quinam fuerint primus homo, et prima mulier?*

R. Fuerunt *Adamus*, et *Eva*. Est de fide contra Praeadamitas.

Prob. Quia, *Genes.* 2. ubi fit recapitulatio creationis coeli et terrae, dicitur: *Homo non erat, qui operaretur terram;*

et statim sequitur: *Formavit igitur Dominus Deus hominem*, etc. Eodem cap. dicitur: *Adae vero non inveniebatur adjutor similis ejus.* Atqui si fuissent Praeadamitae, inventi fuissent viri ac mulieres sibi in natura similes, nec Eva potuisset dici *mater cunctorum viventium*, Genes. 3. nam Praeadamitae fuissent viventes. Ergo.

Q. 2. *Ubi fuerint conditi Adamus et Eva?*

R. Adamus et Eva extra paradisum voluptatis conditi sunt, in quem paulo post translati fuere.

Prob. Ex Genes. ubi dicitur: *Tulit ergo Deus hominem, et posuit eum in paradiso voluptatis, ut operaretur, et custodiret illum*; id est, ut docet D. Aug. L. 8 in Genes. ad litt. c. 10. *ut operaretur per agriculturam, non laboriosam . . . custodiret autem eumdem paradisum ipse sibi, ne aliquid admitteret quare inde mereretur expelli.* Illud autem intelligitur de Adamo et Eva.

Q. 3. *Quomodo Adam, et Eva fuerint producti?*

R. 1. Adam *ex limo terrae* formatus fuit a Deo, qui *inspiravit in faciem ejus spiraculum vitae*, id est, animam; ita refertur *Genes.* 1. et per hoc significatur discrimen inter corpus et animam, quod illud ex praesupposito subjecto, limo nimirum, productum sit; anima vero ex nihilo creata sit.

R. 2. Corpus Evae fuit formatum ex costa Adami, quam Deus extraxit; et spatium, quod occupabat replevit carne. *Genes.* 1.

Q. 4. *In quo consistit imago et similitudo Dei ad quam homo factus est?*

R. In eo consistit, quod homo intellectu, voluntate libera, et dominio in alias creaturas sit praeditus; ut docet D. Aug. *tract.* 8. *in Epist.* 1. *Joannis.* Ratio est quia homo pro modulo suo, per illas facultates imitatur suum examplar, nempe per intellectum efformat verbum, in quo ipsi repraesentantur omnia, quae sub ejus notitiam cadunt; per voluntatem liberam non solum producit amorem eorum, quae intellectus amanda proponit, sed etiam actuum suorum est dominus, atque praeest cunctis animantibus; unde postquam dixit Deus, *Faciamus hominem ad imaginem et similitudinem nostram*, addit, *et praesit piscibus maris, et volatilibus Coeli*, etc.

Q. 5. *In quo statu primus homo fuerit creatus?*

Nota ante responsionem. Status naturae est *certa conditio, qua, juxta legem divinae providentiae, tota natura humana certo modo se habet in ordine ad suum finem ultimum.* Sextuplex

potest distingui status naturae, quorum tres reales, scilicet, status *naturae innocentis;* status *naturae lapsae*; et status *naturae per Christum reparatae.* Et tres possibiles, nempe, status *naturae purae*; status *naturae integrae;* et status *naturae lapsae, non reparatae.*

Status naturae innocentis est, *Conditio naturae humanae in justitia originali creatae.*

Status naturae lapsae est, *Conditio naturae humanae justitia originali privatae.* In hoc statu sunt omnes posteri Adami ante Baptismum.

Status naturae reparatae est, *Conditio naturae humanae in justitia per Christum restitutae.* In hoc statu sunt omnes posteri Adami post Baptismum.

Status naturae purae est, *Conditio naturae humanae, consideratae in meris suis perfectionibus naturalibus, absque gratia et peccato, obnoxiae tamen iisdem, quibus nunc premitur, infirmitatibus*: nimirum fami, siti, aegritudini, morti, et concupiscentiae. Utrum hic status fuerit possibilis? Videbimus infra.

Status naturae integrae est, *Conditio naturae, in qua homo, nec gratia supernaturali praeditus, nec peccato infectus, nullam appetitus sensitivi adversus rationem experiretur rebellionem.* Licet hic status non extiterit, tamen reduci potest ad statum naturae purae, quatenus homo esset absque gratia et peccato; et ad statum inocentiae, quatenus rebellionem appetitus sensitivi non experiretur.

Status naturae lapsae, non reparatae est, *Conditio naturae, in qua fuisset homo post peccatum, si Deus eum per suam infinitam misericordiam non redemisset.* De hujus status possibilitate nullum unquam fuit dubium. His notatis.

Respondeo: Primus homo fuit creatus in statu justitiae originalis.

Prob. Quia Eccles. 7 *Deus fecit hominem rectum.* Atqui illa rectitudo est justitia originalis, qua anima hominis erat perfecta subdita Deo, et appetitus sensitivus perfecte subditus animae, et ipsum corpus erat immortale et incorruptibile, quae sunt totidem effectus justitiae originalis, et hominis innocentis dotes. Ergo.

CAPUT II.

De Dotibus, quas homo innocens accepit a suo auctore.

Not. Illae dotes sunt gratia sanctificans, subjectio partis inferioris ad superiorem, immortalitas, et immunitas a miseria; de quibus quaeritur 1. An homo innocens illas acceperit in sui creatione? 2. An justitia originalis, et illae dotes homini innocenti naturales fuerint, vel supernaturales?

QUAESTIO I.

An homo in sua creatione gratiam sanctificantem, et dictas alias dotes, a Deo acceperit?

CONCLUSIO I.

Homo in suo ortu accepit a Deo gratiam sanctificantem.

Prob. 1. Ex Script. Eccli. 17. Deus creavit de terra hominem . . . *et secundum se vestivit illum virtute.* Atqui, per hunc textum SS. Patres, et Interpretes intelligunt gratiam sanctificantem, quam Adamus accepit in sui creatione. Ergo. Unde Apost. exhortans ad recuperationem gratiae sanctificantis per peccatum amissae, dicit Ephes. 4. *Renovamini spiritu mentis vestrae*, et *induite novum hominem*, *qui secundum Deum creatus est in justitia*, *et sanctitate veritatis.*

Prob. 2. Ex D. Aug. L. de Civ. Dei, c. 11.: *Fecit Deus*, inquit, *sicut scriptum est*, *hominem rectum ac per hoc voluntatis bonae*: *non enim rectus esset*, *bonam non habens voluntatem*: *bona igitur voluntas opus est Dei.* Atqui D. Aug. per bonam voluntatem, intelligit gratiam sanctificantem: *Quasi vero*, inquit l. de Gratia, cap. 21. *aliud sit bona voluntas*, *quam charitas*, *quam Scriptura nobis esse clamat ex Deo*, *et a Patre datam*, *ut filii ejus essemus.* Ergo.

Q. *An sit de fide*, *primum hominem*, *in primo instanti suae creationis*, *gratiam habuisse sanctificantem?*

R. *Negative:* Quia nec satis expresse in Scripturis continetur, nec definitum reperitur. Porro ut aliquid quod explicite non continetur in Scripturis, sit de fide catholica, requiritur definitio Ecclesiae.

Dices: Hanc veritatem Concilium Trid. definivit: *Si quis*,

inquit sess. 6. de peccato orig. can. 10., *non confitetur primum hominem Adam, cum mandatum Dei in paradiso fuisset transgressus, statim sanctitatem et justitiam, in qua constitutus fuerat, amisisse, etc. anathema sit.* Ergo.

Resp. nego ant. Aliud est enim in sanctitate constitutum fuisse, aliud in ea creatum esse: nam et in paradiso constitutus, id est, positus fuit Adam, quamvis in eo creatus non fuerit.

CONCLUSIO II.

Homo, in suo ortu, tantum accepit a Deo scientiam, ut non potuerit esse errori abnoxius.

Prob. Ex Script. Eccli. 17. *Deus . . . disciplina intellectus replevit illos; creavit in illis scientiam Spiritus, sensu implevit cor illorum.* Unde D. Aug. l. 3. de lib. arb. cap. 18. ait: *Approbare falsa pro veris, ut erret invitus, non est natura instituti hominis, sed poena damnati.* Ergo.

Dices: Eva adhuc innocens decepta fuit a serpente, ut ipsa testatur, Gen. 3. *Serpens decepit me, et comedi.* Ergo homo innocens errare potuit.

Resp. nego ant. Non enim Eva innocens erat, quando fuit decepta; nam licet peccatum nondùm opere compleverat, tamen corde, per internam nimirum elationem, jam illud patraverat: *Nec arbitrandum est,* inquit D. Aug. *quod esset hominem dejecturus iste tentator, nisi praecessisset in anima hominis quaedam elatio comprimenda* L. de Gen. ad litt. c. 5.

Inst. Adamus ipse de fructu vetito comedit, ut aequalitatem cum Deo, a serpente promissam, consequeretur. Ergo fuit seductus.

Resp. nego ant. Nam ideo tantum comedit fructum vetitum, ne contristaret uxorem, ad hanc comestionem eum invitantem, ut docet D. Aug. *l.* 14. *de Civ. c.* 11. dicens; *Non enim frustra dixit Apostolus*: Adam non est seductus, mulier autem seducta est, 1. ad Tim. 2. *Nisi quia illa, quod ei serpens locutus est, tanquam verum esset, accepit: ille autem ab unico noluit consortio dirimi, nec in communione peccati, nec ideo minus reus, sed sciens prudensque peccavit.*

CONCLUSIO III.

Appetitus sensitivus in Adamo innocente ita perfecte rationi erat subditus, ut nullis inordinatis concupiscentiae motibus fuerit obnoxius.

Prob. 1. Ex Eccli. 17. *Deus fecit hominem rectum.* Atqui non fuisset rectus, si inordinatis concupiscentiae motibus fuisset obnoxius. Ergo. Hinc Concilium Trid. *sess.* 4. *can.* 5. definit concupiscentiam ideo ab Apostolo peccatum dici, *quia ex peccato est, et ad peccatum inclinat.*

Prob. 2. Tunc primum in Adamo et Eva exorta est concupiscentia, quando de sua nuditate erubuerunt. Atqui solum post peccatum de sua nuditate erubuerunt; nam, ut ait D. Aug. *Ante peccatum erat uterque nudus, Adam scilicet et uxor ejus: et non erubescebat.* Ergo.

CONCLUSIO IV.

Homo innocens fuit conditus immortalis, et ab omni miseria liber. Est de fide contra Pelagium.

Prob. 1. *pars.* 1. Ex Script. Rom. 5. *Per unum hominem peccatum intravit in mundum, et per peccatum mors.* Ergo ante peccatum corpus hominis non erat morti obnoxium, quae *Rom.* 6. dicitur *stipendium peccati.*

Sap. 2. dicitur: *Deus mortem non fecit: invidia autem diaboli mors intravit in mundum.* Atqui si corpus hominis innocentis mortale fuisset, Deus ipse fecisset mortem, quam in mundum invexisset, plasmando corpus, quod esset morti obnoxium. Ergo.

Prob. 2. Ex Synodo Palaestina, quae hanc Pelagii propositionem damnavit ut haereticam: *Adam mortalis factus est, ita ut, sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset.* Et Conc. Trid. sess. 5. can. 1. definit: *Si quis non confitetur primum hominem Adam . . . incurrisse per offensam praevaricationis hujusmodi, iram atque indignationem Dei, atque adeo mortem, quam antea illi comminatus fuerat, anathema sit.* Ergo.

Prob. 2. *pars* 1. Ex D. Aug. qui expressam nostram conclusionem tuetur: *Quam igitur*, inquit l. 14, de Civit. Dei c. 20. *felices erant primi homines, et nullis agitabantur perturbationibus animarum, nullis corporum laedebantur incommodis, etc.* Ergo.

Prob. 2. Ratione, desumpta ex eodem D. August. *Quis enim*, inquit, l. 11. de Civit. Dei cap. 1. *primos illos homines in Paradiso negare audeat beatos fuisse ante peccatum?* Fuerunt ergo beati beatitudine naturali. Atqui ex eodem l. 14. cap. 10. *Quis tandem absolute dici beatus potest; qui timore afficitur, vel dolore? quid autem timere vel dolere poterant illi homines in tantorum tanta affluentia bonorum, ubi nec*

mors metuebatur, nec ulla corporis mala valetudo: nec . . . inerat, quod carnem, animumve hominis feliciter viventis offenderet? Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. contra 1. *part.* Corpus, quod constat ex elementis contrariis, est mortale. Atqui corpus primorum parentum, ante peccatum constabat ex elementis contrariis, non secus ac nunc. Ergo.

Resp. dist. maj. Corpus, quod constat ex elementis contrariis, est mortale, si suae naturali conditioni permittatur, *conc.* si pugna elementorum contrariorum impediatur, *nego maj.* Porro per dotem immortalitatis, quam homo innocens a Deo accepit in suo ortu, pugna elementorum fuit totaliter impedita, ut nullum alteri laesionem afferre potuerit, et sic homo mori non potuerit.

Inst. 1. Corpus, quod tandem consenuisset, erat mortale. Atqui corpus Adami innocentis tandem consenuisset. Ergo.

Resp. nego min. Quia ex D. Aug. *lib.* 1. *de Peccat. meritis cap.* 3. corpus Adami innocentis *habebat . . . et de lignorum fructibus refectionem contra defectionem; et de ligno vitae stabilitatem contra vetustatem.*

Inst. 2. Homo innocens, saltem ab extrinseco, puta igne, aqua, ferro, subversione molis, etc. obrui potuisset. Ergo erat mortalis.

Resp. dist. ant. Potuisset obrui, si singulari Dei providentia non fuisset conservatus, *conc.* si fuisset conservatus, *nego ant. et conseq.* Deus enim impediturus fuisset, ne objecta extrinseca corpori hominis innocentis aliquod detrimentum inferrent, cum, ut ait D. Aug. ibidem: *Deus vellet* (eum) *ad immortalitatem sine media morte venturum.*

Inst. 3. D. Aug. ibidem cap. 5. ait: *Illud corpus hominis innocentis, jam erat mortale.* Ergo.

Resp. dist. ant. Jam erat mortale, id est, poterat mori *conc.* debebat mori, *nego ant.* Hic est verus sensus D. Aug. qui *l.* 1. *contra Julian. operis imperfecti*, dicit: *Poterat mori; poterat namque peccare:* sed non debebat mori. Quando enim dixit D. Aug. *Corpus jam erat mortale*, addit, *sed ipsum mortale non est factum mortuum, nisi propter peccatum.* Et l. 6. de Gen. ad litt. cap. 25. *Mortalis ergo erat*, inquit, *conditione corporis animalis, immortalis autem beneficio conditoris.*

Objic. contra 2. *part.* Homines in statu innocentiae famem, sitim, etc. passi fuissent. Ergo.

Prob. ant. Illi famem, sitim, etc. passi fuissent, qui, ut iis incommodis mederentur, usi fuissent cibo. et potu. Atqui homines in statu innocentiae, ut fami et siti mederentur, usi fuissent cibo et potu, Genes. 1. *Ecce dedi vobis omnem herbam et universa ligna, ut sint vobis in escam.* Ergo.

Resp. nego min. Non enim cibus datus est hominibus innocentibus, ut famem et sitim extinguerent, sed ut ipsas vitarent: *Vivebat itaque*, inquit D. Aug. l. 24. de Civit. Dei, cap. 26. *homo in Paradiso sicut volebat . . . cibus aderat, ne esuriret: lignum vitae, ne illum senectus dissolveret: nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ullas molestias ullis ejus sensibus ingerebat.*

QUAESTIO II.

An justitia originalis, sanctitas, immortalitas etc. fuerint homini innocenti naturales, vel supernaturales?

Not. 1. Naturale dicitur, quod est secundum exigentiam naturae, ipsique debitum, vel tanquam ejus pars, vel tanquam proprietas ex ejus principiis fluens, ita ut sine injustitia ipsi denegari non possit. Supernaturale est, quod superat omnem naturae humanae exigentiam, eique plane indebitum est.

Not. 2. Novatores, Lutherani, et Calvinistae, ut ostenderent, hominem per peccatum fuisse ita laesum in donis naturalibus, ut liberum arbitrium in eo penitus extinctum fuerit, docuerunt justitiam originalem, sanctitatem, et immortalitatem naturae innocenti fuisse debitas, ac plane naturales: sic *Luth. ad c.* 3. *Genes.* et *Calv.* lib. 1. *Inst. c.* 15. His accesserunt *Bajus*, *Jansenius*, et *Quesnellus.*

CONCLUSIO.

Justitia originalis, sanctitas, et immortalitas in homine innocente fuit supernaturalis; ac consequenter possibilis fuit status naturae purae.

Prob. 1. Auctoritate SS. Pontific. Pii V. Gregor. XIII. et Urbani VIII. qui has *Baji* propositiones damnarunt. XXI. *Humanae naturae sublimatio, et exaltatio in consortium divinae naturae, debita fuit integritati primae conditionis, et proinde naturalis dicenda est, et non supernaturalis.* XXIII. *Absurda est eorum sententia, qui dicunt hominem ab initio, dono quodam supernaturali et gratuito, supra conditionem naturae suae fuisse*

exaltatum, ut fide, spe, et charitate, Deum supernaturaliter coleret.

Item Clem. XI. damnavit has Quesuelli propositiones. XXXIV. *Gratia Adami non producebat, nisi merita humana.* XXXV. *Gratia Adami est sequela creationis, et erat debita naturae sanae et integrae.*

Prob. 2. Ex D. *Aug.* qui pluribus locis nostram conclusionem astruit. l. 4. contra *Julian. cap.* 16. *Quid est*, inquit, *gustato cibo prohibito, nuditas indicata, nisi peccato nudatum, quod gratia contegebat? Gratia quippe Dei magna ibi erat, ubi terrenum, et animale corpus bestialem libidinem non habebat. Qui ergo vestitus gratia non habebat in nudo corpore, quod puderet, spoliatus gratia, sensit, quod operire deberet.* Ergo si bonum integritatis in natura innocente fuit gratia, natura innocens sine eo potuit creari: nam quod est gratuitum, est indebitum naturae, ejusque exigentiam superat.

L. 6 de Genes. ad litteram, cap. 25. de Adamo dicit: *Mortalis ergo erat conditione corporis animalis; immortalis autem beneficio conditoris.* Ergo immortalitas non erat debita naturae humanae, sed ei, *mirabili Dei gratia, praestabatur*, ait D. Doctor l. 13. *de Civit. Dei*, c. 20. Ergo natura humana potuit primitus creari, sine immortalitate, sibi indebita.

Prob. 3. ratione. Deus potest hominem creare cum defectibus naturalibus: *Quamvis*, inquit D. Aug. l. 1. retract. cap. 9. *Ignorantia, et difficultas, etiamsi essent primordia hominis naturalia, nec sic culpandus, sed laudandus esset Deus.* Atqui concupiscentia, mortalitas, etc. sunt defectus naturales, qui non possunt, nisi creatoris gratia, impediri. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Deus non potuit hominem creare cum concupiscentia. Ergo justitia originalis, quae est virtus cohibitiva concupiscentiae, est naturalis homini.

Prob. ant. Ex D. *Aug.* L. 3. *de liber. arb.* c. 18. Ignorantia, et concupiscentia, sunt poenae peccati. Atqui poenae peccati non possunt infligi a Deo homini innocenti. Ergo Deus non potuit hominem creare cum ignorantia, et concupiscentia.

Resp. dist. maj. Sunt poenae peccati, in praesenti rerum statu, *conc.* in statu naturae purae, *nego maj.* in hoc enim statu fuissent primordia naturalia, *non supplicium peccati*,

*

ait D. Aug. ibid. cap. 20. *sed proficiendi admonitio et perfectionis exordium.*

Inst. Deus non potuit creare hominem cum eo, quod inclinat ad peccatum. Atqui concupiscentia inclinat ad peccatum. Ergo.

Resp. dist. maj. Deus non potuit creare hominem cum eo, quod inclinat ad peccatum, per se, prout sunt habitus vitiosi, *conc.* per accidens, cujumodi sunt divitiae, ignorantia, etc. *nego. maj.* Porro concupiscentia per se est potentia concupiscendi bona sensibilia, quo sensu est bonum naturae, quatenus est principium actuum ad naturae functiones, et conservationem necessariorum, et rectae rationi consentaneorum, licet, quatenus erumpere potest in motus inordinatos, sit defectus naturae connaturalis, et a Deo permissus ex munere causae primae. Imo Deus plura auxilia ordinis naturalis concederet ad motus illos reprimendos; nec ad illos alio modo concurreret, quam nunc ad entitatem actus mali concurrit.

Objic. 2. Deus non potuit creare hominem sine ordinatione ad suum finem ultimum. Ergo non potuit eum creare sine justitia, et sanctitate ad illum finem assequendum ordinatis.

Resp. dist. ant. Sine ordinatione ad suum finem ultimum, vel naturalem, vel supernaturalem, *conc.* sine ordinatione ad finem supernaturalem, *nego ant.* Duplex itaque est finis, nempe naturalis, et supernaturalis. Naturalis, consistit in perfecta quadam contemplatione Dei abstractiva, et ejusdem, ut auctoris naturae, amore, qui viribus naturae non depravatae elici potest. Supernaturalis, vero consistit in Dei visione intuitiva, et amore fruitivo. Ad priorem finem natura humana fuisset ordinata, si in puris naturalibus condita fuisset, illumque mediis naturalibus consequi potuisset.

Inst. Deus non potuit creare hominem sine ordinatione ad id, quod naturaliter appetit. Atqui homo naturaliter appetit finem suum ultimum supernaturalem. Ergo.

Resp. dist. min. Homo naturaliter appetit, finem suum ultimum supernaturalem, in praesenti statu *conc.* in statu naturae purae, *nego min.* Itaque homo naturaliter appetit id, ad quod creatus est. Atqui in statu naturae purae homo creatus esset ad solam beatitudinem naturalem. Ergo solam beatitudinem naturalem appeteret naturaliter. In praesenti vero statu homo, cum ordinatus sit ad beatitudinem supernaturalem, eam naturaliter appetit.

Scholion.

» Cum statum naturae purae possibilem esse ostendimus, » id eo consilio factum est, ut eorum error impugnaretur, » qui hominem absque justitia originali creari non posse somniarunt, quasi justitia originalis esset naturalis hominis pro» prietas. Verum si quis naturae purae statum *absolute* pos» sibilem esse fateretur, et justitiam originalem nonnisi su» pernaturalem primo homini fuisse concederet; sed eum *re-* » *lative* impossibilem esse contenderet cum *Norisio*, *Berti*, » *Contensono*, aliisque, hoc sensu, quod Dei Bonitatem, » Sapientiam, et Providentiam non decuisset hominem in eo » statu condere, nos hujusmodi sententiam probabiliter de» fendi posse opinamur.

CAPUT III.

De peccato primi hominis.

Q. 1. *Quodnam fuerit peccatum primorum parentum?*

R. Fuit superbia, quae est inobedientiae origo.

Prob Ex Scriptura. Tobias, *Tob.* 4. deterrens Filium suum a superbia, dat hanc rationem: *In ipsa enim initium sumpsit omnis perditio.* Et Apost. *Rom.* 5. dicit: *Per inobedientiam unius hominis peccatores constituuntur multi.* Atqui inobedientia est actus superbiae: primus enim actus superbiae est, nolle alterius imperio subjici. Ergo. Hinc D. Aug. l. 8. de Genes. c. 12. ait: *Ab homine peccante nihil aliud appetitum est, nisi non esse sub dominatione Dei, quando illud admissum est, in quo ne admitteretur, sola deberet jussio dominantis attendi.*

Q. 2. *Quaenam fuit causa peccati primorum parentum?*

R. Causa illius extrinseca fuit diabolus, intrinseca vero fuit eorum voluntas.

Prob. 1. *p.* Ille fuit causa extrinseca peccati primorum parentum, qui illos ad divinae legis infractionem induxit. Atqui diabolus induxit primos parentes ad divinae legis infractionem, Evae dicens: *In quocumque die comederitis ex eo . . . eritis sicut dii.* etc. Ergo.

Prob. 2. *p.* Causa interna peccati primorum parentum fuit, vel ignorantia, vel concupiscentia, vel voluntas. Atqui nec fuit ignorantia, qua non laborabant primi parentes; nec concupiscentia, cujus motibus, ante peccatum non erant obnoxii. Ergo.

Dices : Causa interna peccati primorum parentum fuit concupiscentia fructus vetiti ; juxta illud : *Vidit mulier quod bonum esset lignum ad vescendum , et pulchrum oculis* ; etc. Ergo non fuit voluntas.

Resp. nego ant. Quando enim Eva concupivit fructum vetitum , jam interne peccaverat , sibi complacendo in independentia , quam ei serpens hisce verbis promiserat , *Eritis sicut dii scientes bonum et malum.*

Q. 3. *Quale fuit peccatum primorum parentum ?*

R. Fuit peccatum mortale ; et quidem gravissimum , nimirum superbia , qua independentiam ; quae attributum est Deo proximum , sibi tribuere concupierunt.

Q. 4. *Quaenam fuerunt poenae peccati primorum parentum ?*

R. Multiplices fuere , tum quoad corpus , tum quoad animam.

Prima poena quoad corpus , fuit ejectio a beatitudine in hujusce vitae miserias , famem , nempe , sitim , dolores , labores , etc. *Secunda poena* , fuit mors corporalis ; utraque illa poena describitur *Genes.* 3. quando Deus dixit mulieri , *Multiplicabo aerumnas tuas . . . in dolore paries filios , et sub viri potestate eris.* Et Adamo , *maledicta terra in opere tuo . . . in sudore vultus tui vesceris pane , donec revertaris in terram , de qua sumptus es : quia pulvis es, et in pulverem reverteris.*

Quoad animam , *prima poena* fuit spoliatio omnium donorum supernaturalium. Adamus enim fuit spoliatus justitia originali , et consequenter omnibus Sancti Spiritus donis , et virtutibus per se infusis.

Secunda poena ; fuit vulnus facultatum naturalium. Adamus quippe per peccatum in animae potentiis quatuor accepit vulnera , scilicet *ignorantiam* in intellectu , *malitiam* in voluntate , *infirmitatem* in irascibili , et in concupiscibili appetitu *concupiscentiam* , quae vulgo fomes peccati nuncupatur , et quam cum statim post peccatum experti fuissent Adamus et Eva , ipsos puduit se nudos videre.

Dixi : *Vulnus facultatum naturalium* ; quia licet naturalia in Adamo peccante fuerint sauciata , non fuerunt tamen omnino extincta , ut docet Conc. Trid. *sess.* 5. *can.* 1.

Tertia poena , fuit mortis aeternae debitum morale , quod Adamus per suum peccatum contraxit , et in hanc miseram sortem omnes posteros traxit , a qua non possunt exurgere , nisi per merita mediatoris nostri Jesu Christi , qui nos Deo reconciliavit in sanguine suo , factus nobis justitia , sanctifi-

catio, et redemptio, *nisi*, enim, *quis renatus fuerit ex aqua et Spiritu Sancto, non potest introire in regnum Dei.*

CAPUT IV.

De peccato originali.

QUAESTIO I.

De transfusione peccati originalis.

Not. 1. Per peccatum originale nihil aliud intelligimus, quam peccatum mortale ab Adamo, ut morali totius generis humani capite commissum, et per generationem naturalem in omnes ab eo via naturali descendentes transfusum, secluso speciali privilegio.

Not. 2. Existentiam peccati originalis negarunt olim Pelagiani, teste D. Aug. *L. de peccato origin.* docueruntque 1. Adamum peccando sibi soli nocuisse; morbos, mortem, concupiscentiam non esse effectus peccati illius, sed naturales hominis defectus. 2. Baptismum necessarium quidem esse parvulis, ut consequantur regnum coelorum, sed non ut ab ullo peccato abluantur.

Errorem hunc renovarunt postea *Albanenses*, *Albigenses*, *Anabaptistae*; et elapso proxime saeculo *Sociniani*, contra quos omnes fit.

CONCLUSIO.

Datur peccatum originale; hoc est verum, ac proprie dictum peccatum, quod secluso speciali privilegio in conceptione contrahimus, et in quo nascimur.

Propositio est de fide, definita in pluribus Conciliis contra Pelagianos habitis; et tandem in Conc. Trid. Sess. 4. can. 2. contra Anabaptistas his verbis: *Si quis Adae praevaricationem sibi soli, et non ejus propagini asserit nocuisse, et acceptam a Deo sanctitatem, et justitiam, quam perdidit, sibi soli et non nobis etiam eam perdidisse, aut inquinatum illum per inobedientiae peccatum, mortem, et poenas corporis tantum in omne genus humanum transfudisse; non autem et peccatum, quod est mors animae, anathema sit; cum contradicat Apostolo dicenti: Per unum hominem, etc.*

Prob. 1. ex Scriptura. 1. Ex. Job. 14. *Quis potest facere mundum de immundo conceptum semine? Nonne tu qui so-*

lus es? Quem locum sic vertunt Septuaginta Interpretes: *Nemo mundus a sorde, neque infans, cujus vita est unius diei super terram.* Unde sic arguo: Immunditia, de qua loquitur Job, non est corporea, ut volunt Sociniani, alias ab homine posset mundari: sed est immunditia peccati, quae a solo Deo potest mundari. Atqui immunditia illa non est peccatum actuale, cujus infans unius diei non est capax. Ergo est peccatum originale, quod ab Adamo per originem contrahitur.

2. Psal. 50. *Ecce enim in iniquitatibus conceptus sum, et in peccatis concepit me mater mea.* Atqui ea iniquitas non est actualis, nempe Davidis, cujus in conceptione non erat capax; neque parentum ejus, cum ex legitimo matrimonio sit natus. Ergo originis est iniquitas, quae in Hebraeo exprimitur in singulari, *in iniquitate, in peccato*, et quam vulgata nostra plurali numero expressit, *in iniquitatibus.* 1. Quia est radix omnium aliorum peccatorum. 2. Quia in Adae peccato multiplex iniquitas concurrit, superbia scilicet, inobedientia, gula, et alia, quae refert D. Aug. *L. de peccat. merit. c.* 9. Ergo.

3. Ex Apost. Rom. 3. *Sicut per unum hominem peccatum in hunc mundum intravit, et per peccatum mors: ita et in omnes homines mors pertransiit, in quo omnes peccaverunt.* Unde sic arguitur: Datur peccatum, quod per unum hominem in hunc mundum intravit, quod omnes homines in protoparente commiserunt. Atqui illud peccatum non est aliud, quam originale. Ergo.

Prob. 2. ex *Patribus.* 1. Ex D. Cypriano, *Epist. ad Fidem*, ait: *Infans recens natus contagia mortis antiquae prima nativitate contraxit.*

2. Ex D. Ambrosio, in Psal. 48. dicente: *Adam dente serpentis vulneratus obnoxiam haereditatem successionis humanae suo vulnere dereliquit, ut omnes illo vulnere claudicemus.*

3. Ex D. Chrysost. *Epist. ad Olympiam*, dicente: *Quando Adam peccavit illud grande peccatum, omne genus hominum in communi damnavit.* Atqui peccatum, quod omnes in communi homines damnat, est originale. Ergo. Hos, et alios Patres refert D. Aug. *lib.* 1. *contra Julian. a cap.* 3. *ad* 8.

Prob. 3. *Ratione.* 1. Petitur a necessitate Baptismi. Baptismus necessarius est omnibus, non solum adultis, sed et infantibus, juxta illud: *Nisi quis renatus fuerit*, etc. Atqui Baptismus est institutus in remedium peccati, Act. 2.: *Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum.* Ergo in-

fantes sunt peccato inquinati, non actuali, cujus sunt incapaces, ergo originali.

2. Petitur ex redemptione per Christum. Christus mortuus est pro omnibus, non solum adultis, sed etiam parvulis, juxta illud Apost. 2. Cor. 5.: *Pro omnibus mortuus est Christus.* Sed ex eodem Apost., *ibidem*, Christus non est mortuus, nisi pro mortuis morte animae: *Si unus pro omnibus mortuus est, ergo omnes mortui sunt.* Ergo parvuli mortui sunt per peccatum. Ergo, cum non sint capaces peccati actualis, fatendum est, eis inesse peccatum originale.

Solvuntur objectiones ex Scriptura.

Objic. 1. Ezech. 18. dicitur: *Anima, quae peccaverit, ipsa morietur; filius non portabit iniquitatem patris.* Atqui si daretur peccatum originale, filius portaret iniquitatem patris. Ergo.

Resp. dist. maj. Filius non portabit, etc. si peccati patris non sit particeps, *conc.* si sit particeps, *nego maj.* Porro cum voluntas filiorum Adami contineatur in voluntate patris, tanquam in capite morali totius posteritatis, sunt participes ejus peccati, quod unicuique ipsorum est proprium, non quidem *proprietate actionis*, ait D. Aug. *L.* 6. *contra Julian.* *c.* 12. sed *contagione propagationis.* Propheta loquitur de poena peccati personalis, quare addit: *Et pater non portabit iniquitatem filii; justitia justi*, id est, merces justitiae, *super eum erit*, *et impietas impii*, id est, poena impietatis, *erit super eum.*

Objic. 2. Rom 4.: *Ubi non est lex, nec praevaricatio.* Atqui infantes non sunt capaces legis. Ergo nec praevaricationis.

Resp. dist. min. Infantes secundum se considerati non sunt capaces legis, *conc.* considerati, prout erant in primo parente, *nego min.* Nam Lex, quae est data Adamo, fuit etiam data omnibus ejus posteris in illo; quare infantes sunt rei praevaricationis a primo parente, qui eorum personam gerebat, commissae, qua praevaricatione constituuntur peccatores a primo instanti animationis.

Objic. 3. Rom. 5. *Regnavit mors ab Adam usque ad Moysen etiam in eos, qui non peccaverunt in similitudinem praevaricationis Adae.* Ergo sola mors, non vero peccatum ab Adamo contrahitur. Ita *Zuinglius.*

Resp. nego conseq. Imo ex textu contrarium debet concludi; nam si mors regnavit ab Adam usque ad Moysen in eos,

qui non peccaverunt peccato personali sicut Adam, evidens est, eos aliena voluntate peccasse, cum mors, utpote poena justa, peccatum praesupponat, juxta illud Apostoli: *Stipendia peccati mors*, Rom. 6. vers. 23.

Inst. Ibidem subdit Apost.: *Non sicut delictum, ita et donum, si enim unius delicto multis mortui sunt, multo magis gratia Dei . . . in plures abundavit.* Unde sic: Plures sunt, qui in Christo justificantur, quam qui in Adamo peccaverunt. Ergo non omnes peccaverunt in Adamo, sed solum ii, qui ejus imitatione peccaverunt.

Resp. nego ant. Tum quia istae voces, *multi*, *omnes*, *plures*, promiscue usurpantur ab Apost.; dicit enim in alio cap. *in quo* (in Adamo) *omnes peccaverunt*: et infra: *Unius delicto multi mortui sunt*, unde *ipsi sunt multi*, *qui et omnes*, ait Aug. *ibid. c.* 24. tum quia illi omnes revera sunt multi; tum quia in graeco non legitur, *in plures*, sed *in multos.*

Objic. 4. 1. Cor. 15. dicitur: *Sicut in Adam omnes moriuntur, ita et in Christo omnes vivificabuntur.* Ergo neque omnes in Adamo moriuntur.

Resp. nego conseq. Nam in eo non stat comparatio Apostoli; sed in hoc uno, quod sicut quoquot, qui ex Adamo generantur, peccati, et mortis reatum contrahunt; ita quotquot in Christo regenerantur, justitiam percipiunt, percepturi vitam aeternam, si in bono persevereut.

Objic. 5. 2. Cor. 5. dicitur: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.* Atqui parvuli nihil mali in corpore gesserunt. Ergo nullam poenam referunt, et consequenter peccatum originale nullum est.

Resp. Apostolum loqui de solis adultis, qui soli capaces sunt boni, vel mali actualis, ut constat ex verbis immediate praecedentibus: *Ideo contendimus, sive absentes, sive praesentes, placere illi, omnes enim nos manifestari oportet etc.* Unde objectio est extra rem.

Solvuntur Objectiones ex Patribus.

Objic. Pelagiani 1. Tertullianum, qui, ut probet Baptismum differendum parvulis, donec adoleverint, ait: *Quid festinat aetas innocens ad remissionem peccatorum?* lib. de Bapt. cap. 18.

2. Gregorium Nyssenum: *Nec ab initio quidem* (parvulus) *prorsus in animam morbum admisit*, Orat. de infant. praematura morte abreptis.

3. D. Chrysos. : *Infantes baptizamus, cum non sint coinquinati peccato, ut detur eis, vel addatur sanctitas*, Homil. ad Neophytos.

4. Theodoretum, lib. 5. haeret. fabularum, cap. 18. : *Quorsum infantes baptizamus, qui peccatum nondum gustarunt?* Ergo, inferunt Pelagiani, illi Patres peccatum originale non agnoverunt.

Resp. 1. Generaliter, *nego cons.* Illi enim Patres negaverunt tantum, infantes admisisse peccatum actuale personale, ut docet D. Aug. lib. 1. *contra Julian. c.* 6. respondens ad test. D. Chrysost. : *Peccata dixit parvulos non habere*, inquit, *sed propria, unde illos innocentes merito nuncupamus, secundum id, quod ait Apost. nondum natos nihil egisse boni, sive mali : non secundum id, quod ait : Per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi.*

Resp. 2. Singulos illos Patres admisisse peccatum originale, et quidem.

1. Tertullianus de Adamo ait : *Exinde totum genus humanum de suo semine infectum suae etiam damnationis traducem fecit*, lib. de testimonio animae, c. 3.

2. Gregor. Nyssen. c. 16. *in Psalmos*, sic loquitur : *Sordes hominis, peccatum, quod una cum humana orditur natura, quoniam in peccatis concepit me mater mea.*

3. D. Chrysostomi testimonium vide in probationibus.

4. Theodoretus in cap. 15. Epist. ad Rom. ait : *Ad omnes enim homines mors pervasit, quatenus omnes peccaverunt; non enim propter primi parentis peccatum, sed propter suum unusquisque mortis decretum suscepit.* Quare ex Conc. Trid. peccatum originale dicitur *unicuique proprium.*

Objic. 5. Clementem Alexandr. qui lib. 3 Strom. *contra Encratitas*, ait : *Dicant ergo nobis, ubi fornicatus est infans natus? vel quando sub Adae cecidit execrationem, qui nihil est operatus?* Ergo aperte negavit peccatum originale.

Resp. nego cons. Ibi enim Clemens Alexand. negat solum, infantes fuisse actuali peccato inquinatos, antequam eorum animae corporibus unirentur; agit enim contra Basilidianos, qui eodem modo, ac Origenes animas ante corpora creatas fuisse ajebant, et in illâ anteriori vita peccatum admisisse, in cujus poenam animae illae corporeis vinculis alligarentur, idque aperte demonstrant verba, quibus urget Basilidianos : *Dicant ergo nobis* etc. Praeterea Clemens Alexand. agnoscit peccatum originale, cum lib. 1. c. 6. ait : *Multis autem modis vocatur hoc opus* (Baptismus) *gratia, illuminatio, et la-*

eacrum ; lavacrum quidem , per quod peccata abstergimus e. c. Ergo agnoscit , infantes , pro quibus institutus , et necessarius est Baptismus , peccato inquinari.

Solvuntur Objectiones a ratione petitae.

Objic. Cum Juliano : *Non peccat iste , qui nascitur , non peccat , ille qui genuit , non peccat ille* (Deus), *qui condidit : per quas igitur rimas inter tot praesidia peccatum fingis ingressum ?* Ita D. Aug. , lib. 3. contra Julian. c. 24. Ergo.

Respondet D. Aug. : *Quid quaeris latentem rimam , cum habens apertissimam januam ? Per unum hominem , ait Apostolus , per inobedientiam unius hominis , ait Apost. quid quaeris amplius ? quid quaeris apertius ?* Unde non peccat , qui nascitur , cum nascitur , sed nascendo peccatum contrahit , quod in Adamo commisit.

Inst. 1. Omne peccatum est voluntarium. Atqui peccatum originale in infantibus non potest esse voluntarium. Ergo nec peccatum.

Resp. dist. maj. Omne peccatum est voluntarium vel physice , vel moraliter , *conc.* physice tantum , *neg. maj.* Atqui peccatum non potest esse voluntarium in infantibus physice , *conc.* moraliter , *neg. min.*

Itaque discrimen est inter peccatum personale , et originale , quod personale debeat esse voluntarium physice , id est , voluntate propria peccantis admissum , e contra satis sit , quod originale sit voluntarium moraliter , id est , voluntate Adae , in quo tanquam capite morali omnium posterorum voluntates includebantur : justum est enim , ut malum , quod eligitur a capite , imputetur membris in eo moraliter inclusis. *Sicut justum est* , ait D. Aug. lib. 4. Operis imperf. c. 90 , *ut pacta conventa inter Principes , et Majores populi ab omnibus civibus serventur.*

Inst. 2. Voluntarium est illud, quod est a principio intrinseco cum cognitione. Atqui peccatum originale non est in parvulis a principio intrinseco , sed ab extrinseco , scilicet Adamo , nec cum cognitione , cum ejus sint incapaces. Ergo.

Resp: dist. min. Peccatum originale non est in parvulis a principio intrinseco physico cum cognitione physica , id est , a personali voluntate , et cognitione , *conc.* non est a principio intrinseco , et cognitione moralibus , id est , a voluntate , et cognitione Adami , quae moraliter fuerunt nostrae , *neg. min. et conseq.* Eodem enim modo peccatum debet esse

a principio intrinseco, et cognitione, quo est voluntarium. Atqui peccatum originale est voluntarium moraliter. Ergo sufficit, ut sit a principio intrinseco, et cognitione moralibus, idest, a cognitione, et voluntate capitis naturae humanae.

Objic. 2. *Julian.* 1. In hominibus baptizatis peccatum originale deletum est. Ergo illud in posteros transfundere nequeunt.

Resp. nego cons. Nam sicut triticum purgatum generat aliud triticum non purgatum, sed paleis involutum, quia eodem modo natum est triticum seminatum; ita quia parentes nati sunt ex Adam cum peccato originali, etsi ab illo per Baptismum fuerint purgati, generant tamen postea filios infectos peccato originali, in quo et ipsi nati sunt. Ita D. Aug. lib. 2. *contra Julian. in principio.*

QUAESTIO II.

De natura peccati originalis.

Not. In peccato originali duo possunt considerari, nempe 1. Actus, quo Adamus transgressus est legem Dei. 2. Macula, quae hanc transgressionem subsecuta est, et quae vocatur *peccatum habituale.* De hoc solo essentiam inquirimus, cujus investigatio tam difficilis est, ut circa eam varias in partes abeant tum Haeretici, tum Catholici, quorum opiniones exponemus, et refellemus, et tandem veriorem statuemus duplici articulo.

ARTICULUS I.

Exponuntur, et solvuntur variae opiniones tum Haereticorum, tum Catholicorum circa naturam peccati originalis.

CONCLUSIO I.

Peccatum originale formaliter non est substantia mala a daemone creata, quae sit ipsius daemonis imago. Est contra Mathiam Illyricum Lutheranum in libello, *de peccato originali.*

Prob. Omnis substantia est a Deo, per quem *omnia facta sunt*, Joan. 1. Atqui peccatum non est a Deo. Ergo peccatum originale non est substantia.

Confirm. Quia ex Trident. sess. 5. cau. 5. per Baptismum *tollitur totum id, quod veram, et propriam peccati rationem habet.* Atqui per Baptismum nulla tollitur substantia. Ergo.

Dices: Peccatum originale vocatur ab Apostolo Rom. 6. *vetus homo*, *corpus peccati*. Sed homo, et corpus sunt substantia. Ergo.

Resp. dist. maj. Vocatur *vetus homo*, *corpus peccati*, metaphorice, *conc.* proprie *neg. maj.* Nam Apostolus per *veterem hominem* significat vitam in peccatis peractam; sicut per *novum hominem* significat vitam in virtute, et justitia transactam; et per *corpus peccati* significat totam congeriem peccatorum, quae commisimus.

CONCLUSIO II.

Peccatum originale formaliter non est ipsa concupiscentia, seu fomes, qua ad peccandum trahimur. Est contra Lutheranos, et Calvinistas.

Prob. Per Baptismum tollitur in renatis *totum id, quod verum, et proprium peccati rationem habet*, ut definitur in Conc. Trid. sess. 5. can. 5. et constat ex his Apostoli verbis: *Nihil damnationis*, id est, damnatione dignum, *est iis, qui sunt in Christo Jesu.* Atqui per Baptismum non tollitur concupiscentia, seu fomes, *quae ad agonem relicta est*, ut docet ibidem Trid. et colligitur ex Apost. Rom. 7.: *Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis mene etc.* Ergo peccatum originale formaliter non est concupiscentia, seu fomes.

Objic. Novatores 1. Apostolus Rom. 7. concupiscentiam vocat *peccatum*. Atqui non est peccatum actuale. Ergo originale.

Resp. dist. maj. Apost. concupiscentiam vocat *peccatum* formaliter, et proprie dictum, *neg.* materialiter, et improprie dictum, quatenus nimirum est effectus peccati originalis, et causa peccati actualis, *conc. maj.* Ita docet Trid. declaratque concupiscentiam ab Apost. *peccatum appellari*, *non quod vere, et proprie in renatis peccatum sit, sed quia a peccato est, et ad peccatum inclinat*, sess. 5. can. 5.

Inst. Concupiscentia prohibetur hac lege: *Non concupisces.* Ergo est proprie peccatum.

Resp. nego ant. Nam per hanc legem non prohibetur propensio carnis ad rebellandum contra spiritum, cum hoc non sit in nostra potestate; sed unice prohibetur, ne motibus

concupiscentiae inordinatis libere consentiamus. *Frustra dictum est*, ait D. Aug. lib. 5. contra Julian. c. 3. *post concupiscentias tuas non eas, si jam quisque reus est, quod tumultuantes, et ad mala trahere nitentes sentit eas.*

Objic. 2. D. Aug. lib. 1. *de nupt. cap.* 32. docet, concupiscentiam esse peccatum in non renatis. *Sic est lex ista peccati* (in non renatis), inquit, *ut etiam in peccatum imputetur.* Ergo est peccatum proprie, et formaliter.

Resp. dist. cons. Est peccatum proprie ratione sui praecise, *neg.* ratione culpae, seu reatus, quo facta est, et quocum ante Baptismum conjuncta est, *conc. cons.* Sic se hic explicat D. Aug. dicens: *Sic lex ista peccati, ut etiam in peccatum imputetur*, id est, *ut etiam reatus ejus* (peccati) *cum illa sit, qui cum teneat aeterni supplicii debitorem.*

CONCLUSIO III.

Peccatum originale formaliter non est qualitas morbida, quae ex carne per peccatum infectu derivatur in animam. Est contra Henricum Gandav. *quodlib.* 2. *q.* 11. et Gregor. Arminensem *in* 2. *dist.* 30. *q.* 2. *art.* 1.

Prob. Quia vel fictitia est illa qualitas morbida, vel aliud non est, quam concupiscentia, seu fomes peccati. Atqui natura peccati originalis non potest esse fictitia, alias et ipsum peccatum esset fictitium, nec est concupiscentia, alias peccatum originale remaneret post Baptismum, quod est Novatorum error. Ergo peccatum originale non est illa qualitas morbida.

Objic. D. Aug. de concupiscentia dicit: *Est affectio quaedam malae qualitatis, sicut languor*, L. 1. de nuptiis, c. 25. Ergo peccatum originale est formaliter qualitas morbida.

Resp. nego cons. Nam D. Aug. per affectionem malae qualitatis intelligit tantum ipsum appetitum sensitivum, quatenus vitiatus est, non aliqua positiva tabe, sed carentia justitiae originalis; ait enim, Serm. 6. de Verb. Apost. *Restat ergo cum carne conflictus, quia deleta est iniquitas, sed manet infirmitas.*

CONCLUSIO IV.

Peccatum originale formaliter non est ipsum Adae peccatum nobis extrinsece tantum imputatum. Est contra Pighium, et Ambros. Catharinum, *Opusc. de peccato orig. disp.* 6.

Prob. De fide est definitum in Trident. *Sess.* 5. *cap.* 3. peccatum originale *propagatione transfusum fuisse*, *omnibus inesse*, *et unicuique proprium esse*. Atqui, juxta sententiam Pighii peccatum non fuit in nos transfusum, cum nobis sit extrinsecum, nec est unicuique proprium, ut expresse fatetur Pighius his verbis: *Proprium peccatum nullum reperitur in parvulis*, et, *in uno Adam fuit*, *non in nobis*. Ergo peccatum originale non est ipsum Adae peccatum nobis extrinsece tantum imputatum. Hinc sententia Pighii, communiter rejicitur, ut erronea, imo a Suarez habetur ut haeretica.

Objic. Pighius, Conc. Trid. *ibid.* definit *peccatum Adae origine unum esse.* Ergo peccatum originale est unum, et idem in omnibus, ita ut reipsa fuerit in Adamo, et in nobis sit per imputationem.

Resp. nego cons. Quia, licet peccatum originale sit unum origine; est tamen multiplex *propagatione*, et quidem *unicuique proprium*, ut constat ex eodem Concilio.

CONCLUSIO V.

Peccatum originale formaliter non est reatus poenae. Est contra Durandum, et Major. *in* 2. *dist.* 30 *q.* 3.

Prob. Quia reatus poenae supponit peccatum originale. Ergo non potest esse constitutivum peccati originalis.

Prob. ant. Reatus poenae est obligatio ad poenam subeundam. Atqui obligatio ad poenam subeundam supponit culpam. Ergo reatus poenae supponit culpam peccati originalis. Ergo. Unde est damnata a Pio V. ista Baji Prop. ***In peccato duo sunt*, *actus*, *et reatus*, *transeunte autem actu nihil remanet*, *nisi reatus*, *sive obligatio ad poenam.***

CONCLUSIO VI.

Peccatum originale formaliter non est complexum ex concupiscentia tanquam parte materiali, *et concupiscentiae reatu tanquam parte formali.* Est contra Juenin. *Tom.* 7. *pag.* 681., et alios

Prob. 1. *p.* Concupiscentia ex Trid. *Sess.* 5. *can.* 5. manet in renatis. Atqui ex eodem Concilio omne, quod habet rationem peccati, tollitur per Baptismum. Ergo concupiscentia non est pars essentialis materialis peccati originalis.

Prob. 2. *p.* Quia per concupiscentiae reatum intelligitur ipsa culpa originalis. Atqui nugatorium est dicere, peccatum

originale constitui in ratione per id, quod in eo culpae, et peccati rationem habet, sicut nugatorium est dicere, hominis essentiam consistere in humanitate. Ergo.

Dices: D. Thom. 1. 2. q. 82. a. 3., docet, concupiscentiam se habere *in peccato originali, sicut quiddam materiale.* Ergo est pars materialis essentialis peccati originalis.

Resp. nego cons. Nam constat ex voce, *sicut*, qua utitur D. Thom. concupiscentiam non esse materiam essentialem peccati originalis; unde dicitur ab illo, quod sit, sicut quiddam materiale in peccato originali; quia cum eo conjungitur, tanquam effectus cum causa in non renatis, in quibus propter hanc conjunctionem vocatur a S. Aug. *peccatum*, quod post Baptismum *remanet actu, tollitur reatu.*

ARTICULUS II.

Statuitur verior sententia circa naturam peccati originalis.

CONCLUSIO.

Peccatum originale formaliter est habitualis privatio conformitatis ad Legem, quam Adam caput nostrum transgressus, et quam nos ejus voluntate transgressi sumus. Sive consistit (ex D. Thom.) *in voluntario naturae.*

Prob. Illud est in nobis nascentibus peccatum originale formaliter, quod Adamus in nos vere, proprie, et intrinsece transfudit. Atqui Adamus, transacto actu peccati, in nos vere, et intrinsece transfudit habitualem privationem conformitatis ad Legem, quam, ut caput nostrum, transgressus est. Ergo.

Prob. min. Adamus in nos transfudit, quod in eo post ejus actuale peccatum mansit, et a quo ipse, et ejus posteri denominantur peccatores. Atqui habitualis privatio conformitatis ad Legem, quam per actum suum est trangressus, est id quod in eo remansit, transacto actu peccati. Ergo Adamus in nos transfudit habitualem privationem conformitatis ad Legem. Ergo.

Confirm. Quia in eo formaliter consistit peccatum originale, ex quo omnia, quae ad peccatum originale pertinent, tanquam a radice promanant. Atqui ex habituali privatione conformitatis ad legem, quam Adamus transgressus est, omnia, quae ad peccatum originale pertinent, promanant. Namque 1. inde profluit, quod peccatum sit unum origine, cum sit unum habituale peccatum Adae. 2. Quod sit unicuique

nostrum proprium, quia illud peccatum ita nobis vere, et intime est communicatum, ut unumquemque perinde constituat peccatorem, Deo odibilem, et poenis peccati dignum, ac si ab eo solo commissum fuisset. Ergo.

Objic. Cum *Thomistis*. Peccatum originale formaliter consistit in privatione justitiae originalis, prout dicit gratiam sanctificantem. Ergo.

Resp. neg. ant. Nam privatio justitiae originalis est poena, justa illud D. Thom. q. 85. a. 5. *Subtractio originalis justitiae habet rationem poenae, sicut etiam subtractio gratiae.* Atqui poena peccati est posterior peccato. Ergo peccatum non constituit, sed constitutum praesupponit.

Inst. 1. D. Thom. *ibid. a.* 3. dicit: *Privatio justitiae originalis, per quam voluntas subdebatur Deo, est formale in peccato originali.* Ergo peccatum originale consistit formaliter in privatione justitiae originalis, prout dicit gratiam sanctificantem.

Resp. neg. cons. Quia D. Thom. non dicit simpliciter: *Privatio justitiae originalis est formale in peccato*: sed addit: *per quam voluntas subdebatur Deo.* Atqui illa subjectio ad Deum est conformitas ad legem, quam Deus dedit Adamo. Ergo per *privationem justitiae originalis, per quam voluntas subdebatur Deo*, nihil aliud intellexit, quam privationem conformitatis ad legem; alias sibi contradiceret D. Doctor.

Inst. 2. SS. Patres peccatum originale exprimunt per *justitiae privationem, mortem animae.* Ergo consistit formaliter in privatione justitiae originalis, prout dicit gratiam sanctificantem.

Resp. dist. ant. Patres ita exprimunt peccatum originale, ut primarium ejus effectum assignent, *conc.* ut assignent rationem *formaliter* constitutivam peccati originalis, *nego ant.* Neque enim Patres, sicut nec D. Aug. expenderunt metaphysice, in quo sita esset peccati originalis natura eo modo, quo expendunt Scholastici; unde illud saepius expresserunt per effectus cum eo connexos, utpote ipsa peccati natura notiores.

QUAESTIO III.

De causa proxima transfusionis peccati originalis.

Not. Constat apud omnes, peccatum Adami esse causam remotam transfusionis peccati originalis in ejus posteros, *qui omnes* in eo *peccaverunt*. Verum in assignanda illius transfu-

sionis causa proxima gravis est controversia. **Missis** aliis opinionibus, nostram statuimus.

CONCLUSIO.

Causa proxima transfusionis peccati originalis in parvulis, est carnalis generatio ab Adamo, in quo, tanquam in capite morali, omnes ejus posteri continebantur; nec vi pacti cum Adamo initi, sed vi decreti, quo Deus in voluntate Adami voluntates omnium qui ab eo per vinm generationis naturalis descensuri erant', inclusit, in ordine ad observationem, vel transgressionem praecepti de non comedendo fructu vetito.

Prob. 1. *p.* quae in Trid., *Sess.* 5. *can.* 3., expresse definitur his verbis: *Revera homines, nisi ex semine Adae propagati nascerentur, non nescerentur injusti, cum ea propagatione per ipsum, dum concipiuntur, propriam injustitiam contrahant.* Hinc etiam dicimur ab Apost. Ephes. 2.: *Natura filii irae*, id est, generatione. Ratio D. Thomae, 1. 2. *q.* 81. *a.* 41., est, *quia peccatum originale a primo parente traducitur in posteros, in quantum moventur ab ipso per generationem; sicut membra moventur ab anima ad peccatum actuale . . . Si autem aliquis formaretur virtute divina ex carne humana, manifestum est, quod vis activa non derivaretur ab Adam: unde non contraheret peccatum originale, sicut nec actus manus pertineret ad peccatum. humanum, si manus non moveretur a voluntate hominis, sed ab aliquo extrinsece moveate.*

Prob. 2. *p.* quae asserit: *Adam fuisse constitutum caput morale, non ex pacto Dei cum Adam inito, sed ex solo Dei decreto etc.*; quia Deus eo modo constituit Adamum caput morale posterorum, quo consuevit dare praecepta hominibus, quia tunc Adam constitutus est caput morale, quando datum est illi praeceptum de non comedendo fructum. Atqui Deus, quando praecepta dat hominibus, non solet expectare eorum consensum, quasi sublato illo nolit praeceptum obligare. Nam lex Dei semel promulgata homines velint, nolint, obligat, cum sit supremus Dominus. Ergo et in praecepto de non comedendo fructu Deus non expectavit consensum Adami, quo se Deo obligaret, tanquam caput naturae humanae. Ergo divino tantum decreto, et non ex pacto Dei cum Adam inito, hic constitutus est caput morale suorum posterorum.

Objic. ex D. Aug. qui, lib. 15. *de Civ. Dei* c. 9. illud Genes.: *Masculus, cujus praeputii caro circumcisa non fuerit*

peribit anima ejus de populo suo, quia pactum meum irritum fecit, intelligit *non de imperata circumcisione*, *sed ligni prohibitione*, id est, de peccato originali. Ergo Adam fuit institutus caput nostrum vi pacti a Deo cum ipso initi.

Resp. dist. cons. Vi pacti *formalis* positi in expresso duorum, vel plurium consensu, *nego*; neque enim hoc pactum necessarium fuit Deo, qui potest de omnium hominum voluntatibus, ut supremus arbiter, disponere. Vi pacti *virtualis* positi in decreto efficaci, quo Deus voluit absolute, non expectato Adami consensu, ut esset caput morale posterorum suorum, eosque repraesentaret in observatione, et transgressione praecepti de non comedendo fructu ligni vetiti, *conc. cons.* Ex quo patet, hoc pactum virtuale nihil aliud esse, quam decretum, quo Deus voluntates posterorum Adami inclusit in voluntate ipsius Adam; unde D. Hiron. in cap. 6. Oseae illud *pactum* vocat *legem*.

Inst. Deus non potuit sine injustitia in voluntate Adami includere voluntates posterorum ejus in ordine ad observationem, et transgressionem praecepti. Ergo illas non inclusit.

Resp. nego ant. Nam possunt Principes subditorum pupillorum voluntates includere in voluntate tutorum, in ordine ad certos effectus morales. Ergo a fortiori Deus, qui habet supremum in creaturas suas dominium, potuit in voluntate Adami includere voluntates nostras, in ordine ad observationem, et transgressionem praecepti de non comedendo fructu vetito.

QUAESTIO IV.

De Subjecto peccati originalis.

Not. Nomine *subjecti* hic eos intelligimus, in quos peccatum originale transfunditur, circa quod pugnandum habemus 1. Cum Novatoribus contendentibus, filios fidelium non contrahere peccatum originale. 2. Cum quibusdam Catholicis propugnantibus, B. Virginem labe peccati originalis infectam fuisse; contra quos.

CONCLUSIO I.

Filii fidelium non secus ac alii contrahunt peccatum originale. Est definita in Trid. Sess. 5. Can. 3. et 4.

Prob. Illi contrahunt peccatum originale, qui peccaverunt in Adamo, nisi speciali privilegio a lege comuni eximantur.

Atqui omnes, qui via generationis naturali descendunt ab Adamo, peccaverunt in Adamo, ut probatum est supra. Ergo omnes, etiamsi sint a fidelibus progeniti, contrahunt peccatum originale. Unde Apost. Ephes. 2. de se ipso, et aliis fidelium parentum filiis dicit: *Eramus natura filii irae, sicut et ceteri.*

Objic. Illud Apost. 1. Cor. 7. *Sanctificatus est vir infidelis per mulierem fidelem, et sanctificata est mulier infidelis per virum fidelem: alioquin filii vestri immundi essent, nunc autem sancti sunt.* Atqui si filii fidelium contraherent peccatum originale nascendo, non essent *sancti*, sed *immundi*. Ergo.

Resp. dist. text. Nunc autem sancti sunt, id est, legitimi, *conc.* id est, immaculati, *neg.* Nam Apost. hic hortatur conjuges fideles, ne deserant conjuges infideles, si velint pacifice cohabitare; et rationem hanc reddit, quia matrimonium non fit illegitimum per conversionem unius conjugis; alias, ait, filii talium parentum essent *immundi*, hoc est, illegitimi: nunc autem *sancti sunt*, hoc est, legitimi. Igitur hic locus non est ad rem accommodatus.

Inst. Idem Apost. Rom. 11., ait: *Si radix sancta; et rami.* Ergo qui nascuntur ex parentibus sanctis, sunt sancti.

Resp. nego cons. Quia non loquitur Apost. de sanctitate formali, sed de sanctitate praeparatoria, et in spe; ita ut sensus sit juxta Theodoretum, si patriarchae sancti fuerunt, ita reliquum corpus Judaeorum ad fidem, et sanctitatem censetur deputatum, et praeparatum in sanctis parentibus, quorum pietate, ac diligentia pie educari, et sanctificari possunt.

CONCLUSIO II.

Licet B. Virgo debitum habuerit contrahendi peccatum originale, illud tamen non contraxisse pro certo tenendum est.

Prob. 1. Ex cap. 4. Cantic. ubi legitur: *Tota pulchra es amica mea, et macula non est in te.* Qui textus litteraliter intelligitur de B. Virgine, cum in eo fundetur definitio Trident. de B. Virginis ad omni peccato actuali, etiam veniali, immunitate, quam teste Trid. Sess. 6. Can 23. tota *tenet Ecclesia.* Atqui ille textus a B. Virgine removet omnem prorsus maculam. Ergo ut actualem, sic et originalem.

Prob. 2. Ex D. Aug. qui lib. *de nat. et grat. c.* 23., sic loquitur: *Excepta Sancta Virgine Maria, de qua propter honorem Domini nullam prorsus, dum de peccatis agitur, habere volo quaestionem; inde enim scimus, quod ei plus gratiae*

collatum fuerit ad vincendum omni ex parte peccatum, quae concipere meruit eum, quem constat nullum habuisse peccatum. Quae verba diligenter sunt ponderanda.

1. Itaque dicit, se nullam prorsus velle habere quaestionem de B. Virgine, *cum de peccatis agitur*: quo tamen generaliter loquendi modo significat, se non solum de personalibus, sed etiam de originali loqui.

2. Hoc dicit, *propter honorem Domini.* Atqui si honor Domini postulavit, ut ejus Mater per totam vitam immunis esset a peccato actuali, etiam veniali; quanto magis postulavit, ut immunis esset ab originali labe mortali, propter quam fuisset Deo odibilis, serva diaboli, et rea damnationis aeternae? Ergo.

3. Dicit, B. Virgini collatam fuisse gratiam, *ad vincendum omni ex parte peccatum:* at quomodo peccatum *omni ex parte* vicisset, si aliquando peccato originali infecta fuisset?

4. Dicit, Mariam ideo accepisse gratiam ad peccatum omni ex parte vincendum, quia fuit Mater illius, *quem constat nullum habuisse peccatum.* Ergo accepit gratiam, ut immunis esset ab omni peccato, quo caruit Christus. Atqui Christus caruit peccato tum personali, tum originali. Ergo et B. Virgo.

Prob. 3. Ex Trid Sess. 5. declarante: *Non esse suae intentionis comprehendere in hoc decreto, ubi de peccato originali agitur, B. et Immaculatam Virginem, sed observandas esse Constitutiones Sixti IV. Papae, sub poenis in eis Constitutionibus contentis, quas innovat.* Ergo ab hoc suo decreto eam tacite excipit, aut saltem merito excipiendam judicat.

Prob. 4. *ex facto Ecclesiae*, quae non solum omnes fideles ad cultum B. Virginis in sua Conceptione Immaculata Indulgentiis invitat, sed etiam cultum illum imperat, Festo ad hunc finem instituto, et praecepto, ut patet ex Constit. Alex. VII. an. 1662. Ergo cultus ille est cultus objecti veri; ideoque verum est, B. Virginem a peccato originali praeservatam fuisse.

Prob. cons. Nam si cultus ille esset cultus objecti falsi, esset vanus, et superstitiosus. Atqui Ecclesia non potest consulere, multo minus praecipere sub mortali cultum vanum, et superstitiosum, cum non magis possit errare in materia morum, quam in materia fidei. Ergo.

Propter hanc saltem rationem videtur pia haec sententia esse definitioni proxima, et tantam habere certitudinem, quantam infra certitudinem fidei habere potest.

Prob. 5. *ex consensu* omnium fere Religiosorum Ordinum, qui Festum Immaculatae Conceptionis celebrant, et propugnant: *ex conspiratione* omnium orbis Christiani Academiarum, quae ad eam defendendam sese solemni voto obstrinxerunt, et in quarum pluribus gradus theologici non conferuntur, nisi prius juramentum de ea tuenda praestiterint. Quod si qui contrariam sententiam *suscipere ausus fuerit*, ait Universitas Parisiensis *Statuto an.* 1496., *hunc honoribus nostris omnibus privatum, atque exauctoratum a nobis, et consortio nostro velut Ethnicum, et publicanum procul abjiciendum decernimus.*

Objic. 1. Textus Sacrae Scripturae, quibus astruitur existentia peccati originalis, sunt ita generales, ut comprehendant omnes ab Adamo descendentes. Ergo B. Virginem comprehendunt.

Resp. dist. ant. Comprehendunt omnes etc., quando nullum est privilegium eximens a lege comuni, *conc.* quando adest tale privilegium, *nego ant.* Porro hoc privilegium habuit B. Virgo, quae in locutionibus Scripturae generalibus non comprehenditur, quales sunt istae, quibus astruitur generalitas peccati actualis: *Non est homo, qui non peccet. In multis offendimus omnes;* ut juxta Trid. *Sess.* 6. *can.* 23. *tenet Ecclesia Catholica.*

Inst. Mors est poena peccati originalis; nam *per peccatum intravit mors.* Atqui Beata Virgo mortem subiit. Ergo.

Resp. dist. maj. Mors est poena peccati originalis vel actu, vel quoad debitum contracti, *conc.* solum actu, et de facto contracti, *nego. maj.* Porro, ex dictis, B. Virgo contraxit debitum peccati originalis.

Objic. 2. De fide est, B. Virginem a Christo fuisse redemptam. Atqui si non contraxit peccatum originale, non fuit a Christo redempta. Ergo.

Resp. dist. min. Si B. Virgo non contraxit peccatum originale neque quoad actum, neque quoad debitum, non fuit redempta, *conc.* Si non contraxit peccatum quoad actum, bene vero quoad debitum, *nego min.* Igitur Christus sua redemptione fecit, ut B. Virgo non contraheret actu, et in se peccatum originale, ad quod contrahendum erat obnoxia; et hic modus redimendi est nobilissimus.

Inst. Atqui ad veram redemptionem requiritur liberatio a captivitate actuali. Ergo.

Resp. nego subs. Tam enim redimitur, qui praeservatur a captivitate, in quam non poterat non incidere, nisi Re-

demptoris gratia eam eripuisset, quam qui liberatur a captivitate, in quam actu incidit.

Objic. 3. D. Bernardus, *Epist.* 174., reprehendit Canonicos Lugdunenses, quod festum Conceptionis B. Virginis in sua Ecclesia instituerint. Ergo.

Resp. nego ant. Nam illos reprehendit tantum, quod illud festum instituerint, inconsulta Ecclesia Romana: *Nam si sic videbatur*, inquit, *consulenda erat prius Apostolicae Sedis auctoritas, et non ita praecipitanter, atque inconsulte paucorum sequenda simplicitas imperitorum. Quae autem dixi, absque praejudicio sane dicta sint sanius sapientis, Romanae praesertim Ecclesiae, cujus auctoritati atque examini, totum hoc, sicut et cetera, quae ejusmodi sunt, universa reservo; ipsius, si quid aliter sapio, paratus judicio emendare.* Ergo si D. Bernardus nunc viveret, devote celebraret festum Immaculatae Conceptionis, quam videret solemniter ab Ecclesia Romana celebrari, festo ad hunc cultum praecepto sub mortali.

QUAESTIO V.

De poenis peccati originalis.

Not. poenae peccati originalis, aliae spectant hanc vitam, aliae futuram.

ARTICULUS I.

De poenis peccati originalis in hac vita.

Not. Poenae peccati originalis in hac vita, aliae sunt corporis, aliae animae.

Q. 1. *Quaenam sint poenae corporis in hac vita?*

R. Duae recensentur; quarum 1. est mors, juxta illud Sap. 2. *Deus creavit hominem inexterminabilem . . . invidia autem diaboli mors intravit in orbem terrarum.*

2. Sunt omnes hujus vitae miseriae, scilicet *morbi*, *dolores*, *labores*, quibus addi possunt et alii defectus extra nos, ut sunt captivitas sub diabolo; sterilitas terrae; intemperies aeris; rebellio bestiarum, et alia mala, quae a coelo, terra, mari patimur; quae omnia expressit Spiritus S. his verbis; *Jugum grave super filios Adam a die exitus de ventre matris eorum usque in diem sepulturae.* Eccli. 40.

Q. 2. *Quaenam sint poenae animae?*

R. Sunt duae: 1. Est privatio omnium donorum gratui-

torum, scilicet justitiae originalis, qua hominis mens erat perfecte subdita Deo, et appetitus sensitivus menti; et gratiae sanctificantis, ceterorum habituum supernaturalium, fidei, spei, charitatis, donorum Spiritus Sancti, etc. quae omnia justitiam originalem comitabantur.

2. Est vulnus quadruplex in anima, nempe *ignorantia* in intellectu, quae tollit rognitionem agendorum. *Malitia* in voluntate, quae tollit facilem, et promptam inclinationem ad obediendum Deo, et rationi. *Concupiscentia* in appetitu concupiscibili, quae tollit ab illo appetitu subjectionem ad voluntatem, et rationem, et sic incepit inordinata propensio ad voluptates carnis. *Infirmitas* in appetitu irascibili, a quo tollitur firmitas, alacritas, et vehementia ad suscipienda ardua, et removenda, quae nostrum bonum impediunt.

ARTICULUS II.

De poenis peccati originalis in futura vita.

Not. 1. Poenae peccato originali in altera vita debitae sunt. 1. Exclusio a regno coelorum. 2. Privatio vitae aeternae. 3. Dolor internus, qui tum ex exclusione a regno coelorum, tum ex privatione vitae aeternae nascitur. 4. Poena sensus, seu gehennae ignis.

Not. 2. Parvulos sine Baptismo decedentes non solum excludi a regno coelorum, sed etiam privari vita aeterna, quae constitit in intuitiva Dei visione, de fide definitum est in variis Conciliis, *Diospol. Carthag. etc.* contra Pelagianos, teste Aug., l. 12. de orig. animae a. 12. his verbis: *Novellos Haereticos Pelagianos justissime Conciliorum Catholicorum, et Sedis Apostolicae damnavit auctoritas, eo quod ausi fuerint non baptizatis parvulis dare quietis, et salutis locum, etiam praeter regnum Coelorum.* Quae veritas similiter definita est in Conc. Trident. *Sess.* 5. *can.* 4.

Not. 3. Cum Ecclesia circa ceteras poenas nihil definierit, Auctores Catholici in varias abiere sententias, quarum probabiliores, et communiores hic breviter attingemus; quare sit.

CONCLUSIO I.

Parvuli sine baptismo mortui nec fruuntur, nec unquam fruentur beatitudine naturali. Est contra Pelagianos, et contra Librum, cui tit. *Nodus praedest. dissolutus*, pag. 114.

Prob. Ex Ephes. 2. *Eramus naturae filii irae*, hoc est, Dei odio, et vindictae obnoxii. Sed qui tantis poenis sunt obnoxii, nulla etiam naturali fruuntur beatitudine. Ergo. Hinc. Conc. Florent. ult. definivit: *Illorum animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.* Atqui animae, quae in inferno poenis puniuntur, carent sane beatitudine naturali. Ergo. Hinc Bellarm. lib. 6. de amiss. grat. cap. 2. ait: *Fides Catholica docet, eos absolute esse damnatos, et non sola coelesti, sed etiam naturali beatitudine perpetuo carituros.*

Confirm. ex D. Aug. L. de orig. animae, c. 9. dicente: *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem, regnumque coelorum quietis, vel felicitatis cujuslibet, atque ubilibet, quasi medium locum: hoc enim eis haeresis Pelagiana promisit.* Sed qui excluduntur a quiete, et felicitate *qualibet*, nulla, etiam naturali, beatitudine fruuntur. Ergo.

CONCLUSIO II.

Parvuli sine Baptismo morientes internum animi dolorem patientur ex sui a vita aeterna exclusione, hoc est, poenam damni subibunt.

Prob. Ex D. Aug. sic loquente, L. 6. contra Julian. c. 4: *Si hoc eis non erit malum (quod in aeternum excludantur a regno Dei) non ergo amabunt regnum Dei tot innocentes (ab omni peccato personali) imagines Dei? Si autem amabunt, et tantum amabunt, quantum innocentes amare debent regnum Dei, nihilne mali ex hac separatione patientur?* Ex quo sic argumentor: Qui cum certa cognitione privatur objecto amato, maxima tristitia, et dolore afficitur. Atqui parvuli absque Baptismo mortui privantur aeterna beatitudine, quam amant, et ad eam creatos esse certo cognoscunt, alias non amarent. Ergo. Unde Gregor. M. de illis parvulis ait, *L.* 9. *moral. c.* 12. *Perpetua quippe tormenta percipiunt, qui nihil ex propria voluntate peccaverunt.*

Dices 1. D. Thom. in 2. dist. 83. art. 2 ait: *Pueri . . . nihil omnino dolebunt de carentia visionis divinae.* Ergo.

Resp. Salva reverentia D. Thomae debita, non admittimus sententiam, quam junior scripsit, quamque revocaturus fuisset in sua Summa, sicut plures alias de facto revocavit, nisi mors immatura eum praevenisset; unde potius adhaeremus D. Augustino, jam supra relato, pariterque *in Enchir.*

C. 112. sic scribenti : *Perire a Regno Dei , alienari a vita Dei . . . tam grandis est poena , ut ei nulla possint tormenta , quae novimus , comparari , si illa sit aeterna.*

CONCLUSIO III.

Sententia affirmans parvulos sine baptismo defunctos puniri poena sensus , in comparatione adultorum mitissima , est congruentior Scripturae et SS. Patribus.

Prob. 1. Ex Script. *Apocal.* 20. scribit S. Joannes. *Et vidi mortuos magnos , et pusillos stantes in conspectu throni , et libri aperti sunt , et alius liber apertus est , qui est vitae . . . et qui non est inventus in libro vitae scriptus , missus est in stagnum ignis.* Atqui parvuli sine Baptismo morientes non sunt scripti in *Libro Vitae* , ut videbimus Tract. de Grat. Ergo.

2. Christus *Matth.* 13. discipulis explicationem parabolae tritici , et zizaniorum sciscitantibus , clare , et absque proverbio respondit : *Ager est mundus : bonum vero semen hi sunt filii regni : zizania autem filii sunt nequam. Sicut ergo colliguntur zizania , et igni comburuntur , sic erit in consummatione saeculi.* Atqui parvuli , de quibus agitur , non sunt filii regni , etenim : *Nisi quis renatus fuerit ex aqua , et Spiritu S. non potest introire in Regnum Dei.* Ergo.

Prob. 2. Ex SS. Patribus : Augustinus , serm. 14. de Verb. Ap. Cap. 3. , docet : *Venturus est Dominus , et judicaturus de vivis , et mortuis , sicut Evangelium loquitur ; duas partes facturus est , Dexteram , et Sinistram. Sinistris dicturus est* : Ite in ignem aeternum , qui paratus est Diabolo , et Angelis ejus. *Dexteris dicturus* : Venite benedicti Patris mei . . . *Nullus est relictus medius locus , ubi ponere queas Infantes. Qui non est in dextera , procul dubio in sinistra. Ergo qui non in Regnum , procul dubio in ignem aeternum.* Idemque passim docet in aliis suis Operibus.

S. Fulgentius *lib. de fide ad Petrum* , ait : *Firmissime tene , et nullatenus dubites , non solum homines jam ratione utentes , verum etiam Parvulos , qui sive in uteris Matrum vivere incipiunt , et ibi moriuntur , sive jam de Matribus nati , sine Sacramento Sacri Baptismatis de hoc saeculo transeunt , ignis aeterni sempiterno supplicio puniendos.* Eadem est sententia *D. Greg.* , ac vigintiquatuor aliorum Patrum , quos numerat in suis *Vindic.* Sess. 5. Cardinalis Norisius. Ergo. (*)

(*) « Haec materia de peccato originali , iisque ad ipsius naturam ,

Scholion.

» Licet sententia affirmans, parvulos sine baptismo dece-
» dentes puniri poena sensus, mitissima in comparatione
» adultorum, sit congruentior Scripturae, et SS. Patribus,
» non est tamen dogma fidei. Non enim defuerunt, nec de-
» sunt, qui post *Magistrum Sententiarum*, opinati sunt ejus-
» modi parvulos nullam poenam ignis sensuros, quos cum Ec-
» clesia non damnaverit, nec nos ulla censura eos notare au-
» demus.

FINIS.

» poenasque spectantibus desumpta est ex Tractatu de *Peccatis*, utpote
» inter res Dogmaticas locum opportuniorem occupans.

TRACTATUS V.

DE DEO INCARNATO.

Not. 1. Dei Incarnati nomine, intelligitur compositum resultans ex unione naturae divinae cum humana, in una Verbi divini persona.

Not. 2. Actio, per quam illa unio facta est, variis insignitur nominibus; dicitur enim a SS. Patribus, *assumptio*, *incorporatio*, *inhumanatio*, *attemperatio*, *oeconomia*, sed praesertim vocatur *incarnatio*, quae vox primis Ecclesiae temporibus usurpari coepit, ut constat ex his Symboli Nicaeni verbis, *Et Incarnatus est;* et licet in Scriptura non legatur, fundatur tamen in his verbis, Joan. 1. *Et Verbum caro factum est.*

Not. 3. Hunc de augustissimo Incarnationis mysterio Tractatum septem dissertationibus absolvemus, quarum 1. erit de Incarnationis possibilitate. 2. De ejus convenientia. 3. De ejus necessitate. 4. De ejus existentia. 5. De ejus causis. 6. De ejus quidditate. 7. De ejus termino, nempe de Christo Domino.

DISSERTATIO I.

De Incarnationis possibilitate.

Not. Duo circa Incarnationis possibilitatem expenduntur, 1. sitne possibilis Incarnatio; 2. utrum possibilitas Incarnationis ratione naturali possit demonstrari. Pro quo solvendo supponimus, quae in Tractatu de SS. Trinitate notavimus, demonstrationem aliam esse *a priori*, nimirum per causas; aliam *a posteriori*, nempe per effectus. Item aliquid posse demonstrari, vel *positive*, vel *negative*, supposita, vel non supposita mysterii revelatione. His, inquam, suppositis sit:

CONCLUSIO I.

Mysterium Incarnationis est possibile. Est non solum contra Gentiles, sed etiam contra Socinianos, qui omnes, quas possunt, rationes contra hujus mysterii possibilitatem opponunt.

Prob. 1. Quod revera peractum est, illud est possibile. Atqui Incarnatio revera peracta est, ut planum fiet Dissertatione IV. Ergo.

Prob. 2. Illud est possibile, quod nullam involvit repugnantiam. Atqui Incarnatio nullam involvit repugnantiam. Ergo. *Prob. min.* Si quam Incarnatio involveret repugnantiam, haec peteretur vel ex parte Verbi assumentis, vel ex parte naturae assumptae, vel ex parte unionis utriusque. Atqui ex nullo capite repugnantia deduci potest, ut patebit ex obiectionum solutione. Ergo.

Objectiones ex parte Verbi assumentis.

Objic. 1. Illud implicat contradictionem, ex quo sequeretur Deum fore mutabilem. Atqui ex possibilitate Incarnationis sequeretur, Deum fore mutabilem. Ergo.

Prob. min. Quod acquirit novam formam, vere et proprie mutatur. Atqui Deus, supposita Incarnationis possibilitate, acquireret novam formam, videlicet humanam naturam, quam antea non haberet. Ergo.

Resp. dist. maj. Quod acquirit novam formam, tanquam subjectum, quod ab illa forma perficiatur, vere mutatur, *conc.* tanquam terminus, qui illam formam ultimo implet, ac perficit, *neg. maj.* Atqui Verbum divinum acquireret novam formam, tanquam terminus, qui illam ultimo compleret, ac perficeret, *conc.* tanquam subjectum, quod ab illa forma perficeretur, *neg. min.* Itaque Verbum divinum per Incarnationem non recipit in se humanitatem; et consequenter non est subjectum ab illa perfectibile; sed est terminus illius intrinsecus, quatenus seipsum illi communicando, illam perficit ac ultimo complet, subindeque non mutatur.

Inst. 1. Qui de non homine fit homo intrinsece, recipit in se humanitatem tanquam illius subjectum. Atqui Verbum divinum per Incarnationem de non homine fit homo intrinsece. Ergo.

Resp. dist. maj. Qui de non homine fit homo intrinsece, per sui conversionem in humanitatem, *conc.* per assumptionem humanitatis, solamque illius terminationem, *nego maj.* Unde D. Athanasius in Symbolo ait: *Deus factus est homo, non conversione divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum.* Proindeque in Incarnatione nulla prorsus facta fuit mutatio in Verbo divino.

Inst. 2. Verbum divinum per Incarnationem reciperet no-

vam denominationem intrinsecam, nimirum denominationem hominis. Ergo reciperet in se humanitatem, ac proinde mutaretur intrinsece.

Resp. dist. ant. Reciperet novam denominationem intrinsecam petitam ab unione substantiali, et intrinseca sui cum humanitate, *conc.* petitam a forma intrinseca de novo in se recepta, *nego ant.* Itaque Verbum divinum per incarnationem recipit intrinsecam hominis denominationem, quia intrinsece unitur humanitati, sed per illam unionem humanitas non perficit Verbum. E contrario Verbum perficit humanitatem, proindeque tota mutatio in naturam humanam refunditur, quae recipit personam Verbi, cui substantialiter unitur, et per quam terminatur omnimoda illius communicatio.

Inst. 3. Humanitas est intrinseca Verbo. Ergo in illo recipitur.

Resp. nego cons. Non enim humanitas est Verbo intrinseca, quod recipiatur in illo, ut subjecto sustentantionis; sed quod subsistat vi subsistentiae Verbi, id est, quod a Verbo, supplente defectum subsistentiae propriae, accipiat ultimum complementum substantiale, et intrinsecum.

Objic. 2. Si Verbum divinum incarnaretur, Pater, et Spiritus Sanctus simul incarnarentur; falsum conseq. Ergo.

Prob. maj. Tres Personae unam, eamdemque numero habent naturam. Ergo una non potest incarnari, quin caeterae incarnentur.

Resp. nego cons. Ratio est, quia unio, in Incarnatione, non est facta in natura tribus Personis communi, sed facta est in persona Verbi realiter distincta a personis Patris, et Spiritus Sancti.

Objectiones ex parte naturae humanae assumptae.

Objic. Ut Incarnatio sit possibilis, necesse est ut natura humana sua propria spolietur subsistentia. Atqui natura humana non potest sua propria spoliari subsistentia. Ergo.

Prob. min. Persona definitur: *Naturae rationalis individua substantia.* Atqui impossibile est dari aliquam naturam actu existentem, quin sit individua substantia. Ergo natura humana non potest spoliari sua propria subsistentia.

Resp. dist. min. Quin sit individua substantia, si vox *individua*, sumatur pro *singulari*, *conc.* si sumatur pro incommunicabili alteri ut supposito, *nego min.* et *conseq.* Itaque, *individuum* sumitur duobus modis, 1. quatenus significat substantiam actu existentem extra causas singularem, et deter-

minatam, 2. quatenus denotat substantiam incommunicabilem alteri tanquam supposito, et ita per se, non in alio existentem. Fatemur non posse dari naturam actu existentem, quin sit individua priori modo, qui spectat ad unitatem numericam; negamus autem non posse dari naturam actu existentem, quin sit individua posteriori modo per propriam subsistentiam; potest enim uniri substantialiter cum alia substantia perfectiori, nempe cum Verbo divino, in quo casu non subsistit subsistentia propria, sed subsistentia Verbi; a quo substantialiter perficitur et completur, iu quo sistit, a quo terminatur, et cujus juris tota efficitur.

Inst. 1. Subsistentia non distinguitur ab ipsa substantia. Ergo natura non potest sua spoliari subsistentia.

Resp. dist. ant. Subsistentia non distinguitur a substantia, tanquam res a re, *conc.* tanquam modus a re modificata, *nego ant.* Itaque subsistentia est modus, quo substantia ultimo terminatur, et redditur incommunicabilis alteri tanquam supposito. Porro res aliqua integra subsistere potest absque suo certo subsistendi modo, v. g. digitus sine inflexione.

Inst. 2. Subsistentia est ipsamet natura. Ergo non distinguitur ab illa tanquam modus a re modificata.

Resp. dist. ant. Subsistentia est ipsamet natura, praesuppositive, *conc.* formaliter, *nego ant.* Itaque subsistentia praesupponit naturam, sed secundum se et formaliter nihil aliud est, quam negatio communicabilitatis, seu unionis substantialis cum alia perfectione, quae negatio tollitur, cum naturam humanam persona Verbi in se recipit, quia tunc desinit esse sui juris, ac proinde desinit habere subsistentiam propriam, cum desinat habere illius effectum, qui est reddere naturam proprii sui juris, non autem alieni (1).

Inst. 3. Natura humana non potest existere per existentiam alienam. Ergo nec potest subsistere per subsistentiam alienam.

Resp. nego conseq. Disparitas est, quod existentiae effectus sit naturam actu et formaliter ponere in seipsa extra nihil. Ergo, hac sublata, impossibile est hanc naturam actu remanere, quia nec formalis effectus absque sua causa conservari potest, nec ab illa separari; alioquin et natura simul existeret, et non existeret. At vero subsistentia non facit natu-

(1) « Sic *Auctor*: sed loquitur hypothetice, nimirum facta hypothesi, » quod natura humana extitisset ante unionem cum Verbo. Verum suo » loco patebit naturam humanam ab ipso suae creationis momento, seu » instanti, conjunctam Verbo, nunquam habuisse propriam subsistentiam.

ram esse actu, sed illam solum reddit incommunicabilem; porro indifferens est ut incommunicabilis reddatur per propriam subsistentiam, vel per alienam perfectionem, a qua perficiatur.

Objectiones ex parte unionis Verbi cum natura humana.

Objic. 1. Inter unibilia debet esse quaedam proportio. Atqui inter Verbum divinum et naturam humanam nulla est proportio; quippe Verbum divinum infinitum est, natura vero creata, finita. Ergo non sunt inter se unibilia.

Resp. dist. maj. Debet esse proportio habitudinis, qualis est inter perfectivum et perfectibile, terminans et terminatum, *conc.* proportio entitatis ad entitatem, *nego maj.* Licet ergo inter Verbum et naturam humanam nulla sit porportio entitatis, est tamen proportio habitudinis, quatenus natura humana est terminabilis, et Verbum infinite terminativum. Sic licet inter Deum videndum et intellectum creatum, nulla sit proportio entitatis, cum inter utrumque sit infinita distantia, nihilominus intellectus creatus elevari potest ad eliciendam visionem intuitivam, per quam Deo unitur in ratione objecti, propter habitudinem, quam creatura intellectiva habet ad objectum intelligibile.

Objic. 2. Implicat contradictionem, unum et idem esse simul mortale et immortale, finitum et infinitum. Atqui ex unione naturae divinae et humanae in uno supposito illa omnia sequuntur absurda. Ergo.

Resp. dist. maj. Implicat unum et idem esse simul mortale, et immortale, etc. sub eodem respectu, *conc.* sub diverso respectu, *nego maj.* Porro Deus incarnatus ratione naturae divinae est immortalis, et ratione naturae humanae est mortalis; at compositum aliquod esse mortale sub uno respectu, et immortale sub alio, non est contradictorium, quia contradictoria debent esse de eodem secundum idem, ex Philosophis.

Inst. 1. Ex unione naturae divinae et humanae in uno Verbi supposito, sequeretur quod natura humana, quae Verbo divino subsisteret, deberet esse ubique. Atqui falsum conseq. Ergo et antec.

Resp. nego sequel. maj. Nam natura humana non potest esse ubique sicut Verbum, quia ubique non terminatur a substatia Verbi, sed in certo quodam et determinato spatio.

Objic. 3. Ex Verbo divino et humanitate non potest fieri unum per se. Ergo non possunt substantialiter uniri.

Resp. nego ant. Nam ex Verbo divino et humanitate assumpta, resultat unum per se subsistens in duabus naturis, nempe Christus Dominus, qui est Deus homo.

Inst. Entia completa non possunt constituere unum per se. Atqui Verbum divinum et humanitas sunt entia completa. Ergo.

Resp. dist. maj. Entia completa tum ratione naturae, tum ratione personae, non possent constituere unum per se, *conc.* completa ratione naturae, sed quorum unum sit completum ratione personae, *nego maj.* Porro in Incarnatione Verbum divinum est omnimode completum. Verum humanitas assumpta, est completa in ratione naturae tantum, cum a Verbo compleatur in ratione suppositi: unde non habet suam totalitatem, quae est terminatio naturae in se, ratione cujus esset sui juris, et incommunicabilis alteri, ut supposito.

CONCLUSIO. II.

» *Possibilitas Mysterii Incarnationis non potest ratione natura-*
» *li* positive *demonstrari*; *licet possit* negative *demonstrari*, *po-*
» *sita revelatione*, *saltem quoad homines*.

Prob. 1. *p.* Illud Mysterium nulla ratione naturali potest demonstrari *positive*, quod sola revelatione cognosci potest. Atqui ex Scriptura Mysterium Incarnationis sola revelatione cognosci potest, Coloss. 1. *Mysterium quod absconditum fuit a saeculis*, *et generationibus*, *nunc autem manifestatum est in sanctis ejus*, *quibus voluit Deus notas facere divitias gloriae sacramenti hujus in gentibus*, *quod est Christus*. Ergo.

Hinc Concilium Toletanum XI. cap. 1. de confessione fidei, ait: *Partus virginis*, *nec ratione colligitur*, *nec exemplo monstratur*, *quia si ratione colligeretur*, *non esset admirabilis*: *si exemplo*, *non esset singularis*. Ergo.

Prob. 2. *ratione.* Omnis demonstratio vel fit a priori, et per causam, vel a posteriori, et per effectum. Atqui Mysterium Incarnationis nec a priori, nec a posteriori potest demonstrari; *non a priori*, quia nihil est in rerum natura, quod sit causa naturalis hujus Mysterii, aut quod naturaliter exigat ejus dispensationem; *non etiam a posteriori*, cum nullus sit effectus in rerum natura, qui necessariam habeat cum hoc Mysterio connexionem. Ergo nulla ratione naturali demonstrari potest.

» *Prob.* 2. *p.* Illud dicitur negative demonstrari, quod non
» potest contrariis argumentis, quae dissolvi nequeant, impugnari. Atqui talis est possibilitas Mysterii Incarnationis, ut patet ex solutione objectionum in superiori concl. Ergo. Dixi; *supposita revelatione saltem quoad homines;* Nam in argumentis, quae opponuntur, aliquando ea paret species veri, ut sine revelatione mens humana non suspicaretur in iis fallaciam latere. De mente Angelica alia est ratio.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Lucae 4. dicitur: *Exibant autem daemonia a multis clamantia et dicentia: quia tu es Filius Dei, et increpans non sinebat ea loqui, quia sciebant eum esse Christum.* Ex quo sic arguo: Daemones cognoverunt Jesum Nazarenum esse Christum Deum et hominem. Atqui illud non cognoverunt per revelationem divinam, cujus erant incapaces. Ergo cognoverunt per nativam intelligendi virtutem.

Resp. dist. maj. Daemones cognoverunt, etc. conjecturaliter, *conc.* certo et evidenter, *nego maj.*; atqui illud non cognoverunt per revelationem divinam sibi, immediate factam, *conc.* per revelationem in Scripturis exaratam, ac miraculis declaratam, *nego min.* Potuerunt ergo daemones, tum ex vaticiniis Prophetarum, tum ex mirandis operibus quae Jesus quotidie operabatur, cognoscere ipsum esse Messiam promissum, quae cognitio erat conjecturalis, non certa et evidens; unde tentator ad eum accessit quaerens: *Si Filius Dei es, dic ut lapides isti panes fiant.*

Objic. 2. Ratio naturalis suadet Mysterium Incarnationis esse evidenter credibile. Ergo pariter suadet esse evidenter possibile.

Resp. nego cons. Disparitas est, quod credibilitas rei sumatur ab auctoritate dicentis fide digni; unde quo quis magis judicatur verax in dicendo, eo etiam facilius et firmius ei fides datur. At possibilitas rei petitur ex internis illius rei principiis, a quibus habet quod non repugnet, nec ullam involvat contradictionem.

Objic. 3. SS. Patres variis exemplis naturalibus possibilitatem Incarnationis demonstrant, qualia sunt, unio animae spiritualis cum corpore materiali in homine; insertio rami in arborem natura diversam; conjunctio ignis et ferri in ferro candente, etc. Ergo.

Resp. nego ant. Equidem illis exemplis possibilitas Incar-

nationis potest illustrari ac verisimilis reddi, supposita illius revelatione; enque fine illa exempla usurpant SS. PP. Verum illis nullo modo potest demonstrari, non supposita illius mysterii revelatione; immo illa omnia Symbola, seclusa revelatione, nullam hujus mysterii suspicionem possunt ingerere, cum nullus hominum, ante hujus mysterii revelationem, quidpiam de illo unquam fuerit suspicatus.

DISSERTATIO II.

De Incarnationis convenientia.

Not. Conveniens hic dicitur, id quod decens ac consentaneum est: quia vero convenientia explicari non potest sine relatione rei convenientis ad rem, cui convenit; ideo quaeritur, utrum Incarnatio fuerit conveniens. 1. Deo Redemptori. 2. Homini redimendo. 3. Tnti universo; pro quibus solvendis, sit

CONCLUSIO I.

Incarnatio fuit maxime Deo conveniens.

Prob. Illud est Deo maxime conveniens, per quod praecipua illius attributa hominibus manifestantur. Atqui per Incarnationem praecipua Dei attributa, nimirum omnipotentia, sapientia, bonitas, misericordia, et justitia, hominibus manifestantur. Ergo.

1. Quidem in Incarnatione elucet omnipotentia Dei, quia Incarnatio est operum Dei maximum, cum per eam uniantur duo extrema a se infinite distantia, et evehatur creatura ad esse personale Dei; unde Beata Virgo Maria de hoc ineffabili mysterio benedicens Deum, Lucae 1. v. 49. ait: *Fecit mihi magna qui potens est.*

2. Elucet sapientia, quia debiti difficillimi adinvenit decentissimum solvendi modum, in quo mirabiliter jura misericordiae concilientur cum juribus justitiae divinae.

3. Elucet bonitas, quia non despexit proprii plasmatis infirmitatem, sed sese illi communicavit, quantum communicari potest, se ipsum ad servi conditionem deprimendo, ut servum ad Deum usque eveheret.

4. Elucet misericordia Dei, quia pro impiis et inimicis suis redimendis Unigenitum suum morti crudelissimae tradidit; Joan. 3.: *Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret.*

5. Elucet justitia, quia peccatum non impunitum reliquit, sed pretium condignum, quod pro eo solvendum erat, a Mediatore nostro repetiit. Ergo in mysterio Incarnationis praecipua Dei attributa mirifice manifestantur.

Solvuntur Objectiones.

Objic. cum Socinianis. Quod dedecet summam Dei majestatem, non est conveniens. Atqui Incarnatio dedecet summam Dei majestatem. Ergo.

Prob. min. Summam Dei majestatem dedecet humiliari. Atqui Deus per Incarnationem sese humiliasset. Ergo.

Resp. dist. maj. Dedecet summam Dei majestatem humiliari, secundum se, *conc.* secundum carnem assumptam, *nego. maj.* Cum itaque divinitas sit omnino invariabilis; secundum se, nec exaltationis, nec humiliationis est capax. Sed ratione naturae humanae sibi unitae potest humiliari ad manifestationem suae magnitudinis.

Inst. Conveniens non est Deo aliter se habere in tempore, quam ab aeterno. Atqui ab aeterno fuit sine carne. Ergo.

Resp. dist. maj. Conveniens non est Deo aliter se habere in tempore, secundum perfectiones intrinsecas, *conc.* secundum communicationem ad extra, *nego maj.* Itaque Deus per Incarnationem aliter se habuit, solum per communicationem ad extra. At summa sui communicatio Deo, qui est summe bonus, est convenientissima.

Objic. 2. Non est conveniens, ut majus bonum ordinetur ad minus. Atqui in Incarnatione majus bonum ordinaretur ad minus, videlicet Incarnatio Dei ad reparationem generis humani. Ergo.

Resp. dist. maj. Non est conveniens, ut majus bonum ordinetur ad minus, tanquam medium ad finem ultimum, *conc.* tanquam causa ad effectum, *nego maj.* Incarnatio itaque ordinatur 1. Ad reparationem generis humani, tanquam causa ad effectum, quem producit; 2. Ordinatur ad gloriam Dei, tanquam ad finem ultimum. Porro gloria Dei excellentior est vita Christi.

Objic. 3. Quod minus cedit in gloriam Dei, non est conveniens Deo. Atqui satisfactionem exigere pro peccato minus cedit in gloriam Dei, quam illud gratis remittere. Ergo.

Resp. nego min. Nam opus, in quo cum summa misericordia elucet etiam summa justitia, magis cedit in gloriam Dei; quam opus, in quo sola misericordia maxime com-

mendatur. Igitur Deo congruum fuit, ut ex misericordia praeberet mediatorem, qui debitum ex justitia solveret; sic enim: *Misericordia, et veritas obviaverunt sibi, justitia et pax osculatae sunt.*

Inst. 1. Illud opus non est justitiae, in quo maxima committitur injustitia. Atqui id fit in mysterio Incarnationis. Ergo.

Prob. min. Innocentem tradere ad supplicium, est maxima injustitia. Atqui Incarnatione Christus innocens traditus est ad supplicium. Ergo.

Resp. dist. maj. Si illud supplicium habeat rationem punitionis, *conc.* si habeat rationem satisfactionis tantum, et reparationis, *nego maj.* Disparitas est; quod in punitione attenditur peccantis iniquitas, in satisfactione vero pro alio, spectatur satisfacientis charitas. Porro in satisfaciendo, unus potest ferre poenam pro altero.

Inst. 4. Laeditur justitia, quoties ad finem consequendum eligitur medium iniquum. Atqui per Incarnationis decretum, Deus Pater, ad redemptionem hominis, elegit medium iniquum. Ergo.

Prob. min. Deus Pater, ad redemptionem hominis, praedefinivit crucifixionem Christi, quae scelus fuit gravissimum. Ergo elegit medium iniquum.

Resp. nego ant. Praedefinivit, permittendo, *conc.* impellendo, *nego ant.* Unde licet crucifixio Christi iniqua fuerit ex parte Judae proditoris, Judaeorum, Pilati, tamen aequissima fuit ex parte Dei Patris, qui eam permisit, et permissam ordinavit ad hominum salutem.

Q. *An convenientius fuerit Verbum incarnari, quam Patrem, et Spiritum Sanctum?*

R. Affirm. 1. Quia conveniens erat, ut idem esset Filius hominis in tempore, qui jam erat Filius Dei in aeternitate: confusio enim visa fuisset in Trinitate, si duo dicti fuissent Filii, unus aeternus et increatus, alter temporalis et incarnatus. 2. Quia, ut ait S. Leo Serm. 11. de passione Dom.: *Cum per Verbum omnia facta sint, conveniens erat, ut idem esset hominis reparator, qui ejusdem fuerat conditor.*

CONCLUSIO II.

Incarnatio homini redimendo maxime fuit conveniens.

Prob. Homo consideratur, vel in individuo, vel in specie. Atqui Incarnatio fuit maxime conveniens homini utroque modo spectato. Ergo.

1. Incarnatio fuit conveniens homini in individuo, id est, naturae, quae reipsa a Verbo assumpta est, quia per Incarnationem factum est, ut hic homo esset Deus, ac proinde caput Angelorum, et hominum supremo latriae cultu colendus. Atqui illae praerogativae homini in individuo sunt maxime convenientes et consentaneae. Ergo.

2. Incarnatio fuit conveniens homini in specie, idest toti naturae humanae, tum quia tota natura humana, per conjunctionem Verbi cum uno ex ejus individuis, fuit exaltata ad supremum honorem cognationis et consanguinitatis cum Deo, tum quia ex Verbo incarnato in totam naturam humanam innumera beneficia defluxerunt; *de plenitudine*, enim, *ejus nos omnes accepimus*, Joan. 1. Atqui illae omnes excellentiae maxime convenientes sunt homini in specie. Ergo.

CONCLUSIO III.

Incarnatio toti Universo fuit maxime conveniens.

Prob. Quia totum universum aliquid dignitatis sortitum est in ipsa hominis ad divinum consortium sublimatione, tum quia in aliqua sui parte ad fastigium divinitatis evectum est; tum quia, cum homo totius universi sit nomenclatura, in quo, tanquam in summa, omnia continentur, illius dignitas et excellentia in alias omnes creaturas redundat. Ergo. Hinc est, quod Apostolus, Ephes. 1. de Patre aeterno dicat: *Proposuit in dispensatione plenitudinis temporum instaurare omnia in Christo, quae in Coelis, et quae in terra sunt, in ipso.*

Q. *An convenienter mysterium Incarnationis in plenitudine temporis fuit adimpletum?*

R. Affirm. Quia sicut sol naturalis in medio planetarum positus est, ut superiores et inferiores illuminare possit; ita conveniens fuit, ut Christus, verus sol justitiae, in medio annorum veniret, ut saecula anteriora per fidem suae Incarnationis futurae illuminaret, et sequentia per doctrinam Evangelicam illustraret, et per Sacramenta a se instituta sanctificaret.

Dices: Convenientius Incarnatio facta fuisset in mundi initio, quam in plenitudine temporis. Ergo.

Resp. nego ant. Conveniens enim erat ad commendationem tam excellentis mysterii, ut plurima saecula praecederent ejus executionem, ut nempe tot saeculorum decursu Salvator postularetur a Patriarchis; praediceretur a Prophetis; a Legis Mosaicae umbris praefiguraretur, et esset desideratus

cunctis gentibus; nam, ut ait D. Aug. tract. 3. in Joan.: *Quanto major Judex veniebat, tanto praeconum series longior praecedere debebat.* Ceterum etsi Incarnationis executio fuerit dilata, ejus tamen efficacia effectum habuit anticipatum, per fidem in Christum venturum, quam habuerunt priora etiam saecula, et per quam homines in lege naturae et scriptae justificati sunt: quare Apoc. 3. Christus dicitur; *Agnus occisus ab origine mundi.*

DISSERTATIO III.

De necessitate Incarnationis.

Not. 1. Aliquid duobus modis necessarium dicitur absolute nimirum; et hypothetice.

Necessarium absolute est illud, quod, qualibet facta hypothesi, aliter esse non potest; eo modo necessarium est Deum existere.

Necessarium hypothetice duplex est; 1. quod in tali hypothesi absolute et simpliciter necessarium est, ut cibus ad vitam conservandam; 2. quod in tali hypothesi necessarium est tantum secundum quid, idest, valde utile et maxime conveniens, ut equus ad iter faciendum.

Not. 2. Quaerunt hic Theologi 1. Utrum Incarnatio fuerit absolute necessaria? 2. Utrum fuerit necessaria ex hypothesi, quod Deus hominem lapsum reparare ac salvum facere volens, voluerit sibi pro offensa per peccatum illata condigne satisfieri. Circa quod:

Certum est 1. Incarnationem non fuisse absolute necessariam; est enim opus, circa quod Deus est omnino liber.

Certum est 2. Incarnationem non fuisse absolute necessariam ex hypothesi peccati hominis; nam Deus hominem perditum potuit relinquere in peccato et statu damnationis, sicut reliquit apostatas Angelos, ut asserit Scriptura, Sap. 11. *Quis imputabit tibi si perierint nationes, quas tu fecisti?* Et D. Aug. lib. de nat. et gratia, cap. 5. *Si omnibus debitum damnationis supplicium redderetur, non injuste redderetur.* Unde maximae Dei misericordiae, et charitati tribuitur, quod hominem lapsum redemerit, ad Tit. 3. *Secundum suam misericordiam salvos nos fecit.*

Certum est 3. Incarnationem non fuisse absolute necessariam etiam ex hypothesi, quod Deus hominem lapsum voluerit reparare; nam Deus per omnipotentem virtutem po-

tuisset naturam humanam multis aliis modis liberare, nempe, vel peccatum gratis condonando, vel imperfectam hominis satisfactionem acceptando. Unde D Aug. L. de agone Christiano cap. 11. merito stultos vocat, qui contra sentiunt: *Sunt stulti*, inquit, *qui dicunt, non poterat nliter sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem ut nasceretur ex faemina, et a peccatoribus omnia illa pateretur, quibus dicimus, poterat omnino; sed si aliter faceret, similiter vestrae stultitae displiceret.*

Tota ergo controversia praesens versatur circa quartam hypothesim, nempe, utrum Incarnatio necessaria fuerit simpliciter, et ex hypothesi, quod voluerit Deus hominem reparare, et quidem non nisi condigna atque rigorosa pro peccato satisfactione, cujus difficultatis resolutio a duobus capitibus pendet: 1. an constans fuerit in Deo voluntas peccatum non remittendi, absque condigna satisfactione? 2. an pura creatura condignam pro peccato possit exhibere satisfactionem? Si enim hoc posset pura creatura, ad hunc finem non esset absolute necessaria Incarnatio: si vero hoc non possit, Incarnatio in hac hypothesi fuit absolute necessaria; itaque sit:

CAPUT I.

Utrum constans fuerit in Deo voluntas peccatum, absque condigna satisfactione, non remittendi.

Not. 1. Satisfactio sumitur duobus modis. 1. *Improprie*, pro redditione cujuscumque debiti, sive per furtum, sive per laesionem honoris et famae, contracti. 2. *Proprie*, pro injuriae illatae compensatione, et honoris laesi restauratione. Per priorem aequalitas in rebus: per posteriorem aequalitas in actionibus et personis constituitur.

Satisfactio, proprie sumta definitur: *Redditio voluntaria honoris aequalentis, ex propriis, et aliunde non debitis, ad compensandum injuriam alteri, per peccatum illatam.*

Dicitur 1. *redditio:* per quod distinguitur a gratuita donatione, et convenit cum restitutione, cum sicut per restitutionem, ita per satisfactionem honor ablatus tollatur.

Dicitur 2. *voluntaria*; quia est actus virtutis justitiae: actus autem virtutis debet esse a voluntate libera; hinc redditio honoris involuntaria non dicitur *satisfactio*, sed *satispassio*; qui enim coacte reddit alteri quod suum est, non tam active se habet, saltem moraliter, quam passive.

Dicitur 3. *aequivalentis;* quia cum satisfactio sit actus justitiae commutativae, requirit aequalitatem *arithmeticam*, qua tantum honoris redditur, quantum fuit ablatum.

Dicitur 4. *ex propriis;* hoc est ex bonis, quorum dominium perfectum ipse debitor habeat; si enim satisfactio fieret ex bonis creditoris, semper eadem maneret inaequalitas.

Dicitur 5. *et aliunde non debitis;* quia si persona quae satisfacit, personae offensae offerret ea quae eidem solvere tenetur ex aliis titulis, v. g. justitiae, gratitudinis, etc. non perfecte et rigorose satisfaceret, quia non ex propriis satisfaceret.

Dicitur 6. *ad compensandam injuriam*; per quod satisfactio distinguitur 1. *A merito*, quod refertur, non ad injuriam compensandam, sed ad praemium merenti, vel alteri, cui meretur, obtinendum. 2. *A restitutione*, quae compensat, non injuriam personae factam, sed damnum in rebus injuste ablatis, et retentis, illatum.

Not. 2. Sociniani, ut Socinus lib. 1. de servatore Christo, cap. 1. et Crellius lib. de satisfact. Christi contra Frantium, necessariam fuisse Christi satisfactionem negant, quia inquiunt, Deus peccatum gratis et sine ulla satisfactione, voluit remittere, ac reipsa remisit: contra quos.

CONCLUSIO.

Deus nunquam voluit peccatum sine condigna satisfactione remittere.

Prob. Ex Apost. qui *Hebr.* 10. testatur sacrificium Christi necessarium fuisse ad reatum peccati tollendum: *Impossibile enim est*, inquit, *sanguine taurorum et hircorum auferri peccata: ideo ingrediens mundum dixit: hostiam et oblationem noluisti, corpus autem aptasti mihi.* Et c. 9. jam dixerat, *sine effusione sanguinis, non fit remissio.* Ergo si necesse fuit nos a peccatis mundari sanguine Christi, signum est evidens, Deum noluisse absque debita satisfactione peccatum remittere.

Quae Sociniani objiciunt, ut ostendant Deum reipsa voluisse sine ulla satisfactione peccata condonare, commodius solventur Dissertatione VII. quando agemus de satisfactione Christi.

CAPUT II.

Utrum pura creatura condignam pro peccatis possit exhibere satisfactionem ?

Not. 1. Pura creatura hic dicitur ea, quae Deo hypostatice non est unita, sed est purus homo, aut Angelus.

Not. 2. Valor operis satisfactorii est ipsius dignitas, ratione cujus redditur aptus ad compensandam injuriam honoris ablati : porro quantitas illius valoris repetitur ex duobus capitibus.

1. *Petitur ex objecto operis*; quia quo praestantius est objectum, eo, caeteris paribus, opus satisfactorium nobilius est : sic actus virtutis Theologicae nobiliores sunt actu virtutis moralis.

2. *Petitur ex dignitate personae satisfacientis*; quia persona satisfaciens se ipsam subjicit et offert illi, cui satisfacit; ergo eo plus se subjicit, quo dignior est, ac proinde operis satisfactorii valorem auget; sic satisfactio homini plebejo exhibita a magistratu dignior est, quam satisfactio homini plebeji exhibita magistratui.

Not. 3. Gravitas offensae ex duobus capitibus petitur.

1. *Petitur ex dignitate personae offensae*; quia offensio quantum ex se, deprimit personam offensam, sicque quo plus haec dignitatis habet, tanto plus aliquid deprimit, majoremque habet malitiam; sicut majus est damnum, si aurum in lutum, quam si plumbum abjiciatur.

2. *Gravitas offensae petitur ex vilitate personae offendentis*; unde gravior est offensa, si rusticus percutiat Regem, quam si Rex percutiat rusticum. His notatis sit :

CONCLUSIO.

Nulla pura creatura, quantacumque gratia exornata, potest pro suo, vel alieno peccato, sive mortali, sive etiam veniali, condigne Deo satisfacere.

Prob. 1. Ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. *Dum satisfaciendo patimur pro peccatis, Christo Jesu, qui pro peccatis nostris satisfecit, ex quo omnis nostra sufficientia est, conformes efficimur.* Ergo citra Christi satisfactionem non haberet homo, quo condigne satisfaceret. Hinc Psal. 48. dicitur : *Frater non redimit, redimet homo*, id est, redimet Homo

Deus, ut interpretantur Patres communiter cum D. Basil. in haec verba, dicente: *Redimet homo, non homo nudus, sed homo Deus J. C. quia nullus condignum offerre poterat pretium.*

Prob. 2. *Ex SS. PP.* S. Cyrillus Epist. 1. ad Monachos Ægy. *Quo pacto*, inquit, *unus pro omnibus mortuus, justum pro omnibus pretium exolvere potuit, si perpessionem illam puri cujusdam hominis esse dicamus?* ubi supponit hominem purum, gratia ornatissimum, qualem Nestorius dicebat esse Christum, non potuisse pretium condignum exsolvere.

S. Fulgentius, L. de Incarnat. et Grat. cap. 4. *Nullatenus humana natura*, ait, *ad auferendum peccatum mundi sufficiens atque idonea fieret, nisi in unionem Verbi Dei . . . transiret.*

Sanctus Anselmus lib. de Incarn. et Grat. c. 4. ex professo ostendit solum hominem Deum posse pro peccato satisfacere: *Hanc satisfactionem*, inquit, *non potest facere nisi Deus, nec debet nisi homo: necesse est, ut eam faciat Deus homo.*

Prob. 3. *ratione Theologica.* Nempe, tres sunt potissimum conditiones ad condignam satisfactionem requisitae; 1. ut sit equivalens; 2. ut sit ex propriis; 3. ut sit ex aliunde indebitis. Atqui puri hominis satisfactio nec potest esse aequivalens, nec fieri ex propriis, et aliunde indebitis. *Prob. min.* 1. *Satisfactio hominis non potest esse aequivalens.* Nam offensa Dei est infinita, saltem extrinsece et objective, satisfactio vero purae creaturae est finita. Ergo. 2. *Satisfactio purae creaturae non potest esse ex propriis.* Quia omnia quae sunt, sub dominio Dei sunt. Paralip. 29. *Cuncta enim, quae in coelo sunt et in terra, tua sunt.* Ergo. 3. *Satisfactio creaturae purae non potest esse ex aliunde indebitis.* Quia, quod Dei proprium est, illi quoque est debitum; cum alicui nihil magis debitum sit, quam quod ejus est. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Qui Deo tantum potest reddere bonum, quantum ipsi malum per peccatum intulit, potest condigne satisfacere Deo. Atqui homo purus, gratia sanctificante praeditus, potest Deo tantum reddere bonum, quantum ipsi malum per peccatum intulit. Ergo.

Resp. nego maj. et min. Quia ad condignam satisfactionem, necesse est ut fiat ex propriis, et aliunde indebitis; at homo purus nihil potest Deo conferre ex propriis et aliunde

indebitis: nam bonum quod Deo redderet, ut meritorium foret, deberet esse ex gratia, quae plane gratuita est, et in Deum auctorem referri debet.

Prob. min. Homo purus, per actum perfectae contritionis, reddit Deo totum, quod ab ipso per peccatum abstulerat, nempe rationem ultimi finis. Ergo condigne satisfacit Deo.

Resp. nego. conseq. Licet enim redditio rei absolute sufficiat ad restitutionem, satis tamen non est ad condignam satisfactionem pro injuria Deo per peccatum illata, quae, cum sit infinita, non potest condigne reparari, nisi per satisfactionem infinitam, cujus homo purus quantalibet gratia sit ornatus, non est capax.

Inst. 1. Tantus est valor actus perfectae charitatis, quanta est gravitas injuriae Deo per peccatum illatae. Ergo.

Resp. nego ant. Ratio est, quia valor actus charitatis moraliter aestimatur ex dignitate personae satisfacientis, et proinde est finitus quando a persona finita elicitur. At contra gravitas offensae Dei moraliter aestimatur ex dignitate personae laesae, a qua consequenter infinitam quamdam gravitatem contrahit. Porro homo purus non potest per actum finitum adaequare gravitatem offensae infinitam.

Subs. Atqui malitia peccati est finita. Ergo.

Prob. subs. Privatio rectitudinis finitae, est finita. Atqui malitia peccati est privatio rectitudinis oppositae, quae est finita. Ergo.

Resp. dist. min. Malitia peccati, sumpta pro macula, est privatio rectitudinis oppositae, *conc.* sumpta pro offensa et injuria Dei, *nego min.* et sic ad consequens. Itaque duo in malitia peccati distinguenda sunt. 1. *Est Macula*, quae est deformitas orta ex aversione a Deo et privatione rectitudinis actui debitae; haec est finita, tolliturque per conversionem ad Deum. 2. *Est injuria*, qua homo per voluntariam a Deo aversionem, illum inhonorat, violando jus divinum, quo homo tenetur magis diligere Deum, quam ullam creaturam; haec est infinita extrinsece et objective, nec tollitur nisi per condonationem, vel per aequivalentem compensationem, quae nunc fit in nobis ex applicatione satisfactionum Christi.

Inst. 2. Homo purus, per actum charitatis perfectae posset mereri vitam aeternam de condigno. Ergo, et per eumdem actum, posset condigne satisfacere pro peccato.

Resp. 1. *dist. ant.* Per actum perfectae charitatis, cui ad-

junguntur merita Christi, *conc.* per actum charitatis secundum se sumptum, *nego. ant.* Id testatur Conc. Trid. sess. 14. cap. 8. *Omnis gloriatio nostra, in Christo*, inquit, *in quo vivimus, in quo meremur, in quo satisfacimus, facientes fructus dignos poenitentiae, qui in illo vim habent, ab illo offeruntur Patri, et per illum acceptantur a Patre.*

Resp. 2. *dato ant. nego conseq.* Disparitas est, quod meritum cum respiciat mercedem, nullam requirat personarum aequalitatem; bene autem satisfactio, quae cum a persona offensa specificetur, non potest condigne exhiberi, nisi a persona ejusdem ordinis et dignitatis.

DISSERTATIO IV.

De existentia Incarnationis.

Not. Messiam a Deo promissum jam advenisse inficiantur, nondum Gentiles, sed et Judaei, cujus tamen adventus contra Gentiles invicte demonstratur fidei nostrae motivis credibilitatis. (1) Hic probamus contra Judaeos. 1. Messiam jamdudum advenisse 2. Jesum Nazarenum esse Messiam in Lege promissum.

CAPUT I.

Utrum Messias, a Deo promissus, jam advenerit?

Not. Innumeris propemodum oraculis Prophetarum potest contra Judaeos demonstrari adventus Messiae jam praeteritus; nos vero, brevitatis gratia, ea seligimus, quibus tempus adventus Messiae designatur; tales sunt Prophetiae Jacob, *Genes.* 49. Danielis, *cap.* 9. Aggaei, *cap.* 2. Malachiae, *cap.* 3. Itaque sit.

CONCLUSIO I.

Messiam jam venisse probatur ex Vaticinio Jacob. Genes. 49. v. 8. et 10.

(1) » Adventus Messiae potest demonstrari Gentilibus etiam sequentibus Conclusionibus, si per nostrum *Prodromum de divina revelatione* » primum iis ostendatur Sacram Scripturam continere Verbum Dei quod » nos fallere non potest.

Prob. Jacob morti proximus, praedicens filiis suis, quae eorum posteris eventura erant, sic Judam alloquitur: *Juda, te laudabunt fratres tui . . . adorabunt te filii patris tui . . . non auferetur sceptrum de Juda, et dux de femore ejus, donec veniat, qui mittendus est, et ipse erit expectatio gentium.* Atqui ex hac Prophetia patet Messiam jam advenisse. Ergo.

Prob. min. Ut ex hac Prophetia pateat Messiam jam advenisse, sufficit ut haec tria constent, 1. Per *Sceptrum* et *Ducem*, intelligi principatum politicum. 2. Per eum, *qui mittendus est*, ad cujus adventum sceptrum auferendum erat e Tribu Juda, intelligi Messiam. 3. Jamdiu sceptrum, seu principatum politicum, e Tribu Juda ablatum esse. Atqui haec tria constant. Ergo.

1. Per *Sceptrum* et *Ducem*, intelligitur principatus politicus: nam vox hebraea, *Schebet*, pro qua vertitur *sceptrum*, significat supremam auctoritatem; et vox *Mechokeb*, pro qua vertitur *Dux*, significat Ducem, Legislatorem, et Magistrum; unde Septuaginta sic vertunt: *Non deficiet Princeps de Juda et Dux de femoribus tuis.* Et Chaldaica paraphrasis: *Non auferetur habens principatum a domo Judae, neque Scriba*, idest, Legislator, *a filiis filiorum ejus.* Ergo.

2. Per eum *qui mittendus est*, intelligitur Messias; nam vox hebraea, *Siloch*, significat mittere, sicut interpretatur Jo. 9. *Lava in natatoria Siloe, quod interpretatur missus.* Porro Messias per excellentiam vocatur *mittendus Obsecro, Domine*, inquit Moyses, Exodi 4. loquens de Messia, *mitte quem missurus es.* Hinc Chaldaica paraphrasis, et Pagninus vertunt: *Donec veniat Messias*; qui solus potest dici *expectatio gentium*, juxta promissionem Messiae factam Jacob, Genes 28. *Benedicentur in te, et in semine tuo cunctae tribus terrae*; de quo Messia sibi promisso hic evidenter loquitur Jacob. Ergo.

3. Omnis supremus pricipatus jamdudum sublatus est, non solum de Tribu Juda, sed etiam de tota gente Judaeorum, qui a multis saeculis vagi sunt, ac ubique terrarum, juxta prophetiam Oseae 3. depressi sunt: *Sine rege, et sine principe, sine sacrificio, et sine altari, et sine ephod, et sine theraphin.* Ergo ex vaticinio Jacob patet Messiam jamdiu advenisse.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Judaei. In Jacob vaticinio per vocem, *Schebet*, non significatur *Sceptrum*, seu *Virga* dominationis, sed *Vir-*

ga tribulationis, ita ut sensus sit: *Non recedet virga tribulationis a Juda, donec veniat Messias.* Atqui usque modo Judaei ubique terrarum tyrranica servitute premuntur. Ergo Messias nondum venit.

Resp. nego maj. Quia 1. Jacob Tribui Judae nonnisi fausta et felicia praenuntiat, nimirum honorem ab aliis Tribubus, victoriam de hostibus, supremam potestatem, ubertatem, etc.

2. Quia vox, *Schebet*, nusquam significat virgam tribulationis, nisi vocem habeat adjunctam, qua determinetur ad tribulationem significandam, v. g. Ps. 2. *Reges eos in virga ferrea.* Isaiae 10. *Vae Assur, virga furoris mei et baculus ipse est* Atqui tantum abest ut vox, *Schebet*, per aliquid adjunctum determinetur ad significandam tribulationem, quin e contra per haec verba sequentia: *et Dux de femore ejus*, determinetur ad significandam supremam auctoritatem. Ergo.

Objic. 2. In vaticinio, particula, *donec*, non significat cessationem regiae dignitatis in Juda, sed ejusdem continuationem, ut sensus sit: *Postquam veniret Messias, qui sceptrum Tribui et Judae restituet, nunquam deinceps ab ea auferetur.* Ergo nondum venit Messias.

Resp. nego ant. Absque ullo enim, vel levissimo fundamento, particula, *donec*, vertitur in particulam *postquam*, et absque ullo scripturarum exemplo, in quibus particula *donec* cessationem rei naturaliter significet; sic Genes. 26. de Isaac dicitur: *Ibat proficiens atque succrescens, donec magnus effectus est;* tunc enim desiit succrescere. Porro veteribus Judaeis ita exploratum fuit, Jacob per particulam, *donec*, determinasse Messiam venturum, cum sceptrum de Juda defecerit, ut cum in Herode illud defecisse cognoverunt, aliqui Herodem ipsum, alii Joannem Baptistam, Messiam esse arbitrati fuerint.

Inst. 1. Jacobaeum vaticinium in Davide, longo tempore post mortem Jacob, primum vim habuit. Ergo concludi minime potest non defuturum in Tribu Juda sceptrum, donec veniat Messias.

Resp. nego cons. Jacob enim non praedixit, fore ut statim a sua morte, Tribus Juda sceptrum obtineret, sed praedixit dumtaxat, fore ut ex quo Tribus Judae sceptrum obtinuisset, eo non destitueretur simpliciter et absolute, donec Messias veniret.

Inst. 2. Juxta illam explicationem nondum venit Messias; nam in extremis Asiae partibus extat imperium Judaeorum,

in quo praeficiuntur Duces ex Tribu Juda, ut testantur aliqui Rabbini. Ergo.

Resp. nego ant. Illud enim imperium est prorsus fictitium, nam ex relationibus viatorum, qui totam peragrarunt Asiam, constat Judaeos ubique terrarum dura premi servitute; immo ipsimet tempore mortis Christi declaraverunt se omni auctoritate ac reipublicae forma destitutos, cum clamaverunt: Joan. 18. et 19. *Nobis non licet interficere quemquam, non habemus regem nisi Caesarem.*

Objic. 3. Per vocem, *Siloch*, in Jacob vaticinio, significatur urbs, *Silo*, quatenus pertinebat ad Saul et Joroboam, qui in *Silo* ubi servabatur Arca, uncti fuerunt in reges, ita ut sensus sit: *non auferetur sceptrum de Juda, donec veniant Saul et Jeroboam in Silo, ubi consecreatur in reges.* Ergo illa prophetia non potest intelligi de Messia.

Resp. nego ant. Quia 1. prophetia redderet hunc sensum ridiculum: *Non auferetur*, etc. *donec veniat urbs Silo.* 2. Quia, nec Saul, nec Jeroboam uncti sunt in *Silo*, sed Saul in Ramatha, 1. *Reg.* 10. et Jeroboam in Sichem, 3. *Reg.* 12. 3. Quando unctus est Saul, Arca erat in Cariathiarim, in domo Aminadab, 1. *Reg.* 7. *v.* 1.; et quando unctus est Jeroboam, Arca erat Jerosolymis, quo translata fuerat a Davide de Cariathiarim, 2. *Reg.* 6. . 4. Quia, nec in Saule, nec in Jeroboam defecit sceptrum de Juda; *non in Saule*, quia quando unctus est, nondum erat sceptrum in Tribu Juda, ut constat; *non in Jeroboam*, quamvis enim decem Tribus illum secutae fuerint, stetit tamen semper incolume regnum Judae, cujus regia erat Jerusalem.

CONCLUSIO II.

Messiam jam venisse demonstratur ex prophetia Danielis. Daniel. 9. v. 24.

Prob. Daniel oranti apparuit Gabriel Archangelus, eique adventum Messiae, et illius adventus tempus revelavit, his verbis: *Septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum, et super urbem sanctam tuam, ut consummetur praevaricatio, et finem accipiat peccatum, et deleatur iniquitas, et adducatur justitia sempiterna, et impleatur visio et prophetia, et ungatur Sanctus Sanctorum.*

Scito ergo et animadverte, ab exitu sermonis (idest edicti Regis Persarum) *ut iterum aedificetur Jerusalem, usque ad Christum ducem, hebdomades septem et hebdomades sexaginta*

duae erunt, *et rursum aedificabitur platea*, *et muri in angustia temporum.*

Et post hebdomades sexaginta duas, (ab urbis aedificatione) *occidetur Christus* : *et non erit ejus populus*, *qui eum negaturus est*, *et civitatem et Sanctuarium dissipabit populus cum duce venturo* : *et finis ejus vastitas*, *et post finem belli statuta desolatio.*

Confirmabit autem pactum multis hebdomada una, *in dimidio hebdomadis deficiet Hostia et Sacrificium* : *et erit in templo abominatio desolationis* : *et usque ad consummationem et finem perseverabit desolatio.* Ex hac prophetia, sic arguitur.

Ille, de quo fit mentio in Danielis Prophetia, est Messias. Atqui jamdiu hebdomadae, post quas venturus dicitur, elapsae sunt. Ergo jamdiu venit Messias.

Prob. maj. Soli Messiae aptari possunt characteres a Daniele in sua Prophetia delineati; namque.

1. Dicitur, *Christus*, quae vox graeca idem sonat, ac hebraica, *Messias.*

2. Dicitur, *Dux*, quo titulo insignitur Messias, Isaiae 55. *Ecce testem dedi eum Ducem*, *ac Praeceptorem gentibus.*

3. Dicitur, *Sanctus Sanctorum*, quod nomen soli Messiae convenit, qui est Sanctus per excellentiam, Isaiae 54. *Redemptor tuus Sanctus Israel*, *Deus omnis terrae vocabitur.*

4. Dicitur, quod sit impositurus finem peccato, iniquitatem deleturus, justitiam sempiternam adducturus, quae omnia soli Messiae conveniunt, juxta illud Isaiae 61. *Spiritus Domini . . . misit me*, *ut mederer contritis corde*, *et praedicarem captivis indulgentiam* etc. et illud Malachiae 4. *Orietur vobis timentibus nomen meum Sol justitiae.*

5. Dicitur, quod per ejus adventum debeat impleri *Visio et Prophetia* ; quod soli Messiae convenit, qui cum sit veritas, finem imposuit umbris et figuris, quae eum designabant.

6. Dicitur, quod sit morti tradendus ; at id de Messia Prophetae praedixerant : *Sicut ovis ad occisionem ducetur*, inquit Isaias 63.

Porro hi characteres ita sunt Messiae proprii, ut veteres Rabbini, teste D. Hieronym. in Daniel c. 9. hoc vaticinium de Messia interpretati fuerint.

Prob. min. In Sacra Scriptura, hebdomada duobus tantum modis sumitur, nimirum, 1 Pro septem diebus, sic *Levitici* 22. sumitur. 2. Pro hebdomada annorum, Levit. 25. *Numerabis quoque tibi septem hebdomadas annorum*, id est, septies

septem annos, qui simul efficiunt 49. annos. Atqui sive 70 hebdomades sumantur pro hebdomadibus dierum, sive sumantur pro hebdomadibus annorum, (ut de facto sumi debent) jamdiu praeterierunt: nam septuaginta hebdomades dierum conficiunt dies 490. septuaginta vero hebdomades annorum conficiunt 490. annos; hoc porro spatium a multis jam saeculis elapsum est. Ergo Messias jamdiu venit.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Non potest assignari tempus, ex quo 70. hebdomades sint enumerandae. Ergo ex Prophetia Danielis non potest colligi, saltem certe, Messiam promissum jam advenisse.

Resp. transeat ant. nego cons. Nam etsi manifestum non esset, a quo praeciso tempore enumerandae forent 70. hebdomades, tamen adhuc esset evidens elapsam esse ultimam, in cujus medio Messias praenuntiatur morti tradendus. Nam desinere debuit ante cessationem sacrificii veteris. Atqui sacrificium illud jamdiu desiit: in uno enim Jerosolymorum templo, juxta Legis Mosaicae praescriptum, sacrificia offerri poterant. Ergo, cum a mille septingentis annis et amplius, Jerosolymorum templum dirutum fuerit, sacrificia apud Judaeos omnino desierunt.

Dixi, *transeat ant.* Quia juxta fere omnes Chronologos hodiernos, 70. hobdomades ducunt initium ab anno 20. Artaxerxis Longimani, qui eo anno dedit Nehemiae facultatem iterum aedificandi, non templum, sed urbem Jerosolymitanam, juxta illud Nehemiae, 2. Esdrae 2. *anno* 10. *Artaxerxis. . . dixi ad Regem . . . si placet servus tuus ante faciem tuam, ut mittas me in Judaeam ad civitatem patris mei: et aedificabo eam, et dedit mihi Rex juxta manum Dei mei bonam mecum.*

Inst. Artaxerxes, anno sui regni septimo, Judaeis dedit facultatem reaedificandi urbem Jerosolymitanam, *Esdrae* 1. *cap.* 7. Ergo ab eo anno hebdomades Danielis ducunt initium.

Resp. nego ant. Nam Artaxerxes, edicto dato anno regni sui septimo, potestatem non fecit rursus aedificandae civitatis Jerusalem, sed tantum Templi restaurandi, et cultus veri Dei restituendi, unde non alterius rei fit mentio in edicto, quod Esdras anno 7. Artexerxis obtinuit.

Prob. ant. 1. Esdrae cap. 7. dicitur: *Dedit ei* (Esdrae) *Rex. . . omnem petionem ejus.* Atqui non est dubium, quin Esdras petierit urbis reaedificationem; quomodo enim sine

muris manere potuissent tot Judaeorum millia ; quae secum reduxerat Esdras, cum tot, tamque infensos haberent hostes vicinos ? Ergo.

Resp. nego min. Nihil enim tunc temporis a Rege petierat Esdras, quod murorum civitatis instaurationem spectaret, sed tantum ea, quae ad Dei cultum et observationem Legis pertinerent, quod ex una lectione citati capitis septimi Esdrae manifestum est.

Objic. 2. In prophetia dicitur, quod hebdomades sint *abbreviatae*. Ergo non debent sumi pro 70. hebdomadibus.

Resp. nego cons. 1. Quia in Hebraeo legitur : *Hebdomades 70. decisae sunt* ; juxta quem sensum nulla remanet difficultas 2. Quia hebdomadae non ideo dicuntur abbreviatae, quod integrae non sint, sed quod cum Deus hebdomadas plures quam 70. constituere potuisset ante Messiae adventum, tamen 70. duntaxat statuit, ob Danielis, aliorumque Sanctorum, orationes et suspiria.

CONCLUSIO III.

Messiam jam venisse ostenditur ex prophetiis Aggaei 2. *v.* 7. *et* Malachiae 3. *v.* 1.

Prob. 1. Cum Judaei, qui viderunt magnificentiam Templi a Salomone aedificati, tristitiam ex eo concepissent, quod Templum a Zorobabele constructum ad veteris Templi gloriam non accederet, ut narratur 1. *Esdrae* 3. Aggaeus sic eos consolatur : *Haec dicit Dominus exercituum, adhuc unum modicum est, et ego commovebo coelum, et terram, et mare, et aridam. Et movebo omnes gente : et veniet desideratus cunctis gentibus : et implebo domum istam gloria . . . magna erit gloria domus istius novissimae plusquam primae, et in loco isto dabo pacem, dicit Dominus exercituum.* Ex hac Prophetia sic arguo : Nulli dubium est quin de adventu Messiae locus iste intelligatur, qui solus potest dici, *desideratus cunctis gentibus*; in quo benedicendae sunt omnes gentes : solus potest dici daturus pacem veram, et caelestem, qui solus innocens reconciliavit Deo peccatores. Atqui ille Messias jamdiu advenit. Ergo.

Prob. min. 1. Messias promittitur venturus post *unum* tempus *modicum*, post *unum pusillum*, ut habet Hebraica editio. Atqui ab anno 2. Darii Hystaspis, quo praedixit Aggaeus, usque ad tempus praesens, plusquam duo annorum millia effluxerunt. Ergo Messias jamdiu advenit.

Prob. min. 2. Messias promittitur venturus, stante adhuc Templo a Zorobabele constructo, in quod erat ingressurus. Atqui illud Templum a Tito jam funditus dirutum fuit, ac combustum. Ergo concludendum est, jamdiu advenisse Messiam.

Prob. 2. Prophetiam Aggaei confirmat Malachias, dicens: *Ecce ego mitto Angelum meum, et praeparabit viam ante faciem meam: et statim veniet ad Templum suum Dominator, quem vos quaeritis, et Angelus Testamenti, quem vos vultis. Ecce venit, dicit Dominus exercituum.* Ibi profecto intelligitur Messias, qui est Dominus quem expectabant Judaei, et Angelus testamenti, quem desiderabant, quia foedus sempiternum Deum inter et homines constituere debebat. Atqui promittitur venturus *statim*, et juxta Septuaginta, *subito*, immo *ecce* jamjam *venit* juxta Prophetiam: promittitur venturus ad Templum a Zorobabele constructum, quod a 17. saeculis et amplius est ita destructum, ut nulla prorsus illius iterum excitandi spes affulgere possit. Ergo Messias jam venit.

CAPUT II.

Utrum Jesus Nazarenus sit Messias in Lege promissus?

CONCLUSIO.

Jesus Nazarenus est Messias in Lege promissus.

» *Prob.* Jesus Nazarenus venit tempore a Prophetis prae-
» nuntiato; eique conveniunt omnes notae, quibus Prophe-
» tae Messiam describunt. Ergo.

» *Prob. ant. quoad* 1. *p.* Jesus Nazarenus venit, cum abla-
» tum est Sceptrum de Juda, nempe natus est regnante
» Herode, qui erat alienigena, sive Idumaeus ex posteris
» Esau, ut docet Josephus *lib.* 14. *ant. Jud.* Venit in fine
» LXX. hebdomadarum a *Daniele* praedictarum; et in ipsa
» bebdomada septuagesima occisus est, negante eum ipso ejus
» populo. Venit stante adhuc Templo, in quod Messiam es-
» se ingressurum praedixerant *Aggaeus*, et *Malachias*, et ut
» constaret non alium esse expectandum, paulo post ejus
» mortem Templum funditus eversum est. Ergo.

Prob. ant. quoad 2. *p.* 1. Messias debuit nasci ex familia David, Isaiae 11. *Egredietur virga de radice Jesse.* At Jesus Nazarenus ex semine David ortus est, Matth. 1. *Liber generationis Jesu Christi, Filii David*, etc.

2. Debuit nasci in Bethlehem, Michaeae 5. *Et tu Bethle-*

hem Ephrata , parvulus es in millibus Juda : ex te mihi egredietur , qui sit dominator in Israel , et egressus ejus ab initio , a diebus aeternitatis. At Jesus natus est in Bethlehem , Matth. 2. *Cum ergo natus esset Jesus in Bethlehem Juda.*

3. Nasci debuit ex Virgine , Isaiae 7. *Ecce Virgo concipiet et pariet Filium.* At Jesus natus est ex Matre Virgine , Matth. c. 1. *Cum esset desponsata Mater ejus Maria Joseph , antequam convenirent , inventa est in utero habens de Spiritu Sancto.*

4. Debuit adorari a Regibus , Psal. 71. *Reges Arabum et Saba dona adducent : et adorabunt eum omnes Reges terrae.* Quod impletum in Jesu legitur Matth. 2. *Magi ab Oriente venerunt Ierosolymam dicentes : Ubi est qui natus est Rex Iudeorum ? . . . venimus adorare eum.*

5. Debuit fugere in Ægyptum , Oseae , c. 11. *Ex Ægypto vocavi Filium meum.* At impletum est in Jesu , Matth. 2. *Consurgens* , Joseph, *accepit Puerum et Matrem ejus nocte , et secessit in Ægyptum.*

6. Debuit vendi 30. argenteis , Zachar. 11. *Et appenderunt mercedem meam 30. argenteis.* Quod in Jesu impletum dicitur , Matth. 26. *At illi* , Judae , *constituerunt* 30. *argenteos.*

7. Novum Sacerdotium debuit instituere , Psal. 109. *Tu es Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisdech.* Quod impletum est in Jesu , Matth. 26. *Caenantibus autem illis , accepit Jesus panem* , etc.

8. Debuit prodi ab amico et familiari. Pslm. 40. *Etenim homo pacis meae , qui edebat panes meos , magnificavit super me supplantationem* : quod impletum est in Jesu , Joan. 18. *Sciebat autem et Judas , qui tradebat eum , locum* , etc.

9. Messias debuit potari felle et aceto , Psalm. 68. *Et dederunt in escam meam fel , et in siti mea potaverunt me aceto :* quod in Jesu impletum legitur , Matth. 27. *Dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum.*

10. Debuit crucifigi et cum iniquis reputari , Psal. 21. *Foderunt manus meas, et pedes meos.* Et Isaiae 53. *Cum iniquis reputatus est.* Hoc autem fuit impletum in Jesu , Matth. 37. *Duxerunt eum , ut crucifigerent. Crucifixi sunt cum eo duo latrones.*

11. Messias debuit resurgere , Psal. 15. *Non derelinques animam meam in inferno , nec dabis sanctum tuum videre corruptionem.* At impletum est in Jesu , Matth. ult. *Angelus dixit mulieribus : nolite timere vos , scio enim quod Jesum , qui crucifixus est , quaeritis , non est hic : surrexit enim sicut dixit.*

12. Messias debuit ascendere in Caelum , Psal. 46. *Ascen-*

dit Deus in jubilo. Id autem in Jesu impletum legitur, Actor. 1. Apostolis spectantibus, *Elevatus est . . . cumque intuerentur in coelum euntem illum*, etc.

13. Messiae promissa fuit conversio gentium, Isa. 49. *Ecce dedi te in lucem gentium, ut sis salus mea usque ad extremum terrae.* Istudque magnum opus perficere debuit per eos qui credituri erant in eum, Isaiae 66. *ponam in eis signum, et mittam ex eis qui salvati fuerint, ad gentes . . . ad insulas longe . . . et annuntiabunt gloriam meam gentibus, et adducent omnes fratres vestros de cunctis gentibus donum Domino. Et assumam ex eis Sacerdotes et Levitas, dicit Dominus.* Atqui vocatio gentium facta est per Jesum Nazarenum, qui, Apostolorum suorum ministerio, totum mundum, Idololatriae deditum, ad veri Dei cultum reduxit. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Vaticinium Jacob non fuit impletum in Jesu Nazareno. Ergo.

Prob. ant. Jesus Nazarenus non venit statim ut Herodes regnum a Romanis obtinuit. Ergo.

Resp. nego conseq. Nam particula, *donec*, saepe in Scriptura sumitur late et indeterminate, nempe pro aliquo temporis intervallo, ut hic sumitur pro tempore adventus Christi; unde, ad verificationem vaticinii Jacob, sufficit, quod Jesus natus sit sub Herode alienigena, immo requiritur quod Jesus non venerit, nisi sublato sceptro, cujus ablatio debuit esse signum illius adventus, ut non solum docti, sed et vulgus, pro certo habebant juxta illud Samaritanae, Joan. 4. *Scio quia Messias venit.*

Objic. 2. Sceptrum non permansit in Tribu Juda usque ad adventum Jesu Nazareni. Ergo vaticinium Jacob in eo non fuit impletum.

Prob. ant. Sceptrum desiit in Tribu Juda tempore Sedeciae, qui postremus rex fuit in Babyloniam captivus a Nabuchodonosore ductus; nimirum sexcentis circiter annis ante Nativitatem Jesu Nazareni. Ergo.

Resp. nego ant. Nam, durante captivitate Babylonica, rex Judaeorum erat *Joachim*, de Tribu Juda, quem, in ipsa captivitate, ad solium regni exaltavit *Evilmerodach* rex, filius et successor Nabuchodonosoris, *Lib.* 14. *reg. cap. ult. v.* 17. Post mortem regis Joachim *Zorobabel*, ex Tribu Juda et regio sanguine oriundus, recepit legislativam potesta-

tem, et Ducis nomen. Non ergo penitus ablatum fuit sceptrum de Juda, neque Dux de femore ejus in captivitate Babylonica, cujus tamen utriusque potestatis, regiae et ducalis ablatio, erat adventus Messiae certum indicium, in Jacob vaticinio designatum.

Inst. 1. Post transmigrationem Babylonis, Machabaei, qui erant ex Tribu Levi, utpote Sacerdotes, Tribui Judae praefuerunt per 400. circiter annos ante adventum Jesu Nazareni. Ergo potestas suprema ducalis fuit tunc temporis ablata a Tribu Juda.

Resp. dist. ant. Machabaei praefuerunt Tribui Juda., auctoritate ab illa Tribu accepta, *conc.* auctoritate propria ab illa Tribu independente, *nego ant.* Itaque tempore Machabaeorum suprema potestas semper mansit penes Tribum Juda, quae summos Sacerdotes de Tribu Levi, et Concilium *Sanhedrin*, eligebat, ut suo nomine et secundum suas leges, rempublicam administrarent, ut patet, 1. *Machab* 9. ubi, defuncto Juda Machabaeo, *Congregati sunt omnes Judaei Amici Judae, et dixerunt Jonathae* cjus filio . . . *Te hodie eligimus esse pro eo nobis in Principem et Ducem ad bellandum bellum nostrum.* Et subditur: *Et suscepit Jonathas tempore illo principatum.* Quemadmodum igitur dici non potest sceptrum Polonicum in natione Polonica defecisse, et ad gentem Germanicam transiisse, eo quod Germanum in Regem elegerit: ita nec potest dici sceptrum in Tribu Juda defecisse, aut in Tribum Levi transiisse, quando Tribus Juda in Ducem elegit Machabaeos, ut rempublicam, suo nomine, et secundum suas leges administrarent: quare sceptrum semper in Tribu Juda remansit, donec Herodes alienigena regnum Judaeorum, sine spe restitutionis, a Romanis obtinuit, absque electione et censensu Judaeorum: quod contigit tempore adventus Jesu Nazareni.

Inst. 2. Post captivitatem Babylonicam, suprema potestas non magis mansit penes Tribum Juda, quam penes Tribus Benjamin et Levi, quae se Tribui Judae ita adjunxerunt, ut nullo post haec, quam Judaeorum nomine appellarentur et censerentur, *Lib.* 1. *Paralip. cap.* 15. *v.* 12. *et* 13. Ergo.

Resp. nego ant. Nam suprema potestas ad solam Tribum Juda pertinebat, tum quia sedes regni fuit in Jerusalem, quae pertinebat ad Tribum Juda; tum quia Tribus Levi et Benjamin, ita in unum populum, sub Regibus et Ducibus de Tribu Juda, coiverant, ut unicam duntaxat Tribum, nomine Juda appellatam, instituere censerentur; ideoque auc-

toritas, quae penes populum mansit, semper Tribui Juda propria fuit.

Objic. 3. *Judaei.* Adventus Messiae debet esse magnificus et gloriosus, Psal. 49. *Deus noster manifestus veniet, et non silebit. Ignis in conspectu ejus exardescet.* Atqui talis non fuit adventus Jesu Nazareni, qui in vili stabulo, et in medio duorum animalium natus est. Ergo.

Resp. dist. maj. Adventus Messiae secundus, quando, nimirum, veniet in majestate sua, judicaturus vivos et mortuos, *conc.*; nam ex Matth. 25. *Tunc sedebit super sedem majestatis suae.* Adventus Messiae primus, *nego maj.*; tunc enim, juxta Prophetiam Zachariae 9. *Rex veniet justus et Salvator: ipse pauper, et ascendens super asinam et super pullum filium asinae.* Ecce illius Regis tota magnificentia.

Inst. 1. In adventu Messiae futura est Israelitarum exaltatio, et rerum omnium abundantia. Atqui tantum abest, ut Israelitae in Jesu Nazareni adventu fuerint exaltati et ditati, quin potius fuerint depressi, et ad extremam egestatem redacti. Ergo.

Resp. dist. maj. Futura est Israelitarum exaltatio secundum spiritum, et rerum omnium spiritualium abundantiam, *conc.* secundum carnem exaltatio, et rerum temporalium abundantia, *nego maj.* Itaque Israelitae dupliciter sumuntur. 1. Carnaliter, 2. Spiritaliter pro iis, qui fidem Israel imitantur; hi veri sunt Israelitae, qui in adventu Christi constituti sunt in regno gratiae et sanctitatis, juxta hanc Isaiae 61. Prophetiam: *Spiritus Domini misit me.... ut ponerem lugentibus Sion, et darem eis coronam pro cinere, oleum gaudii pro luctu, et pallium laudis pro spiritu moeroris, et vocabuntur in ea fortes, justitia, plantatio Domini ad glorificandum.* Quam Prophetiam cum legisset Jesus Nazarenus in Synagoga Nazareth, declaravit eam, dicens: *Hodie impleta est haec Scriptura in auribus vestris. Et omnes testimonium illi dabant.*

Inst. 2. Messias promissus debet Judaeos liberare a servitutis jugo. Atqui eos non liberavit Jesus Nazarenus; immo ab ejus adventu sub durissima servitute gemunt. Ergo.

Resp. dist. maj. A servitute peccati et mortis aeternae, *conc.* A servitute Principum, *nego maj.* Certum est autem quod Jesus Christus non modo Judaeos, sed et omnes gentes a jugo mortis aeternae, et peccati liberavit, Coloss. 1. *Eripuit nos de potestate tenebrarum, et transtulit nos in regnum Filii dilectionis suae.*

Inst. 3. Messias debet omnes gentes imperio suo subjice-

re, Psal. 2. *Dabo tibi gentes haereditatem tuam, et possessionem tuam terminos terrae.* Atqui Jesus Nazarenus non subjecit omnes gentes imperio suo. Ergo.

Resp. dist. maj. Debet omnes gentes imperio suo spirituali subjicere, *conc.* temporali et caduco, *nego maj.* Porro Jesus Christus omnes gentes suo spirituali imperio subjecit, fidem interius, occulta gratiae suae subministratione, suadendo, mores reformando, etc.

Inst. 4. Verus Messias debuit idolorum cultum extinguere. Atqui Jesus Christus illum non extinxit. Ergo.

Resp. dist. maj. Debuit cultum idolorum extinguere paulatim et per gradus *conc.* simul et uno momento, *nego maj.* Est quippe ordo divinae providentiae, ut non nisi per quosdam gradus ad finem suum perveniat.

DISSERTATIO V.

De Causis Incarnationis.

Not. Circa causam Incarnationis efficientem nulla est controversia. Certum enim est, ipsam opus esse totius Trinitatis; est enim opus ad extra. Sed opera ad extra sunt totius Trinitatis. Ergo. Itaque restat agendum. 1. De causa finali, seu motiva Incarnationis. 2. De causa ejusdem meritoria, duplici Capite.

CAPUT I.

De causa finali, seu motiva Incarnationis.

Not. Hic duplex movetur quaestio, 1. quae spectat dogma, utrum generis humani redemptio fuerit finis Incarnationis? 2. quae spectat scholae dissidium, utrum generis humani redemptio ita fuerit finis adaequatus et totalis Incarnationis, vi praesentis decreti, ut, homine non peccante, Verbum non fuisset incarnatum?

QUAESTIO I.

Utrum generis humani redemptio fuerit finis Incarnationis ?

CONCLUSIO.

Incarnatio facta est ad liberandum hominem a peccato.

Est de fide contra Pelagianos negantes peccatum originale, et necessitatem gratiae Christi ad delenda peccata, docentesque Christum datum esse hominibus ut exemplum, Doctorem, et Legislatorem, non ut Redemptorem proprie.

Prob. 1. Ex Scriptura, Joan. 3. *Misit Deus Filium suum in mundum, ut salvetur mundus per ipsum.* Matth. 18. *Venit Filius hominis salvare, quod perierat.* 1. Tim. 1. *Fidelis sermo, et omni acceptione dignus, quia Christus Jesus venit in hunc mundum peccatores salvos facere.* Quibus verbis expresse et clare declaratur. Verbum incarnatum esse ad liberandos homines a peccato et damnatione aeterna.

Prob. 2. Ex Concilio Nicaeno I. in Symbolo. *Qui propter nos homines, et propter nostram salutem descendit de Coelis, et Incarnatus est de Spiritu Sancto, et homo factus est.* Ergo.

Prob. 3. Ex traditione PP. quorum textus referemus quaestione sequenti, contenti hic proferre testimonium S. Bernardi Epist. 190 contra Abailardum : *Si verum est dicere*, inquit, *quod Christus non venit ad hominem liberandum, sed tantum ad institutionem vitae et charitatis commendationem*, (ut Abailardus volebat) *hoc modo ipse Abailardus cum Pelagio evacuat pretium sanguinis Christi.* Ergo.

QUAESTIO II.

Utrum generis humani redemptio ita fuerit finis adaequatus, et totalis Incarnationis, ut homine non peccante, Verbum non fuisset incarnatum.

Not. Circa hanc controversiam duplex est Scholarum sententia.

1. Est *Scoti*, et ejus discipulorum, qui docent Verbum, etiam homine non peccante, incarnandum fuisse, non quidem in carne passibili, sed in carne impassibili.

2. Est D. *Thomae*, et majoris partis Theologorum, qui

docent redemptionem hominis fuisse motivum totale et adaequatum Incarnationis, ita ut Verbum, vi praesentis decreti, incarnatum non fuisset, si homo non peccasset; cum quibus sit:

CONCLUSIO.

Verbum divinum, non fuisset incarnatum, si homo non peccasset.

Prob. 1. *ex Script.* Filius Dei dicitur simpliciter venisse, ut redimeret genus humanum: immo hoc unicum assignatur motivum, Joan. 3. *Non misit Deus Filium suum ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum.* Ergo.

Prob. 2. *ex Tradit. PP.* Qui nullum aliud motivum afferunt, immo saepe quodlibet aliud excludunt.

Sanctus Irenaeus, lib. 5. contra Haereses cap. 14. ait: *Si non haberet caro salvari, nequaquam*, id est nullo modo, *Verbum Dei caro factum esset, et si non haberet sanguis justorum inquiri, nequaquam sanguinem habuisset Dominus.*

S. Chrysost Homil. 5. in Epist. ad Hebr. *Carnem nostram suscepit propter benignitatem solum et clementiam, ut nostri misereretur; non enim est alia dispensationis causa, quam haec sola.*

Origenes Homil. 24. in Numeros: *Si non fuisset peccatum . . . mansisset*, Christus, *hoc quod in principio erat, Deus Verbum.*

Div. August. Serm. 8. de verbis Apost. *Si homo non periisset, Filius hominis non venisset.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Ille, homine non peccante, venturus fuisset, saltem in carne impassibili, quem Deus futurum decrevit, antequam Adami futuram existentiam decerneret. Atqui Deus decrevit Christum venturum antequam decerneret Adami existentiam. Ergo.

Prob. min. Deus Christum voluit, esse initium viarum suarum, antequam quidquam operaretur ad extra, Prov. 8 *Dominus possedit me in initio viarum suarum, antequam quidquam faceret;* quod intelligitur de Sapientia incarnata. Ergo.

Resp. dist. ant. Deus Christum, quatenus est Verbum divinum, voluit esse initium viarum suarum, antequam quidquam faceret circa salutem hominis lapsi, *conc.* circa hominis existentiam naturalem, *nego min.* Itaque textus allatus

intelligitur litteraliter de Verbo divino, quod est Sapientia increata; hoc constat, quia ibidem Sapientia de se ipsa dicit: *Cum eo* (Deo) *eram cuncta componens.*

Verum cum plures alii Patres hunc textum de incarnata quoque sapientia interpretentur, in ea suppositione dicendum erit, eo textu significari Christum, ut est Homo Deus, esse in initio viarum Dei, ad hominem lapsum redimendum, atque perducendum ad beatitudinem, ad quam ante omnes praedestinatus est Christus, ut interpretantur iidem Patres.

Objic. 2. Ille, homine non peccante, fuit futurus, qui futurus fuit ante omnem creaturam. Atqui Christus fuit futurus ante omnem creaturam Ergo.

Prob. min. Coloss. I. Christus dicitur, *Primogenitus omnis creaturae.* Ergo.

Resp. dist. ant. Christus, ut Deus, dicitur Primogenitus omnis creaturae, *conc.* ut Homo *subdist.* Dicitur Primogenitus prioritate honoris, et dignitatis, *conc.* prioritate temporis vel intentionis, *nego ant.* Itaque Apostolum loqui de Christo, prout est Deus, constat ex antecedentibus et consequentibus, quippe ait: Christus, *qui est imago Dei invisibilis*, *primogenitus omnis creaturae*; *quoniam in ipso condita sunt universa in coelis et in terra, visibilia et invisibilia . . . omnia per ipsum et in ipso creata sunt.* Atqui Christus, ut homo est, non est imago Dei invisibilis, nec ab eo, ut homo est, creata sunt omnia, sed tantum prout Deus est. Ergo.

Subs. Atqui Christus, ut homo, est primogenitus omnis creaturae ordine intentionis. Ergo.

Prob. subs. Christus dicitur finis, ad quem omnes creaturae ordinantur, Hebr. 2. *Decebat eum, propter quem omnia, et per quem omnia, auctorem salutis eorum per passionem, consummare.* Atqui finis, propter quem sunt omnia, prius volitus est, quam omnia decernerentur. Ergo.

Resp. dist. maj. Christus, ut Deus, est finis, ad quem omnes creaturae ordinantur, *conc.* ut homo, *subdist.* Est finis, eo quod, postquam, supposito peccato, decretus est, omnia ad illum Deus referri voluerit, *conc.* ut ait Apostolus, 1. Corinth. 3. *Omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei.* Eo quod ante omnia decretus sit, *nego maj.* . Nam in his, quae ex instituto dependentiam habent, non necesse est, ut id prius existat, aut decretum fuerit, ad quod referuntur caetera. Locus autem Apostoli, non de Christo ut homine, sed de Deo Patre intelligendus est, ut series sermonis satis indicat.

Objic. 3. D. Aug. *Lib.* 1. *de nuptiis et concup. c.* 21. docet ante peccatum, matrimonium futurum fuisse Sacramentum, scilicet, *in Christo, et in Ecclesia.* Ergo ante peccatum Christus fuit decretus.

Resp. dist. conseq. Christus fuit decretus ante peccatum, actu commissum, *conc.* ante peccatum, praevisum, *nego conseq.* Constat ex ipso textu Augustini: *Ante peccatum*, inquit, *dictum est in paradiso, relinquet homo patrem et matrem, et adhaerebit uxori suae, quod magnum Sacramentum dicit Apostolus in Christo et in Ecclesia.* Ergo ante peccatum actu commissum decretus fuit Christus, non vero ante idem peccatum praevisum, quia si non fuisset futurum, Christus non venisset, et consequenter matrimonium non fuisset signum conjunctionis Christi cum Ecclesia.

Inst. Adamus ante suum peccatum cognovit mysterium Incarnationis; ut tradunt multi Patres cum D. Thom. 2. 2. *q.* 2. *art.* 7. Ergo ante peccatum futura erat Incarnatio.

Resp. nego conseq. Adamus enim potuit illud mysterium cognoscere, quia tunc reipsa futurum erat; quamvis non fuisset futurum, si in peccatum lapsurus non fuisset.

Objic. 4. Deus decrevit Incarnationem propter suam gloriam externam; nam *omnia propter semetipsum operatus est Dominus.* Ergo non eam decrevit propter generis humani redemptionem.

Resp. dist. ant. Decrevit Incarnationem propter gloriam suam, tamquam propter finem remotum, *conc.* proximum, *nego.* Deus enim Incarnationem, quam ad suam gloriam externam ultimate refert, proxime voluit propter redemptionem generis humani.

Inst. Inordinatum est quid perfectius referre ad minus perfectum. Atqui Incarnatio est quid perfectius redemptione generis humani. Ergo inordinatum est illam referre ad generis humani redemptionem.

Resp. dist. maj. Inordinatum est perfectius referre ad minus perfectum, tanquam ad finem ultimum, *conc.* tanquam ad finem proximum prius efficaciter intentum, *nego maj.* et sic ad consequens. Itaque, Deus, qui est liberrimus ad extra, potuit absque inordinatione decernere Christum propter redemptionem generis humani, tanquam finem immediatum, ordinatum ad suam gloriam externam, quae est finis ultimus omnium rerum.

CAPUT II.

De causa Incarnationis meritoria.

Not. 1. Meritum, est *Valor operis in ordine ad praemium;* et duplex est, unum de *condigno*, alterum de *congruo*.

Meritum de *condigno*, est opus bonum, cui stricto jure, praemium debetur, ita ut sine injustitia negari non possit.

Meritum de *congruo*, est opus bonum, cui, ex quadam duntaxat decentia, praemium debetur. In hoc differunt, quod ad meritum de condigno requiratur status gratiae ex parte operantis, et promissio ex parte praemium conferentis, quod non requiritur ad meritum de congruo.

Not. 2. Incarnatio considerari potest duobus modis. 1. *Secundum substantiam*, nempe, prout dicit hypostaticam Verbi cum humanitate unionem. 2. *Secundum varias illius circumstantias.* v. g. quod facta sit ex tali gente, familia, muliere, hoc vel illo tempore, etc.

Not. 3. Quaestio hic est, utrum Christi humanitas, veteres Patriarchae, et B. Virgo Maria meruerint Incarnationem Verbi? Quam sequentibus conclusionibus resolvemus, Itaque.

CONCLUSIO I.

Humanitas Christi, nec de condigno, nec de congruo, meruit hypostaticam cum Verbo Divino unionem.

Prob. 1. Quia Christi humanitas sine unione hypostatica nunquam fuit, siquidem in primo instanti suae Conceptionis unita fuit cum Verbo, ut fides docet adversus Nestorium. Ergo illam non meruit; alias effectus esset prior sua causa. 2. Quia principium meriti non cadit sub meritum. Atqui unio hypostatica fuit principium meritorum Christi. Ergo.

Hinc Incarnatio in Scripturis clementiae divinae unice tribuitur, ad Tit. 3. *Benignitas et humanitas apparuit Salvatoris nostri Dei; non ex operibus justitiae, quae fecimus nos, sed secundum suam misericordiam salvos nos fecit.*

CONCLUSIO II.

Veteres Patriarchae, nec de condigno, nec de congruo meruerunt Incarnationem sumptam secundum substantiam.

Prob. Veteres Patriarchae nulla ratione meruerunt id, quod

cuilibet merito presupponitur. Atqui Incarnatio, secundum substantiam sumpta, praesuponitur cuilibet merito; de fide enim est, nullum, in statu naturae lapsae, meritum esse, nisi ex meritis Dei incarnati. Ergo veteres Patriarchae nulla ratione meruerunt Incarnationem secundum subtantiam.

Objic. 2. Veteres Patriarchae enixis precibus postulaverunt Incarnationem. Ergo arbitrati sunt se posse eam promereri.

Resp. dist. ant. Postulaverunt Inrarnationem, secundum illius mysterii ipsis revelati accelerationem, *conc.* secundum substantiam, *nego ant.* Quando enim Moyses dixit Deo, Exod. 4. *Obsecro, Domine, mitte*; addit, *quem missurus es*; id est, mitte quamprimum, quem mittere jam statuisti.

CONCLUSIO III.

Veteres Patriarchae aliquas Incarnationis circumstantias meruerunt, non quidem de condigno, sed de congruo.

Prob. 1. Quia Abraham meruit, ut Christus de sua stirpe nasceretur. Gen. 22. *Benedicentur in semine tuo*, id est, in Christo ex te oriundo, *omnes gentes terrae, quia obedisti voci meae.* Daniel, suis precibus ac votis, meruit accelerationem adventus Messiae: *Ab exordio precum tuarum*, inquit Angelus, c. 9. *egressus est sermo . . . septuaginta hebdomades abbreviatae sunt super populum tuum*, etc. Ergo.

Prob. 2. *p.* Quia ad meritum de condigno requiritur ex parte praemium dantis promissio, ut si talia egerint, tales circumstantias mererentur. Atqui nulla talis promissio ex parte Dei facta est antiquis Patriarchis. Ergo.

Dixi, *aliquas meruerunt circumstantias*, quia non meruerunt circumstantias Incarnationis, secundum praesens decretum, necessarias, v. g. quod Christus nasceretur, quod moreretur, nec proinde quod moreretur pro nobis; licet enim ab his circumstantiis abstrahat Incarnatio, ut decerni potuit, tamen ab iis non abstrahit, ut actu decreta est.

CONCLUSIO IV.

Beata Virgo non meruit divinam maternitatem de condigno: meruit vero de congruo.

Prob. 1. *p.* Quia ad meritum de condigno requiritur Deum inter et B. Virginem pactum de danda maternitate. Atqui Deum inter et B. Virginem nullum tale pactum intercessit Ergo.

Prob. 2. *p.* Ex ipso B. Virginis Cantico, Luc. 2. *Quia*, inquit, *respexit humilitatem ancillae suae:* quorsum autem Deus respexit humilitatem B. Virginis, nisi ut illi concederet maternitatem, propter quam eam Beatam omnes nationes dicturae essent: *Ecce enim ex hoc beatam me dicent omnes generationes?* Ita sentit Ecclesia, quae sic B. Virgini congratulatur: *Quia, quem meruisti portare, resurrexit.*

2. Ex *Patrib.* D. Hieron. *Lib.* 2. *Epist.* 17. *ad Eustoch.* ait: *Propono tibi B. Virginem, quae tantae existit puritatis, ut Mater Domini esse mereretur.*

D. Aug. Lib. de Natura et Gratia, cap. 36. *Concipere meruit, et parere eum, quem constat nullum habuisse peccatum.*

S. Gregor. in lib. 1. Reg. cap. 1.: *Meritorum verticem*, inquit, *usque ad solium Divinitatis erexit.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. B. Virgo non potuit mereri maternitatem, quin simul meruerit Incarnationem. Atqui Incarnationem mereri non potuit. Ergo.

Resp. dist. maj. Non potuit mereri maternitatem Dei, ante decretum Incarnationis, nisi meruerit Incarnationem, *conc.* Non potuit mereri maternitatem Dei, ex hypothesi jam decretae Incarnationis, *nego maj.* Potest autem intelligi post decretam Incarnationem, quod decerneretur haec vel illa mater, cum id ita factum esse non repugnet, ac proinde maternitatem huic, aut illi, intuitu bonorum operum, concessam esse.

Inst. 1. Qui meretur aliquid, meretur quod illud consequitur. Atqui Incarnatio sequitur maternitatem. Ergo.

Resp. dist. min. Incarnatio sequitur maternitatem, in genere consideratam, *conc.* Hanc, vel illam numero maternitatem, *nego min.* Nam Deum venturum in carne passibili, dicit quidem eum ex aliqua matre nasciturum esse, sed non ex hac, aut illa. Quare posito decreto, quod veniat Deus in carne passibili, et nascatur ex matre, datur adhuc huic, aut illi matri locus promerendi, ut ex se potius, quam ex alia nascatur.

Objic. 2. Gratiae singulares, quibus cumulata fuit B. Virgo, ei concessae sunt intuitu maternitatis divinae. Ergo cum illae gratiae ei omnino gratis concessae fuerint, gratuita quoque debuit esse maternitas divina.

Resp. dist. ant. Intuitu maternitatis decernendae propter

merita, ad quae disponeretur per illas gratias *conc.* intuitu maternitatis jam decretae absolute, *nego ant.* Equidem B. Virgo, a primo suae conceptionis instanti, eximiis gratiis ac privilegiis fuit praeventa, quibus, per nobiliores omnium virtutum actus, correspondens, non solum condigne fuit disposita, ut esset Mater Dei, sed etiam meruit de congruo divinam illam maternitatem: congruum erat, ut Deus intuitu bonorum operum sanctissimae mulieris, illi cederet maternitatem.

DISSERTATIO VI.

De Quidditate Incarnationis.

Not. Cum Incarnatio nihil aliud sit essentialiter quam unio hypostatica naturae divinae simul et humanae in una Verbi persona, agemus hic, 1. De persona assumente. 2 De natura assumpta. 3. De utriusque unione hypostatica, triplici capite.

CAPUT I.

De Persona assumente.

Not. 1. Scholastici varias hic congesserunt quaestiones *de possibili*, v. g. utrum plures personae unicam humanitatem assumere possint? Utrum Pater, et Spiritus Sanctus tam potuerint incarnari quam Filius? Utrum Persona divina possit assumere naturam Angelicam?

Communis est sententia illa omnia fuisse possibilia, quia nulla ex parte implicant. Verum jam non semel monuimus, satis otii nobis non esse, ut in hujuscemodi otiosis quaestionibus *de possibili* immoremur.

Not. 2. Error fuit Sabellianorum, Patrem, Filium, et Spiritum Sanctum inter se non distingui, nisi nomine tenus, et penes quasdam temporarias ejusdem realiter personae functiones; ex quo falso principio concludebant, Filium non potuisse reipsa incarnari, quin Pater, et Spiritus Sanctus simul cum eo incarnarentur; unde *Patripassiani* dicti sunt; contra quos:

CONCLUSIO.

Sola Filii persona naturam humanam assumpsit. Est de fide. *Prob.* 1. Ex Scriptura, quae *Joan.* 1. expresse asserit

Verbum Divinum incarnatum esse, *Verbum caro factum est, et habitavit in nobis:* nullibi autem id de Patre, aut Spiritu Sancto affirmat. Immo Filius declarat se solum fuisse incarnatum, cum de Patre dicit, *Pater major me est;* neque enim minor est Patre, nisi ratione humanitatis assumptae. Ergo.

Prob. 2. Ex traditione perpetua Ecclesiae, quae in omnibus suis Symbolis Apostolico, Nicaeno, Constantinopolitano, Incarnationem soli Filio tribuit: *Conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine. Et homo factus est*, etc. Et quae Patripassianos, tamquam haereticos, anathemate profligavit.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Una persona non potuit sine alia incarnari. Ergo non sola persona Filii humanam naturam assumpsit.

Prob. ant. Opera ad extra sunt communia toti Trinitati. Atqui incarnatio est opus ad extra. Ergo.

Resp. dist. maj. Opera ad extra, quatenus sunt actio, *conc.* quatenus sunt terminus illius actionis, *nego maj.* Itaque in Incarnatione duo sunt distinguenda, nempe actio, per quam assumpta est humanitas, et terminus illius actionis. Actio, communis est toti Trinitati, quia procedit a potentia et virtute, quae tribus personis communis est. Terminus vero illius actionis, particularis est Filio, quia pendet a subsistentia relativa, quae singularis est personae Verbi, ut docet Concilium Toletanum VI. his verbis: *Cum tota cooperata sit Trinitas ad formationem suscepti hominis, quoniam inseparabilia sunt opera Trinitatis, solus tamen Filius suscepit humanitatem in singularitate personae, non in unitate divinae naturae*; *idest*, *in eo quod proprium est Filii, non quod commune Trinitati.*

Inst. Atqui Incarnatio, quatenus est terminus actionis incarnativae, est communis toti Trinitati. Ergo.

Prob. subs. Terminare est agere. Atqui ex dictis actiones ad extra sunt communes toti Trinitati. Ergo Incarnatio, quatenus est terminus, communis est toti Trinitati.

Resp. dist. maj. Terminare est agere, grammatice, *conc.* est agere, physice, *nego. maj.* Itaque terminare nihil aliud est physice, quam esse terminum, quod actionem non importat; quis enim dicat parietem agere, quando potentiam alicujus visivam terminat?

Objic. 2. Natura divina est communis tribus personis. Atqui, juxta D. Damascenum citatum a D. Thoma, 3. *part.*

q. 3. *art.* 4. *ad* 2. tota natura divina est incarnata. Ergc

Resp. dist. min. Tota natura divina est incarnata, mediì te, *conc.* immediate, *nego min.* Neque enim unio facta e in natura, sed in persona, qua mediante, natura dicitur ir carnata; est ergo *incarnata*, inquit D. Thom., *ratione pe sonne, ad quam terminata est unio, non autem prout commı nis est tribus personis. Dicitur autem tota natura divina inca nata, non quod sit incarnata in omnibus personis, sed qu nihil deest de perfectione divinae naturae, personae incarnatae*

Objc. 3. Assumptio hominis, quae fit per gratiam e communis omnibus personis. Ergo et ea quae fit hypostatice

Resp. nego. conseq. Nam assumptio, quae fit per gratia adoptionis, terminatur ad quamdam participationem divina naturae, secundum quamdam assimilationem ad bonitate illius, juxta illud 2. Petri 1. *Ut divinae consortes naturae* et ideo hujusmodi assumptio communis est tribus personis et ex parte principii effectivi, et ex parte termini: sed a sumptio, quae fit hypostatice, licet sit communis ex part principii, non est tamen communis ex parte termini; de fa 10 enim terminatur ad unam hypostasim. Ita D. Thom. ad 5

CAPUT II.

De natura assumpta.

Not. Cum natura humana duabus partibus essentialiter co stet, corpore nimirum et anima; ideo, majoris claritat causa, de utroque, et de naturae humanae defectibus sigi latim agemus, triplici quaestione.

QUAESTIO I.

De corpore a Verbo divino assumpto.

Not. 1. Circa corpus a Verbo divino assumptum varie e raverunt Haeretici. Namque 1. Simon Magus, Menander Saturninus, Basilides, Marcion, Manes, etc. docuerunt co pus Christi non fuisse verum corpus carneum, sed apparei tantum, et phantasticum. 2. Valentinus, Apollinaris, et Ape les docuerunt corpus Christi non fuisse terrenum ex car B. M. Virginis formatum, sed fuisse e Caelo delatum, per uterum Virginis, tanquam per canalem, transmissu

Not. 2. Controvertitur inter Catholicos, utrum Verbu

immediate assumpserit dentes, ungues, capillos, tres humores, et maxime sanguinem, quam controversiam, post debellatos Haereticos, dirimemus. Itaque:

CONCLUSIO I.

Verbum divinum, verum et reale corpus assumpsit. Est de fide.

Prob. 1. Joan. 1. *Verbum caro factum est.* Luc. ult. *Videte manus meas et pedes, quia ipse sum: palpate et videte, quia Spiritus carnem et ossa non habet, sicut me videtis habere.* Ergo.

Prob. 2. Verus homo habet verum corpus reale. Atqui Christus est verus homo. Ergo.

Prob. min. 1. Joan. 8. *Quaeritis me interficere, hominem, qui veritatem locutus sum vobis.* Ergo.

Confirm. Ex D. August. qui, *lib.* 83. *quaestionum, quaest.* 14. sic premit Phantasiastas: *Si phantasticum fuit corpus Christi, ergo fefellit Christus; et si fefellit, veritas non est: est autem veritas Christus: non igitur corpus Christi phantasma fuit, alioquin esset dicendum, quod ejus nativitas ex Virgine, passio, mors, et resurrectio fuissent solum quid phantasticum, et imaginarium. Quis autem hoc dicat sine haeresi et impietate? nam si Christus vere non resurrexit sic, ut mors ejus sit phantastica: igitur inanis erit praedicatio et fides nostra*, inquit Apost. 1. Cor. 15 *et vita Christi perpetua fictio fuit, et perpetua illusio et deceptio.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Christus, *Philipp.* 2 dicitur, *in similitudinem hominem factus.* Ergo non habuit veram carnem, sed apparentem et phantasticam.

Resp. nego. cons. Nam illa similitudo phantastica non est, sed vera et naturalis, qualis est inter individua ejusdem speciei; sic homo est similis homini. Hinc Apostolus subjungit: *Factus est obediens usque ad mortem;* homo vero, nisi verum corpus habeat, non moritur.

Inst. 1. Quando, *Rom.* 8. dicitur: *Misit Deus Filium suum in similitudinem carnis peccati*, illa similitudo non est vera et naturalis, sed tantum exterius apparens. Ergo quando Christus dicitur *in similitudinem hominum factus*, illa similitudo est externae tantum apparentiae.

Resp. nego cons. Disparitas desumitur ex ipsa Scriptura,

quae, cum dicit Christum missum fuisse in *similitudinem carnis peccati*, sufficienter declarat illam similitudinem esse tantum quoad externam apparentiam, asserendo Christum esse sanctum, et ab omni vel minima peccati umbra immunem. Luc. 1. *Quod nascetur ex te sanctum, vocabitur Filius Dei.* 1. Cor. 5. *Qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit*, hoc est poenas peccati tulit. Cum vero dicit Christum *in similitudinem hominum esse factum*, nullibi innuit illam similitudinem esse tantum externae apparentiae, imo declarat illam similitudinem esse veram, realem, et naturalem, cum ubique asserat Christum esse verum hominem, 1. Timoth. 2. *Unus mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus.*

Inst. 2. Atqui Scriptura sufficienter declarat se loqui de similitudine quoad externam tantum apparentiam. Ergo.

Prob. subs. Scriptura addit: *Et habitu inventus ut homo.* Atqui habitus externam speciem significat cum exclusione substantiae, idque innuit particula, *ut*. Ergo.

Resp. dist. min. Habitus, sumptus pro vestimento, *conc.* sumptus pro figura; *nego min.* Porro hic habitus sumitur pro figura, unde translatio Erasmi Roterodami, habet: *Et figura repertus ut homo.* Figura autem per se realitatem non excludit a subjecto in quo reperitur, sic licet nihil magis sit simile, quam ovum ovo, non sequitur ovum non esse realiter ovum.

Inst. 3. Particula, *ut*, in hoc textu, est nota merae similitudinis, non autem veritatis. Ergo realitatem excludit.

Resp. nego ant. Particula enim, *Ut*, *velut*, *quasi*, etc. non excludunt rei veritatem: sic Christus, qui 1. Joan. v. 14. dicitur quasi Unigenitus, *Vidimus gloriam ejus, quasi Unigeniti a Patre*, dicitur absolute Unigenitus vers. 18. *Unigenitus Filius, qui est in sinu Patris, ipse enarravit.*

Objic. 2. Apostolus 2. Cor. 5. ait: *Et si cognovimus secundum carnem Christum; sed nunc jam non novimus.* Ergo Christus non habet veram carnem.

Resp. nego cons. Alias sequeretur nullum hominem habere veram carnem, cum Apostolus dicat, *Neminem novimus secundum carnem.* Sensus ergo est: licet olim pluris fecerimus Christum habere pro consanguineo, nunc mortui veteris vitae affectibus, augustius de eo sentimus, nec amplius eum novimus *secundum carnem*, sed *secundum spiritum*, ut auctorem omnis gratiae et salutis, qualem eum toto orbe praedicamus.

Objic. 3. Apparitiones Angelorum in veteri testamento,

quae fuerunt signa apparitionis Christi, non fuerunt secundum corporis veritatem. Ergo cum signa respondere debeant signatis, Christi apparitio in carne non fuit secundum rei veritatem.

Resp. nego cons. Apparitiones enim illae debuerunt esse quoad similitudinem, non quoad rei veritatem: alias, ut docet D. Damasc. *l.* 3 *c.* 26 jam non forent signa, sed res ipsae. Praeterea ex *Coloss.* 2. quae contingebant in veteri testamento, erant umbra futurorum. Ergo apparitiones debuerunt esse secundum apparentiam; cum apparitio Filii Dei in mundo secundum corporis veritatem fieri postea deberet.

Inst. Scriptura apparentes Angelos non minus homines vocat, quam Christum. Atqui tamen non inde sequitur eos fuisse veros homines. Ergo nec Christus.

Resp. nego cons. Disparitas est, quod Scriptura nihil adscribit illis Angelis, quod sit proprium veri hominis; at multa Christo tribuit, quae soli vero homini convenire possunt, v. g. Conceptionem, et Nativitatem ex Virgine, passionem, mortem, et Resurrectionem.

CONCLUSIO II.

Verbum divinum carnem e Coelo non detulit, sed eam sumpsit ex maria Virgine. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura, Lucae 1. Angelus ad Mariam dixit: *Quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius ei.* Rom. 1. de Christo dicitur: *Quia factus est ei ex semine David secundum carnem.* Et Galat. 4. *Misit Deus Filium suum, factum ex mulibre.* Atqui quod natum est ex muliere, quod factum est ex semine David, verum corpus habet terrenum, et non e Coelo delatum. Ergo.

Prob. 2. Ex Conciliis General. et speciatim Ephesino, in quo approbata est S. Cyrilli Epistola ad Nestorium, in qua dicitur: *Non dubitarunt* (Sancti PP.) *sacram Virginem Deiparam appellare . . . quod sacrum illud corpus, anima intelligente perfectum, ex ea traxerit.* Ergo.

Objic. Apostol. 1. Corinth. 15. Christum Adamo opponens, ait: *Primus homo de terra, terrenus; secundus homo de coelo, coelestis.* Ergo Christus habuit corpus coeleste.

Resp. nego cons. Christus enim non dicitur homo coelestis, quod habuerit corpus coeleste; sed quod substiterit subsistentia Verbi Divini.

☞ CONCLUSIO III.

Verbum Divinum immediate assumpsit dentes, ungues, capillos, humores et maxime sanguinem. Est communis contra Durandum, in 4. dist. 10. q. 1. et Franciscum Maironis, dist. 43.

Prob. 1. *generaliter*, Verbum immediate assumpsit quidquid ad naturae humanae perfectionem et integritatem pertinet. Atqui dentes, ungues, capilli, humores et sanguis ad naturae humanae perfectionem et ornatum pertinent. Ergo.

Prob. specialiter de sanguine; 1. Ex Scriptura Hebr. 2. *Quia ergo pueri communicaverunt carni et sanguini, et ipse similiter participavit eisdem*, scilicet per unionem hypostaticam, ut explicat Sanctus Cyrillus, *L. de fide ad Reginas* dicens: *Verbum ex Deo factum est particeps carnis et sanguinis.* Ergo cum caro immediate unita sit; idem de sanguine, de quo simili modo loquuntur Apostolus et Cyrillus, sentiendum est.

Prob. 2. Quia eadem Scriptura declarat nos per Sanguinem Christi redemptos fuisse, 1. Petri 1. *Non corruptibilibus auro et argento redempti . . . sed pretioso Sanguine quasi Agni immaculati Christi.* Hinc Clemens. VI., Extrav. *Unigenitus*, de poenit. et remiss. infert; unicam guttam Sanguinis Christi, propter unionem ad verbum, sufficere potuisse pro redemptione generis humani.

Objc. 1. Subsistentia Verbi supplevit solum subsistentiam humanam. Atqui subsistentia humana non terminat sanguinem proxime. Ergo nec subsistentia Verbi.

Resp. nego min. Nam subsistentia humana omnes naturae humanae partes, etiam integrantes, terminat. Atqui sanguis est pars naturae humanae integrans, pertinens ad naturalem constitutionem, immo et conservationem hominis. Ergo.

Inst. Subsistentia humana cum natura, quam terminat, personam constituit. Atqui non constituit personam cum sanguine. Ergo sanguinem non terminat.

Resp. dist. maj. Cum natura totali, quam terminat, personam constituit, *conc.* cum natura partiali, *nego maj.* Porro sanguis, sicut corpus et anima separatim, personam non constituunt, nisi uniantur.

Objic. 2. Verbum immediate non assumpsit lacrymas, sputum, etc. Ergo.

Resp. nego cons. Dispar est enim ratio; nam lacrymae, sudores, sputum etc. sunt pura excrementa, nec per se re-

quiruntur ad naturae humanae constitutionem et integritatem, cum non sint quid permanens in homine, sicque non habeant locum in Beatis. At vero dentes, ungues, capilli, et humores, ad perfectam corporis humani constitutionem, et naturae humanae integritatem requiruntur, ac sunt quid in homin permanens, sicque locum habent in Beatorum corporibus gloriosis. Ergo.

QUAESTIO II.

De anima a Verbo Divino assumpta.

Not. Haeretici, alii animam, alii facultates animae Christo denegarunt. Namque. 1. *Ariani*, docuerunt Verbum carnem assumpsisse absque anima, cujus vicem obibat ipsummet Verbum, *August. haeresi* 49. hocque docebant, ut ipsimet Verbo mortem et passionem adscriberent. 2. *Appollinaristae*, animam quidem a Verbo assumptam admiserunt, sed quae Verbum haberet pro mente. 3. *Monothelitae*, quorum Duces fuerunt Cyrus Alexandrinus, Macarius Antiochenus, Sergius Constantinopolitanus, et ejus in Sede Constantinopolitana successores Pirrhus et Paulus, et tandem Theodorus Pharanitanus, docuerunt Verbum Divinum voluntatem humanam non assumpsisse, ac proinde unicam voluntatem, eamque Divinam, in Christo admittebant; contra quos:

CONCLUSIO I.

Verbum assumpsit veram animam humanam. Est de fide contra Arianos.

Prob. 1. Ex Scriptura, *Joan.* 10. Christus ait: *Ego pono animam meam, ut iterum sumam eam. Nemo tollit eam a me; sed ego pono eam a me ipso; et potestatem habeo ponendi eam; et iterum sumendi eam.* Atqui illa anima, quam Christus potest ponere, et quam, semel demissam, potest iterum sumere, haud dubie non est ipsamet Divinitas; quam Christus nunquam dimisit, cum non distinguatur a persona Verbi. Ergo est vera anima humana.

Prob. 2. Ex traditione, cujus testes sunt, Div. Athan. *in Symbolo*, ubi Christus dicitur, *perfectus Deus, et perfectus homo, ex anima rationali, et humana carne subsistens.* Et D. Aug. Epist. 187. ad Dardan. *Quaero*, inquit, *quemadmodum accipias hominem Christum: non utique, sicut quidam*

haeretici, *Verbum Dei et carnem*, *hoc est*, *sine anima humana*, *ut Verbum esset pro anima*. Ergo.

Objic. Ariani. Loca, in quibus anima Christo tribuitur, metaphorice sunt intelligenda. Ergo Christus non habuit veram animam humanam.

Prob. ant. Hic textus Isaiae 1. *Kalendas vestras et solemnitates vestras odivit anima mea*, metaphorice est accipiendus. Ergo.

Resp. nego cons. Disparitas est, quod Scriptura veteris testamenti, cum Deo animam tribuit, non eas tribuit historice affectiones, quae sine anima esse non possunt. At *Ostendimus*, inquit D. August. Lib. 83. quaestionum, quaest. 30 *per innumerabiles locos Evangelicae Scripturae narratum de illo* (Christo) *ab Evangelistis*, *quod in his affectibus fuerit*, *quae sine anima esse non possunt . . . et*, *miratus est Jesus*, *et*, *iratus*, *et contristatus*, *et*, *exhilaratus*; *et multa alia innumerabilia*: *sicut etiam illa quae conjuncta simul officia et corporis et animae ostendunt*; *sicut sunt*, *quod esurivit*, *quod*, *dormivit*, *quod*, *fatigatus ab itinere sedit*; *et alia hujusmodi.*

Inst. Etiam in veteri testamento varii motus irae, et laetitiae, etc. Deo attribuuntur; nec ideo consequens est Deum habuisse animam. Ergo licet Christus illas affectiones habuerit, non sequitur quod animam vere humanam habuerit.

Resp. nego cons. Disparitas enim est inter ea, quae dicta sunt prophetice, et ea quae dicta sunt historice, quod illa figurate, ista vero secundum rerum proprietatem accipienda sint, ut docet D. August. ibidem: *Dicta sunt enim*, inquit, *propheticis imaginationibus*, *non narratoria manifestatione*: *nam et membra Dei dicta sunt*, *et manus*, *et pedes*, *etc. Et quemadmodum ista non indicant eum habere corpus*, *sic nec illa animam. Quemadmodum autem narratur aliquid*, *ubi nominata sunt manus Christi*, *et caput*, *et caetera*, *quae indicant ejus corpus*; *ita etiam*, *quae de animi affectionibus eodem narrationis tenore nominata sunt*, *indicant ejus animam.*

CONCLUSIO II.

Verbum assumpsit animam mente praeditam. Est de fide contra Apollinarem.

Prob. 1. Ex Scriptura, apud Isaiam de Christo dicitur: *Ecce intelliget Puer meus*, in quem locum S. Fulgentius, de fide ad Petrum, cap. 24. ait: *Firmissime tene*, *et nullatenus dubites*, *Christum Filium Dei habere veram nostri generis carnem*, *et animam rationalem.* Ergo.

Prob. 2. *duplici ratione.* 1. In Christo fuerunt passiones humanae, nimirum, gaudium, tristitia, metus, ira, etc. Atqui illae passiones nihil aliud sunt, quam affectiones animae rationalis, cum ex perceptione boni praesentis, vel mali imminentis oriantur. Ergo. 2. Christus oravit Patrem. Atqui oratio in Christo est actus mentis humanae. Ergo. Quare D. August. Epist. 57. ad Dardanum, suggillat eos qui dicunt: *Verbum Dei esse animam pro mente humana*, *et probat ex eo*, *quod Christus sit homo perfectus: Non est autem homo perfectus*, inquit, *si vel anima carni*, *vel animae ipsi mens humana defuerit.*

Objic. Verbum in Christo supplet vices animae humanae, prout rationalis est. Ergo anima Christi non est praedita mente humana.

Resp. nego ant. Nam anima Christi fuit principium, et subjectum voluntarium quarumdam passionum, v. g. metus, tristitiae, etc. Atqui Verbum non potuit esse principium, et subjectum hujusmodi passionum; alias esset mutabile, nec proinde Deus. Ergo.

Inst. Lux major evacuat lucem minorem. Ergo mens divina mentem humanam in Christo evacuat.

Resp. dist. ant. Evacuat lucem minorem corporis illuminantis, *conc.* corporis illuminati *nego ant.* Neque enim praesente sole, adamantis splendor evanescit; porro mens humana in Christo est quasi lux illuminata a luce Verbi divini. » Ceterum anima rationalis in Christo erat omnino ne» cessaria tum ut operationes Christi essent vere humanae, » tum ut posset per passionem, cujus capax non erat Ver» bum, homines redimere.

CONCLUSIO III.

Verbum assumpsit voluntatem humanam, *proindeque in Christo non una*, *sed duplex est voluntas*, *non una*, *sed duplex volitio*, *seu operatio.* Est de fide, contra Monothelitas, definita in VI. Synodo, Act. 4. 8. 11. et 18.

Prob. 1. Ex iis Scripturae locis, in quibus voluntas divina a voluntate humana aperte distinguitur, Matth. 26. *Pater*, *si possibile est*, *transeat a me calix iste; verumtamen non sicut ego volo*, *sed sicut tu.* Lucae 22. *Non mea voluntas*, *sed tua fiat.* Joan. 6. *Descendi de coelo*, *non ut faciam voluntatem meam*, *sed voluntatem ejus qui misit me.* Ergo in Christo fuit voluntas Patri subjecta, non divina, quae subjectionis est

incapax; ergo humana. Ergo divina simul et humana; nam divinam numquam Monothelitae excluserunt a Christo.

Prob. 2. Ex iis textibus, in quibus dicitur, Christum Deo Patri obedivisse. Philipp. 2. *Factus obediens usque ad mortem.* Joan 4. *Cibus meus est, ut faciam voluntatem ejus, qui misit me.* Hebr. 5. *Didicit ex iis, quae passus est, obedientiam.* Porro Obedientia est actus voluntatis humanae. Ergo in Christo fuit voluntas humana.

Prob. 3. Ex Patribus. 1. S. Athan. *lib. de Incarnatione contra Arianos*, dicit: *Cum ait*, non voluntas mea, sed tua fiat. *Et*, spiritus quidem promptus est, caro autem infirma, *duas voluntates ibi ostendit, alteram humanam, quae est carnis; alteram divinam, quae Dei est.* 2. S. Ambros. *lib.* 10. *in Lucam, n.* 59 de Christo dicit: *Quod autem ait*: non mea voluntas, sed tua fiat; *suam ad hominem retulit; Patris, ad divinitatem; voluntas enim hominis, temporalis, voluntas divinitatis, aeterna.* Ergo.

Prob. 4. Ex VI. Synodo, in qua Patres, in sermone ad Imperatorem Constantinum, dixerunt: *Perfectum igitur* (Christum) *in divinitate, et in humanitate perfectum, secundum antiquas Patrum traditiones, et divinam Chalcedone sancitam formulam praedicamus: atque uti naturas duas accipimus, ita et duas naturales voluntates, et naturales ipsius operationes agnoscimus. Quippe neutram in Christo naturam in ejus Incarnatione voluntatis expertem, aut operationis, audebimus asserere, ne earum proprietates perimentes, naturas una perimamus.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Juxta doctrinam SS. Patrum, unica fuit in Christo voluntas, unicaque voluntatis operatio. Ergo.

Prob. ant. S. Dionysius lib. de Divinis nominib., *docet unam esse in Christo Deivirilem operationem.* Ergo.

Resp. 1. *nego ant.* Fraudulenter enim Monothelitae textum D. Dionysii corruperunt, ac, *tò unam*, pro, *tò novam*, substituerunt, quod ipsis exprobrat Martinus Papa I. in Concilio Later. consultatione tertia.

Resp. 2. Dato, non concesso anteced. *dist. conseq.* Est una in Christo operatio, mixta, quae ab utraque natura, divina et humana, procedat, *conc.* simplex, *nego conseq.*

Itaque triplex fuit genus actionum Christi, nimirum, *pure divinae*, quae a Christo emanarunt, ut Deus est, id est, absque ullo ad humanam naturam respectu, ut est sanatio

infirmi a Christo absente ; *pure humanae*, quae naturae humanae fuerunt propriae, ut, edere, flere, pati, velle, intelligere, etc. *mixtae*, quae ab utraque natura prodierunt, v. g. dum Christus suo contactu curabat aegrotos, in ea quippe curatione agebat utraque natura, divina nempe per suam omnipotentiam, et humana per suum contactum. Haec non est simplex, sed duplex operatio, divina nempe et humana, quae, licet non sint divinae, sunt tamen a se invicem realiter distinctae; ideo haec operatio a Graecis *Theandrica*, et a Latinis *Deivirilis*, id est, Dei hominis operatio, dicitur; de qua locutus est Divus Dionysius, ut exponit S. Maximus Martyr, scholio in Epistolam quartam Dionysii: *Illam miscellaneam solam*, inquit, *Dei virilem appellavit*, *si quidem ut Deus tantum operabatur*, *quando absens Centurionis filium sanabat : in quantum vero homo tantum*, *etsi Deus erat*, *quando comedebat et tristabatur*: *mixtim autem operabatur miracula*, *caecis oculos illiniendo restituens*, *hemorroissae fluxum solo tactu sistens.*

Objic. 2. D. Greg. Nyssenus, *in Synodo VI. Act.* 12. asserit, *ita divinitatem*, *per corpus quod induit*, *communem omnium revera salutem operari*, *ut propria sit carnis perpessio*, *Dei sit operatio.* Ergo non fuit in Christo voluntas humana operans.

Resp. nego conseq. Nam passiones voluntatis humanae sunt verae actiones; sic sancti patiuntur, quando a Deo per gratiam moventur, et tamen habent proprias voluntates operantes.

Objic. 3. D. Athanas. *Oratione* 5. ait *Deus existens proprium corpus habuit*, *et hoc usus instrumento homo propter nos factus est.* Atqui instrumentum non agit, sed agitur. Ergo.

Resp. dist. min. Instrumentum artificiale, quod agendi principio caret, et sola moventis impressione movetur, *conc.* instrumentum naturale, quod propria agendi virtute praeditum est, *nego. min. et conseq.* Nam natura humana in Christo, si sit divinitatis instrumentum, non est instrumentum artificiale, sed naturale, quia ex se ipso exercet actionem, nec tantummodo patitur.

Objic. 4. Actiones sunt suppositorum. Atqui in Christo unicum est suppositum. Ergo et unica operatio.

» *Resp. dist. maj.* Actiones sunt suppositorum, denomi-
» native, *conc.* elicitive, *nego maj.* Igitur actiones dicuntur
» Suppositorum, quia actio tribuitur supposito, tamquam
» principio *quod* operatur ; at actio non elicitur a supposi-

» to, sed a natura tamquam a principio, *quo fit.* Hinc ubi » duplex est natura, duplex est operatio, licet unicum sit » suppositum, quemadmodum e contrario licet plura sint » supposita, si tamen una est natura, una quoque dicitur » operatio; sic tres SS. Trinitatis personae dicuntur una ope- » ratione Mundum creasse et gubernare, ob unitatem divinae » naturae, licet tria sint supposita.

Objic. 5. Si fuissent duae in Christo voluntates operantes, fuissent inter se aliquando pugnantes. Atqui hoc repugnat sanctitati Christi. Ergo.

Resp. nego maj. Nam ex summa gratia, et maxime ex originali justitia, fuit in Christo perfectissima rectitudo voluntatis humanae, ita ut numquam repugnarit voluntati divinae; ut fide constat, Joan. 8. *Ego quae placita sunt ei, facio semper.*

Inst. Deus habuit voluntatem efficacem, ut Christus moreretur; Christus vero habuit voluntatem inefficacem vitandi mortem: *Pater*, inquit, *si possibile est*, *transeat a me calix iste.* Atqui illi duo actus sunt contrarii. Ergo Christus habuit actum contrarium voluntati divinae.

Resp. nego min. Nam actus voluntatis humanae Christi, tum efficax, quo mortem acceptavit, tum inefficax, quo mortem refugit, semper fuit perfecte conformis voluntati divinae; Deus enim, ad nostrum exemplum et solatium, voluit, ut simplici displicentia refugeret mortem, tamquam malum naturae suae disconveniens. Ergo nulla ex parte humana Christi voluntas voluntati divinae contraria fuit.

Q. *Quomodo explicari possint Christi operationes?*

R. Ad explicandas Christi operationes, sequentes tenendae sunt regulae.

1. In Christo fuerunt unus operans, et duae operationes. Ratio est, quia unitas, aut multiplicitas operantis, desumitur ab unitate, vel multiplicitate personae; unitas vero, aut multiplicitas operationis, desumitur ab unitate, aut multiplicitate naturae. Atqui in Christo unica fuit Verbi persona, duae vero et diversae naturae. Ergo.

2. Una natura numquam divisim, sed semper cum altera conjunctim operatur, quia utraque hypostatice est conjuncta; hinc licet operationes humanae a sola prodeant humana natura, tamen a divina, cum qua conjunctim operatur, summam dignitatem nanciscuntur, et ratione suppositi cooperantis, divinae dici possunt; unde recte dicitur: *Deus comedit*, *esuriit*, *mortuus est*, etc.

3. Omnes actiones humanae, etiam naturales, fuerunt in Christo liberae, utpote, quae nutu divinitatis gubernatae fuerunt. Unde D. August. Tract. 49. in Joan. ait: *Turbaris tu nolens, turbatus est Christus, quia voluit; esurivit Jesus, verum est, sed quia voluit; mortuus est Jesus, verum est, sed quia voluit; in illius potestate erat sic affici, vel non affici.*

4. Natura humana Christi fuit instrumentum, per quod natura divina operabatur ea, quae ad salutem nostram, et ad mediatoris officium pertinebant, ita tamen ut natura illa humana actus sibi proprios elicuerit: *Operatio*, inquit D. Thom. 3. p. q. 19. art. 1. ad 2. *quae est humanae naturae in Christo, in quantum est instrumentum divinitatis, non est alia ab operatione divinitatis; non enim est alia salvatio, qua salvat humanitas Christi, et divinitas ejus;* sed est eadem operatio Dei hominis, quae ideo *Theandrica*, seu, *Deivirilis* dicitur: *habet tamen natura humana in Christo, in quantum est natura quaedam, quamdam propriam operationem, praeter divinam.*

QUAESTIO III.

De defectibus a Verbo divino assumptis.

Not. Naturae humanae defectus, alii se tenent ex parte corporis, alii ex parte animae, alii ex parte utriusque, de quibus distinctis agemus Articulis.

ARTICULUS I.

De defectibus corporis a Verbo assumptis.

Not. Corporis defectus, alii sunt communes omnibus hominibus in statu naturae lapsae, ut sitis, fames, dolor, corruptibilitas, mors, etc., alii particulares aliquibus tantum hominibus, qui ex particularibus causis oriuntur, ut febris, lepra, claudicatio.

CONCLUSIO I.

Verbum assumpsit omnes humani corporis defectus communes. Est de fide contra Julianum Halicarnassensem, qui, praeter unitatem naturae, quam in Christo profitebatur cum Eutyche, asserebat carnem Christi fuisse incorruptibilem, et impassibilem: unde ejus sectatores *Incorrupticolae* dicti sunt.

Prob. 1. *ex Scriptura.* Christus, in vitae suae mortalis cursu, varia dedit infirmitatis signa et argumenta; nam Matth. 4. *Esuriit.* Joan. 4. *Fatigatus ex itinere, sedit ad fontem.* Luc. 19. *Flevit super Jerusalem.* Ergo.

Prob. 2. Ex Tradit. PP. et Conciliorum. S. Cyril. Jerosolymitanus ait: *Passus est Jesus pro hominibus vere: non enim apparentia est Crux, neque opinio redemptio, vere crucifixus*, etc. Unde Concil. Ephesinum, Anathematismo 12. definit: *Si quis non confitetur Dei Verbum carne passum et crucifixum, mortemque gustasse, anathema sit.* Ergo.

Prob. 3. Quia conveniens erat, ut Verbum divinum hos defectus assumeret, 1. Ut verum hominem nobis per omnia similem sese exhiberet, et ex Apostol. Hebr. 4. fuit *tentatus per omnia pro similitudine absque peccato* . . . . 2. *Ut* nobis esset exemplum patientiae, Hebr. 12.: *Sustinuit a peccatoribus adversus semetipsum contradictionem, ut non fatigemini animis vestris deficientes* . . . 3. Ut proprio sanguine nos redimeret. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. David, Psal. 15. praedixit carnem Christi fore incorruptibilem: *Non dabis Sanctum tuum videre corruptionem.* Ergo.

Resp. dist. ant. Praedixit carnem Christi fore incorruptibilem, post ejus mortem, *conc.* ante ejus mortem, *nego ant.* Loquitur ergo Psaltes Regius de corruptione putredinis, quam non sensit caro Christi, non vero de corruptione alterationis et mortis. Id explicat D. Fulgent. Epist. ad Regin. cap. 4.: *Christus ergo, inquit, non vidit corruptionem, quia nullam sensit ejus caro putredinem; hoc autem, non ejusdem carnis incorruptibilitas, sed resurrectionis celeritas fecit.*

Inst. 1. Illi defectus et dolores sunt poenae peccati. Atqui nullum fuit, nec esse potuit in Christo peccatum. Ergo.

Resp. dist. maj. Sunt poenae peccati, proprii vel alieni, *conc.* proprii semper, *nego maj.* Itaque in nobis tale defectus et infirmitates sunt poenae peccati proprii, vel originalis, vel actualis; in Christo autem fuerunt poenae peccati alieni, nempe hominis, pro quo se vadem, ac sponsorem dedit.

Inst. 2 Visio beatifica excludit omnem dolorem sensibilem Atqui anima Christi, a Conceptione, fuit visione beatifica donata. Ergo.

Resp. dist. maj. Excludit omnem dolorem sensibilem, si non impediatur, ne animae felicitas in corpus et potentias inferiores diffundatur, *conc.* si impediatur, *nego maj.* Porro Deus, per miraculum, impedivit ne animae Christi felicitas in ejus corpus diffunderetur, ut posset pati, et ea operari, quae erant necessaria ad finem Incarnationis: *Virtute Divinitatis Christi*, ait D. Thom. quaest 15 art. 5. ad 3., *dispensative sic beatitudo in anima continebatur, quod non derivabat ad corpus, ut ejus passibilitas et mortalitas tolleretur. Et eadem ratione delectatio contemplationis sic retinebatur in mente, quod non derivabatur ad vires sensibiles, ut per hoc dolor sensibilis excluderetur.*

Objic. 2. Clemens Alexandrinus, lib. 6. Stromat. de Christo dicit: *Ipse autem passionis erat expers, ut quem nullus subiret motus affectionis, neque voluntas, neque dolor.* Ergo Christus non fuit dolori obnoxius.

Resp. dist. conseq. Christus non fuit dolori involuntario et indeliberato obnoxius, *conc.* deliberato et voluntario, *nego conseq.* Nec de alio dolore intelligendus est Clem. Alexandr. licet hic non satis accurate videatur locutus; alias contradiceret Christo per os Jeremiae, Tren. 1. dicenti: *Videte si est dolor sicut dolor meus.*

Objic. 3. D. Hilarius, lib. 10. de Trin. ait: *Homo itaque Jesus Christus . . . in quem quamvis aut ictus incideret, aut vulnus descenderet . . . . afferrent quidem haec impetum passionis, non tamen dolorem passionis inferrent, ut telum aliquod aut aquam perforans, aut ignem compungens, aut aera vulnerans.* Ergo, ex S. Hilario, Christus non sensit dolorem, qui tamen communis est naturae humanae defectus.

Resp. dist. conseq. Ex S. Hilario, non sensit dolorem, quatenus Deus est, *conc.* quatenus homo, *subdist.* Non sensit dolorem, qui sit ineluctabilis, indeliberatus, mentem perturbans, et a sua sede dejiciens, qualem nos experimur, *conc.* dolorem omnem simpliciter et absolute, *nego conseq.* Itaque verba D. Hilarii ex scopo ipsius sunt interpretanda. Porro, ut legenti constat, agit contra aliquos haereticos qui asserebant Divinitatem in Christo, doloribus, caeterisque humanitatis infirmitatibus, subjectam fuisse. Contra quos docet 1. dolorem, non in divinam, sed in humanam duntaxat naturam cecidisse. 2. Christum vere doloris sensum expertum fuisse. 3. Dolores et infirmitates, quas Christus assumpsit, fuisse immunes a defectibus et imperfectionibus dolorum et infirmitatum, quas nos patimur. Hujus discriminis

varias affert caussas. 1. Quia dolores quos Christus passus est, non erant ex peccato, sicut in nobis sunt. 2. Quia Christus, non ex necessitate, sed ex propria voluntate patiebatur. 3. Quia dolores Christi illius mentem non perturbabant, sed erant deliberati, ordinati et ad nutum ejus moderati.

CONCLUSIO II.

Verbum non assumpsit defectus corporis humani particulares.

Prob. Illi defectus particulares ex triplici veluti radice oriuntur. 1. Ex culpa, puta intemperantia. 2. Ex aeris intemperie. 3. Ex defectu virtutis formatricis. Atqui ex nulla earum radice evenire potuerunt in Christo. 1. *Non ex culpa*; nam fuit temperantissimus et impeccabilis, ut mox videbitur. 2. *Non ex aeris intemperie*; nam optimi fuit temperamenti, unde facillime potuit inclementiae aeris resistere. 3. *Non ex defectu virtutis formatricis*; nam corpus ejus formatum fuit de Spiritu Sancto, cujus virtus deficere non potest. Ergo.

Objic. Christus mortalitatem assumpsit. Ergo, et morbos particulares.

Prob. conseq. Mors absque morbo contingere non potest. Ergo si mortalitatem assumpsit, morbos quoque assumpsit.

Resp. nego ant. Nam natura humana, in corpore bene formato, et convenienter gubernato, sic potest intelligi deficere, ut sensim, debilitato naturali calore, vita absque morbis particularibus deficiat.

» Q. *Utrum Corpus Christi fuerit formosum, an deforme?*

☞ » R. Circa hanc quaestionem 1. Nihil certi erui potest » ex Sacris Scripturis; nam ea, quae Christum formosum fuis» se videntur praedicare, intelliguntur a nonnullis de pul» chritudine animae; et ea quae Christum sine specie et de» core describunt, ab aliis de ejus vita humili, et vultu in » passione foedato explicantur. 2. Ex ejus antiquis imagini» bus neque aliquid certi inferri posse videtur; nam non » certo constat utrum eae genuinae, et ad vivum expressae » fuerint. Igitur nos non statuimus corpus Christi fuisse for» mosum, aut deforme; sed verisimilius putamus, nec ta» lem habuisse pulchritudinem, quae intuentium oculos pel» liceret, nec talem deformitatem, quae averteret; cum » enim a Spiritu Sancto fuerit formatum, deforme esse non » potuit, sed apta membrorum dispositione, quae in homi» ne perfecte sano reperitur, virilem decorem, et venusta» tem habere debuit. ☜

ARTICULUS II.

De defectibus animae a Verbo Divino assumptis.

Not. Defectus animae humanae praecipui, sunt ignorantia, et peccatum: de ignorantia agemus, dum de scientia Christi sermonem faciemus; de peccato ergo restat resolvendum. 1. Utrum aliquod in Christo fuerit? 2. Utrum, quatenus homo, peccare potuerit?

CONCLUSIO I.

Nullum prorsus in Christo fuit peccatum. Est de fide contra Calvinum, lib. 2. Institut. cap. 16.

Prob. 1. Ex Scriptura, Hebr. 4: *Habemus Pontificem tentatum per omnia pro similitudine, absque peccato.* 1. Petri 2. *Christus . . . peccatum non fecit, nec inventus est dolus in ore ejus.* Quare Joan. 8. de seipso confidenter dicebat: *Quis ex vobis arguet me de peccato?* Ergo.

Prob. 2. Ex Concil. Ephesino Can. 10. definiente: *Si quis dixerit Christum pro seipso sacrificium obtulisse, et non potius pro nobis (neque enim oblatione indigebat, qui peccatum omnino nescivit) anathema sit.* Ergo.

Objic. 1. Apost. 2. *Cor.* 5 de Christo ait: *Eum, qui non novit peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Ergo.

Resp. nego cons. Ibi enim peccatum sumitur pro hostia, seu victima pro peccato, quo sensu de Sacerdotibus Oseas 4. dicit: *Peccata populi mei comedunt*, id est, hostias pro peccatis oblatas.

Inst. 1. *Cum Calvino.* Christus desperatione et impatientia reus fuit, quando in Cruce pendens, dixit Patri: *Deus, Deus meus, ut quid dereliquisti me?* Ergo.

Resp. nego ant. Neque enim illa verba sunt hominis impatientis, et desperantis, sed hominis doloris sui acerbitatem indicantis, ac suae humanitatis veritatem demonstrantis, ut observat Sanctus Cyrillus, *l. ad Regin.:* et certe quomodo desperasset Christus, qui intuitiva Dei visione fruebatur; qui de resurrectione certus erat; qui Deo Patri dicebat: *In manus tuas commendo spiritum meum?*

Inst. 2. Humana Christi voluntas rebellis fuit voluntati divinae, cum dixit: *Pater si fieri potest, transeat a me calix iste.* Ergo.

Resp. nego ant. Nam Christus praeceptum moriendi libere acceptavit: *Oblatus est enim, quia voluit*, Isaiae 53. Licet ergo humana Christi voluntas illis verbis voluerit significare affectum naturalem abhorrentem a cruciatibus, ut, nempe, se verum demonstraret hominem, subdita tamen et semper conformis divinae voluntati fuit, quod testatur, cum addit, *Veruntamen non mea voluntas, sed tua fiat.*

CONCLUSIO II.

Christus, etiam prout homo, fuit omnino impeccabilis. Prop. secundum praesentem statum, in quo natura humana Christi est Verbo hypostatice unita, et visione beatifica donata, est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura, Lucae 1. *Quod nascetur ex te sanctum vocabitur filius Dei.* Atqui quod nascitur sanctum, nimirum sanctitate substantiali, non potest peccare. Ergo.

Prob. 2. *ex traditione Patrum.* S. August. *lib.* 2. *de peccatorum meritis et remissione, cap.* 11. de Christo dicit: *In cujus non tantum divinitate, sed nec in anima, nec in carne ullum potuit esse peccatum.* Et cap. 13. ex his Apostoli verbis: *Talis enim decebat, ut nobis esset Pontifex, sanctus, innocens, impollutus, segregatus a peccatoribus*, etc. probat Christum, non tantum non peccasse, sed nec peccare potuisse, asserens omnes Sacerdotes, *qui in sacerdotio, justeque vixerunt, habuisse necessitatem sacrificium primitus pro suis offerre peccatis, solo Christo existente, qui hanc necessitatem Sacerdos incontaminabilis non haberet.* Ergo.

Prob. 3. *ratione.* Si Christus, etiam prout homo, peccare potuisset, idem de Verbo dici potuisset. Atqui absurdum et impium conseq. *Prob. seq. maj.* Quaecumque dicuntur de natura tanquam de principio *quo*, praedicantur de supposito tamquam de principio *quod*: sic dicitur *Deus mortuus est*, quia mors naturae, cui Verbum est substatialiter unitum, tribuitur tanquam principio *quo*. Atqui suppositum naturae humanae in Christo, aliud non est quam Verbum. Ergo.

Objic. 1. Christum potuisse mori non repugnat. Ergo nec repugnat Christum potuisse peccare: non enim Deus minus est vivens per essentiam, quam sanctus per essentiam.

Resp. nego cons. Disparitas est, quod mors sit malum poenae, cujus Deus auctor esse potest, quare nihil impedit, quominus, per idiomatum comunicationem, Deus, in natura creata subsistens, dicatur mortuus; at contra peccatum

est malum culpae, cujus Deus auctor esse non potest, cum sit essentialiter inordinatio, indecentiamque in Deum refunderet, si esset in natura creata, cum qua unam personam constituit: ac proinde peccatum magis repugnat sanctitati per essentiam, quam mors repugnet vitae per essentiam in aliena natura subsistenti.

Objic. 2. Christus fuit liber. Ergo potuit peccare.

Resp. dist. ant. Fuit liber libertate contradictionis, qua poterat bonum illud amplecti, vel non, *conc.* libertate contrarietatis, qua bonum posset amare, vel odisse, vel etiam aliquid bono contrarium amplecti, *nego ant.* Neque ex eo ejus libertas fuit imminuta, cum peccandi potestas sit defectus libertatis, non perfectio, ut docet D. Thom. 1. *p. q.* 62. *art.* 8. *ad* 3.

Inst. Humanitas Christi, seclusa unione hypostatica, peccare posset. Ergo et tali unione posita.

Prob. cons. Persona Verbi nihil prorsus immutavit in operationibus naturae humanae. Ergo si humanitas Christi potuerit peccare seclusa unione; ita et ea posita.

Resp. dist. ant. Nihil immutavit, physicum, *conc.* nihil immutavit, morale, *nego ant.* Illa porro immutatio moralis consistit in hoc, quod persona Verbi, quae in omnibus humanitatem Christi regebat, effecit, ne ejus voluntas aliquid admitteret inordinatum.

Q. *Unde repeti debet impeccabilitas Christi?*

Not. Durandus, *in* 3. *dist.* 12. *q.* 2.; Gabriel, *dist.* 2. *et* 12. *q.* 1.; et Scotus, *q.* 1. docent humanitatem Verbo unitam non habere praecise ratione unionis, ut non posset peccare, sed ex adjunctis, nimirum, visione beatifica, gratia sanctificante, singulari Dei protectione, etc. quae si a Christo separata fuissent, ut separari absolute potuisse affirmant, peccare potuisset. Contra quos.

R. *Impeccabilitas in Christo oritur praecise ex hypostatica naturae humanae cum Verbo unione.*

Prob. Ex Script. Lucae 1. *Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque et quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Ex quo sic arguo: Eadem ratione Christus est impeccabilis, qua est Sanctus, sanctitate non tantum adventitia et accidentali, sed naturali ac substantiali. Atqui Christus, praecise vi unionis hypostaticae, est sanctus sanctitate substantiali et naturali. Ergo, praecise vi unionis hypostaticae est impeccabilis; quia, ut ait Tertullian. 1. de carne Christi, *Verbum assumendo huma-*

nitatem, illam *fecit suam*, *et faciens suam*, *fecit non peccatricem.*

Prob. 2. *ex traditione* **PP.** S. Athanas. *serm.* 2. *contra Apollinorem*, ut refertur in Synodo VI. Act. 8. dicit, quod Christus est *Sanctus natura sua*, *et immutabilis ad malum.* Atqui natura Christi consistit in unione hypostatica humanitatis cum Verbo. Ergo ex illa unione Christus habuit, ut nullatenus peccare potuerit.

D. Ambros. *lib. de Incarnatione*, *c.* 7. ait: *Anima Christi est incapax peccati*, *quia per unionem facta est impeccabilis.* Ergo.

ARTICULUS III.

De defectibus animae et corpori communibus a Verbo assumptis.

Not. 1. Sub hoc titulo comprehendimus fomitem peccati, et passiones, utpote quae a corporali appetitu eliciantur, et ab anima secundum vim sentiendi producantur, de quibus quaeritur, utrum fuerint in Christo.

Not. 2. Fomes peccati est inclinatio appetitus sensitivi in id quod est contra rectam rationem; sumitur, vel *in actu primo*, et est ipse appetitus sensitivus, prout proxime dispositus ad aliciendos motus inordinatos rationi repugnantes; vel *in actu secundo*, et sic est actualis motus appetitus sensitivi contra rectam rationem.

Not. 3. Passio est motio appetitus sensitivi circa bonum aut malum sensibile, secundum rectam rationem. Undecim sunt passiones, quarum sex pertinent ab appetitum concupiscibilem, nempe, *Amor*, et *odium*, *desiderium*, et *fuga*, *gaudium*, et *tristitia*: quinque vero pertinent ad appetitum irascibilem, nimirum, *Spes*, *desperatio*, *audacia*, *timor*, et *ira*: His positis sit:

CONCLUSIO I.

Non fuit in Christo fomes peccati, *neque in actu primo*, *neque in actu secundo.*

Prob. 1. Ex V. Synodo, *Collat.* 8. *can.* 12. ubi anathematizat, qui, cum Theodoro Mopsuesteno, dicebant Christum fuisse passionibus concupiscentiae obnoxium. Ergo.

Prob. 2. *Ex PP.* Div. Leo, Epistol. 11. expresse docet; *Non fuisse in Christo legem peccati*; et D. Aug. *lib.* 1. con-

tra duas Epistol. Pelagianorum cap. 11. *Quam*, inquit, *Spiritui resistentem non habere* (concupiscentiam) *in carne mortali, ille tantummodo homo debuit, qui non per ipsam ad homines venit.* Id est, Christus, qui non communi caeterorum hominum via natus est, sed ex Virgine, divino Spiritu specialiter operante. Ergo.

Prob. 3. *ratione.* Peccati fomes, sive in actu primo, sive in actu secundo, oritur a peccato originali, neque enim eum habuit Adamus in statu innocentiae. Atqui Christus non habuit originale peccatum, neque etiam illius contrahendi debitum, cum non descenderit ab Adamo vi ordinaria. Ergo.

Dixi in prop. Non fuisse in Christo fomitem peccati *in actu primo*, ex quo sequitur fomitem peccati in Christo non fuisse, ut in quibusdam sanctis ligatum: id est, per extrinsecam Dei protectionem remotum ab occasionibus, quibus excitari potuisset ad motus inordinatos; sed omnino extinctum, ita ut passiones ejus naturales, per specialissimam Dei assistentiam, Christo, propter unionem hypostaticam, debitam, ita rationi fuerint subjectae, ut nunquam, nisi ex ejus praescripto, in ullos motus erumpere potuerint.

Objic. Hebr. 4. Christus dicitur: *Tentatus per omnia pro similitudine, absque peccato.* Ergo tentatus fuit a fomite peccati.

Resp. dist. ant. Christus fuit tentatus per omnia, tentatione extrinseca, v. g. a diabolo, *conc.* tentatione intrinseca, quae est a fomite peccati, *nego ant.*, fuit ergo tentatus, non a propria concupiscentia, (haec enim, cum magnam importet indecentiam, non fuit in Christo) sed experientia malorum, quibus obnoxii sumus, hocque *absque peccato*, et iis quae sunt, vel effectus, vel caussae peccati.

Inst. Christus assumpsit defectus toti naturae humanae communes. Ergo.

Resp dist. ant. Assumpsit defectus, qui ad finem Incarnationis utiles erant, et nullam involvebant indecentiam, qualis erat passibilitas, *conc.* qui ad finem Incarnationis inutiles erant, ac insuper magnam involvebant indecentiam, *nego maj.* Porro fomes peccati inutilis erat ad finem Incarnationis, magnamque indecentiam involvebat sanctitati Christi repugnantem.

CONCLUSIO II.

Revera fuerunt in Christo passiones, nostris quidem quoad substantiam similes, dissimiles vero quoad modum.

Prob. 1. *p.* 1. Ex Scriptura, quae Christo tribuit tristi-

tiam, Matth. 26 *Tristis est anima mea usque ad mortem.* Amorem, Joan. 11. sorores Lazari dixerunt ad Jesum, *Domine, ecce quem amas infirmatur.* Iram, Marci 3 *Circumspiciens eos* (Pharisaeos) *cum ira.* Timorem, Marci 14. *Coepit pavere et taedere.* Gaudium, Joan 11. dixit Jesus, *Gaudeo propter vos.* Atqui tristitia, amor, ira, etc. sunt passiones. Ergo.

Prob. 2. *ratione.* Quia passiones sunt connaturales appetitus sensitivi perfectiones, quae nec dedecent naturam humanam Verbo hypostatice unitam, nec statui beatitudinis repugnant. Ergo *in Christo fuerunt, sicut et caetera, quae ad naturam hominis pertinent*, ait D. Thom. *q.* 15. *art.* 4.

Prob. 2. *p.* Quia Christus fuit homo nobis consubstantialis. Ergo habuit passiones nobis substantialiter similes. *Neque enim*, ait D. Aug. lib. 14. de Civitate Dei, cap. 9. *in quo verum erat hominis corpus, et verus hominis animus, falsus erat humanus affectus.*

Prob. 3. *p.* Ex D. Thom. citato, dicente: *Quod hujusmodi passiones aliter fuerunt in Christo, quam in nobis, quantum ad tria: 1. Quantum ad objectum, quia in nobis plerumque hujusmodi passiones feruntur ad illicita, quod in Christo non fuit. 2. Quantum ad principium, quia frequenter in nobis praeveniunt judicium rationis: sed in Christo omnes motus sensitivi appetitus oriebantur secundum dispositionem rationis*, sicut probant haec Verba Joan. 11. *Turbavit seipsum.* 3. *Quantum ad effectum, quia in nobis quandoque hujusmodi motus non sistunt in appetitu sensitivo, sed trahunt*, ac perturbant, *rationem: quod in Christo non fuit*, cum exercerentur solum quando, et quantum permittebat ratio. Hinc D. Hieron. in Cap. 24. Matth. vocat illas, *Propassiones*, non passiones, quae secundum Stoicos rationem debent turbare; ita sese explicat D. Doctor dicens. *Dominus, ut veritatem probaret assumpti hominis, vere quidem contristatus est, sed ne passio in animo illius dominaretur, per propassionem caepit contristari.* Ergo.

Objic. SS. PP. excludunt a Christo passiones, nimirum, tristitiam, timorem, iram, etc. Ergo in hoc non fuerunt reipsa passiones, sed tantum apparenter.

Resp. dist. ant. Excludunt a Christo passiones, quoad modum, *conc.* quoad substantiam et veritatem, *nego ant.* Itaque SS. PP. 1. Excludunt a Christo tristitiam sumptam pro inquietudine animi et vultus morositate, quo sensu intelligitur istud Isaiae 42. *Non erit tristis, neque turbulentus.* Sed eam non excludunt, quae pro voluntatis et appetitus sensitivi vero dolore sumitur.

2. Excludunt timorem secundum quod dicit incertitudinem mali futuri, et spem illud evitandi; non vero illum excludunt secundum quod dicit affectum appetitus sensitivi, per simplicem displicentiam refugientis malum futurum, sine spe illud evadendi.

3. Excludunt iram, secundum quod vindictam quaerit absque ordine rationis; sed non eam excludunt secundum quod appetit vindictam juxta ordinem justitiae; sic enim est affectus laudabilis; et ad zelum pertinens, juxta illud Psalm. 68. *Zelus domus tuae comedit me.*

Inst. In Christo, propter visionem beatificam, fuit summum gaudium. Ergo in eo non potuit esse vera tristitia.

Resp. dist. cons. Circa idem objectum et motivum, *conc.* circa diversum objectum et motivum, *nego ant.* Porro gaudium in Christo habuit pro objecto et motivo summum bonum per claram visionem possessum; tristitia vero habuit pro motivo et objecto supplicium et ignominiam Crucis, ruinam Judaeorum, Dei offensam, etc. Ergo non fuerunt de eodem objecto et motivo.

CAPUT III.

De unione hypostatica.

Not. 1. Quamvis *unio hypostatica* a PP. et Conciliis vocetur etiam *unitio*, tamen, stricte loquendo, ab ea differt; nam *unio*, est vinculum duorum extremorum; *unitio* vero stricte sumpta, est actio, per quam fit extremorum unio. Unde si Incarnatio sumatur active et causaliter, idem est ac *unitio*; si verum sumatur passive et formaliter, idem est ac *unio.*

Not. 2. Hic agemus 1. De quidditate unionis hypostaticae. 2. De modo quo facta est unio hypostatica. 3. De proprietatibus illius unionis. 4. Tandem de consequentibus unionem hypostaticam, totidem quaestionibus.

☞ QUAESTIO I.

De quidditate unionis hypostaticae.

Not. In assignanda unionis hypostaticae natura, varias in partes scinduntur Scholastici.

Nonnulli censent, unionem hypostaticam esse ipsammet actionem, per quam humana Christi natura fuit producta.

Alii docent, eam esse entitatem realem extremis unitis superadditam, sed hi valde iterum discordes sunt in assignanda illa entitate reali superaddita . . . Gabriel, *in dist.* 30. *q.* 4. *art.* 1., vult eam esse qualitatem quamdam supernaturalem absolutam, quam *gratiam unionis* vocat . . . Scotus vult eam esse relationem realem, qua humanitas refertur ad Verbum Divinum . . . Suarez putat, eam esse entitatem modalem a Verbo et humanitate realiter distinctam.

Alii tamdem sentiunt, unionem non esse quid ab extremis unitis distinctum, sed Verbum et humanitatem se ipsa formaliter absque ullo medio uniri, per hoc quod Verbum communicet humanitati suum esse Divinum.

CONCLUSIO I.

Unio hypostatica realiter distinguitur a productione humanitatis Christi.

Prob. 1. Quia productio humanitatis Christi, cum sit opus ad extra, est actio toti Trinitati communis; unio vero solius est Verbi divini. Ergo illae duae actiones sunt distinctae realiter. 2. Quia actio unitiva pertinet ad ordinem supernaturalem et hypostaticum; actio vero productiva humanitatis est ordinis pure naturalis. Ergo distinguuntur realiter.

Objic. Leo Magnus, *Epist.* 11. *ad Jul.*, dicit: *Natura nostra non sic assumpta est, ut, prius creata, postea assumeretur, sed ut ipsa assumptione crearetur.* Ergo unio hypostatica non distinguitur ab ipsa humanitatis creatione.

Resp. nego cons. Solum quippe vult D. Doctor, humanam Christi naturam non praecesisse tempore Incarnationem, sed eodem instanti reali, quo creata fuit, assumptam fuisse; docet ergo concomitantiam, non vero identitatem illius duplicis actionis, ut inde refelleret Nestorium, qui contendebat humanitatem Christi aliquo tempore realiter fuisse sine unione cum Verbo, ex quo concludebat B. V. Mariam esse quidem Christiparam, non autem Deiparam.

CONCLUSIO II.

Unio hypostatica non est entitas realiter distincta a Verbo et humanitate unitis, sive illa entitas sit qualitas supernaturalis absoluta; sive sit relatio realis; sive sit modus substantialis, aut quodlibet aliud.

Prob. 1. Non potest admitti entitas copulans humanita-

tem cum Verbo divino, quae non recipiatur tum in Verbo, tum in humanitate. Atqui illa non potest recipi in Verbo, alias mutaretur. Ergo illa non debet admitti.

Prob. 2. Quia si unio hypostatica sit entitas realiter ab extremis distincta, debet admitti secunda entitas per quam prima uniatur, et tertia per quam uniatur secunda, et sic iretur in infinitum. Atqui ille in infinitum processus repugnat. Ergo.

Objic. 1. Quod est indifferens, ut cum aliquo uniatur, ad id debet determinari per aliquid superadditum. Atqui humanitas Christi ad unionem erat indifferens. Ergo debuit per aliquid reale superadditum determinari.

Resp. 1. *retorq. argumentum.* Quod est indifferens, ut cum aliquo uniatur, ad id per aliquod superadditum debet determinari. Atqui Verbum divinum ad unionem erat indifferens, non minus quam humanitas. Ergo debuit per aliquid reale ipsi superadditum, ad unionem determinari; tamen illud non admittunt adversarii.

Resp. 2. *nego maj.* Quia indifferentia unibilium tollitur per accessionem unius ad aliud, et ideo indifferentia humanitatis Christi ad sui unionem cum Verbo, fuit sublata per actionem, qua Verbum illi suum esse Divinum communicavit.

Objic. 2. Omnis mutatio arguit aliquid de novo productum. Atqui humanitas, per sui unionem cum Verbo, mutata est, nimirum de non unita, facta est unita. Ergo illa unione aliquid fuit de novo productum.

Resp. dist. maj. Omnis mutatio entitativa, *conc.* mutatio duntaxat connotativa, licet intima et personalis, *nego maj.* Porro dum humanitas Verbo divino copulata est, non est mutata entitative, cum semper eamdem entitatem retinuerit; sed mutata est connotative, quatenus tunc habuit habitudinem ad Verbum, quam antea non habebat.

Inst. Ergo unio hypostatica consistit in habitudine, seu relatione humanitatis ad Verbum. Atqui hoc est ipsa Scoti sententia. Ergo.

Resp. nego illatum. Equidem habitudo humanitatis ad Verbum resultat ex unione hypostatica, sed illa habitudo non est unio, cum unionem jam factam praesupponat.

CONCLUSIO III.

Unio hypostatica nihil aliud est, quam communicatio Divini esse a Verbo facta humanitati, per illius translationem in suam propriam subsistentiam.

Prob. In eo consistit essentialiter unio hypostatica, quo posito omnia Incarnationis Mysteria concipi et exponi possunt. Atqui posita communicatione Divini esse a Verbo facta humanitati, concipi et exponi possunt omnia Incarnationis Mysteria. Ergo.

Prob. min. Posita communicatione Divini esse facta humanitati, concipitur et exponitur:

1. Quomodo natura humana in Christo non sit persona humana, sed divina. Quia nimirum non est sui juris, sed alieni, nempe Divini. Atqui natura humana, ut non sit sui juris, habet per communicationem Divini esse, sibi a Verbo factam; quoties enim natura inferior accedit ad superiorem, tunc inferior desinit esse juris proprii, ac sub jure et dominio superioris constituitur. Ergo.

2. Exponitur, quomodo natura humana sit in persona divina. Quia nempe per divinae substantiae communicationem, persona Verbi Divini, eam assumendo, fecit suam, cum eam terminet, ac ultimo compleat.

3. Exponitur, cur inter Verbum et humanitatem non sit tantum unio moralis per gratim et alia dona, ut docuit Nestorius, sed physica et substantialis. Quia nempe illa unio oritur ex intima ipsiusmet substantiae divinae communicatione facta humanitati.

4. Exponitur, cur inter Verbum et humanitatem sit communicatio idiomatum. Nempe quia ex communicatione Divini esse facta humanitati exurgit una persona, quae est principium *quod*, et subjectum omnium Christi actionum et passionum; hinc recte dicitur, *Deus est mortalis*, *Deus passus est*, etc.

5. Exponitur, cur actiones Christi valoris sint infiniti. Quia nempe Verbum, quod humanitatem ad se transtulit per communicationem Divini esse, illas humanitatis actiones fecit suas, quatenus illarum est principium *quod*, et consequenter illarum veluti pars. Caetera omnia sic exponi possunt.

QUAESTIO II.

De modo, quo facta est unio hypostatica.

Not. Circa modum, quo facta est unio hypostatica, duo extreme oppositi insurrexerunt errores.

1. *Error*, fuit *Nestorii*, Patriarchae Constantinopolitani, contendentis unionem Verbi Divini cum humanitate non fuisse factam in persona, et ideo non fuisse physicam et hypo-

staticam, sed moralem tantum et accidentalem, qualis reperitur inter Deum, et templum in quo habitat: ex qua doctrina:

Inferebat 1. Non unam, sed duas in Christo personas esse, humanam scilicet inhabitatam, et divinam inhabitantem.

Inferebat 2. Verbum assumpsisse hominem, tum natura, tum persona perfectum, qui primo in utero B. Mariae Virginis formatus, postea ad unionem cum Verbo assumptus est; ex quo necessario sequebatur Christum non esse vere Deum, et B. V. Mariam non esse Dei, sed tantum Christi hominis Matrem, non *Theotocon*, ut blasphemabat, sed *Christotocon*.

Inferebat. 3. Admitti non debere realem idiomatum communicationem, qua utriusque naturae, divinae et humanae, proprietates in Christo de se invicem praedicarentur; proindeque has propositiones: *Deus est mortalis*, *homo est immortalis* etc. rejiciebat ut falsas, et blasphemas.

2. *Error*. fuit *Eutichetis*, qui, cum veritatem de unica in Christo persona contra Nestorium propugnasset, in oppositum errorem lapsus est, docens ante unionem hypostaticam duas fuisse in Christo naturas realiter distinctas, divinam scilicet et humanam; post unionem vero, unam remansisse in Christo naturam; sive quia natura humana conversa est in divinam, a qua penitus fuit absorpta, quod probabilius est, ut constat ex his *Eranistis Eutichiani* verbis, apud Theodoretum dialogo 2. *Ego dico Divinitatem mansisse*, *humanitatem vero ab hac esse absorptam*, *ut si in mare mellis gutta fundatur*, *nam illa gutta statim evanescit*. Sive etiam, ut aliqui volunt, quia ex duabus naturis confusis et permixtis conflata est una tertia natura a duabus distincta, sicut mixtum ex elementis substantialiter transmutatis producitur. Licet ergo non possit certo definiri quo sensu Eutyches voluerit unam tantum in Christo naturam fuisse post unionem, verum est tamen unicam admisisse. *Confiteor*, inquit coram Patribus Concil. Constantinop. 1. *ex duabus naturis fuisse Dominum nostrum ante unionem*, *post unionem vero unam naturam profiteor*. Itaque:

Resolvendum est 1. Utrum natura humana Christi prius tempore extiterit, quam uniretur cum Verbo? 2. Utrum unio Verbi facta sit in unitate personae? 3. Utrum B. M. V. vere sit Mater Dei? 4. Utrum unio Verbi facta sit in unitate naturae? sequentibus conclusionibus.

CONCLUSIO I.

Humana Christi natura non extitit aliqua duratione temporis ante sui cum Verbo unionem. Est de fide contra Nestorium, et Eutychem.

Prob. 1. Ex Symbolo, ubi dicitur, quod Christus *conceptus est de Spiritu Sancto.* Atqui esse conceptum de Spiritu Sancto, est naturam Christi humanam non extitisse ante sui unionem cum Verbo, ut ostendunt haec Lucae 1. verba: *Spiritus Sanctus superveniet in te, et virtus Altissimi obumbrabit tibi: ideoque et quod nascetur ex te Sanctum, vocabitur Filius Dei.* Ergo.

Prob. 2. Ex D. Leone, Epist. 10. dicente: *Tam impie, duarum naturarum ante Incarnationem Dei Filius fuisse dicitur, quam nefarie, postquam Verbum caro factum est, natura in eo singularis asseritur.* Atqui impiam duarum in Christo naturarum conjunctionem ante Incarnationem dicit in sensu Eutychis, qui ideo tantum duas ponebat in Christo naturas, quia volebat naturam humanam aliqua temporis duratione praecessisse unionem. Hinc idem Div. Leo, Epist. 11. dicit: *Natura nostra non sic assumpta est, ut prius creata, post assumeretur, sed ut ipsa assumptione crearetur.*

Confirm. Quia B. V. M. Deipara dici non potest, nisi quatenus genuit humanam naturam divina personalitate subsistentem. Atqui si natura humana aliqua temporis duratione extiterit ante unionem, B. Virgo non genuit naturam humanam divina personalitate subsistentem. Ergo non potest dici Deipara, quod est haereticum, ut probabitur conclusione 3.

CONCLUSIO II.

Unio Verbi incarnati facta est in unitate personae, ac proinde una tantum est in Christo persona. Est de fide contra Nestorium.

Prob. 1. Ex Scriptura, Rom. 9. *Ex quibus* (nempe Israelitis) *est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus Benedictus in saecula.* Philipp. 2. *Hoc sentite in vobis, quod et in Christo Jesu, qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo, sed semetipsum exinanivit formam servi accipiens;* etc. ex quibus sic arguo: Unus et idem Christus, qui natus est ex Abraham, est super omnia Deus: unus et idem, qui est in forma Dei, est in forma servi.

Ergo si unus et idem ; non duae, sed una est in Christo persona ; particula enim , *qui* , in his textibus designat personam. Joan. 1. dicitur : *Verbum caro factum est.* Atqui Verbum fieri carnem, est Verbum conjungi cum humanitate non moraliter et per affectum : alioquin in quolibet justo Deus dici posset incarnari. Ergo realiter , substantialiter, et hypostatice. Ergo una est in Christo persona ; unde haec veritas omnibus credenda proponitur in Symbolis, et praecipue Athanasiano , his verbis : *Qui licet Deus sit et homo , non duo tamen , sed unus est Christus , unus omnino non confusione substantiae , sed unitate personae.*

Prob. 2. Ex Concil. Oecumenicis. Ex Ephesino contra Nestorium celebrato , in quo approbati fuere S. Cyrilli contra Nestorium anathematismi , quorum secundus hic habet : *Si quis non confitetur Dei Verbum carni secundum hypostasim unitum , et unum tantum eum sua carne esse Christum , eumdem nimirum Deum simul et hominem , anathema sit.* Tertius : *Si quis in uno Christo post unionem dividit hipostases , eaque duntaxat conjuctione easdem inter se nectit , quae est secundum dignitatem , vel auctoritatem , et potestatem , et non eo potius concursu , qui est secundum naturalem unionem , anathema sit.* Et ex Concil. Constantinop. II. collat. 8. anathematismo 4. *Si quis dicit , secundum gratiam , vel secundum operationem , vel secundum dignitatem , et non secundum compositionem , sive secundum substantiam , unitionem Verbi ad carnem factam esse , anathema sit.* Ergo.

Prob. 3. Ex traditione omnium Patrum dicentium cum D. Petro Alexandrino , lib. de Deitate : *Deus autem Verbum citra viri commercium , Dei voluntate, in utero Virginis incarnatum est. Quomodo vero , nisi quatenus Verbum humanae naturae in persona unitum est ?* Et Div. Ambrosius , lib. de Incarnatione , cap. 5. *Cum Deus semper esset aeternus* , inquit , *Incarnationis Sacramenta suscepit , non divisus , sed unus ; quia utrumque unus , et unus in utroque , hoc est, vel divinitate, vel corpore : non enim alter ex Patre , alter ex Virgine , sed idem aliter ex Patre , aliter ex Virgine.* In aeternitate nimirum ex Patre , in tempore ex Virgine. Ergo.

Prob. 4. *Ratione* : Duae naturae formaliter ab invicem distinctae , de se invicem substantive, et in concreto praedicari non possunt , nisi uniantur in persona (ideo enim non dicitur substantive , *homo est vestis* , sed tantum adjective , *homo est vestitus* , quia non est unum , idemque hominis et vestis suppositum). Atqui natura divina et natura humana , formaliter

ab invicem distinctae, de se invicem substantive et in concreto praedicantur; dicitur enim, *Deus est homo*, et, *homo est Deus*. Ergo natura divina et humana in una persona uniuntur.

Solvuntur Objectiones Nestorianorum.

Objic. 1. Diversa est persona illius, qui inhabitat, et illius qui inhabitatur. Atqui humanitas Christi inhabitatur a Verbo humanitatem inhabitante, juxta illud Joan. 2. *Solvite templum hoc.* Ergo diversa est persona Verbi et humanitatis.

Resp. dist. maj. Diversa est persona illius qui inhabitat, et illius qui inhabitatur, proprie, *conc.* metaphorice, *nego maj.* Atqui humanitas Christi inhabitatur, methaphorice, *conc.* proprie, *nego min.* Itaque Verbum dicitur inhabitare humanitatem metaphorice, eo scilicet modo, quo anima nostra dicitur inhabitare corpus nostrum, juxta illud 2. Cor 5. *Si terrestris domus nostra hujus habitationis dissolvatur*, etc. Ergo sicut, ex eo, quod anima est in corpore velut in habitatione, non licet colligere in eodem homine duas esse personas, ita etiam ex eo, quod Christus suam humanitatem templum appellet, non licet inferre duas in illo esse personas.

Inst. 1. Atqui Deus inhabitat humanitatem Christi proprie. Ergo.

Prob. ant. Coloss. 2. dicitur: *In ipso*, Christo, *habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter*. Ergo.

Resp. nego cons. Sensus enim illius textus est, quod Divinitas habitet in Christo, sicut anima hominis habitat in homine, scilicet per conjunctionem substantialem, non vero per conjunctionem tantum moralem et habitationis, ut volebat Nestorius.

Inst. 2. In Christo se habet humanitas respectu Verbi, sicut vestimentum respectu vestiti, juxta illud, Philipp. 2: *In similitudinem hominum factus, et habitu inventus, ut homo.* Ergo quemadmodum inter vestem et vestitum non est unio substantialis, ita inter Verbum et humanitatem.

Resp. nego ant. Nam Apostolus loquitur de similitudine substantiali; nec per *habitum*, significat vestem, sed figuram exteriorem, secundum quam Christus visus est talis, quales sunt puri homines; verum figura exterior realitatem non excludit. Verbum ergo realiter fuit homo.

Objic. 2. SS. Patres passim asserunt Verbum divinum assumpsisse hominem, sic DD. August. et Ambrosius in Hym-

no *Te Deum*, dicunt: *Tu ad liberandum suscepturus hominem.* Atqui vox, *homo*, suppositum connotat. Ergo Verbum assumpsit suppositum, id est, personam hominis.

Resp. dist. maj. Dicunt Verbum assumpsisse hominem, in abstracto, *conc.* in concreto, *nego maj.* Itaque SS. Patres, dicendo Verbum assumpsisse hominem, locuti sunt improprie, sumendo hominem pro humanitate; tunc enim, cum nondum exorta esset haeresis Nestoriana, paulo liberius et securius loquebantur; mentem suam declarat D. Aug. *Enchiridii*, c. 36. dicens: *Filius Dei, non gratia, sed natura suscepit hominem tanta unitate, ut idem esset Filius hominis.* Porro si assumpsisset hominem in concreto, non idem esset Filius hominis, et Filius Dei.

Inst. D. Aug. *Enchiridii*, *cap.* 36. dicit Christum esse *aliud propter hominem, et aliud propter Verbum.* Atqui ubi est, *aliud*, et *aliud*, ibi sunt duae personae, et duo supposita. Ergo in Christo sunt duae personae.

Resp. nego min. Quamvis enim ubi est, *alius*, et *alius*, adjective, ibi sunt diversa supposita, quia nomen adjectivum personam praesertim denotat, non tamen ubi est *aliud*, et *aliud*, substantive; siquidem nomina substantiva praesertim connotant naturam. Itaque ex verbis D. August. solummodo sequitur duas esse in Christo naturas, quae tamen in unica persona resident, ut declarat, *Enchiridii*, c. 35. *In unitatem personae accessit Verbum, anima rationalis, et caro.*

Objic. 3. Nonnulli SS. Patres Christum vocant *hominem Deiferum*, ita D. Basil. teste Theodoreto. Alii, *hominem Deificatum*, *Dominicum*, ita Athanas. in expositione fidei, et August. *l.* 83. *quaest. q.* 36. Alii, humanitatem vocant *Divinitatis templum*, ita D. Cyrillus, *l.* 6. *in Joan.* Alii, *Divinitatis instrumentum*, ita D. Damasc. *l.* 3. *de Fide cap.* 15. Atqui illae omnes loquendi formulae indicant unionem dumtaxat moralem inter utramque in Christo naturam. Ergo.

Resp. nego min. Illi enim termini indifferentes sunt ad exprimendam unionem moralem tantum, vel physicam, et substantialem. Personarum ergo loquentium mens, scopus, et circumstantiae accurate pensandae sunt, ut genuinus verborum illorum sensus habeatur: *Non de vocibus nobis est disceptatio*, inquit Leontius Bizantinus huic objectioni respondens *l.* 3. contra Eutychianos et Nestorianos, *sed de ipsis rebus, et harum unione, et naturali cohaesione, quam Patres secundum substantiam factam esse senserunt: vos autem secundum habitudinem et voluntatem.* Itaque.

1. Christus rite potest vocari, *Deifer*, hoc vero sensu, quod Deum sibi hypostatice unitum ferret, licet D. Basilius non ipsum hominem Christum, ut objiciebat Theodoretus, tunc Nestorio favens, sed ejus carnem vocaverit, *Deiferam.*

2. Potest dici, *Homo Deificus*, et *Dominicus*, hoc vero sensu, quod Christus propter unionem hypostaticam non sit purus homo, sed homo Deus; id enim PP. per illa verba significare voluerunt.

3. Humanitas potest dici, *Templum Divinitatis*, non quod in ipsa Divinitas habitaret moraliter, per meram scilicet assistentiam, et gratiae subministrationem, ut volebat Nestorius, sed substantialiter hypostatice, ad sensum Apostoli Coloss. 2. *In ipso inhabitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter*, id est, physice et realiter.

4. Humanitas potest dici, *Instrumentum Divinitatis*, non quidem separatum, sed conjunctum, pertinens ad unitatem personae ad opera satisfactoria exercenda; cujusmodi est corpus respectu animae, ad operationes vitae sensitivas exercendas.

Inst. D. Chrysost. *Hom.* 3. *ad caput* 1. *Epist. ad Hebr.* aperte duas in Christo personas admittit. Ergo.

Prob. ant. D. Chrysost. exponens haec verba: *Propterea unxit te Deus, Deus tuus*, ait: *Hic et Judaeos, et Pauli Samosateni asseclas, et Arianos, Marcellumque, et Sabellium, ferit et Marcionem. Quomodo? Judaeos quidem ostendens eis esse duas personas et Deum et hominem .... Marcellum vero et caeteros, quoniam duae sunt istae personae, secundum subsistentiam ad invicem separatae.* Ergo.

Resp. nego cons. Nam haec verba: *duas personas*, et *duae personae*, non dicuntur de Christo, cujus nomen in codice non legitur, sed de Patre, et Filio: nam S. Doctor ibi probat Patrem, et Filium duas esse personas realiter distinctas, quae tamen sunt unus et idem Deus; impugnat enim Judaeos, Pauli Samosateni asseclas, et Sabellium, qui equidem negabant pluralitatem personarum in Deo, sed quorum nullus distincte admittebat duas in Christo personas. Ita D. Chrysostomum interpretatur Donnaeus Anglus: *Nequaquam*, inquit, *ibi Chrysostomus dicit, Deum et hominem esse duas personas, ut Nestorius: sed Patrem et Filium designatos in istis Scripturae verbis: Propterea unxit te Deus, Deus tuus.* Haec interpretatio est ad mentem ipsius Chrysostomi, qui, *hom.* 5. *de incomprehensibili natura Dei*, illum Scripturae textum interpretatur de duabus SS. Trinitatis personis, Patre nimirum et Filio: *Visne*, inquit, *discere ubi Patrem et Filium simul positos Deum et Deum*

vocet? audi Prophetam David, *et Apostolum Paulum hoc ipsum nobis declarantes*: *Propterea unxit te Deus*, *Deus tuus*. Propterea D. Chrysostomus aperte docuit unicam in Christo esse personam: *Etsi enim duplex* in Christo *natura*, inquit Epist. ad Caesarium, *verumtamen indivisibilis*, *et indissipabilis unitio*, *in una filiationis confitendu persona*, *et una subsistentia*; certe dilucidius nihil.

Objic. 4. Persona in Deo non distinguitur a natura. Atqui unio non est facta in natura. Ergo nec in persona.

Resp. dist. maj. Non distinguitur realiter a natura, *conc.* virtualiter, *nego maj.* Porro distinctio illa virtualis sufficit, ut unio fiat immediate in persona, non in natura, quae mediate tantum unitur.

CONCLUSIO III.

B. V. M. vere et proprie est Mater Dei. Est de fide contra Nestorium.

Prob. 1. Ex Scriptura. Lucae 1. *Quod nascetur ex te Sanctum*, *vocabitur Filius Dei*. Ad Galat. 4. *Misit Deus Filium suum*, *factum ex muliere*. Ex quo sic arguo: Quae genuit Filium Dei, vere est Mater Dei. Atqui B. Virgo vere genuit Filium Dei. Ergo.

Prob. 2. *Ex Tradit. PP.* S. Cyrill. Alex. *l. de Fide ad Reginas* ait: *Vocem hanc*, Deipara, *veteribus Patribus . . . per universum* (*ut ita dicam*) *orbem terrarum*, *familiarem esse*, *existimavi*. Deinde profert Patrum testimonia, inter quae istud Theophili Episcopi reperitur: *Hoc unum non praetermiserim*: *optimos ac sapientissimos quosque Patres*, *quotquot ante nos exstiterunt*, *omnes sacram Virginem Deiparam appellare*. 2. D. Dionysius Alex. Epist. ad Paulum Samosatenum: *Una sola Virgo*, *Filia vitae*, inquit, *genuit vivens Verbum subsistens . . . quomodo ais tu hominem esse eximium Christum*, *et non revera Deum incarnatum ex S. Virgine et Deipara Maria?* 3. S. Gregor Naziaz. orat. 51. ait: *Si quis S. M. Deiparam non credit*, *extra Divinitatem est*. Ergo.

Prob. 3. Ex Symbolis et Conciliis Oecumenicis. 1. In Symbolo Apostolorum dicitur: *Credo in Jesum Christum Filium ejus unicum*. En aeterna Filii a Patre generatio: *Qui conceptus est de Spiritu Sancto*, *natus ex Maria Virgine*. En temporalis ejusdem ex Maria Virgine generatio. Ergo. 2. In Symbolo Nicaeno Christus dicitur: *Deus de Deo . . . incarnatus de Spiritu Sancto*, *ex Maria Virgine*. etc. 3. In Concilio Ephe-

sino fuerunt approbati anathematismi S. Cyrilli, quorum primus sic habet: *Si quis non confitetur, Emmanuelem Verbum Deum esse, et ob id sanctam Virginem Deiparam (genuit enim illa incarnatum Dei Patris Verbum secundum carnem) anathema sit.* Ergo.

Prob. 4. *Ratione.* B. Virgo est Mater Christi hominis. Ergo est Mater Dei. *Prob. cons.* Christus homo est nomen suppositi et personae, cum sit nomen concretum. Atqui in Christo alia non est persona, quam divina, quae est formaliter Deus. Ergo Mater Christi hominis est etiam Mater Dei.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. B. V. M. non potest esse Mater Dei, nisi divinitatem genuerit. Atqui non genuit divinitatem, cum sit improducibilis. Ergo.

Resp. nego maj. Nam, ut B. V. M. sit Mater Dei, non requiritur, ut genuerit divinitatem, sed satis est, quod eum genuerit, qui non prius homo, quam Deus extitit, hoc est, cujus corpus et anima, non prius in rerum natura fuerint, quam inter se conjuncta, ac cum Verbo hypostatice copulata, eodem fere modo, quo, ut mulier aliqua vere dicatur Mater hominis corpore et anima constantis, non opus est, ut animam ipsam genuerit, sed sufficit, ut eum genuerit, qui anima praeditus est. Atqui B. V. M. eum genuit, qui non prius homo, quam Deus extitit. Ergo.

Inst. 1. Terminus generationis est suppositum. Atqui B. V. non genuit suppositum Christi, utpote suppositum divinum. Ergo non genuit Deum.

Resp. dist. maj. Terminus generationis, resultans, *conc.* terminus productus, *nego maj.* Neque enim hypostasis producitur revera formaliter, sed potius naturaliter resultat, per emanationem simplicem, ex unione corporis cum anima.

Inst. 2. B. V. M. Deo posterior est tempore. Ergo.

Resp. dist. ant. B. V. posterior est Deo, prout includit divinitatem et personam divinam, *conc.* prout terminat naturam humanam, *nego ant.* Itaque, ut B. V. sit Mater Dei, non est necesse, ut sit prior Verbo seorsum sumpto, sed sufficit, quod ipso toto, seu composito, prior sit; at B. V. prior fuit Verbo, ut terminat humanitatem, et quatenùs ex ejus personalitate et natura humana, constituta est una persona.

Objic. 2. Mater debet esse ejusdem naturae cum Filio. At-

qui B. V. non est ejusdem naturae cum Deo. Ergo non est Mater Dei.

Resp. nego maj. Nam, ut B. Virgo dicatur, et sit Mater Dei, non est necesse, ut sit ejusdem cum Deo substantiae, sed satis est, ut ejus partus ad suppositum divinum terminatus sit. Atqui B. Virginis partus terminatus est ad suppositum, quod vere et proprie Deus est. Ergo vere et proprie Mater Dei est, ac dici debet.

CONCLUSIO IV.

Unio Verbi incarnati facta non est in unitate naturae; unde duae sunt in Christo post unionem, naturae distinctae, et impermixtae, divina scilicet et humana. Est de fide contra Eutychem.

Prob. 1. Ex iis omnibus Scripturae locis, in quibus Christus dicitur Deus verus, et homo verus. Illius divinitas aperte traditur, *Matth.* 3. ubi Pater aeternus, de Christo loquens, ait: *Hic est filius meus dilectus.* Matth. 16.: *Tu es Christus Filius Dei vivi.* Humanitas pariter asseritur, Joan. 8. *Quaeritis me interficere hominem, qui vera locutus sum vobis*: Joan. 9. *Ille homo, qui dicitur Christus.* Atqui Christus non potest esse Deus, et homo, quin in eo sit utraque natura, divina et humana, non confusa, et permixta, sed omnino distincta. Ergo.

Confirmatur, ex iis textibus, in quibus Christus nunc dicitur aequalis Patri, Joan. 10.: *Ego et Pater unum sumus;* nunc minor Patre, Joan. 14. *Pater major me est.* Atqui Christus secundum naturam humanam non potest esse aequalis Patri, et secundum naturam divinam non potest esse minor Patre. Ergo necesse est duas esse naturas in Christo. *Qui*, Philipp. 2 *cum in forma Dei*, id est, in natura divina, *esset*, *non rapinam arbitratus est esse se aequalem Deo*, *sed semetipsum exinanivit*, non quidem amittens naturam Dei, sed *formam servi*, id est, naturam humanam, *accipiens*, per quam est, *in similitudinem hominum factus*, *et habitu inventus ut homo.* Ergo.

Prob. 2. Ex Concilio Chalcedonensi, quod in definitione fidei adversus Eutychem pronuntiat: *Confitemur Christum Dominum nostrum, eundem perfectum in deitate, et eumdem perfectum in humanitate, Deum verum et hominem verum . . . . in duabus naturis inconfuse, incommutabiliter, indivise, inseparabiliter agnoscendum, nusquam sublata differentia naturarum propter unitionem, magisque salva proprietate utriusque naturae, et in unam personam atque subsistentiam concurrente.* Ergo.

Prob. 3. Ex omnibus PP. dicentibus cum D. Athanas. in Symbolo: *Est ergo fides recta, ut credamus et confiteamur, quia Dominus Noster J. C. Dei Filius, Deus, et homo est . . . qui licet Deus sit et homo, non duo tamen, sed unus est Christus. Unus autem, non conversione divinitatis in carnem, sed assumptione humanitatis in Deum. Unus omnino non confusione substantiae, sed unitate personae.* Ergo.

Prob. 4. *Ratione evidentissima:* si ambae naturae in Christo non mansissent integrae, sed una tertia ex illis fuisset conflata, hoc factum fuisset, *vel per conversionem unius in aliam*, ut gutta vini in mare conjecta: *vel per mixtionem, et confusionem ambarum*, ut mixtum ex elementis transmutatis confectum; *vel per compositionem ex duabus naturis*, non quidem permixtis aut permutatis, sed imperfectis, sicut ex corpore et anima fit homo. Atqui nihil horum dici potest. Ergo. Non 1. quia immutabilis est Deus. Non 2. quia quae infinite distant, misceri invicem non possunt. Non 3. quia cum una natura ex duabus naturis imperfectis componitur, necesse est ut illae duae naturae se habeant per modum partis respectu tertiae naturae, quod cadere non potest in naturam divinam. Ergo.

Solvuntur Objectiones Eutychianorum.

Objic. 1. Unum fieri aliud, est unum converti in aliud, ut constat ex illo, Joan. 2. *Ut gustavit Architriclinus aquam vinum factam*, id est in vinum conversam. Atqui ex Joan. 1. *Verbum caro factum est.* Ergo.

Resp. dist. maj. Significat unum converti in aliud, aliquando, *conc.* semper, *nego maj.* Equidem aliquando particula, *factum*, significat substantialem mutationem unius rei in aliam, ut cum *aqua* dicitur *vinum facta:* sed interdum significat acquisitionem, vel assumptionem alicujus de novo, ut cum Adam *Genes.* 2. dicitur, *factus in animam viventem.* Et Hebr. 7. *Christus factus est Pontifex.* Porro ex antecedentibus vel consequentibus, et ex ipsa rerum natura pensandum est, quando, *tò factum*, alterutrum significat: sic hanc propositionem *Verbum caro factum est*, significare assumptionem humanitatis de novo probant, tum haec verba consequentia, *et habitavit in nobis*, quomodo enim Verbum habitavit in nobis, nisi quia, idem manens, carnem assumpsit? tum ipsa Verbi natura, quae cum sit immutabilis, in aliud converti non potest.

Inst. 1. Eodem modo dicitur, *Verbum caro factum est*, quo dicitur, *aqua vinum facta est.* Atqui per haec verba, *aqua vi-*

num facta est, vera significatur aquae in vinum conversio. Ergo.

Resp. dist. maj. Eodem modo, quoad sonum verborum, *conc.* quoad significationem verborum, *nego maj.* Nam similiter eodem modo quoad sonum verborum dicitur, Galat. 3. *Christus . . . factus pro nobis maledictum*, nec tamen Christus in maledictum conversus dici potest: *Desinant*, ait D. Ambros. lib. de Incarnat. adversus Apollinaristas, cap. 6. *desinant dicere naturam Verbi in corporis naturam esse mutatam ne pari interpretatione videatur natura Verbi in contagium mutata peccati.*

Inst. 2. Filius Dei, Philipp. 2. *Semetipsum exinanivit.* Atqui non potuit semetipsum exinanire, nisi per sui conversionem in carnem. Ergo.

Resp. nego min. Nam semetipsum exinanivit, *formam servi accipiens*, idest, per carnis assumptionem, per quam, *factus est obediens usque ad mortem, mortem autem crucis*, cum antea nulli obedire potuerit; non vero semetipsum exinanivit per sui conversionem in carnem.

Objic. 2. Cum pluribus PP. docet D. Aug. Epist. 3. ad Volusianum, personam Christi *mixturam esse Dei, et hominis.* Ergo.

Resp. dist. ant. Mixturam improprie dictam, *conc.* proprie dictam *nego*. Itaque Patres, quamdiu nihil fuit periculi, nomine *mixtionis*, usi sunt, ad exprimendam intimam unionem duarum naturarum in Christo; sed nunquam eo usi sunt, ad significandam naturae utriusque confusionem, quod patet ex eo, quod plerumque Patres unionem animae cum corpore protulerint ad explicandam naturarum permixtionem, quam asserebant esse in Christo. *Sicut in unitate personae*, inquit D. Aug. l. cit., *anima unitur corpori, ut homo sit, ita in unitate personae Deus unitur homini, ut Christus sit. In illa ergo persona mixtura est animae et corporis; in hac persona mixtura est Dei, et hominis.* Et ne ab aliquo videatur admittere naturarum confusionem addit: *Si tamen recedat auditor a consuetudine corporum, qua solent duo liquores ita commisceri, ut neuter servet integritatem suam.*

Objic. 3. S. Cyrill. Epist. 1. ad Successum, ait: *Post unionem, naturas alteram ab altera non dividimus, neque in duos filios unum illum, impartibilem resecamus, sed unum asserimus Filium, ut et SS. Patres dixerunt, unam naturam Dei Verbi incarnatam.* Ergo unicam in Christo, post unionem, admisit naturam.

Resp. nego conseq. Non enim dicit, esse unam naturam Chri-

sti, sed *unam naturam Verbi incarnatam*, quod verum est, quia sola natura divina incarnata est, carni personaliter unita, ut explicat D. Thom. 3. p. q. 2. a. 1. ad 3.: *Natura divina dicitur incarnata*, inquit, *quia est unita carni personaliter: non quod sit in naturam carnis conversa. Similiter, et caro dicitur deificata, ut dicit Damasc. l. 3. de fide orthodoxa, cap. 6., non per conversionem, sed per unionem ad Verbum, salvis proprietatibus naturalibus, ut intelligatur caro deificata, quia facta est Verbi Dei caro, non quin facta sit Deus.* Et ipse Cyrillus, cum ob citatum in objectione locum Apollinarista diceretur, ita mentem suam explicat, Epist. 2. ad Successum: *Si dicentes unam Verbi naturam, inquit, tacuissemus, et minime adjunxissemus, INCARNATAM, excluso propemodum dispensationis mysterio, esset illorum, (Nestorianorum) fortassis oratio non inepta . . . sed . . . dum dicimus, INCARNATAM, desinunt baculo inniti arundineo.* Ita etiam S. Cyrilli textum exponit Synodus V. Can. 8.

Inst. S. Cyrill. Epist. 2. ad Successum, docet duas naturas in Christo *sola mentis consideratione distingui*. Ergo non sunt a se invicem distinctae realiter.

Resp. nego conseq. Nam S. Cyrill. per verbum, *Distingui*, intelligit, *dividi*, et *separari*, quod patet, quia Cyrillus in exemplum distinctionis, quam asserit sola fieri cogitatione, profert ejusdem hominis viventis corpus et animam, quae quidem haud dubie non eo sensu sola cogitatione distinguuntur, quod realiter sint unum et idem a parte rei, sed tantum quod a se invicem separata ac per se subsistentia non sint.

Objic. 4. S. Athanasius, in Symbolo, ait: *Sicut anima rationalis, et caro unus est homo, ita Deus et homo unus est Christus.* Atqui anima et corpus in unam hominis naturam coalescunt. Ergo Deus et homo in unam Christi naturam coalescunt.

Resp. nego. conseq. Comparatio enim a D. Athanasio allata in eo stat, quod sicut ex unione animae et corporis, una resultat hominis persona, ita et in Christo ex utriusque naturae unione. Verum, in hoc deficit comparatio, quod in homine anima et corpus in unam naturam totalem coalescant, quia sunt entia incompleta et ad unam naturam essentialiter ordinata; at, humanitas et divinitas in Christo, cum sint entia completa in ratione naturae, in unam naturam totalem coalescere nequeunt, unde integrae et inconfusae in una Verbi persona remanent.

Objic. 5. Si duae essent in Christo naturae, essent quoque duo Christi; falsum conseq. ergo et ant.

Prob. seq. maj. Ideo in Trinitate est unus Deus, quia est unica natura. Ergo a contrario si duae sint in Christo naturae, duo sunt Christi.

Resp. nego cons. Quia concreta substantiva non multiplicantur, nisi multiplicentur natura simul et persona. Atqui *Deus* et *Christus* sunt concreta substantiva. Ergo Deus non multiplicatur, quia unicam habet naturam, et Christus non multiplicatur, quia habet unicam personam.

Inst. Nisi naturae, divina et humana, confluant in unam naturam totalem, Christus non erit unum *per se*. Atqui absurdum conseq. Ergo.

Resp. nego seq. maj. Nam ad constituendum unum *per se* sufficit unio duarum naturarum in una persona, sive naturae in unum coeant, si sint incompletae, ut materia et forma, sive non sic in unum coeant, si sint completae, ut est divinitas, et humanitas in Christo.

QUAESTIO III.

De Proprietatibus unionis hypostaticae.

Not. Circa proprietates unionis hypostaticae quaeri potest. 1. An sit quid creatum? 2. An sit substantialis? 3. An sit supernaturalis? 4. An sit unionum maxima? 5. An sit indissolubilis? sequentibus quaestiunculis: itaque.

Q. 1. *An unio hypostatica sit aliquid creatum?*

R. Affirm. Nam, quamvis Verbum divinum semper fuerit, attamen non semper fuit conjunctum humanitati nostrae, sed illam assumpsit in tempore, ex quo per veram actionem factum est hoc compositum, *Christus*, quod antea non erat. Hinc, Jerem. 31. dicitur: *Creavit Dominus novum super terram: foemina circumdabit virum.*

Dices: Creatio est productio rei ex nihilo. Atqui hoc compositum, *Christus*, non fuit productum ex nihilo. Ergo.

Resp. dist. maj. Creatio stricte dicta, *conc.* late dicta, *nego maj.* et sic distincto consequente, *nego conseq.* Hic itaque creatum sumimus late, nimirum pro actione, qua aliquid fit, quod ante non erat.

Inst. Verbum divinum est increatum. Ergo compositum ex humanitate et Verbo, non potest simpliciter dici quid creatum.

Resp. nego conseq. Ut enim hoc compositum, *Christus*, dicatur simpliciter quid creatum, sufficit, ut per veram actionem factum sit in tempore, nec requiritur, ut quidquid com-

plectitur, sit creatum; sicut homo, constans ex anima et corpore, dicitur simpliciter genitus, licet ejus anima non sit genita, sed creata.

Q. 2. *Utrum unio hypostatica sit substantialis?*

R. *Affirmative contra Nestorium.* Quia, ubi duae naturae, formaliter a se invicem distinctae, de se invicem in concreto substantive praedicantur, ibi necessario debet esse unio substantialis in supposito. Atqui in Christo duae sunt naturae formaliter a se invicem distinctae, quae de se invicem in concreto substantive praedicantur recte enim dicitur: *Deus est homo: homo est Deus.* Ergo illa unio est substantialis. *Major est certa:* neque enim unio accidentalis potest praestare mutuam rerum unitatum praedicationem in concreto substantivo, sic homo cum habet vestem sibi accidentaliter conjunctam, bene dicitur *vestitus* adjective, sed non dicitur *vestis* substantive. *Minor est de fide.* Ergo.

Q. 3. *Utrum unio hypostatica sit supernaturalis?*

R. Est et debet dici simpliciter supernaturalis. Nam illud est simpliciter supernaturale, quod est naturae indebitum, omnemque illius exigentiam superat. Atqui ad esse personale cum Deo attolli est naturae creatae prorsus indebitum, omnemque illius exigentiam longe superat. Ergo unio hypostatica est supernaturalis.

Q. 4. *An unio hypostatica sit unionum maxima, et praestantissima?*

R. *Affirmative.* Nam magnitudo, et dignitas unionis hypostaticae spectari potest, vel ex parte extremorum, nempe naturae divinae et humanae, quae conjunguntur; vel ex parte Verbi in quo conjunguntur. Atqui ex utraque parte unio hypostatica est omnium maxima et praestantissima. Ergo.

Prob. 1. *p. min.* Eo major ac praestantior aestimari debet unio extremorum, quo extrema longius a se distant. Atqui extrema unionis hypostaticae natura nimirum divina et humana, a se infinite distant. Ergo.

Probr. 2. *p.* Illa unio eo major ac praestantior aestimari debet ex parte illius, in quo extrema conjunguntur, quo illud est magis simplex. Atqui in unione hypostatica, Verbi persona, in qua extrema uniuntur, est simplicissima. Ergo. Hinc. D. Bernard., *L.* 4. *de consideratione*, *cap.* 5. ait: *Inter omnia, quae recte dicuntur unum, arcem tenet unitas Trinitatis, qua tres personae sunt una substantia; secundo loco illa praecellit qua e converso, tres substantiae (scilicet divinitas, anima, et corpus) una in Christo persona sunt.* Quod verum est de

illa unitate, seu unione, qua tria ista tendunt ad aliquod tertium, puta personam.

Q. 5. *An unio hypostatica sit indissolubilis?*

R. Affirm. est de fide. Expresse enim dicitur Joan. 12. *Christus manet in saecula.* Et Hebr. 12. *Jesus Christus heri et hodie, ipse et in saecula.* Ergo, cum Christus sit aeternus, unio hypostatica, per quam Christus efficitur, est aeterna et indissolubilis; hinc Concil. Chalcedonnese definit in Christo utramque naturam concurrisse in unitatem personae, *indivise, et inseparabiliter.*

Q. 6. *An in triduo mortis, Verbum manserit unitum cum corpore et anima separatis?*

R. Affirmative. Nam, ex nostrae fidei Symbolis, Christus sepultus est quoad corpus, descendit ad inferos quoad animam. Atqui Christus nihil aliud est quam Divinitas conjuncta cum humanitate, aut tota simul, aut cum ejus partibus. Ergo.

Hanc veritatem nitide exponit D. Damascenus, *lib.* 3. *de fide ortod. cap.* 27., dicens: *Quamvis Christus, ut homo, mortem obierit, sanctaque ipsius anima ab immaculato corpore distracta sit, divinitas tamen a neutro, hoc est, nec ab anima, nec a corpore, quodammodo sejuncta est, neque propterea persona una in duas personas divisa fuit: siquidem et corpus et anima ab initio in Verbi persona existentiam habuerunt, ac licet in morte divulsa fuerint, utrumque tamen eorum unam Verbi personam, qua subsisteret, semper habuit.* Ex quo textu profluit hoc effatum, in scholis receptum: *Quod semel Verbum assumpsit, nunquam dimisit.*

Q. 7. *An sanguis in passione effusus, toto triduo mortis, remanserit Verbo unitus?*

R. Totus sanguis, in resurrectione resumendus, Verbo unitus remansit toto triduo. Est communis et certa.

Prob. Quia caro, et anima ideo in triduo mortis Verbo remanserunt unitae, quia erant pars naturae humanae integrans, cum ex Galeno, Aristotele, et D. Thoma, corpus sine sanguine non sit integrum et perfectum. Ergo totus sanguis resumendus, remansit Verbo unitus.

Q. 8. *Utrum totus sanguis in passione effusus resumptus fuerit a Verbo in resurrectione?*

R. Resumptus fuit totus moraliter, seu quoad maximam partem; probabilius autem est, quod non resumptus fuerit totus physice.

Prob. 1. *p.* Quia in corpore Christi temperatissimo nihil sanguinis superfluebat. Ergo, cum pertineret ad integritatem corporis humani, totus, aut fere totus, resumptus est.

Prob. 2. *p.* Quia in linteaminibus, lancea, corona spinea, etc. remanserunt maculae sanguineae, quae certe non fuerunt purus color, cum colores non sint activi, nec aliter communicentur, quam per adhaerescentiam substantiae coloratae. Ergo.

Q. 9. *Utrum sanguis Christi, si aliqua ejus particula remanserit in terris, sit adhuc Verbo unitus?*

R. Negative: Quia cum iste sanguis non fuerit assumptus propter se, sed propter totum; et jam neque actu, neque potentia remançat pars corporis Christi, non est ratio cur unionem cum Verbo retineat. *Nec obstat* hoc axioma: *Quod Verbum semel assumpsit, nunquam dimisit*; cum illud non intelligatur de quibuslibet minutis corporis partibus, sed de his tantummodo, quae ad corporis integritatem requiruntur.

QUÆSTIO IV.

De Consequentibus unionem hypostaticam.

Not. Cum unio hypostatica nihil aliud sit, quam unio substantialis Verbi cum humanitate, quaeritur. 1. Utrum ex illa unione sequatur, Christum esse compositum? 2. Utrum sequatur idiomatum utriusque naturae communicatio?

ARTICULUS I.

Utrum ex unione substantiali Verbi cum humanitate sequatur Christum esse compositum?

Not. Duplex distingui potest compositio; prima vocatur compositio *ex his*; secunda, compositio *cum his*.

Compositio *ex his*, est ea, quae fit ex partibus proprie dictis, quae inter se mutuam dicunt habitudinem actus, et potentiae ad aliquod totum efficiendum; hujusmodi est compositio hominis ex anima et corpore: vulgo vocatur compositio *per modum partium*.

Compositio *cum his*, est ea, quae fit ex rebus realiter distinctis, quae inter se nullam habent habitudinem actus, et potentiae ad aliquod totum constituendum: vulgo dicitur compositio *per modum numeri*; numerus enim multitudinem importat unitatum. His positis sit:

CONCLUSIO.

Christus non est compositus compositione, ex his, *sed est vere ac proprie compositus compositione*, cum his.

Prob. 1. *p.* Quia omnis compositio, *ex his*, fit ex partibus proprie dictis. Atqui natura divina in Christo non potest habere rationem partis proprie dictae: quia omnis pars proprie dicta, est ens imperfectum et incompletum, dicens ordinem ad suam compartem, ut ab ipsa compleatur. Ergo. Hinc D. Aug., *Lib.* 2. *contra Maximinum*, *c.* 10. ait: *Porro autem Christus, una persona est geminae substantiae, quia et Deus et homo est, nec tamen Deus pars hujus personae dici potest.*

Nec obstat. Quod nonnulli e veteribus dixerint divinitatem et humanitem esse *partes* Christi. Locuti sunt enim de partibus improprie dictis, quatenus nimirum duae naturae perfectae et completae conjunguntur in uno, eodemque supposito.

Prob. 2. *p.* 1. Ex Conc. Generali V. collat. 8. Can. 4. ubi dicit anathema ei, *qui non confitetur unam ejus* (Christi) *substantiam compositam.* Et Can. 7. dicit simpliciter Christum esse compositum *ex duabus naturis.* Quae doctrina confirmata est in Concilio VI. *Act.* 11. ubi expresse habetur, personam Christi *ex duabus naturis esse compositam.* Atqui non est composita compositione, *ex his.* Ergo.

Prob. 2. Ex PP. D. Damasc. *l.* 3. *de fide cap.* 7. ubi expresse dicit: *Persona Verbi, quae prius erat simplex, facta est composita ex duabus naturis.*

Prob. 3. *Ratione.* Quia compositio, *cum his*, non est aliud, quam realis extremorum realiter distinctorum conjunctio ad constituendum unum per se. Atqui in Christo talis est conjunctio. Ergo.

ARTICULUS II.

Utrum ex Unione substantiali Verbi cum humanitate sequatur ideomatum Communicatio.

Not. Idioma idem est, quod attributum, et proprietas; unde stricte loquendo communicatio idiomatum, est communicatio proprietatum; tamen late et ex usu communi tribuitur adhuc communicationi naturarum; hinc duplex est communicatio idiomatum, nimirum secundum naturas, et secundum proprietates.

Communicatio idiomatum secundum naturas, est duarum

naturarum de Christi persona, ac de se invicem praedicatio, qua nimirum dicitur: *Homo est Deus; Deus est homo; Christus est Deus*, etc.

Communicatio idiomatum secundum proprietates est mutua proprietatum utriusque naturae de se invicem, ac de Christi persona praedicatio. Sic recte dicitur; *Mortalis est immortalis; immortalis est mortuus; Christus est mortalis.*

Not. 2. Communicatio idiomatum fieri potest in concreto, vel in abstracto. Communicatio idiomatum *fit in concreto*, quando fundatur in unitate personae, in qua utraque natura, divina et humana, subsistat; ratio est, quia nomina concreta supponunt pro persona, ac pro ea accipiuntur; unde sensus hujus propositionis: *Deus est homo*, hic est, *persona habens divinitatem, est persona habens humanitatem.* Nestorius, negans unionem hypostaticam Verbi cum humanitate, negat consequenter communicationem idiomatum in concreto, ut videre est in ejus ad Cyrillum Epistola.

Communicatio idiomatum *fit in abstracto*, quando fundatur in communicatione proprietatum Divinitatis propriarum, facta humanitati; ita ut dici possit: *Humanitas Christi est ubique; est immensa; est omnipotens*, etc. Hanc admittunt aliqui Lutherani, qui propterea *Ubiquistae* dicti sunt.

Not. 3. Duo hic veniunt exponenda: 1. Utrum in Christo detur vera et realis communicatio idiomatum; et quomodo? 2. Quot et quaenam sint regulae observandae, ut recte fiat idiomatum communicatio?

§. I.

Utrum in Christo detur vera et realis communicatio idiomatum, et quomodo?

CONCLUSIO I.

Datur in Christo vera et realis communicatio idiomatum in concreto. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura, in qua plerumque humanitati tribuuntur in concreto ea, quae sunt Divinitatis propria, et vicissim Divinitati tribuuntur ea, quae solius humanitatis propria sunt: sic, *Joan.* 3. Christus ait: *Nemo ascendit in coelum, nisi qui descendit de coelo Filius hominis, qui est in coelo:* ubi Scriptura tribuit homini in Christo descensum de coelo, et existentiam in coelo, dum Christus in terra degerat. Atqui illa soli Deo sunt propria. Ergo.

Sic Scriptura tribuit Deo mortem, Act. 3. *Auctorem vitae interfecistis*; et 1. Joan. 3. *In hoc cognovimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam pro nobis posuit.* Atqui mors solius humanitatis est propria. Ergo.

Prob. 2. Ex Conciliis Oecumenicis et fidei Symbolis, quae praedicant *Jesum Christum, Filium Dei unigenitum*, esse *Deum verum de Deo vero, qui propter nos homines . . . incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine . . . passus, mortuus, ac sepultus.* Atqui nativitas ex Virgine, passio, mors, et sepultura, quae solius humanitatis sunt propria, praedicantur ibi de Deo in concreto. Ergo.

Prob. 3. Ex omnibus PP. dicentibus cum D. Damasc. l. 3. de Fide, cap. 15. *Unus est Christus, et una ipsius persona, sive hypostasis, duas tamen naturas obtinet, Divinitatis, et humanitatis. Porro cum ex Divinitate naturaliter gloria procedat, utrique communis est, propter hypostasis identitatem. Ex carne vero humilia proficiscuntur, et eadem ambobus communia; quippe unus est et idem, qui hoc et illud est, nempe Deus et homo, et ad eumdem pertinent, tam quae sunt Divinitatis, quam quae humanitatis propria.* Ergo.

Prob. 4. *ratione.* Quae supponunt pro eodem in recto, vere ac proprie de se mutuo praedicari possunt in concreto; sic recte dicitur, *Socrates est homo*, quia idem est rectum praedicati et subjecti, nempe, suppositum, pro quo accipiuntur et supponunt. Atqui nomina concreta, tum naturarum, tum earumdem proprietatem, in Christo supponunt, seu accipiuntur, pro eodem in recto. Ergo de se invicem possunt praedicari.

Solvuntur Objectiones.

Objic. Si daretur communicatio idiomatum, haec admittenda foret propositio: *unus de trinitate passus est.* Atqui tamen Felix III. S. P. eam damnavit in Petro Gnaphaeo, Episcopo Antiocheno. Ergo.

Resp. concessa maj. dist. min. Eam damnavit in sensu Petri Gnaphaei, *conc.* eam damnavit in sensu obvio, *nego min.* Illa enim propositio in sensu obvio significat *unam personam de Trinitate passam esse*, quod verum et catholicum est, ut declarat Joannes II. *Epist. ad Avienum.* Verum haeretica est, et damnata in sensu Petri Gnaphaei, et aliorum Eutychianorum, qui, cum docerent Divinitatem solam, humanitate penitus absorpta, remansisse in Christo, existimabant Divinitatem, carni factam consubstantialem, vere passam esse, quod est haereticum.

Inst. Monachi Scythiae non erant Eutychiani. Atqui tamen Hormisdas S. P. in Epist. ad Possessorem, eamdem propositionem in illis damnavit. Ergo.

Resp. transeat maj. dist. min. Eam damnavit, propter illius novitatem, et illorum Monachorum superbam temeritatem, *conc.* in sensu obvio, *nego min.* Non itaque propter aliud Hormisdas illam propositionem tunc damnavit, quam quod esset nova, et dissidiorum causa, ac quod esset nota temeritatis illorum Monachorum, qui asserebant illam loquendi formam definitioni Concilii Chalcedonensis necessario adjiciendam esse, quasi, absque tali additione, manca illa et imperfecta foret; nec ullam aliam notam illis inurit Hormisdas in sua ad Possessorem Africanum Episcopum Epistola.

Dixi transeat maj. Quia nonnulli tenent, illos Monachos revera haeresi Eutychiana fuisse infectos.

CONCLUSIO II.

Non datur in Christo communicatio idiomatum in abstracto. Est de fide contra Eutychianos, et Ubiquistas.

Prob. 1. *generatim:* Quae, realiter a se invicem distinguuntur, non possunt de se invicem praedicari, nisi in aliquo communi subjecto, seu supposito, uniantur: nam enuntiatio nihil aliud est, quam affirmatio, aut negatio identitatis unius de alio. Atqui duae naturae in Christo, et earum proprietates realiter distinguuntur, nec in ullo communi subjecto uniuntur, quando considerantur in abstracto. Ergo naturae, humana et divina, in Christo, et earum proprietates, in abstracto sumptae, de se invicem praedicari non possunt.

Prob. 2. *speciatim contra Ubiquistas.* Ut communicatio idiomatum fieri posset in abstracto, necesse esset, ut attributa unius naturae communicarentur attributis alterius. Atqui attributa unius naturae in Christo non communicantur attributis alterius naturae. Ergo.

Prob. min. Idem sit judicium de aliis attributis divinitati propriis, ac de immensitate. Atqui immensitas divina non communicatur humanitati. Ergo.

Prob. min. Humanitas Christi non est ubique. Ergo immensitas ei non est intrinsece communicata.

Prob. ant. Joan. 11. Christus de se ipso loquens, ait: *Gaudeo propter vos, ut credatis, quia non eram ibi.* De quo etiam Matth. ult. dicitur: *Non est hic, surrexit enim.* Ergo. Unde S. Maximus, in disputatione cum Pyrrho, ait: *In sacris Evan-*

geliis scriptum est: *postridie voluit ire Jesus in Galilaeam*; *ire nimirum voluit*, *quatenus ibi non erat*; *non erat autem humanitate*, *divinitate autem ubique est*. Et D. August., *Epist. ad Dardanum*, de Christo dicit: *Cui immortalitatem dedit*, *naturam* (humanam) *non abstulit*; *secundum hanc formam* (carnis) *non est putandus ubique diffusus*; *cavendum enim est*, *ne ita divinitatem adstruamus hominis*, *ut veritatem corporis auferamus*; *non est autem consequens*, *ut quod in Deo est*, *ita sit ubique*, *ut Deus*. Nihil certe dilucidius. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. cum Ubiquistis. 1. Scriptura humanitati Christi saepe tribuit immensitatem: Christus enim de seipso, ut homo est, dicebat, Matth. 18. *Ubi sunt duo*, *vel tres congregati in nomine meo*, *ibi sum in medio eorum*. Et cap. 28. *Ecce ego vobiscum sum usque ad consummationem saeculi*. Ergo Christi humanitas est ubique.

Resp. nego ant. et cons. Neque enim ex illis textibus evincitur praesentia localis, sed assistentia per auctoritatem, ut in primo textu, vel assistentia per auxilium gratiae, ut in secundo.

Inst. 1. Christus, Matth. 22. *Sedet ad dexteram Dei*. Atqui dextera Dei ubique est. Ergo Christi humanitas ubique est.

Resp. dist. maj. Christus *sedet ad dexteram Dei*, ratione suppositi, *conc.* ratione humanitatis, *nego maj.* Nam dextera hic metaphorice sumi debet, pro honoris et dignitatis aequalitate cum Patre. Atqui ratione suppositi est aequalis Patri, et idem Deus cum illo. Ergo. Hinc Christus, Matth. 22. hunc textum Psalmistae: *Dominus dixit Domino meo*, *sede a dextris meis*, adhibet, ut suam Judaeis divinitatem probet.

Inst. 2. Ephes. 4. Christus, ut homo, *Ascendit super omnes coelos*, *ut impleret omnia*. Ergo est ubique.

Resp. nego cons. Neque enim ille textus de locorum impletione intelligendus est, sed vel de oraculorum omnium completa adimpletione; vel de impletione bonorum spiritualium, quomodo *omnes repleti sunt de Spiritu Sancto*.

Objic. 2. Quando duo sunt inseparabiliter unita, ubicumque unum illorum est, ibi debet esse et alterum. Atqui Verbum et humanitas inseparabiliter uniuntur; et Verbum est ubique. Ergo humanitas Christi est ubique.

Resp. dist. maj. Quando duo sunt inseparabiliter unita, tunc ubi reperitur unum, reperitur etiam et aliud, si haec duo

uniantur adaequate et totaliter, conc. inadaequate, *nego maj.* Sic quia manus, quae est inseparabiliter unita animae, non adaequat totam animae diffusionem, ubi est manus, est quidem anima; sed non ubicumque est anima, ibi est etiam manus: ita est de humanitate Christi, quae cum non adaequet immensitatem Verbi, ideo ubi illa reperitur, etiam reperitur Verbum; sed non ubicumque est Verbum, est etiam humanitas.

Inst. 1. Si humanitas Christi non sit, ubicumque est Verbum, sequitur Verbum alicubi esse hominem, et alicubi non esse hominem; absurdum conseq. ergo, et ant.

Resp. nego seq. maj. Ex eo enim quod humanitas Christi non sit, ubicumque est Verbum, sequitur equidem, quod Verbum alicubi est, ubi non est humanitas Christi; sed non sequitur, quod alicubi non sit homo, seu unitus intrinsece humanitati, quam semel assumptam nunquam dimisit.

Inst. 2. Haec propositio est vera: *Christus*, seu *hic homo, qui est Christus*, *est ubique*. Ergo et ista: *Christus*, *ut homo*, *est ubique*.

Resp. nego conseq. Disparitas est, quod in prima propositione, *homo*, supponit pro supposito, quod est immensum et ubique; in secunda vero, *homo*, propter particulam reduplicativam, *quatenus*, supponit pro sola humanitate, quae, cum sit finita, non potest esse ubique.

§. II.

Quot et quaenam sint Regulae observandae, ut recte fiat idiomatum communicatio?

CONCLUSIO.

Sex observandae sunt regulae in communicatione idiomatum.

1. *Reg.* Quando duae naturae completae existunt in eodem supposito, ipsae naturae et proprietates naturarum possunt vere ac proprie de se mutuo praedicari in concreto; modo illa concreta non inferant suppositum creatum, nec reduplicentur, nec faveant errori, vel haeresi; sic dicitur, *Deus est homo*: *homo est Deus*: *Deus est mortalis*: *homo est immortalis*. Ratio est, quia concreta significant subjectum in recto; subjectum autem in recto est persona, in qua duae naturae conveniunt.

Dixi 1. *Modo illa nomina concreta non inferant suppositum*

creatum, quia faveret haeresi Nestorii, duas admittentis in Christo personas; sic falsa est haec propositio, *Homo factus est Deus*, quia videtur supponere hominem fuisse creatum, antequam a Verbo divino assumeretur; ista autem est vera, *Deus factus est homo.*

Dixi 2. *Modo concreta non reduplicentur:* quia particula reduplicativa ipsam naturam afficit, non personam: sic falsa est haec propositio: *Christus*, *quatenus Deus*, *est homo;* nam sensus est, *Christus, ratione naturae divinae*, *est homo;* quod est falsum.

Dixi 3. *Modo non faveant errori aut haeresi*: hinc ista propositio: *Christus est creatura*, non est simpliciter enuncianda, quia errori Arianorum favet, quia, ex eo quod Christus diceretur creatura, docebant eum absolute minorem esse Patre: idem sit judicium de hac propositione: *Christus incaepit esse*, quae ideo non debet simpliciter enunciari, sed cum hac restrictione, *secundum humanitatem.*

2. *Reg.* Concreta, quae conveniunt soli humanae naturae in abstracto expressae, non autem conveniunt supposito ratione ipsius suppositi, non possunt praedicari de supposito, nec de natura divina, etiam in concreto: *Ratio est*, quia non supponunt pro supposito; sic non potest dici: *Christus est pura creatura : Deus est assumptus.*

3. *Reg.* Concreta unius naturae, aut ejus attributorum, non possunt praedicari de abstractis alterius naturae, aut illius attributorum, saltem formaliter et proprie: *Ratio est*, quia habent alium significandi modum, nempe abstracta per modum formae habitae, et constituentis; concreta vero per modum habentis et constituti; sic haec prop. *Divinitas est homo*, est falsa in sensu formali, licet in sensu identico sit vera, quia haec vox, *Homo*, importat suppositum in recto, quod identificatur divinitati.

4. *Reg.* Concreta adjectiva, quae substantiam designant, non possunt stricte praedicari de Christo; secus de iis, quae significant proprietates naturae divinae aut humanae; sic non potest dici, *Christus est homo deificatus*, *dominicus*, *deifer*, etc., potest vero dici, *Christus est aeternus*, *et temporalis.*

Ratio primi est, quia ejusmodi concreta adjectiva innuere videntur, formam accidentaliter tantum, et moraliter supposito esse unitam, qui sensus est Nestorianus. Hinc quando Patres has voces usurpant, improprie loquuntur, adjectivum nempe sumendo pro substantivo.

Ratio secundi est, quia ejusmodi concreta adjectiva deno-

minative significant suppositum in recto, quod est subjectum illorum attributorum.

5. *Reg.* Abstracta naturarum et earum proprietatum non possunt de se praedicari. *Ratio est*, quia naturae ipsae, sicut et earum proprietates, sunt distinctae realiter, unde non supponunt pro eodem in recto. Sic dici non potest, *Humanitas est divinitas: divinitas est humanitas: divinitas est passibilis: humanitas est impassibilis*, etc.

6. *Reg.* Abstracta naturae divinae de persona Christi identice praedicari possunt; non autem abstracta naturae humanae. *Ratio est*, quia persona Verbi est quid idem identice et realiter cum natura divina, non vero cum natura humana. Sic dici potest, *Persona Verbi est divinitas: est omnipotentia* etc.; sed non potest dici, *Persona Verbi est humanitas, est mortalitas*, etc.

DISSERTATIO VII.

De Termino totali Incarnationis, seu de Christo.

Not. Hanc dissertationem in sex distribuemus Capita. *In* 1. agemus de scientia Christi. *In* 2. de ejus gratia, donis, ac virtutibus. *In* 3. de ejus libertate. *In* 4. de ejus merito. *In* 5. de ejus satisfactione. *In* 6. de variis ejus titulis ac officiis.

CAPUT I.

De Scientia Christi.

Not. Triplex distinguitur scientia, nempe, *Beatifica*, quae in clara Dei visione posita est ... *Infusa*, tum *per se*, quae omnem naturae exigentiam ita superat, ut sola divina infusione haberi possit; tum *per accidens*, quae licet propriis naturae viribus comparari possit, a Deo tamen liberaliter infunditur absque ullo humanitatis actu ... *Acquisita*, quae propriis naturae viribus, successu temporis, comparatur. His positis.

CONCLUSIO I.

Christus, ut homo, a primo instanti conceptionis habuit scientiam beatificam perfectam, non tamen comprehensivam. Est de fide quoad tertiam partem, et ita certa quoad primam et secundam, ut contraria sit saltem, *Temeraria*; imo secundum aliquos est *Erronea*, utpote communi fidelium sensui repugnans.

Prob. 1. *p.* 1. Ex Scriptura, Joan. 6. *Omnis, qui audivit a Patre, venit ad me, non quin Patrem vidit quisquam, nisi is qui est a Deo, hic vidit Patrem.* Ibi Christus de seipso loquitur, ut homine. Atqui testatur se vidisse Patrem, visione utique intuitiva, cum hanc visionem opponat abstractivae visioni aliorum viatorum. Ergo. Item, Joan. 8. Christus dicit: *Si dixero, quoniam nescio eum* (Patrem), *ero similis vobis mendax, sed scio eum, et sermonem ejus servo.* Christus eo loco loquitur de seipso, ut homo est, ut probant haec verba: *Sermones ejus servo.* Atqui asserit se scire Patrem, scire autem est rem clare et absque aenigmate cognoscere; qui enim clare et intuitive non videt, credit, non novit, nec scit. Ergo.

Prob. 2. *ex PP.* Eusebius Caesariensis, *l.* 3. *Evangelicarum demonst. cap. ult.*, introducit Christum sic Deum alloquentem: *Cum adhuc intra cellam gestantis me in utero laterem, et Deum meum videbam.* Et D. Fulgentius, resp. ad quaest. 3. Ferdinandi Diaconi, dicit: *Sicut Christus singulariter habet, ut sit Deus verus, sic totam divinitatem suam singulariter novit, et plenam habet notitiam divinitatis suae, scilicet secundum animam.* Unde Card. de Laurea, dist. 14. q. 2. ait: *Nusquam in scholis, vel aliqua particulari Ecclesia, privilegium hoc fuit negatum animae Christi.*

Suffragatur ratio; quia natura humana per incarnationem sublimata est ad esse divinum. Ergo pariter elevari debuit ad perfectissimam operationem. Atqui perfectissima operatio est visio beatifica. Ergo.

Prob. 2. *p.* Quia visio beatifica debebatur animae Christi, vi suae unionis hypostaticae cum Verbo, ut innuitur Joan. 1. *Vidimus gloriam ejus, gloriam quasi unigeniti a Patre, plenum gratiae et veritatis.* Atqui a primo instanti conceptionis anima Christi fuit unita Verbo. Ergo a primo instanti conceptionis habuit visionem beatificam.

Prob. 3. *p.* Tum ex dictis, *Tom. II.* ubi probavimus divinam essentiam esse incomprehensibilem omni creata cognitione, tum ex Concil. Basileensi, *sess.* 22. ubi damnata est haec prop. Augustini de Roma: *Anima Christi videt Deum tam clare et intense, quam clare et intense videt seipsam.* Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Christus in terris erat viator. Ergo non potitus est visione beatifica.

Resp. dist. ant. Christus erat viator simul et comprehensor,

conc. erat viator tantum, *nego ant.* Christus enim respectu visionis beatificae comprehensor, viator erat respectu impassibilitatis, et immortalitatis sui corporis, quam mereri debuit; nam Lucae 24. *Oportuit Christum pati, et ita intrare in gloriam suam*, idest, sui corporis.

Objic. 2. Visio beatifica cum maximo dolore, maximaque tristitia non potest componi. Atqui Christus maximos dolores, maximamque expertus est tristitiam, ut ipse declarat, Matth. 26. *Tristis est anima mea, usque ad mortem.* Ergo.

Resp. dist. maj. Visio beatifica non potest componi cum maxima tristitia, naturaliter, *conc.* supernaturaliter, seu per miraculum, *subdist.* circa idem objectum et ex eodem motivo, *conc.* circa objectum et motivum diversum, *nego maj.* Porro Christus per miraculum cohibuit vim delectationis, quam sua anima percipiebat ex Dei fruitione, ut ipsa posset tristitiae affectionem percipere, tum ex ejus morte, tamquam malum naturae, tum ex peccato discipulorum eum abnegantium, et Judaeorum eum occidentium, tamquam malum morale ipsi summe displicens.

Q. *Quaenam Christi scientia beatifica cognovit in essentia divina.*

R. Cognovit actualiter omnia praesentia, praeterita, et futura, etiam secreta cordium; non tamen cognovit omnia possibilia actualiter.

Ratio 1. *p.* est quia horum omnium cognitio pertinet ad statum Christi, cum, ut homo, sit Judex omnium constitutus, caput Angelorum et hominum, et Dominus omnium. Atqui ex D. Thom. hic, quilibet beatus videt in essentia divina omnia, quae ad ipsum spectant. Ergo. Unde, *Matth.* 9. de Christo dicitur: *Cum vidisset cogitationes eorum.* Et Joan. 2. *Ipse enim* (Christus) *sciebat, quid esset in homine.*

Ratio 2. *p.* est quia omnia possibilia simul actu cognosci non possunt, quin comprehendatur Dei omnipotentia. Atqui nullus intellectus creatus potest comprehendere Dei omnipotentiam. Ergo.

CONCLUSIO II.

Christus, ut homo a primo instanti suae conceptionis praeter scientiam beatificam, habuit scientiam, tum per se, *tum* per accidens, *infusam.*

Prob. 1. Christus, a primo conceptionis instanti, fuit vir perfectus, juxta illud Jerem. 31.: *Novum creavit Dominus super*

terram, foemina circumdabit virum. Atqui non fuisset vir perfectus, si more caeterorum hominum, ad plenam rerum omnium scientiam debuisset paulatim, et quasi per aetatis gradus, pervenire. Ergo. Unde Apostolus, Coloss. 2. de Christo, ait: *In quo sunt omnes thesauri sapientiae absconditi.*

Prob. 2. Omnis perfectio, quae non habet oppositionem, vel cum visione beatifica, vel cum statu redemptoris, Christo est tribuenda, utpote ipsi ratione unionis hypostaticae debita. Atqui scientia, sive per se, sive per accidens, infusa, est perfectio, quae nec habet oppositionem cum statu redemptoris, cum ejus carentia nihil conferre potuerit ad finem redemptionis; nec cum visione beatifica, cum res diversimode cognosci possint, nimirum in essentia divina per scientiam beatificam, et in se ipsis per scientiam infusam. Ergo Christus, ut homo, habuit scientiam infusam, et quidem a primo instanti conceptionis; cum ipsi debita fuerit ratione unionis, nec ulla fuerit ratio ejus concessionem differendi.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Scientia infusa inutilis est ei, qui scientia gaudet beatifica. Atqui Christus scientia beatifica gaudebat. Ergo ei inutilis fuit scientia infusa.

Resp. nego maj. Nihil enim inutile est in beatis. Atqui tamen reipsa in beatis praeter scientiam beatificam, qua res videntur in essentia divina, et quae ideo dicitur *cognitio matutina*, datur etiam scientia infusa, qua eaedem res videntur in se ipsis per species intelligibiles divinitus inditas, quae ideo vocatur *cognitio vespertina.* Ergo.

Prob. maj. Per scientiam beatificam cognoscuntur omnia, quae cognosci possunt per infusam. Ergo haec inutilis est.

Resp. dist. ant. Cognoscuntur, diverso modo, *conc.* eodem modo, *nego ant.* Nam per scientiam beatificam res cognoscitur in essentia divina; per scientiam infusam cognoscitur in se, seu in propria specie; hic autem modus cognoscendi Christum decebat, sicut et decuit, ut videret oculis corporeis, quod mente per scientiam beatificam videbat.

Objic. 2. Scientia Christi beatifica, utpote perfectissima, absorbebat potentiam ejus intellectivam. Ergo locum non relinquebat scientiae infusae.

Resp. dist. ant. Absorbebat potentiam intellectivam, secundum suum cognoscendi modum, *conc.* secundum omnem cognoscendi modum, *nego ant.* Itaque medium cognitionis scien-

tiae beatificae, est ipsa divina essentia, quatenus repraesentativa rerum, quas eminenter continet; medium vero scientiae infusae sunt species intelligibiles divinitus inditae, quae res cognoscendas repraesentant, non secus ac si illae species essent proprio labore comparatae; porro operatio respondens uni cognitionis medio, non officit operationibus alteri cognitionis medio respondentibus.

CONCLUSIO III.

Christus, ut homo, praeter scientiam beatificam et infusam, habuit etiam scientiam acquisitam. Est D. Thomae, et communis inter Theologos.

Prob. 1. Ex Scriptura, *Lucae* 2. de Christo dicitur: *Proficiebat aetate, et sapientia.* Atqui non proficiebat sapientia infusa; ea enim in ipso fuit a primo conceptionis instanti. Ergo proficiebat sapientia acquisita.

Hebr. 5. dicitur: *Cum esset Filius Dei, didicit ex eis, quae passus est, obedientiam.* Qui locus intelligitur de scientia experimentali acquisita, in qua proprio experimento didicit, quam arduum esset exequi, quae Deus ab eo postulabat; licet enim hanc arduitatem jam antea noverit per scientiam infusam, nondum tamen cognoscebat experientia propria, qua certe non excluditur scientia infusa.

Prob. 2. *ratione*: Scientia acquisita ea est, qua quis per varias mentis, vel sensuum externorum operationes, aliquid successive intelligit, vel in se experitur. Atqui Christus usus est sua ratione, ex primis principiis conclusiones inferendo, ac suis sensibus, famem, sitim, aliasque corporis infirmitates patiendo. Ergo habuit scientiam acquisitam.

Objic. D. Damasc. *lib.* 3. *de fide*, *cap.* 12., et alii Patres negant Christum in scientia profecisse. Ergo in eo non fuit scientia acquisita.

Resp. dist. ant. Negant Christum in scientia profecisse, hoc sensu, quod nihil didicerit, quod antea penitus ignoraverit, *conc.* hoc sensu, quod non caeperit rem aliquam certo scientiae modo cognoscere, quo eam ante non noverat, *nego ant.* Porro ad perfectionem intellectus Christi spectat, non solum omnia objecta cognoscere, sed etiam secundum omnem modum, quo cognoscibilia sunt. Unde cum aliter res, maxime sensibiles, cognosci possint per phantasmata ab ipsis abstracta, quam per species a Deo infusas, idcirco hic cognoscendi modus in Christo est asserendus, utpote cum sit maxime connaturalis animae Christi, quatenus conjunctae humano corpo-

CAPUT II.

De gratia, donis, ac virtutibus Christi.

Not. 1. Quatruplex in Christo gratiarum genus communiter a Theologis distinguitur, nimirum.

Gratia unionis ad Verbum, per quam humanitas Christi substantialiter sanctificata, Deo acceptissima fuit.

Gratia habitualis, quae est sanctitas adventitia, perficiens animam in ordine ad operationes supernaturales eliciendas.

Gratia actualis, quae est influxus Dei ad actionem supernaturalem concurrentis.

Gratiae gratis datae, quae sunt dona supernaturalia ad utilitatem aliorum gratuito concessa.

Not. 2. Virtutes, aliae sunt Theologicae, aliae Morales, ad quas revocantur dona Spiritus Sancti. Hic ergo resolvendum est, utrum Christus his omnibus gratiis et virtutibus fuerit ornatus? Ideo sit:

CONCLUSIO I.

Fuit in Christo gratia unionis, per quam humanitas Christi sanctificata est sanctitate substantiali. Ita D. Thom., et alii communiter; licet non ita sentiat Durandus.

Prob. 1. Ex Scriptura, Joan. 10.: *Quem Pater sanctificavit, et misit in mundum, vos dicitis: quia blasphemat, quia dixi: Filius Dei sum?* Ibi Christus probat, se esse Filium Dei naturalem, quia sua missione in mundum, id est, unione humanitatis ad Verbum, fuit sanctificatus. Atqui sanctificatio, quae per unionem hypostaticam communicatur, est substantialis. Ergo Christus fuit sanctificatus sanctitate substantiali unionis.

Prob. 2. *ex Patribus*: Gregor. Nazianz., orat. 2. de Paschate, ait: *Perfectus enim fuit* (Christus) *non modo propter divinitatem, qua nihil est perfectius, sed etiam propter humanitatem divinitate delibutam, ideoque effectam quod id, quo peruncta est.* D. Damasc., l. 3. orthodoxae fidei, c. 3. dixit: *Ipse enim* (Christus) *seipsum unxit, corpus videlicet divinitate sua ungens, ut Deus; unctus autem ut homo, quandoquidem ipse et hoc et illud est: unctio porro humanitatis est divinitas.* Ex quibus sic argumentor: Qui ipsa divinitate ungitur, gratia substantiali sanctificatur. Atqui Christus, juxta Patres, divinitate ungitur. Ergo.

Prob. 3. *ratione*: Sanctificari substantialiter, est habere esse divinum sibi substantialiter unitum. Atqui Christi humanitas, per unionem hypostaticam, habet esse divinum sibi substantialiter unitum; nam Verbum divinum seipsum formaliter ac substantialiter communicavit humanitati suae, hoc ipso, quod ei personaliter unitum est. Ergo humanitas Christi per gratiam unionis hypostaticae, substantialiter fuit sanctificata.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Ex Conc. Trid. sess. 6. cap. 7. Gratia habitualis est unica causa justificationis, et sanctitatis. Ergo humanitas Christi non sanctificatur nisi per illam.

Resp. dist. ant. Gratia habitualis est unica causa sanctitatis accidentalis, quae solum terminatur ad filiationem adoptivam, *conc.* sanctitatis substantialis, quae terminatur ad filiationem naturalem, *nego ant.* Itaque sicut Deus est in se formaliter sanctus per sanctitatem sibi identificatam; sic humanitas Christi est formaliter sanctificata per substantialem Verbi sanctitatem, non quidem sibi identificatam, sed sibi realiter hypostatice unitam.

Inst. Verbum non communicat humanitati suam immensitatem, aeternitatem, etc. Ergo nec suam sanctitatem.

Resp. nego cons. Disparitas est, quod humanitas sit capax recipiendae sanctitatis substantialis, quae nihil aliud est, quam sui unio hypostatica cum Verbo; at contra immensitatis et aeternitatis recipiendae est incapax; cum enim humanitas illa sit finita et limitata, tum in entitate, tum in duratione, habet ex natura sua repugnantiam, ut sit infinita, immensa, et aeterna.

CONCLUSIO II.

Christus, ut homo, habuit gratiam habitualem. Est communis omnium Theologorum: unde sententia opposita, est temeraria.

Prob. 1. Ex Scriptura, Isaiae 11. *Requiescet super eum Spiritus Domini.* Atqui per Spiritum Domini intelligitur gratia habitualis permanens, ut docet Tertull. *l.* 5. *contra Marcion.* c. 4. his verbis: *Requiescere habebat omnis operatio gratiae spiritualis.* Ergo. Et Joan. 1. *Verbum caro factum . . . plenum gratiae et veritatis.* Atqui illa plenitudo intelligitur, tum de gratia substantiali Christi: *In quo habitat omnis plenitudo Divinitatis corporaliter*; tum de gratia habituali, quae tanta fuit, ut major non potuerit dari de lege ordinaria. Ergo. Hinc D. Aug.

l. 15. de Trinit. c. 26. ait : *Dominus ipse Jesus non solum Spiritum Sanctum dedit ut Deus, sed etiam accepit ut homo : et propterea est plenus gratiae, quia unxit eum Deus Spiritu Sancto ; non utique oleo visibili, sed dono gratiae, quod visibili significatur unguento, quo baptizatos ungit Ecclesia.* Hic D. Doctor manifeste loquitur de gratia adventitia habituali.

Prob. 2. *ratione* : Quia omnis perfectio supernaturalis, quae nullam habet repugnantiam cum unione hypostatica, et nullam imperfectionem includit, Christo denegari non debet. Atqui gratia habitualis est magna perfectio, cum sit vel habitus charitatis infusus, vel inseparabiliter connexa cum habitu charitatis, sitque principium radicale, et maxime connaturale operationum supernaturalium, nec ullam habeat imperfectionem adnexam, aut repugnantiam cum unione hypostatica. Ergo Christo denegari non debet.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Qui incapax est filiationis adoptivae, est etiam incapax gratiae habitualis. Atqui Christus est incapax filiationis adoptivae, ut probabitur infra. Ergo.

Prob. maj. Filiatio Dei adoptiva est formalis effectus gratiae habitualis, quam Apost. Rom. 8. vocat *Spiritum adoptionis filiorum.* Atqui forma non potest esse in subjecto sine suo effectu formali. Ergo gratia habitualis non potest esse in Christo, nisi sit Filius Dei adoptivus.

Resp. dist. maj. Filiatio Dei adoptiva est formalis effectus secundarius gratiae habitualis, *conc.* primarius, *nego maj.* et sic distincta minore, *nego conseq.* Porro quamvis effectus primarius alicujus formae non possit separari a subjecto, cui forma illa communicatur, tamen separari potest ab eo effectus secundarius : effectus itaque primarius et formalis gratiae habitualis est reddere subjectum suum Deo gratum et sanctum sanctitate formali et inhaerente, ad quem effectum divina filiatio adoptiva sequitur, ubi, et quando subjectum, quod haec gratia afficit, est capax filiationis adoptivae. Unde cum Christus, pro eo instanti, quo recepit gratiam habitualem, jam esset Filius Dei naturalis per gratiam unionis, hinc est, quod gratia habitualis non potuit illi conferre filiationem adoptivam: naturalis enim filiatio opponitur filiationi adoptivae, quam impedit.

Objic. 2. Gratia habitualis non erat Christo necessaria. Ergo non debet illi tribui.

Resp. dist. ant. Non erat Christo necessaria, absolute, *conc.* non erat necessaria Christo, ut connaturaliter eliceret actus supernaturales et meritorios, *nego ant.* Itaque ageus connaturaliter operari dicitur, quando habet proportionem ad actus, quos elicit. Sed anima Christi, cum sit entitas naturalis, non potest habere proportionem ad producendos actus supernaturales, absque gratia habituali. Ergo illa ad hoc fuit Christo necessaria.

Quaerunt hic Theologi, utrum gratia Christi habitualis fuerit infinita?

Resp. Non fuit infinita physice et in genere entis, sed tantum moraliter, nempe juxta quamdam aestimationem moralem propter conjunctionem cum personalitate Verbi.

Prob. 1. *p.* Quia quidquid est creatum, est secundum entitatem finitum; nam Sap. 11. *Deus fecit omnia in pondere, numero, et mensura.* Sed gratia habitualis est quid creatum. Ergo.

Prob. 2. *p.* Quia quidquid, unione hypostatica mediante, unitur Verbo, illud quamdam infinitatem moralem contrahit. Atqui gratia habitualis, mediante unione hypostatica, Verbo unita est. Ergo. Illam infinitatem tangit D. Thomas, q. 7. art. 11. ad 2. dicens: *Gratia Christi habet infinitum effectum . . . propter unitatem divinae personae, cui anima Christi unita est.*

CONCLUSIO III.

Christus habuit gratiam actualem, non quidem excitantem, sed cooperantem.

Prob. 1. *p.* Quia gratia ideo dicitur *excitans*, quia hominem quasi sopitum excitat ad bonum operandum. Atqui Christus nunquam fuit sopitus, sed semper vigil, et ad optima quaeque erectus. Ergo.

Prob. 2. *p.* Christus in actibus suis naturalibus, non obstante unione ad Verbum, eodem concursu naturali indigebat, quo indigent caeteri homines, ob essentialem ac necessariam dependentiam creaturae a creatore. Ergo similiter, non obstante gratia unionis et habituali, egebat insuper gratiis actualibus adjuvantibus, quibus egere solent homines ad actus supernaturales eliciendos. Unde D. Aug., Epist. ad Dardanum ait: *Sicut in capite sunt omnes sensus, ita et in Christo sunt omnes gratiae.*

CONCLUSIO IV.

Christus habuit omnes gratias gratis datas. Est communis, Abulense excepto.

Prob. Apostolus, 1. *Cor.* 10. novem enumerat gratias gratis datas dicens: *Alii per spiritum datur sermo sapientiae: alii autem sermo scientiae, secundum eumdem spiritum: alteri fides in eodem spiritu: alii gratia sanitatum: alii operatio virtutum: alii prophetia: alii discretio spirituum: alii genera linguarum: alii interpretatio sermonum.* Atqui Christus omnes illas gratias habuit. Ergo.

Prob. min. Percurrendo singulas gratias gratis datas, et quidem.

1. *De sapientia;* est enim perfecta mysteriorum fidei cognitio, qua conclusiones e principiis fidei deducuntur. Atqui haec gratia fuit in Christo, unde Doctores, quos sedens docebat, *Stupebant super prudentia ejus.* Lucae 2. Ergo.

2. *De scientia;* quia nihil aliud est, quam perfectissima rerum creatarum v. g. virtutum, et vitiorum cognitio, et peritia deducendi ex eis conclusiones, easque proponendi. Atqui fuit in Christo, qui varia praecepta moralia tradidit. Ergo.

3. *De fide,* quae hic sumitur pro fide miraculorum, juxta illud Marci 11.: *Habete fidem Dei: amen dico vobis, quia quicumque jusserit huic monti, tollere et mittere in Mare, et non haesitaverit in corde suo, sed crediderit; quia quodcumque dixerit fiat, fiet ei.* Atqui fiducia fuit in Christo, quia de se ipso dicit, Joan. 11.: *Ego autem sciebam, quia semper me audis.* Ergo.

4. *De gratia sanitatum,* innotescit ex Lucae 6.: *Virtus de illo exibat, et sanabat omnes.*

5. *De operatione virtutum,* constat ex Lucae 14. ubi dicitur: *De Jesu Nazareno, qui fuit vir Propheta potens in opere et sermone, coram Deo et omni populo.*

6. *De Prophetia,* constat tum ex textu superiori, tum quia *Lucae* 7. de Christo, dicitur: *Propheta magnus surrexit in nobis.*

7. *De discretione spirituum,* pariter innotescit: nihil enim aliud est quam facultas penetrandi, quo spiritu quis impellatur ad aliquid dicendum, vel faciendum. Atqui Christus hanc facultatem habuit, ut constat ex Matth. 22, ubi iudicavit Pharisaeos proposuisse ei quaestionem de censu reddendo Caesari, *ut caperent eum in sermone;* unde, *cognita nequitia eorum,* ait: *Quid me tentatis hypocritae?* Ergo.

8. *De generibus linguarum :* Clarum est enim, quod in Christo, qui erat Doctor universalis, fuerit facultas loquendi variis linguis et idiomatibus.

9. *De interpretatione sermonum :* Quia nihil aliud est, quam peritia explicandi obscuros et reconditos sensus sacrae Scripturae. Atqui haec gratia fuit in Christo, qui, Lucae 24. *Incipiens a Moyse, et omnibus Prophetis, interpretabatur illis* (discipulis, qui ibant in Castellum, nomine Emmaus) *in omnibus Scripturis, quae de ipso erant.* Ergò.

Dices, cum Abulensi : Fides Theologica non fuit in Christo. Ergo nec gratia prophetiae.

Prob. conseq. Ideo fides non fuit in Christo, quia obscuritatem includit, quae incompatibilis est cum visione intuitiva. Atqui donum prophetiae obscuritatem similiter importat. Ergo.

Resp. dist. min. Donum prophetiae importat obscuritatem per accidens, *conc.* per se, et essentialiter, *nego. min. et conseq.* Dispar est ergo ratio inter fidem, et prophetiam, quod fides essentialiter obscuritatem includat, et ideo non potest stare cum visione beatifica ; at vero prophetia est tantum obscura per accidens, nimirum respectu Prophetarum, quibus quandoque res revelata non est nota, nisi sub involucris, et in aenigmate ; at hoc fuit per accidens ad prophetiae donum, ad quod praecise spectat percipere et annuntiare, quae naturalem hominum notitiam excludunt, sive sint praeterita, sive praesentia, sive futura.

CONCLUSIO V.

Omnia dona Spiritus Sancti fuerunt in Christo.

Prob. 1. Ex Scriptura, *Isaiae* 41. ubi Christo tribuuntur septem dona Spiritus Sancti, his verbis : *Egredietur virga de radice Jesse . . . et requiescet super eum Spiritus Domini : Spiritus sapientiae et intellectus; Spiritus consilii et fortitudinis ; Spiritus scientiae et pietatis ; et replebit eum spiritus timoris Domini.* Quem locum exponens de Christo Theodoretus, ait : *in ipso habitavit tota plenitudo divinitatis corporaliter, et secundum humanitatem omnia Spiritus charismata.* Ergo.

Prob. 2. *ratione :* Omnis perfectio, a Deo collata hominibus, Christo debet tribui, si non adversetur unioni hypostaticae, aut statui beatitudinis. Atqui dona Spiritus Sancti sunt perfectiones, quibus homo prompte et expedite Deo moven-

ti obsequitur, nec adversantur unioni hypostaticae, aut statui beatitudinis. Ergo.

Objic. Quaedam ex donis Spiritus Sancti important imperfectionem. Ergo in Christo non debent admitti.

Prob. ant. Consilium supponit ignorantiam et dubitationem circa agibilia. Atqui dubitatio et ignorantia est imperfectio. Ergo.

Resp. dist. maj. Supponit ignorantiam, per accidens, et ratione subjecti, *conc.* per se, *nego maj.* Licet ergo consilium, ut est in nobis, habeat ignorantiam et dubitationem sibi annexas, id provenit ex nostra imperfectione, non vero ex imperfectione consilii, quod formaliter importat duntaxat rectum, et sanum de agendis judicium.

Inst. Saltem donum timoris non fuit in Christo; nam ex Joan. 4. *Timor non est in charitate, sed perfecta charitas foras mittit timorem.* Atqui in Christo fuit perfecta charitas. Ergo.

Resp. dist. maj. Timor servilis ex metu gehennae conceptus, non est in charitate, *conc.* timor filialis, et reverentialis, *nego maj.* Porro timor in Christo fuit pure filialis et reverentialis, qui nihil aliud est, quam effectus summae reverentiae erga infinitam Dei majestatem.

CONCLUSIO VI.

Fuerunt in Christo, tum charitas, tum omnes virtutes morales, tam infusae, quam acquisitae, absque imperfectionibus, quae vel proprium peccatum supponunt, vel statui beatitudini adversantur.

Prob. 1. *De charitate*: Charitas, vel est quid idem cum gratia habituali, ut volunt Scotistae, vel ejus individua comes, ut volunt Thomistae. Atqui in Christo fuit gratia habitualis, ut probavimus supra. Ergo.

Prob. 2. *De virtutibus moralibus infusis:* Quia, ex dictis, fuit in Christo gratia habitualis praestantissima. Atqui virtutes morales infusae gratiam habitualem veluti connaturaliter sequuntur, simulque cum illa infunduntur, ut indicatur in his, *Sap* 7. verbis: *Venerunt mihi omnia bona pariter cum illa.* Ergo.

Prob. 3. *De virtutibus acquisitis:* Quia non sunt denegandae Christo virtutes illae, quae animam perficere ac rite instituere poterant, ad opera legi naturae consentanea, et intra limites ejusdem legis exercenda. Atqui tales sunt virtutes morales. Ergo.

Dixi, *absque imperfectionibus, quae, vel peccatum supponunt, vel statui beatitudinis adversantur:* quia nullum fuit, nec esse po-

tuit peccatum in Christo, qui insuper a primo conceptionis instanti, visione beatifica fruitus est.

Hinc 1. *Fides non fuit in Christo*, quia fidei obscuritas per visionis beatificae claritatem excluditur; unde cum, *Isaiae* 11. de Christo dicitur: *Et erit fides cinctorium renum ejus*, per fidem, intelligitur fidelitas in promissis.

2. *Spes non fuit in Christo*. Fides ex Apost. Hebr. 11. est fundamentum spei; *est enim sperandarum substantia rerum*. Ergo ubi non est fides, ibi non est spes Theologica. Atqui in Christo non fuit fides. Ergo.

3. *Temperantia non fuit in Christo*, quatenus importat resistentiam pravis concupiscentiae motibus, quia sic peccatum supponit, a quo ortum habuit concupiscentia; sed solum quatenus dicit abstinentiam ab omni voluptate venerea.

4. *Poenitentia non fuit in Christo*, quatenus dicit principium actus, quo dolemus de peccatis propriis; sed solum quatenus dicit principium actus, quo dolemus de peccatis alienis, et offensa Dei.

Q. *Quandonam Christus habuit virtutes acquisitas?*

R. Eas habuit a primo instanti conceptionis, quia ei statim debitae fuerunt ratione unionis hypostaticae; unde illae virtutes, quae ideo dicuntur acquisitae, quia per actus repetitos possunt acquiri, in Christo fuerunt infusae per accidens.

CAPUT III.

De Libertate Christi.

Not. 1. Libertas alia est a coactione; alia a simplici necessitate.

Libertas a coactione, est immunitas ab omni violentia ab extrinseco, contra voluntatis inclinationem illata.

Libertas a necessitate simplici, est potentia activa, quae positis omnibus ad agendum praerequisitis, potest agere, vel non agere, vel hoc aut ejus contrarium agere; unde duplex quasi species libertatis distinguitur, nempe *contradictionis*, qua agens liberum, potest agere vel non agere; et *contrarietatis*, qua potest aliquid agere, vel ejus contrarium; sed haec ad essentiam liberatis non pertinet; juxta illud S. Anselmi, dialogo de lib. arb. cap. 1. *nec libertas, nec pars libertatis est, potestas peccandi*; imo *est defectus libertatis*, ait D. Thomas, ex quo certum est libertatem contrarietatis non fuisse in Christo, qui potentiam peccandi, nec assumpsit, nec assumere potuit. Itaque.

Quaerendum superest 1. Utrum Christus circa praecepta fuerit liber, et quomodo? 2. Qua ratione conciliari possit ejus libertas cum ejus impeccabilitate? duplici quaestione.

QUÆSTIO I.

Utrum Christus circa praecepta fuerit liber, et quomodo?

Not. 1. Duplicis generis sunt praecepta, quibus Christus fuit obligatus; nempe naturalia, quae a lege naturali dictantur, v. g. praecepta de Deo amando, parentibus honorandis, etc. et praecepta positiva, quae lege positiva imponuntur, v. g. praeceptum de morte subeunda, juxta illud Joan. 14. *Sicut mandatum dedit mihi Pater, sic facio.*

Not. 2. In quolibet praecepto duo distinguuntur, nimirum substantia praecepti, et circumstantiae ipsi adjunctae, v. g. in praecepto charitatis, ipsa dilectio est substantia praecepti; hoc vel aliud motivum, ex quo elicitur, hic vel ille finis ad quem ordinatur, actus intensio, vel remissio, etc. sunt praecepti circumstantiae. His positis:

CONCLUSIO I.

Christus fuit liber circa praecepta legis naturalis, non quidem quoad substantiam rei imperatae, sed solum quoad motivum, et circumstantias.

Prob. 1. Christus rem lege naturali praeceptam non potuit omittere, aut rem eadem lege prohibitam ponere; alias peccato obnoxius fuisset. Ergo.

Prob. 2. *p.* Quia nec motivum actus praecepti determinatur, nec circumstantiae imperantur lege naturali, v. g. per praeceptum honorandi parentes, neque motivum, vel charitatis, vel obedientiae, ex quo id praestare debeamus, neque omnes actus circumstantiae determinantur. Ergo Christus circa motivum, et circumstantias illorum praeceptorum fuit liber.

CONCLUSIO II.

Christus, in subeunda morte a Patre praecepta, fuit iber, non solum quoad circumstantias, sed etiam quoad ipsam mortem in se consideratam.

Prob. 1. Ex Scriptura, Isaiae 53.: *Oblatus est, quia ipse*

voluit: in quem locum D. Hieron. ait: *Non enim necessitate crucem, sed voluntate sustinuit.* Et Joan. 10: *Ego pono animam meam . . . nemo tollit eam a me, sed ego pono eam a me ipso*; supra quae verba D. Aug., tract. 47. in Joan., ait: *Non glorientur Judaei . . . saeviant quantum possunt, si ego noluero animam meam ponere, quid saeviendo facturi sunt?*

Prob. 2. *ex PP.* D. Chrysost. hom. 28. in Epist. ad Hebr. *Erat ei promptum, si voluisset, non venire ad Crucem.*

D. Gregor. l. 24. moral. c. 2.: *Dominus*, inquit, *non poenam ex necessitate suscepit . . . . mortem nostram, omni necessitate calcata, cum voluit, sponte suscepit.* Ergo.

Prob. 3. *ratione:* Christus ipsa sua morte meruit, juxta illud Joan. 10: *Propterea me diligit Pater, quia ego pono animam meam.* Atqui ad merendum requiritur libertas a necessitate simplici, ut definivit Innoc. *X.* hanc prop. Jansenii, ut haereticam damnando: *Ad merendum et demerendum in statu naturae lapsae, non requiritur in homine libertas a necessitate, sed sufficit libertas a coactione.* Ergo Christus in subeunda morte fuit liber.

Nec obstant hae particulae: *In statu naturae lapsae*, quia non sunt restrictivae, sed amplificativae, quasi diceretur: *Etiam in statu naturae lapsae*, quod patet ex scopo Pontificis Jansenium damnantis, qui docebat in statu naturae innocentis, in quo fuit natura Christi, fuisse libertatem a necessitate, eamque per peccatum Adami periisse.

Objic. Christus erat impeccabilis. Atqui impeccabilitas stare non potest cum potestate non adimplendi praeceptum. Ergo.

Resp. nego min. Quia Christi libertas cum ipsius impeccabilitate recte conciliari potest. Quod ut manifestum fiat, sit.

QUAESTIO II.

Qua ratione conciliari possit Christi libertas cum ejus impeccabilitate?

CONCLUSIO.

Christi libertas circa mortem praeceptam rite cum ejus impeccabilitate conciliari potest, dicendo eam in hoc consistere, quod potuerit dispensationem a Patre petere et obtinere, si voluisset, quam tamen volens ac lubens non petivit.

Prob. Ex Matth. 26. ubi Christus aperte significat se potuisse dispensationem praecepti de morte sebeunda obtinere,

his verbis: *An putas, quia non possum rogare Patrem meum, et exhibebit mihi modo plusquam duodecim legiones Angelorum?* Atqui qui dispensationem ab aliquo praecepto petere potest, et obtinere, nec tamen vult petere, ad hujus praecepti observationem, vel non observationem, est maxime liber. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Praeceptum de morte subeunda Christo impositum fuit indispensabile, juxta illud Luc 24: *Nonne haec oportuit pati Christum.* Ergo Christus non potuit illius dispensationem obtinere.

Resp. dist. ant. Fuit indispensabile, postquam Christus sese determinavit ad non petendam dispensationem, *conc.* ante illam determinationem, *nego ant.* Porro Scripturae locus loquitur de eo, quod factum est, non de eo, quod fieri potuit; Christus autem passus est, quia sese libere determinavit ad non petendam a mandato Patris dispensationem.

Inst. 1. Christus dispensationem petiit a Patre, *Matth.* 26. dicens: *Pater, si possibile est, transeat a me calix iste*, et tamen non obtinuit. Ergo praeceptum fuit indispensabile.

Resp. dist. ant. Dispensationem petiit, inefficaciter et sub conditione, *conc.* efficaciter et absolute, *nego ant.* Itaque Christus inefficaciter petivit dispensationem, ut veritatem humanitatis suae demonstraret, sed statim absolute mortem acceptavit his verbis: *Verumtamen non sicut ego volo, sed sicut tu;* ad quae verba D. August., *Serm.* 5. *de Passione Domini* ait: *Prima petitio infirmitatis est, secunda virtutis;* qua se passioni tradidit, *Illud optavit ex nostro, hoc elegit in proprio.*

Inst. 2. Voluntas Filii non potest esse contraria voluntati Patris. Atqui, si Christus dispensationem hujus praecepti petiisset, ejus voluntas fuisset contraria voluntati Patris. Ergo.

Prob. min. Pater determinate voluit mortem Filii. Ergo.

Resp. dist. ant. Voluit determinate mortem Filii, et simul statuit Filium ab ea lege dispensare, si efficaciter dispensationem petiisset, *conc.* et simul statuit non dispensare, *nego ant.* Prudens enim superior, aliquid libere praecipiens, semper praecipit sub hac tacita conditione, *Nisi dispensavero.*

Objic. 2. Modus, quo conciliamus libertatem Christi cum ejus impeccabilitate, non solvit difficultatem; nam non est quaestio, utrum Christus liber fuerit in petenda dispensatione, sed quomodo, stantibus ejus impeccabilitate et praecepto divino, fuerit liber ad implendum illud praeceptum,

vel non implendum. Ergo non satisfacit ille conciliandi modus.

Resp. nego ant. Ad probationem fateor hic quaestionem non esse, utrum Christus fuerit liber in petenda dispensatione, sed contendo Christum eo ipso fuisse liberum in adimplendo praecepto, quo fuit liber in petenda dispensatione, quam sese obtenturum sciebat: hoc enim sufficit ad veram circa praeceptum libertatem.

Inst. Ergo Christus non fuit liber ad praeceptum non implendum, eo stante, sed tantum eo per dispensationem sublato. Atqui de illa libertate non est hic quaestio. Ergo.

Resp. nego illatum: Quia praeceptum illud erat disjunctivum, de morte subeunda, vel de petenda dispensatione. Atqui primum Christus elegit libere, quando se determinavit ad non petendam dispensationem. Ergo fuit perfecte liber.

CAPUT IV.

De Merito Christi.

Not. Meritum est operis valor in ordine ad praemium; duplex est, nempe meritum de condigno, et meritum de congruo.

Meritum de condigno est opus bonum, cui ex justitia praemium debetur. *Meritum de congruo* est opus bonum, cui ex quadam dumtaxat decentia praemium est debitum. De solo merito de condigno, quod solum verum et proprie dictum est meritum, hic est controversia, et quaeritur 1. An Christus vere et proprie meruerit? 2. Quandonam? 3. Per quos actus? 4. Tandem quidnam, et quomodo meruerit?

CONCLUSIO I.

Christus vere ac proprie meruit. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura, quae docet Christum morte sua meruisse sibi gloriam corporis, et nominis exaltationem; hominibus vero salutem. Philipp. 2. *Factus est obediens usque ad mortem . . . propter quod et Deus exaltavit illum*, etc. Ergo.

Prob. 2. Ex Conc. Trid. *sess.* 6. *cap.* 7. de Christo dicente: *Sua sanctissima Passione in ligno Crucis nobis justificationem meruit, et pro nobis Deo Patri satisfecit.* Ergo.

Prob. 3. *ratione:* Quia omnes conditiones ad meritum de condigno reperiuntur in Christo. Ad verum namque meritum de condigno requiritur 1. *Ex parte actus*, ut sit honestus,

liber, et praemio proportionatus. 2. *Ex parte merentis*, ut sit Deo charus et viator. 3. *Ex parte praemiantis*, ut intervenerit pactum, seu promissio. Atqui nulla hic deest conditio, ne postrema quidem, ut constat ex illo Isaiae 53.: *Si posuerit pro peccato animam suam, videbit semen longaevum.* Ergo.

CONCLUSIO II.

Christus meruit a primo Conceptionis instanti usque ad extremum vitae suae spiritum, et non ultra.

Prob. 1. *p.* Ex Hebr. 10. ubi de Christo dicitur: *Ingrediens mundum dicit: hostiam et oblationem noluisti: corpus autem aptasti mihi . . . tunc dixi, ecce venio, ut faciam, Deus, voluntatem tuam.* Ergo, juxta Apostolum, ingrediens mundum, id est, in primo instanti suae Conceptionis, obtulit se Deo Patri, ut morte sua impleret voluntatem ejus de Redemptione generis humani: haec autem oblatio utique fuit meritoria; et ideo subdit Apostolus; *In qua voluntate sanctificati sumus per oblationem corporis Jesu Christi semel.*

Prob. 2. *p.* Quia ad meritum necessario requiritur status viae. Atqui Christus post mortem non fuit amplius viator. Ergo. Unde de seipso dicit, Joan. 9. *Me oportet operari opera ejus, qui misit me, donec dies est; venit nox, quando nemo potest operari.* Ubi per *diem*, intelligitur tempus vitae, et per *noctem*, tempus mortis.

Solvitur Objectio.

Objic. SS. Patres asserunt ex latere Christi, post mortem aperto, fluxisse Sacramenta. Atqui non fluxerunt realiter, sed meritorie. Ergo Christus post mortem meruit.

Resp. dist. maj. SS. Patres asserunt Sacramenta ex latere Christi aperto profluxisse figurative, *conc.* meritorie, *nego maj.* Itaque ex dictis Patrum non sequitur, quod Christus per illius sanguinis et aquae profluvium promeritus fuerit divinam Sacramentorum virtutem, et efficaciam, sed tantum quod Sacramenta Baptismi et Eucharistiae in isto sanguinis et aquae profluvio adumbrata, et expressa fuerint.

CONCLUSIO III.

Christus meruit per omnes actus liberos humanitatis suae, non vero per actus Divinitatis.

Prob. 1. *p.* Quia nulli earum actionum defuerunt conditiones ad meritum necessariae; fuerunt enim honestae, liberae, proportionatae praemio, factae a justo, a Deo acceptatae cum promissione praemii. juxta illud, Psalm. 2. *Postula a me, et dabo tibi gentes haereditatem tuam.* Ergo.

Prob. 2. *p.* Quia ratio meriti dicit subjectionem praemium accipientis ad praemium dantem. Atqui Christus in actibus suae divinitatis non potest subjici, cum divinitas non habeat superiorem. Ergo.

Q. *Utrum Christus meruerit per actus amoris Dei?* Ante responsionem:

Not. Duplex distinguitur amor Dei in Christo, nempe beatificus, qui elicitus est ex directione visionis beatificae; et alius supernaturalis ab amore beatifico distinctus, qui elicitus est ex directione scientiae infusae. Unde.

R. Christus non meruit per actum amoris, quem ex visione beatifica eliciebat, sed solum per actum dilectionis, quem ex scientia infusa elicuit.

Prob. 1. *p.* Quia ad meritum requiritur, ut actus sit liber, et a viatore elicitus. Atqui actus amoris, ex visione beatifica profluens, nec fuit liber, nec a viatore, sed a comprehensore elicitus. Ergo.

Prob. 2. *p.* Amor Christi, qui a scientia infusa oriebatur, erat liber, et Christi ut viatoris; aliasque actus meritorii conditiones habebat. Ergo Christus per eum meruit, ut asserit D. Thom. hic q. 19. art. 3. ad 1.: *Non tamen*, inquit, *per charitatem meruit in quantum erat charitas comprehensoris, sed in quantum erat viatoris.*

CONCLUSIO IV.

Christus meruit sibi quidem corporis gloriam et exaltationem nominis; nobis autem omnia dona gratiae et gloriae: Angelis vero sanctis quasdam illustrationes, et gaudia, aliaque dona accidentalia, non vero gratiam et gloriam essentialem.

Prob. 1. *p.* Quae est de fide. Philipp. 2. *Humiliavit semetipsum, factus obediens usque ad mortem, mortem autem Crucis. Propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen, ut in nomine Jesu omne genuflectatur*, etc. Atqui ibi vera causalitas significatur. Ergo.

Prob. 2. *p.* Quae est de fide. 1. *Quoad dona gratiae*, Rom. 3. *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quae est in Christo Jesu.* Quibus verbis significatur, nostram justi-

ficationem esse gratuitam respectu nostri, et remuneratoriam respectu Christi. Idem definit Concil. Trid. Sess. 6. cap. 5. *Declarat* (S. Synodus) *ipsius justificationis exordium in adultis a Dei per Christum Jesum praeveniente gratia sumendum esse.*

2. *Quoad dona gloriae.* Ex Apost. Rom. 5. *Multo magis abundantiam gratiae donationis et justitiae accipientes, in vita regnabunt per unum Jesum Christum.* Quod etiam in Concil. Trid. sess. 6. cap. 16. *Bene operantibus usque in finem, et in Deo sperantibus proponenda est vita aeterna, et tamquam gratia filiis Dei per Jesum Christum misericorditer promissa, et tamquam merces*, etc.

Prob. 3. *p.* Quia Coloss. 2. Christus *est caput omnis principatus et potestatis*, id est, Angelorum. Ergo aliquid ipsis meruit. Atqui ipsis non meruit gratiam et gloriam essentialem. Ergo ipsis meruit aliquas illustrationes, et gloriam accidentalem.

Prob. 4. *p.* Christus iis tantum meruit gratiam et gloriam essentialem, pro quibus mortuus est. Atqui Christus non est mortuus pro Angelis, nam ex Hebr. 2. *Qui enim sanctificat, et qui sanctificantur, ex uno omnes . . . nusquam enim Angelos apprehendit, sed semen Abrahae apprehendit.* Ergo.

CAPUT V.

De satisfactione Christi.

Not. Sociniani fatentur quidem, Christum improprie ac metaphorice pro nobis satisfecisse, hoc nempe sensu, quod patientiae et obedientiae exemplum nobis praebuerit; sed negant ipsum vere, ac proprie pro nobis satisfecisse, hoc catholico sensu, quod poenae, quas passus est, essent pretium redemptionis nostrae; quo nimirum poenae nobis debitae compensarentur. Unde inferunt, Patrem aeternum ex mera misericordia, et sine ullo ad Passionem Christi respectu, poenam peccato debitam iis remittere, qui credunt in eum.

At contra Catholici omnes docent, Christum pro nobis vere, proprie, ac perfecte satisfecisse: sed aliqui contendunt, eum non satisfecisse ex vera justitia, alii fatentur satisfecisse ex vera justitia; sed non stricta et rigorosa: quae omnia triplici quaestione solvemus.

QUAESTIO I.

Utrum Christus vere, et proprie pro nobis satisfecerit?

CONCLUSIO.

Christus vere, proprie, et perfecte pro nobis satisfecit. Est de fide.

Prob. 1. *Argumento ex Scriptura deducto*: Ille vere, ac proprie pro nobis satisfecit; quem Pater poenis peccato debitis oneravit; qui illas poenas persolvendas in se suscepit; qui illas loco nostri, per veram in locum nostrum subrogationem, persolvit. Atqui Christus 1. Poenis peccato debitis oneratus fuit a Patre; 2. Illas poenas solvendas in se suscepit; 3. Easdem poenas loco nostri, per veram subrogationem, persolvit. Ergo.

Prob. 1. *p. min.* Isaiae 53.: *Posuit Dominus in eo iniquitatem omnium nostrum.* Rom. 8.: *Proprio Filio suo non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Unde S. Cyrill. Alex. lib. 2. in Joan., ait: *Quoniam in peccato eramus, atque idcirco morti et interitui debebamur; Filium suum Pater, in redemptionis pretium, dedit pro nobis.* Ergo.

Prob. 2. *p. min.* Ex Galat. 3.: *Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum:* id est, punitionem nobis debitam in se transtulit; unde D. Aug. l. 14. contra Faustum, cap. 4. ait: *Suscepit Christus sine reatu supplicium nostrum, ut inde solveret reatum nostrum.* Ergo.

Prob. 3. *p. min.* Ex Rom. 8. *Cum adhuc peccatores essemus, secundum tempus, Christus pro nobis mortuus est.* 2. Cor. 5. dicitur: *Qui non noverat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Ex quibus sic argumentor: Pro aliquo agere, aut pati, est illius vice et loco agere, aut pati, per veram in illius locum subrogationem: nam particula, *pro*, ex usu Scripturae, aut rei, aut personae, in alterius rei, aut personae locum, subrogationem significat; sic, 2. Reg. 18., David ait: *Absalom fili mi, quis mihi tribuat, ut ego moriar pro te?* id est, *utinam loco tui mortuus essem.* Atqui Christus pro nobis mortuus est, pro nobis poenas peccati tulit. Ergo non solum utiliter pro nobis, sed etiam vice et loco nostri, atque adeo vere et proprie pro nobis satisfecit.

Prob. 2. Ex Tradit. Patrum, qui unanimi consensione docent Christum nos redemisse per satisfactionem proprie dictam.

Origenes, Tract. 2. in cap. 16. Matth. haec habet: *Deus pro animabus omnium dedit commutationem, pretiosum sanguinem Filii sui.*

Cyrill. Jerosolim Catechesi 13.: *Jesus seipsum in redemptionis pretium offerens, nonne illam adversus homines iram dissolvit?*

D. Aug., Enarratione in Psal. 95. ait: *Tenebantur homines captivi sub diabolo, et daemonibus serviebant, sed redempti sunt a captivitate: vendere enim se potuerunt, sed redimere non potuerunt: venit redemptor et dedit pretium, fudit sanguinem suum, et emit orbem terrarum . . . sanguis Christi pretium est.* Ex his omnibus sic arguitur: Illi censuerunt, Christum vere, ac proprie nos per satisfactionem proprie dictam redemisse, qui asseruerunt, Christum seipsum in pretium redemptionis nostrae, sanguinem suum dedisse, commutationem pro animabus nostris; fudisse sanguinem, et eo emisse orbem terrarum. Atqui id assuerunt Patres. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Scriptura nullibi docet, Christum pro nobis satisfecisse, et loco nostri subrogatum fuisse. Ergo.

Resp. dist. ant. Scriptura nullibi id docet, expresse, *conc.* implicite, aequivalenter, et necessaria consecutione, *nego ant.* In his enim et aliis Scripturae verbis continetur: *Christus nos redemit de maledicto legis, factus pro nobis maledictum;* ex quibus utrumque certe colligitur, et Christum loco nostri fuisse subrogatum, ac, debita nostra solvendo, pro nobis satisfecisse; et ita, licet vox ipsa, *satisfactionis*, et *subrogationis*, expresse in Scripturis non reperiatur, res tamen nomine significata in illis expresse continetur, quod sufficit ad dogma catholicum de satisfactione Christi stabiliendum.

Objic. 2. Vera satisfactio pro peccatis repugnat ex parte Dei Patris. Ergo.

Prob. ant. Deus Pater nobis peccata gratis omnino remittit. Atqui nihil magis opponitur gratuitae remissioni, quam proprie dicta satisfactio. Ergo repugnat, ex parte Dei Patris, proprie dicta satisfactio.

Resp. dist. min. Nihil magis opponitur gratuitae remissioni, quam proprie dicta satisfactio, repetita ab eo, cui fit gratuita remissio, *conc.* repetita ab alio, qui se vadem ac sponsorem pro debitore constituit, *nego min.* Porro, in praesenti mysterio, Deus satisfactionem a nobis non repetit, sed a di-

lecto Filio suo, in quo summa misericordia respectu nostri, et summa justitia respectu Christi satisfacientis enituit, ut declarat Apostolus, Rom. 3. *Justificati gratis per gratiam ipsius, per redemptionem, quae est in Christo Jesu, quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiae suae propter remissionem praecedentium peccatorum.*

Inst. 1. Illi gratis non remittitur, qui sponsorem habet, a quo omne debitum solvitur. Atqui, ex responsione, homo peccator Christum habet sponsorem, a quo omne debitum solvitur. Ergo.

Resp. dist. maj. In debitis realibus, *conc.* personalibus, *nego maj.* Inter utrumque illud debitum, hoc discrimen est, quod in debitis realibus restituenda sit aequalitas rei ad rem, quod quilibet potest praestare pro alio; at in debitis personalibus restituenda est aequalitas personae ad personam, quae ita exigit constitui a persona ipsa laedente, ut sit gratuita remissio respectu illius, si persona laesa satisfactionem ab alio oblatam acceptet, licet vera sit satisfactio justitiae respectu illius, qui loco personae laedentis punitur; ut in hoc mysterio factum est.

Inst. 2. Ut debitum gratis remitti dicatur, requiritur ut creditor nihil exigat. Atqui Deus creditor gravissimas poenas a Christo sponsore solvendas exigit. Ergo.

Resp. dist. maj. Requiritur, ut creditor nihil exigat a debitore, *conc.* a sponsore, qui poenas a debitore contractas in se suscepit, *nego maj.* Diversum ergo est subjectum gratuitae remissionis et satisfactionis: a Christo exigitur satisfactio, nobis vero gratuita remissio impenditur; quae duo non sunt sibi contraria, sed rite conciliantur in diversis subjectis.

Inst. 3. Si Christus, ut sponsor, perfecte pro nobis solvit, commutatus quidem est debitor, sed debitum non est gratis remissum. Atqui res ita se habet in boc mysterio. Ergo.

Resp. dist. maj. Non est gratis remissum, respectu sponsoris, qui pro debitore solvit, *conc.* respectu ipsius debitoris, cujus personale debitum in alium transfertur, *nego maj.* Quod ergo Deus vadis et sponsoris solutionem personalem acceptaverit, fuit certe maxima benignitas, eaque censetur gratuita debiti remissio respectu hominis.

Inst. 4. Si Christus pro nobis vere ac proprie satisfecisset, inanes et frustraneae essent uostrae privatae satisfactiones. Falsum conseq. Ergo.

Resp. nego seq. maj. Quia licet Christus omne pretium pro nobis solverit, ejus tamen merita nobis non applicantur, nisi

per bonas nostras actiones per gratiam Christi elicitas; nam Deus satisfactiones Christi pro nobis non acceptavit, quoad ejus effectus, nisi sub conditione applicationis ipsis faciendae per bona gratiae opera: et Christus ipse non aliter eas voluit a Patre acceptari, et hominibus prodesse.

Objic. 3. Scripturae loca, in quibus dicitur, quod Christus pro peccatis hominum satisfecerit, metaphorice, non ad litteram, sumenda sunt. Ergo.

Prob. ant. 1. Est contra aequitatem, ut innocens pro reo plectatur, ejusque loco substituatur. 2. Repugnat Deum sibi ipsi satisfacere: simul enim daret et acciperet solutionem. Atqui Christus est Deus. Ergo.

Resp. ad 1. *dist. ant.* Contra aequitatem est, ut innocens pro reo puniatur, si sponsor ejus fuerit, *nego*; peccata enim rei, quoad poenam, censentur translata in sponsorem; si sponsor ejus non fuerit, *subdist.* Contra aequitatem est, si ista substitutio fiat auctoritate humana, *conc.* hanc enim potestatem eam non concessit judicibus, quibus prohibuit, ne innocentem pro alio puniant. *Exod.* 24. dicens: *Non occidentur patres pro filiis, nec filii pro patribus, sed unusquisque pro peccato suo morietur.* Si ista substitutio fiat auctoritate divina, *nego ant.* Hujus enim substitutionis multa sunt exempla in Scripturis, v. g. ob factum Chami execrationi subjicitur Chanaan, Genes. 19.; ob factum Davidis pereunt septuaginta hominum millia: et Thren. 5. dicitur: *Patres nostri peccaverunt, et non sunt; et nos iniquitates eorum portavimus.*

Resp. ad 2. *dist. min.* Christus est Deus, simul et homo, *conc.* est Deus tantum, *nego min.* Porro Christus, ut homo, sibi ipsi satisfecit ut Deo, in quo nulla est contradictio. Adversarii ergo committunt fallaciam, *a dicto secundum quid, ad dictum simpliciter*, quando ex eo, quod Christus sibi satisfecerit ut Deo, concludunt simpliciter et absolute, Christum sibi satisfecisse.

Inst. Scripturae non alium assignant mortis Christi finem, quam ut nobis exemplum patientiae praeberet: *Christus passus est pro nobis*, inquit D. Petrus, Epist. 1. cap 2., *vobis relinquens exemplum, ut sequamini vestigia ejus.* Ergo.

Resp. nego ant. Cujus falsitas constat ex testimoniis inter probationes adductis: equidem Christus passus est, ut nobis esset patientiae exemplum, sed ille finis partialis est et secundarius, non adaequatus, nec primarius; cum primario et principaliter passus sit ad humani generis redemptionem.

Objic. 4. Is pro nobis non satisfecit vere, qui non solvit

id omne, quod debebamus sustinere. Atqui Christus non sustinuit id omne, quod debebamus sustinere: debebamus enim mortem aeternam sustinere, quam Christus non sustinuit. Ergo.

Resp. nego min. Ad prob. *dist.* Christus non sustinuit mortem aeternam, quoad ejus durationem, *conc.* quoad valorem aequivalentem, *nego.* Equidem mors Christi temporanea fuit physice, sed a persona infiniti, a qua fuit tolerata, infinitatem quamdam moralem contraxit; quae plusquam sufficiens est ad compensandas poenas in duratione infinitas.

QUÆSTIO II.

Utrum Christus satisfecerit ex vera justitia.

CONCLUSIO.

Satisfactio Christi fuit ex vera justitia.

Prob. 1. Ex Scriptura, Rom. 3.: *Quem proposuit Deus propitiationem per fidem in sanguine ipsius, ad ostensionem justitiae suae.* Ergo.

Prob. 2. *ex Tradit. PP.* D. August., l. 13. de Trinit., ait.: *Non autem diabolus potentia Dei, sed justitia superandus fuit.*

S. Leo, serm. 12. de passione Domin.: *Ad dominationem diaboli destruendam*, inquit, *magis usus est justitia rationis, quam potestate virtutis.* Ergo.

Prob. 3. *ratione:* Justitia definitur, *constans ac perpetua voluntas unicuique, quod suum est, reddendi ad aequalitatem.* Atqui Christus omne debitum nostrum solvit, ut probavimus contra Socinianos, solvitque non solum ad aequalitatem, sed superabundanter, propter infinitam suae personae dignitatem. Ergo.

Objic. 1. Inter Deum, et hominem non potest dari actus justitiae proprie dictae. Atqui Christus satisfecit Deo, quatenus homo fuit. Ergo.

Resp. dist. maj. Inter Deum, et hominem purum. *conc.* inter Deum, et hominem Deum, *nego maj.* Porro Christus satisfecit, non ut homo purus, sed ut homo Deus, per actiones theandricas.

Inst. Inter Patrem et Filium non potest dari actus justitiae stricte dictae. Atqui Christus, ut Deus homo, est Filius Patris aeterni. Ergo.

Resp. dist. maj. Si Filius non habeat bona propria, *conc.*

si habeat, *nego maj.* Filius autem Dei habet bona propria, nempe humanitatem, cujus est dominus; ergo ex propriis potuit satisfacere.

QUAESTIO III.

Utrum Christus satisfecerit ex justitia rigorosa?

Not. Ut satisfactio sit ex rigore justitiae, requiruntur, juxta definitionem satisfactionis a nobis traditam, sex conditiones: *Prima*, ut sit redditio voluntaria honoris. *Secunda*, ut sit aequivalens. *Tertia*, ut sit ex propriis. *Quarta*, ut sit ex alias indebitis. *Quinta*, ut sit ad compensandam injuriam. *Sexta*, ut injuria sit alteri illata.

1. Constat apud omnes, satisfactionem Christi fuisse voluntariam; nam ex Isaiae 53.: *Oblatus est, quia ipse voluit.*

2. Constat, eam fuisse ad compensandam injuriam Deo per peccatum illatam, Rom. 5.: *Cum inimici essemus, reconciliati sumus Deo per mortem Filii ejus.*

Restat ergo videndum. 1. An satisfactio Christi fuerit aequivalens? 2. An ex propriis? 3. An ex alias indebitis? 4. Tandem an fuerit ad alterum? sequentibus articulis.

ARTICULUS I.

An satisfactio Christi fuerit aequivalens? sive an Christus tantum reddiderit, quantum Deus exigere jure poterat ad compensandam perfecte injuriam sibi illatam?

Not. 1. Triplex distingui potest valor satisfactionum Christi. 1. *Est essentialis*, qui petitur ex parte actionum Christi physice spectatarum. 2. *Est accidentalis*, qui petitur ex parte gratiae sanctificantis, quae actiones Christi dignificabat. 3. *Est substantialis*, qui petitur ex parte personae satisfacientis.

Not. 2. Valor *essentialis*, et *accidentalis* satisfactionum Christi est finitus, sicut principia, ex quibus oritur; valor vero *substantialis*, sive radicalis, sive derivatus, est infinitus, sicut infinita est persona, ex qua oritur. His notatis sit.

CONCLUSIO.

Satisfactio Christi est aequivalens, imo et superabundans. Ita D. Thom. et communiter Theologi; etsi Scotus, et Scotistae, aliud sentiant.

Prob. 1. Ex Scriptura. Psal. 129.: *Copiosa apud eum redemptio.* Et Rom. 5.: *Non sicut delictum, ita et donum: ubi abundavit delictum, superabundavit gratia.* Ergo.

Prob. 2. *Ex PP.* D. Chrysost. in cap. 5. ad Rom. Hom. 10. ait: *Christum non modo tantum juvisse, quantum laeserat Adam, sed et multo magis, et multo plenius.* Et Clem. VI. Extravag. *Unigenitus*, de poenit. et remiss: *Non guttam*, inquit, *sanguinis modicam, quae tamen propter unionem ad Verbum pro redemptione generis humani suffecisset, sed copiose velut quoddam profluvium noscitur effudisse.* Ergo.

Prob. 3. *ratione.* Nam satisfactio Christi in genere moris est infiniti simpliciter valoris; ergo non solum est aequivalens peccato, cujus malitia non est simpliciter, sed tantum extrinsece infinita, sed est superabundans. *Prob. ant.* Valor satisfactionis petitur ex dignitate personae satisfacientis, quae est illius principium *quod*, imo, quae est pars satisfactionis illius: *Qui semetipsum humiliavit factus, obediens usque ad mortem.* Atqui persona Christi est infinita simpliciter. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Satisfactio Christi non fuit infinita. Ergo.

Prob ant. Christus satisfecit per actiones humanas. Ergo.

» *Resp. dist. ant.* Non imperatas a Verbo, *neg.* imperatas » a Verbo, quod per naturam humanam assumptam, se sub» jecit passioni, *conc.* Nam Christus non satisfecit per actiones solum humanas, sed per actiones theandricas, id est, per actiones hominis Dei; utraque enim natura suo modo concurrit ad satisfactionem, humana materiam actionum et passionum subministrando, divina valorem infinitum impertiendo.

Inst. 1. Persona Christi, utpote divina, non potuit sese submittere, et offerre. Ergo.

Resp. dist. ant. Persona Christi, seorsum et secundum se sumpta, *conc.* hypostatice unita cum humanitate, *nego.* Nam de ea sic considerata scribit Apostolus ad Philipp. 2.: *Humiliavit semetipsum.* Hae fuerunt adinventiones Domini, ut quod in caelis non poterat, in terris sese persona Verbi submitteret.

Inst. 2. Si unica Christi actio sit infiniti valoris, superflue Christus moriendo totum effudit sanguinem: impium conseq. Ergo.

Resp. nego seq. maj. Nam opus salutis ex intentione Christi debet considerari. Atqui Christus propter suam erga nos ardentissimam charitatem, per mortem propriam, voluit opus

salutis consummare. Ergo. Nam, ut ait D. Aug. serm. 101. de tempore : *Mors, nisi a morte, superari non poterat ; ideo mortem Christus sustinuit.*

Inst. 3. Valor operum Christi est quid creatum. Ergo et quid finitum.

Resp. nego ant. Neque enim est aliquid creatum, neque aliquid increatum, cum non sit ens physicum, sed morale, scilicet fundamentum reale aestimationis Dei, et omnium prudentum.

Objic. 2. Cui aliquid deest, illud non est aequivalens. Atqui satisfactioni Christi aliquid deest, ex Apost. Coloss. 1. *Adimpleo ea, quae desunt passionum Christi in carne mea.* Ergo.

Resp. dist. min. Aliquid deest, quoad illius applicationem nobis faciendam, *conc.* quoad valorem solutionis, *nego min.* » Igitur bona nostra opera non sunt necessaria ad perficien» dam satisfactionem, quasi illi aliquid desit; sed ut Christi » satisfactio nobis applicetur.

Objic. 3. Si Christus non solum aequivalenter, sed et superabundanter satisfecit. jam sunt inutilia Sacramenta, jam nos non tenemur amplius ullam ex parte nostra exhibere satisfactionem. Falsum conseq. Ergo.

Resp. nego seq. maj. Quia Deus noluit satisfactiones Christi, licet valoris sint infiniti, nobis applicari, nisi dependenter a cooperatione nostra per opera virtutum, et specialiter per receptionem Sacramentorum, quae sunt pubblica instrumenta, quibus Deus utitur, ut, quam sanguine suo promeruit, gratiam nobis communicet : *Sumus, quidem, cohaeredes Christi, si tamen compatimur, ut et conglorificemur*, ait Apost. Rom. 8.

ARTICULUS II.

An Satisfactio Christi fuerit ex propriis?

CONCLUSIO.

Christus satisfecit ex propriis. Licet Vasquez dissentiat.

Prob. Ille satisfecit ex propriis, qui satisfecit ex bonis sub speciali suo dominio constitutis. Atqui actiones *theandricae* per quas Christus satisfecit erant sub speciali Christi dominio constitutae. Ergo.

Prob. min. Persona Christi erat persona Verbi, quae utpote divina, sub nullius dominio jacet. Ergo.

Objic. 1. Christus satisfecit, in quantum homo. Atqui om-

nia, quae Christus habuit ut homo, erant sub dominio Dei. Ergo id per quod satisfecit, erat sub dominio Dei.

Resp. dist. maj. Christus satisfecit, in quantum erat homo et Deus simul, *conc.* in quantum homo tantum, *nego maj.* Suppositum enim Verbi et fuit pars satisfactionis, et actiones satisfactorias dignificavit.

Objic. 2. Christus passus, et mortuus est in quantum homo tantum. Ergo et satisfecit in quantum homo tantum.

Resp. nego conseq. Nam triplicis generis sunt attributa Christi. Alia ipsi competunt in quantum Deus est, v. g. comprehendere Deum. Alia illi conveniunt in quantum homo est, non vero conveniunt ei, ut Deus est, nisi per communicationem idiomatum, v. g. pati, mori, etc. Alia ei conveniunt in quantum est Deus homo, talia sunt quae submissionem significant, v. g. offerre se, satisfacere, etc.

ARTICULUS III.

An Satisfactio Christi fuerit ex alias indebitis ?

CONCLUSIO.

Satisfactio Christi fuit ex alias indebitis. Est contra Vasquez.

Prob. Quia Christus satisfecit per actiones secundum valorem substantialem consideratas. Atqui actiones Verbi alteri sunt indebitae, sicut et ipsum Verbum. Ergo.

Confirmatur ex dictis superiori conclusione. Illud quippe est alteri indebitum, quod est sub singulari et absoluto Christi dominio. Atqui actiones Christi satisfactoriae, secundum valorem substantialem spectatae, sunt tales, ut probavimus. Ergo.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Quidquid creatum est, Deo debetur titulo gratitudinis, religionis, etc. Atqui omnes Christi actiones satisfactoriae erant creatae. Ergo.

Resp. dist. min. Erant creatae, quoad entitatem, *conc.* quoad valorem substantialem, *nego min.* Valor enim ille oritur ab ipsa Verbi persona, quae, sicut nulli subjacet, sic nulli quidquam debet.

Inst. Christus illum valorem infinitum in suis actionibus accepit a Deo. Ergo illum Deo debebat.

Resp. nego ant. Equidem actiones Christi istum valorem ac-

ceperunt, sed non Christus ipse; qui a se, supposita humanitatis a Verbo sustentatione, valorem istum effundebat.

ARTICULUS IV.

An Satisfactio Christi fuerit ad alterum?

CONCLUSIO.

Satisfactio Christi fuit ad alterum.

» *Prob.* Persona Christi licet una sit, tamen duas terminat
» naturas, divinam scilicet et humanam; hinc considerari po-
» test ut *virtualiter duplex*; et cum habeat duo distincta ju-
» ra, veluti patrimonia, potest ex uno alteri satisfacere; ac
» proinde Verbum divinum, quatenus naturam humanam ter-
» minabat, satisfecit sibi ipsi, ut naturam divinam terminan-
» ti. Ergo.

CAPUT IV.

De variis Christi Titulis et Officiis.

Not. Nostri non est instituti hic omnes Christi dignitates, et omnia recensere officia; magis praecipuis contenti, agemus, 1. De praedestinatione Christi. 2. De ejus filiatione. 3. De ejus servitute. 4. De dignitate Capitis in Christo. 5. De ejus regia et judiciaria dignitate. 6. De ejus sacerdotio. 7. De ejus mediatione, totidem quaestionibus.

QUÆSTIO I.

De Praedestinatione Christi.

CONCLUSIO.

Christus, ut homo, vere est, et dicitur praedestinatus ad filiationem divinam.

Prob. Apostolus Rom. 1. ait: *Qui praedestinatus est Filius Dei in virtute.* Ergo Christus est, et vere dicitur praedestinatus ad divinam filiationem.

Objic. Praedestinatio refertur ad personam. Atqui persona Christi non potest dici praedestinata, ad divinam filiationem. Ergo Christus non potest dici praedestinatus.

Resp. dist. min. Persona Christi prout in seipsa subsistens,

non potest dici praedestinata ad divinam filiationem, *conc.* prout subsistens in natura humana, *nego min.* Licet ergo persona Verbi semper fuerit Filius Dei simpliciter, non tamen fuit semper Filius Dei, quatenus subsistens in humanitate assumpta, sed hoc acquisivit in tempore, ex mera Dei liberalitate.

Inst. Terminus praedestinationis debet esse distinctus a re, quae praedestinatur. Atqui divina filiatio, quae est terminus praedestinationis, non est distincta a Christo Filio Dei, qui est res praedestinata. Ergo.

Resp. dist. min. Divina filiatio non est distincta a Christo, si spectatur ut suppositum, quod terminat naturam divinam, *conc.* si spectetur ut suppositum, quod terminat naturam humanam, *nego min.* Porro diversus ille respectus sufficit, ut eadem res et sit praedestinata, et terminus praedestinationis.

QUÆSTIO II.

De Filiatione Christi.

Not. 1. Duplex est filiatio, naturalis nempe, et adoptiva. *Filius naturalis*, est ille, cui jure nativitatis paterna haereditas debetur . . . *Filius adoptivus*, est extraneus, qui per gratiam ad haereditatem assumitur. Unde adoptio a Jurisconsultis definitur: *Personae extraneae assumptio gratuita ad haereditatem.*

Not. 2. In VIII. saeculo *Felix* Urgelitanus, et *Elipandus* Toletanus docuerunt, Christum esse Filium Dei adoptivum. Damnati sunt ab Adriano S. P. et a Conc. Francofordiensi.

CONCLUSIO.

Christus, etiam quatenus homo, nec est, nec dici potest Filius Dei adoptivus.

Prob. 1. Ex Scriptura, Rom. 8.: *Qui etiam proprio Filio suo non pepercit; sed pro nobis omnibus tradidit illum.* Ex quo sic arguo: Ille, cui non pepercit Deus, est Filius Dei proprius et naturalis. Atqui ille est Christus, quatenus homo, cum, ut arguit *Andrianus I.* ad Episcopos Hispaniae, non potuerit tradi in mortem, nisi quatenus homo. Ergo Christus quatenus homo, est Filius Dei naturalis. Atqui Filius naturalis non potest esse Filius adoptivus; illa enim duo opponuntur. Ergo.

Prob. 2. *ex PP.* D. Hilarius, l. 6. de Trinit. super haec verba : *Hic est Filius meus*, ait: *Filium Dei Dominum nostrum Jesum Christum ab Apostolis creditum , non ex nuncupatione , sed ex natura , neque ex adoptione, sed ex nativitate.*

D. Aug. Tract. 82. in Joan. : *Nos filii gratia*, inquit, *non natura : unigenitus autem natura, non gratia.* Ut autem significet se etiam loqui de Christo, ut homine , subjungit : *An hoc etiam in ipso Filio ad hominem referendum est ? Ita sane.*

Prob. 3. *Ratione*: Filius adoptivus debet esse persona extranea, ut constat ex definitione adoptionis. Atqui Christus, *etiam ut homo*, non est persona extranea respectu Dei, cum non sit persona aliâ a persona Verbi divini, quae est vere et proprie Filius Dei. Ergo Christus nec est, nec potest dici, Filius Dei adoptivus.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. D. Irenaeus, l. 3. adver. haer. cap. 21 sic habet : *Propter hoc enim Verbum Dei homo, et qui Filius Dei est, Filius hominis factus est immixtus Verbo Dei, ut, adoptionem percipiens, fiat Filius Dei.* Ergo Christus adoptionem percepit.

Resp. nego conseq. Nam haec verba : *Ut adoptionem percipiens*, non referuntur ad Christum, sed ad quemlibet hominem, qui justificationis gratiam adeptus est, ita ut sensus verborum D. Irenaei sit hic : Filius Dei factus est Filius hominis, ut quilibet alius homo per ejus merita justificatus, per adoptionem fiat Filius Dei; addit enim post citata verba: *Non poteramus aliter immortalitatem accipere, nisi prius immortalitas fieret quod et nos , ut adoptionem filiorum perciperemus :*

Objic. 2. Qui habet formam adoptionis, est Filius adoptivus: forma enim necessario producit suum effectum. Atqui Christus habet formam adoptionis, nempe gratiam habitualem. Ergo.

Resp. dist. maj. Si sit capax effectus illius formae, *conc.* si non sit capax, *nego maj.* Itaque ut quis sit capax adoptionis, debet esse persona extranea. Atqui Christus, etiam ut homo, non est persona extranea, ejus enim humanitas subsistit subsistentia divina. Ergo. *Ratio est*, quia effectus gratiae, non est constituere Filium adoptivum reipsa praecise, sed cum connotato extraneitatis, quam extraneitatem gratia in Christo non connotat, cum sit Filius naturalis.

Inst. 1. Haec propositio : *Christus, ut homo, est Deus*, falsa est. Ergo et ista : *Christus, ut homo, est Filius Dei naturalis.*

Resp. nego conseq. Disparitas est, quod in prima propositione, particula, *Ut*, sumitur *reduplicative*, unde sensus est: *Christus ratione humanitatis est Deus*, quod est falsum; in secunda vero, particula, *Ut*, sumitur *specificative*; et sensus est: *Verbum in humanitate subsistens*, *est Filius Dei naturalis*; quod verissimum est.

Inst. 2. Verbum quatenus Deus, ex ratione suae naturae divinae habet, ut sit Filius Dei naturalis. Ergo ex ratione naturae humanae habet, ut sit Filius Dei adoptivus.

Resp. nego conseq. Disparitas est quod Verbum, ut Deus, sit persona divina, e contrario ut homo, non est persona humana; et ideo cum adoptio non respiciat naturam, sed personam, sequitur, quod Verbum, quatenus Deus, sit Filius Dei naturalis, sed non sequitur quod Verbum, quatenus homo, sit Filius Dei adoptivus.

QUAESTIO III.

De Servitute Christi.

Not. 1. Duplici modo quis potest alterius esse servus, stricte nimirum, et late. *Servus stricte*, est ille, qui non est sui juris, sed Domini, ad cujus hereditatem et bona nullum habet jus. *Servus late*, est ille, qui habet naturam ab alio dependentem, cui obedire tenetur, ut subditus.

Not. 2. Felix et Elipandus contenderunt, ideo Christum, quatenus hominem, esse, et dici debere Filium Dei adoptivum, quod esset, et dici deberet proprie servus Dei, contra quos sit:

CONCLUSIO.

Christus, *etiam quatenus homo*, *nec est*, *nec dici potest proprie servus Dei.*

Prob. 1. Auctoritate Concilii Francofordiensis, in Epist. Synodica, ubi dicitur: *Si Deus verus est*, *qui de Virgine natus est*, *quomodo potest tunc dici servus*, *vel adoptivus*? *Deum enim nequaquam audetis confiteri servum*, *vel adoptivum*. Ergo.

Prob. 2. *Ex PP.* D. Damasc. l. 3. de fide cap. 21: *Sciendum est*, inquit, *eum ne servum quidem dicere nobis licere*. Ergo.

Prob. 3. *ratione*. Christus, *etiam ut homo*, est Filius Dei naturalis, ut supra probavimus; ergo Christus, *etiam ut homo*, nec est, nec potest dici servus Dei stricte. Ergo.

Objic. Christus, Philipp 2. *Formam servi accepit.* Ergo est servus proprie.

Resp. dist. ant. Formam servi accepit, improprie, et quoad officia tantum, *conc.* quoad conditionem servilem, *nego ant.* Equidem ad officia servi sese Christus demisit, sed servi conditionem nunquam suscepit, imo nec suscipere potuit, utpote Filius Dei naturalis;

Inst. 1. Conditio servilis nil aliud est, quam natura creata, ac dependens. Atqui Christus suscepit naturam creatam ac dependentem. Ergo.

Resp. nego maj. Nam conditio servilis non cadit in naturam, sed in personam, quae nec sui juris est, nec habet jus ad hereditatem paternam; proindeque cum persona Christi et sit sui juris, et habeat jus ad hereditatem paternam, Christus non potest dici stricte servus, etiam prout est homo. Ita respondent Patres Francofordienses, suamque responsionem confirmant ex S. Leone, qui. *Hom.* 2. *Nativ. Christi*, ait: *Creata est forma servi sine conditione servili.*

Inst. 2. Qui fuit Patri obediens usque ad mortem Crucis, ille potest dici servus Patris. Atqui talis fuit Christus. Ergo.

Resp. dist. maj. Qui fuit obediens, ex necessitate et timore, *conc.* qui fuit obediens libere, et ex charitate, *nego maj.* Sic autem Christus fuit obediens Patri; ut Felici et Elipando respondet Alcuinus, *lib.* 5. nomine PP. Francofordiensium: *Non conditione debitae servitutis, sed implendae paternae voluntatis in salute humana, voluntaria obedientia: nam in Christo quidquid gestum est, totum voluntatis fuit, non necessitatis.*

QUÆSTIO IV.

De dignitate Capitis in Christo.

Not. Ad rationem capitis mystici et moralis requiritur, ut praestet in membra, ea omnia, quae caput naturale obit in corpore physico, et specialiter haec tria 1. Ut habeat praeëminentiam supra singula et omnia membra. 2. Ut habeat plenitudinem bonorum, quae per partes duntaxat reperiuntur in membris. 3. Ut habeat vim in membra influendi dona vitae supernaturalis, per gratiam et gloriam. Quaeritur hic: Utrum Christus sit caput Ecclesiae, hominum, et Angelorum? Ideo sit.

CONCLUSIO I.

Christus, ut homo, est Caput Ecclesiae. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura, Ephes. 1.: *Ipsum dedit caput super omnem Ecclesiam, quae est corpus ipsius.* Et Coloss. 1. *Ipse est caput corporis Ecclesiae.* Ergo.

Prob. 2. Quia Christus, ut homo specificative, habet omnes conditiones veri capitis respectu Ecclesiae; namque.

1. Habet praeeminentiam in totam Ecclesiam, Coloss. 1.: *Ipse est caput corporis Ecclesiae, qui est principium, primogenitus ex mortuis, ut sit in omnibus primatum tenens.* 2. Habet plenitudinem omnium gratiarum, Joan. 1.: *Vidimus eum plenum gratiae et veritatis* 3. In omnia Ecclesiae membra gratiam et dona spiritualia influit; nam Joan. 1.: *De plenitudine ejus omnes accepimus.* Ergo.

Objic. Christus, ut homo, seu per humanitatem, non influit dona gratiae in membra corporis Ecclesiae. Ergo, ut homo, non est caput Ecclesiae.

Resp. dist. ant. Si per, *to homo*, intelligatur sola humanitas, *conc.* si intelligatur homo subsistens in natura Verbi, *nego ant.* At per, *to homo*, intelligitur homo subsistens in natura Verbi, quia merita, quae Christus, prout caput, membris suis communicat, pretium habent ex conjunctione humanitatis cum Verbo; unde particula, *ut homo*, non est reduplicativa *adaequate*, ita ut indicet rationem adaequatam meriti, sed inadaequate, et *quasi specificative.*

Resolves, Christum esse caput morale, 1. *Beatorum*, quibus communicat gloriam. 2. *Justorum*, quibus communicat gratiam. 3. *Fidelium peccatorum*, qui uniuntur illi per fidem, quae, licet sit mortua, est tamen gratia per Christum. Sola difficultas est de Infidelibus et damnatis, pro qua solvenda sit.

CONCLUSIO II.

Christus est caput Infidelium, non quidem actu, sed potentia; nulla vero ratione est caput damnatorum.

Prob. 1. *p.* Illi non sunt actu membra Christi, quibus nullam vitam Christus communicat, neque perfectam per charitatem, neque imperfectam per fidem. Atqui tales sunt Infideles. Ergo.

Prob. 2. *p.* Infideles a Christo quandoque gratias actuales accipiunt, quibus et cooperantur, et ulterioribus auxiliis in-

struuntur, et quibus tandem ad fidem perveniunt, baptizantur, et salvantur. Ergo sunt membra Christi *potentia*, ait D. Thom., *Quaest.* 8. *art.* 3. *in corp.*

Prob. 3. *p.* Qui sunt a Christo in aeternum separati, nec jam ullum ab eo accipiunt influxum, non sunt membra Christi. Atqui damnati tales sunt. Ergo. Ita D. Thom. hic

Dices: Infideles non baptizati non sunt membra Ecclesiae. Ergo nec sunt membra Christi.

Resp. dist. ant. Non sunt membra Ecclesiae, actu, *conc.* potentia, *nego ant.* Sunt ergo membra Ecclesiae potentia, hoc sensu, quod Christus det illis media sufficientia, quibus bene uti possunt, et justificari, si voluerint. Ita D. Thom. hic.

CONCLUSIO III.

Christus, ut homo, est caput bonorum Angelorum.

Prob. 1. Ex Scriptura, Coloss. 2. *Estis in illo repleti, qui est caput omnis principatus et potestatis.* Unde D. August. serm. 3. in Psalm. 36., ait: *Corpus capitis illius sumus. Numquid soli nos? omnes qui ab initio fuerunt justi, adjunctis etiam legionibus, et exercitibus Angelorum.* Ergo.

Prob. 2. Quia Christus, etiam respectu Angelorum, habet tres conditiones ad rationem capitis necessarias, et sufficientes, cum eos praecellat dignitate, gratiarum plenitudine, et in eos influat varias illuminationes, variaque dona gloriae et gaudiorum accidentalium. Ergo.

QUÆSTIO V.

De Regia et Judicaria Christi dignitate.

Q. *An Christus, ut homo, fuerit Rex?*

R. Affirm. Ut manifeste declarat Scriptura, Matth. 27. *Hic est Jesus Rex Judaeorum.* Et ipse Jesus sciscitanti Pilato, utrum esset Rex, Matth. 28., respondit: *Tu dicis, quia Rex sum ego.* Unde D. August. in Psal. 147 de Christo dicit: *Unctus est et Rex et Sacerdos, Rex pugnavit pro nobis, Sacerdos obtulit se pro nobis.*

Q. 2. *Quale fuerit regnum Christi, an temporale, vel spirituale tantum?*

R. Non fuit temporale, ut declarat ipsemet, Joann. 18.: *Regnum meum non est de hoc mundo: si ex hoc mundo esset regnum meum, ministri mei utique decertarent, ut non traderer*

Judaeis: nunc autem regnum meum non est hinc. Ergo fuit spirituale, positum in institutione, administratione, dispensatione rerum omnium, quae ad hominum salutem ordinantur. Unde Christus potuit. 1. Sacramenta instituere. 2. Creare Magistratus Ecclesiasticos. 3. Condere leges. 4. Omnes homines ad suarum legum observationem adstringere.

Q. 3. *An Christus, ut homo, sit Judex vivorum et mortuorum?*

R. Affirm. Id enim expresse tradit Scriptura, Act. 10. *Ipse est constitutus a Deo Judex vivorum et mortuorum.* Idem habetur, Joan. 5.: *Neque enim Pater judicat quemquam, sed omne judicium dedit Filio.* Atqui non est constitutus Judex, ut Deus: habet enim hanc potestatem a se. Ergo constitutus est Judex, ut homo; sic enim declaratur, Joan. 5.: *Potestatem dedit ei judicium facere, quia Filius hominis est.* Hinc D. Aug. l. 1. de Trinit. cap. 7: *Filius hominis*, inquit, *judicaturus est, nec tamen ex humana potestate, sed ex ea qua Filius Dei est: et rursus Filius Dei judicaturus est, nec tamen in ea forma apparens, in qua Deus est aequalis Patri; sed in ea, qua Filius hominis est.*

Q. 4. *Ad quos se extendat judiciaria Christi potestas?*

R. Se extendit ad omnes omnino homines, nullo dempto, juxta illud. 2. Cor. 5.: *Omnes nos manifestari oportet ante tribunal Christi, ut referat unusquisque propria corporis, prout gessit, sive bonum, sive malum.*

Ratio est, quia Christus per passionem meruit, ut sit, et dicatur omnium Dominus, ex Rom. 14. *In hoc Christus mortuus est, et resurrexit, ut vivorum et mortuorum dominetur.*

QUÆSTIO VI.

De Christi Sacerdotio.

Not. Sacerdotium duobus modis sumitur, nimirum, 1. *Late* et improprie, pro facultate bonum opus exercendi, quo sensu, 1. *Petri* 2. omnibus fidelibus dicitur: *Vos estis genus electum, regale sacerdotium.* 2. Proprie et stricte, pro auctoritate, singulari titulo alicui collata, ad Sacrificium proprie dictum Deo offerendum.

Hic sacerdotii nomen *proprie* sumitur; et quaeritur, 1. Utrum Christus fuerit vere ac proprie Sacerdos? 2. An fuerit Sacerdos, prout homo? 3. An Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech?

CONCLUSIO I.

Christus vere ac proprie fuit Sacerdos. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura, Hebr. 5. ubi Christo attribuuntur haec verba Psalmi 109: *Tu es Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.* Et Hebr. 4. dicitur: *Habentes ergo Pontificem magnum, qui penetravit coelos, Jesum Filium Dei.* Ergo.

Prob. 2. *ratione*: Sacerdos proprie est ille, qui publica auctoritate constituitur, ad offerenda Deo dona et sacrificia pro hominibus. Atqui Christus 1. auctoritate publica, nempe divina, fuit constitutus Sacerdos, Hebr. 5.: *Christus non semetipsum clarificavit, ut Pontifex fieret, sed qui locutus est ad eum, Filius meus es tu.* 2. Fuit constitutus ad offerenda pro hominibus dona et sacrificia; ibidem, *pro hominibus constituitur . . . ut offerat dona et sacrificia pro peccatis.* Ergo.

Objic. Christus non immolavit hostiam. Ergo non fuit proprie Sacerdos.

Resp. nego conseq. Quia ad verum sacrificium satis est, quod hostia ab eo offeratur, qui ad id constitutus est. Atqui Christus, Ephes. 5. *tradidit semetipsum pro nobis oblationem et hostiam Deo in odorem suavitatis.* Ergo.

Inst. Martyres vitam propriam pro Deo offerentes non dicuntur, nec sunt Sacerdotes. Ergo.

Resp. nego conseq. Disparitas est, quod Christus ad offerendam hostiam corporis sui a Deo constitutus est, non autem Martyres.

CONCLUSIO II.

Christus non fuit Sacerdos prout Deus, sed prout homo, hypostatice unitus Deo.

Prob. 1. Ex Apost. Hebr. 5.: *Omnis Pontifex ex hominibus assumptus.* Sed qui assumitur ex hominibus, homo est. Ergo.

Prob. 2. Ex PP. dicendum cum D. Ambros. l. 3. de fide, c. 5.: *Idem Sacerdos, idem et hostia.* Atqui Christus fuit hostia, prout homo Verbo substantialiter conjunctus. Ergo.

Prob. 3. *ratione:* Quia Sacerdos debet esse medius inter Deum et homines, debetque habere superiorem, cui sacrificet. Atqui Christus, non ut Deus, sed ut homo, est medius inter Deum et homines, et Deo inferior. Ergo.

CONCLUSIO III.

Christus est Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.

Prob. Ex Script. Hebr. 7.: *Tu es Sacerdos in aeternum secundum ordinem Melchisedech.* Et ex Conc. Trid sess. 22. cap. 1.: *Sacerdotem secundum ordinem Melchisedech se in aeternum declarans* (Christus) *corpus et sanguinem suum*, *sub speciebus panis et vini*, *Deo Patri obtulit*, etc. Ergo.

Q. 1. *Quare Christus dicitur Sacerdos secundum ordinem Melchisedech?*

R. Ratio est, quia sacrificium Christi ex parte rei oblatae, expressius fuit repraesentatum per sacerdotium Melchisedech, quam per sacerdotium Aaron; nam Christus in ultima coena suum corpus, et suum sanguinem incruento modo obtulit sub panis et vini speciebus, quibus olim Melchisedech suo sacrificio, tamquam Sacerdos usus fuerat, Genes. 14. *Melchisedech proferens panem et vinum (erat enim Sacerdos Dei altissimi) benedixit ei.*

Q. 2. *Quare Christus dicitur Sacerdos in aeternum?*

R. Dicitur in aeternum, et quoad se, et quoad effectum, 1. quidem *Quoad se*, quia Christus in suo munere sacerdotali non habuit successorem, sed eo adhuc fungitur, seipsum quotidie sacrificans Sacerdotum ministerio, quod sacrificium duraturum est usque in finem mundi; porro quae diu durant, dici solent aeterna. 2. *Quoad effectum*, quia est consummatio Sanctorum in gloria, quae in aeternum duratura est; et sic causa dicitur aeterna ab aeternitate effectus.

QUÆSTIO VII.

De Mediatione Christi.

Not. 1. Mediator est is, qui medius est inter partes dissidentes, ut eas reconciliet. Porro mediator alius est talis *simpliciter*, alius *secundum quid.*

Mediator *simpliciter*, est is, qui reconciliat partes dissidentes, non tantum orando, et supplicando, sed etiam solvendo, et satisfaciendo uni parti pro altera.

Mediator *secundum quid*, est is, qui reconciliat partes dissidentes, orando solum et supplicando uni parti pro altera, et quidem mediate; sic Sancti et Sacerdotes sunt mediatores

Dei et hominum, quia interpellant Deum pro hominibus *mediate* tantum, nempe per Christum, qui nos redemit.

Certum est, apud omnes, Christum esse mediatorem Dei et hominum simpliciter, juxta illud Apostoli 1. ad Tim. 2. *Unus est mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus, qui dedit redemptionem semetipsum pro omnibus:* quod de solo mediatore simpliciter intelligi potest.

Not. 2. Circa mediationem Christi est error Calvini, qui, *in duabus Epistolis ad Polonos contra Stancarum*, contendit, Christum secundum utramque naturam divinam et humanam, tamquam principium *quo*, mediatoris officio perfunctum fuisse; cum e contrario Catholici omnes doceant, Christum esse mediatorem, prout est homo cum persona Verbi unitus, ita ut natura humana Christi fuerit principium *quo* operationum, quibus mediatoris opera agebat: Verbum caro fuerit eorumdem operum principium *quod*, a quo suum valorem substantialem desumebant.

CONCLUSIO.

Christus non est mediator Dei et hominum secundum divinitatem; sed secundum humanitatem, in Verbo subsistentem. Est contra Calvinum.

Prob. 1. Ex Apost. 1. ad Tim. 2. *Unus Deus, unus et mediator Dei et hominum, homo Christus Jesus.* Cur, quaeso, addit, *homo*, nisi ad exprimendam naturam secundum quam Christus est mediator? Hoc notat Aug. lib. 2. de Peccato orig. cap. 28.: *Non per hoc mediator est, quod aequalis Patri, per hoc enim quantum Pater, tantum et ipse a nobis distat: et quomodo erit medietas, ubi eadem distantia est? ideo Apostolus non ait, Christus Jesus, sed homo Christus Jesus. Per hoc ergo mediator, per quod homo, inferior Patre, quia in forma servi; superior nobis, quia sine labe peccati.* Ergo.

Prob. 2. ex Traditione PP. S. Cyrill. *Apolog.* 12. contra Orientales, ait: *Audiens, quod dictus est Sacerdos propter humanitatem, erubescisne? deinde quomodo non admiratus es, quod non secundum sacerdotum morem alteri fecerit sacrificii modum, sed sibi ipsi et Patri?* Ubi non solum aperte dicit, Christum esse Sacerdotem propter humanitatem, sed etiam innuit, non esse talem propter divinitatem, dicens, obtulisse sacrificium *sibi ipsi*, *et Patri.* Non enim potest unus et idem, ut idem, sacrificium offerre et accipere: accipit ergo ut Deus, offert ut homo. Ergo.

Prob. 3. *rationc* : Mediator debet esse medius, id est, aliquo modo distans ab utraque parte dissidente. Atqui Christus, ut Deus, non potest esse medius inter Deum et homines, cum sit ipse Deus. Ergo est medius, secundum humanitatem subsistentem in Verbo; sic enim distat a Deo in natura, et ab hominibus in dignitate infinita gratiae unionis.

Objic. Sub ea ratione, Christus est mediator, sub qua nos reconciliavit, et pacificavit. Atqui Christus nos reconciliavit, prout Deus ab humanitate praecisus, juxta illud. 2. Cor. 5.: *Omnia autem ex Deo, qui nos reconciliavit per Christum, Pacificans per sanguinem crucis ejus, sive quae in terris, sive quae in coelis sunt.* Ergo.

Resp. dist. maj. Sub ea ratione Christus est mediator, sub qua nos reconciliavit et pacificavit, supplicando et satisfaciendo pro nobis, *conc.* exaudiendo et acceptando satisfactionem praestitam, *nego maj.* Atqui Christus nos reconciliavit prout Deus, etc. exaudiendo et satisfactionem acceptando, *conc.* supplicando, et satisfaciendo, *nego min.* Sic enim non fuit mediator, nisi qua homo unitus divinitati. Ex hac responsione patet, quod omnis mediator reconciliat et pacificat, sed non omnis, qui reconciliat et pacificat, continuo est mediator.

Inst. SS. PP. asserunt, necesse fuisse Christum esse Deum, ut esset mediator: *Neque enim liberaremur per unum mediatorem Dei et hominum*, inquit Aug. Enchiridii cap. 18. *nisi esset Deus.* Ergo Christus qua Deus; est mediator.

Resp. nego conseq. Equidem, ut Christus fuerit mediator, necesse fuit, ut esset Deus, non quod debuerit opera mediatoris elicere per naturam divinam, sed ut illa mediatoris opera haberent ex persona divina dignitatem moralem infinitam, necessariam ad satisfaciendum Deo. Itaque, cum is tantum sit mediator, qui opera elicit, per quae impetrat reconciliationem; Christus formaliter fuit mediator per solam humanitatem, licet, praeter formam humanitatis debuerit habere divinum suppositum, quod pretium et dignitatem operibus humanitatis conferret. Unde D. Aug. lib. 9. de Civit. Dei, cap. 15. postquam dixit: *Quaerendus mediator, qui non solum homo, sed etiam Deus sit*, addit: *Nec tamen ob hoc mediator est, quia Verbum, et maxime quippe immortale, et maxime beatum Verbum longe est a mortalibus miseris, sed mediator, per quod homo.*

FINIS

APPENDIX

DE INVOCATIONE, ET CULTU SANCTORUM

SECTIO I.

DE INVOCATIONE SANCTORUM.

Not. Hic *non quaeritur* 1. Utrum liceat a Sanctis petere, ut nobis concedant beneficia spiritualia? certum est enim, quod *Omne donum perfectum desursum est, descendens a Patre luminum.* Jac. 1. Ergo nihil debemus a Sanctis petere, quam ut nobis impetrent a Deo illa gratiae et gloriae dona, quibus indigemus.

2. *Non quaeritur*, Utrum Sancti sint mediatores nostri apud Deum simpliciter et immediate? certum est enim, quod Christus solus sit mediator noster simpliciter. Sancti sunt tantum mediatores secundum quid et mediate, quia quidquid a Deo nobis impetrant, per Christum impetrant; unde Ecclesia in suis orationibus, quae de Sanctis sunt, hanc semper formam adhibet: *Concede nobis, Deus intercessione hujus Sancti tale beneficium, per Christum Dominum nostrum.*

3. *Nec quaeritur*, Utrum fideles aliquo praecepto, teneantur Sanctos invocare? certum est enim, nullum aut in Scriptura, aut in Traditione, aut in Ecclesiae decretis extare tale praeceptum.

3. *Nec quaeritur*, Utrum fideles aliquo praecepto tencantur Sanctos invocare? certum est enim, nullum, aut in Scriptura, aut in Traditione, aut in Ecclesiae Decretis extare tale praeceptum.

Quaeritur ergo unice, 1. Utrum Sancti, una cum Christo regnantes, orent pro nobis? 2. Utrum bonum atque utile sit invocare Sanctos? Unde sit.

CONCLUSIO I.

Sancti, una cum Christo regnantes, orant pro nobis. Est de fide.

Prob. 1. Machab. 15. legitur, Judam in visu vidisse, *Oniam, qui fuerat Summus Sacerdos, orare pro omni populo Judaeorum.* Et postea apparuisse *alium virum aetate et gloria mirabilem*, de quo dixit Onias: *Hic est fratrum amator, et popoli Israel, hic est, qui multum orat pro populo, et universa Sancta Civitate, Jeremias Propheta Dei.* Ad hunc locum nihil habet, quod respondeat Calvinus, nisi hunc librum non esse Canonicum; sed esse Canonicum probavimus tomo 1.

2. Tobiae 12. Angelus Raphael sic Tobiam alloquitur: *Quando orabas cum lacrymis . . . . ego obtuli orationem tuam Domino.* Atqui non obtulit, ut eam Deo omniscio manifestaret. Ergo ut pro Tobia intercederet.

Prob. 2. ex Traditione: S. Cypr. l. 2. Epist. 1. ait, *Si quis hinc nostrum prior praecesserit, perseveret apud Deum nostra dilectio, pro fratribus et sororibus nostris; apud misericordiam Patris non cesset oratio.*

D. Greg. Nazianz. orat. 14 de obitu Patris sui, dicit: *Nunc magis proficit nobis precibus, quam antea doctrina.*

D. Hieron. Epist. ad Paulam, de obitu Blaesillae: *Pro te,* inquit, *Dominum rogat, mihique veniam impetrat peccatorum.*

D. Aug., l. 7. de Bapt. contra Donatistas cap. 1. ait: *Adjuvet nos Cyprianus orationibus suis . . . ut, donante Domino, quantum possumus, bona ejus imitemur.* Eodem modo omnes alii Patres laudant orationes Sanctorum defunctorum pro vivis.

CONCLUSIO II.

Pium est, et utile Sanctos invocare. Est de fide.

Prob. Ex Scriptura. Lib. 1. Reg. cap. 7., dicunt filii Israel ad Samuelem: *Ne cesses pro nobis clamare ad Dominum, ut salvet nos.* Et Rom. 5. Apostolus ait: *Obsecro vos fratres, ut adjuvetis me in orationibus pro me ad Deum.* Ergo similiter pium ac utile est invocare homines Sanctos, qui cum Christo regnant in Coelis.

Prob. conseq. Quia si nunc non sit pium ac utile Sanctos invocare; vel quia nolunt nobis succurrere, vel quia non possunt, vel quia quod oramus ignorant, vel quia ipsos invocando fit injuria Deo et Christo. Atqui nihil horum dici potest. Ergo.

Non. 1. Cum nunc majori charitate sint praediti, quam cum in terris degerent, nam, *de sua immortalitate securi, de nostra incolumitate solliciti sunt*, ait D. Cypr. serm. de immortalitate.

Non. 2. Quia si poterant nobis succurrere, cum hic erant peregrini, quanto magis nunc poterunt in patria.

Non 3. Quia unde sciunt Angeli conversionem peccatorum, pro qua tantopere gaudent in Coelis, *Luc.* 15. inde sciunt Sancti nostras preces.

Non 4. Quia similiter fieret injuria Christo, viventes Sanctos invocare. Hoc argumentum Calvinistae nunquam solvere potuerunt.

Prob. 2. Ex Traditione: S. Cyrillus, Catechesi 5. Mystag. *Cum hoc sacrificium offerimus*, inquit, *facimus mentionem etiam eorum, qui ante nos obdormierunt, primum Patriarcharum, Prophetarum, Apostolorum, etc. ut Deus orationibus illorum, suscipiat preces nostras*, etc.

S. Aug., serm. 17. de verbis Apostoli, ait: *Injuria enim est pro Martyre orare, cujus nos debemus orationibus commendari.*

S. Greg. Turonensis, l. 1. de gloria Martyrum, cap. 94. dicit: *Cyprianus beatiss. Antistes et Martyr salutem saepius infirmis supplicantibus praestat.*

V. Beda, l. 4. in Cantica, ait: *Sanctorum, vel Angelorum, vel hominum crebras pro nobis intercessiones quaeramus; haec sunt etenim firmissima S. Ecclesiae praesidia.*

Prob. 3. Ex Conc. General. Act. 11. Conc. Chalcedonensis Patres dixerunt: *Flavianus post mortem vivit, Martyr pro nobis oret.*

In Synodo VI. c. 7. dicitur: *Solo Deo Creatore adorato, invocet Christianus Sanctos, ut pro se intercedere apud majestatem divinam dignentur.*

In Synodo VII. Act. 6. legitur: *Cum timore omnia agamus postulantes intercessiones incontaminatae Deiparae, item SS. Angelorum, omniumque Sanctorum* Hi omnibus auctoritatibus accedit praxis Ecclesiae num quam interrupta.

In Conc. Trid. Sess. 15. his verbis: *Mandat Sancta Synodus Episcopis etc. ut juxta Catholicae et Apostolicae Ecclesiae usum, a primaevis Christianae Religionis temporibus receptum . . . fideles diligenter instruant, docentes eos, Sanctos cum Christo regnantes, orationes suas pro hominibus Deo offerre; bonum atque utile esse suppliciter eos invocare et ob beneficia impetranda a Deo per Filium ejus J. C. D. N. qui solus no-*

ster Redemptor et Salvator, est, ad eorum orationes, opem, auxiliumque confugere.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Impium est invocare eum, qui Deus non sit. Ergo.

Resp. nego ant. Alias esset impium invocare Sanctos, qui adhuc in terris militant, quod aperte repugnat Scripturis.

Prob. ant. Impium est invocare eum, in quem non credimus, juxta illud, Rom. 10.: *Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt?* Atqui non credimus in Sanctos. Ergo.

Resp. dist. maj. Eum, in quem non credimus, impium est invocare, tamquam supremum bonorum auctorem, *conc.* tamquam Dei amicum, et intercessorem nostrum apud Deum, *nego maj.* Non enim Sanctos invocamus, ut ipsi nobis dona conferant, sed ut ea pro nobis a Deo inpetrent.

Inst. 1. Injuriosum est Christo, mediatorm apud Deum adjungere. Atqui praxis invocandi Sanctos adjungit Christo mediatorem. Ergo.

Resp. dist. maj. Injuriosum est Christo mediatorem adjungere, primarium, et simpliciter, *conc.* secundarium et secundum quid, *nego maj.* Porro, juxta dicta superius, mediator secundarius et secundum quid, non est ille, qui pro nobis solvit ac satisfacit; sed est ille, qui pro nobis orat per merita primarii mediatoris, et virtute gratiarum ab illo acceptarum, quod tantum abest, ut sit Christo injuriosum, quin potius ejus merita maxime commendet.

Inst. 2. Christus, ut mediator primarius, interpellat pro nobis. Ergo si Sancti interpellant pro nobis, sunt etiam mediatores primarii.

Resp. dist. ant. Interpellat simul et satisfacit pro nobis, *conc.* interpellat tantum, quomodo Sancti pro nobis orant, *nego ant.* Ratio est, quia oratio Christi nititur propriis meritis; oratio vero Sanctorum nititur meritis Christi.

Inst. 3. Christus Matth. 6., docet, solum Deum esse orandum, dicens: *Sic ergo vos orabitis: Pater noster, qui es in coelis*, etc. Ergo Sancti non possunt orari.

Reisp. nego ant. Alias nec Christus, ut homo, posset orari, et Apostolus peccasset commendando se fidelium precibus. Itaque his verbis Christus docuit quid et quomodo orandum sit, non vero quis sit orandus; sciebant enim Apostoli, Deum esse orandum, ut omnium bonorum auctorem, sed nesciebant, quid petendum esset, et quo ordine; et ideo Christus utrumque eos docet.

Objic. 2. Prorsus inutilis est invocatio Sanctorum. Ergo frustra a fidelibus adhibetur.

Prob. ant. Oratio, quae ad Sanctos mortuos dirigitur, ab illis ignoratur. Ergo inutilis prorsus est.

Resp. nego ant. Quod est contra Scripturam: nam, Lucae 15., Abraham Epuloni diviti dixit: *Fili, recordare quia recepisti bona in vita tua, et Lazarus similiter mala.* Ergo hoc Abrahamo non erat ignotum. Item, Lucae 15. Beati gaudent de poenitentia cujuslibet peccatoris. Ergo cognoscunt actos liberos hominum viventium.

Inst. 1. Solus Deus scit hominis cogitationes, 3. Reg. 8. *Tu nosti solus cor omnium filiorum hominum.* Ergo Sancti non eas cognoscunt.

Resp. dist. conseq. Non eas cognoscunt naturaliter, et propria virtute, *conc.* supernaturaliter, et virtute divina, *nego conseq.* Preces ergo nostras cognoscunt, quae ipsi a Deo manifestantur, sive a principio suae beatitudinis per intuitivam Dei visionem, ut docet Greg. Magnus, l. 12. Moral. c. 14.: sive quando preces funduntur, per novam revelationem, ut vult D. Aug. l. de cura pro mortuis, 15: *Possunt spiritus mortuorum aliqua, quae hic aguntur, quae necessarium est eos nosse . . . Spiritu Dei revelante, cognoscere, sicut Prophetae, dum hic viverent, cognoscebant, quae illis revelanda Dei providentia indicabat.*

Inst. 2. Deus paratissimus est nos audire, magisque nos diligit, quam ullus Sanctorum. Ergo. frustra invocantur Sancti.

Resp. nego conseq. Licet enim Deus nos audire sit earatissimus, nosque magis diligat, quam ullus Sanctorum, adhuc tamen magis est paratus nos audire, cum Sancti nobiscum orant; quia Sanctos magis amat, quam nos, cum ei sint magis grati. Unde Job ult., dicit Deus: *Ite ad servum meum Job, ut oret pro vobis.* Sunt ergo aliqua beneficia, quae Deus decrevit nobis non aliter concedere, quam per intercessionem Sanctorum.

SECTIO II.

De Adoratione, sive Cultu Christi, ejus Matris, Sanctorum, Imaginum, et Reliquiarum.

Not. 1. Adoratio, generatim sumpta, est *testificatio excellentiae alterius, et propter illam nostrae erga eum submissionis.* Quare in adoratione tria requiruntur; 1. Actus intellectus excellentiam alienam apprehendentis; 2. Actus voluntatis eam-

dem approbantis, seque ei sebjicientis; 3. Actus protestativus excellentiae alienae, et submissionis propriae ad illam: qui actus vel est externus, ut in hominibus capitis inclinatio, genuflexio, etc. vel est internus tantum, qualis est adoratio in Angelis, et anima rationali.

Not. 2. Adoratio dividitur 1. in civilem; et sacram.

Adoratio *civilis*, ea est, quae alicui exhibetur propter aliquam excellentiam naturalem et politicam; sic, *Genes.* 23., Abraham filios Heth adoravit; sic adorantur Reges, Superiores, etc.

Adoratio *sacra*, seu *religiosa*, est ea, quae alicui exhibetur propter aliquam supernaturalem excellentiam. Haec propter excellentiae diversitatem, triplex est, nempe, *latriae*, *duliae*, et *hyperduliae*, quae voces non tam spectantur secundum sensum grammaticalem, quam secundum usum; secundum quem:

Latria, est adoratio, quae soli Deo exhibetur propter infinitam ejus excellentiam, qua supremum in res omnes creatas habet dominium. Cultum latriae secundum communem usum exprimitur per nomen, *adoratio*.

Dulia, est adoratio, quae Sanctis exhibetur propter eorum gratiae et gloriae supernaturalem perfectionem et excellentiam.

Hyperdulia, est adoratio, quae soli B. M. V. exhibetur propter eximiam ejus supra omnes alias creaturas praeeminentiam: unde hic cultus est medius inter latriam et duliam.

Dividitur 2. in absolutam, et relativam.

Adoratio *absoluta* est ea, quae exhibetur alicui propter excellentiam sibi inexistentem, in qua sistit, nec ulterius tendit.

Adoratio *respectiva* est ea, quae exhibetur alicui propter excellentiam, non propriam, sed alterius quem repraesentat, vel ad quem relationem habet: talis est illa, quae redditur imaginibus; refertur enim ad exemplar, cujus imagines sunt. His praesuppositis.

Quaeritur 1. Utrum Christus, B. Virgo, et Sancti colendi sint, et quo cultu? 2. Utrum imagines Christi, B. M. V. et Sanctorum sint colendae, et quo cultu? 3. Utrum vera Crux et reliquiae Sanctorum sint colendae, et quo cultu? triplici quaestione.

QUÆSTIO I.

Utrum Christus , Beata Virgo , et Sancti sint colendi , et quo cultu ?

Not. Certum est apud omnes , Christum, quatenus est hic homo , adorandum esse , adoratione absoluta latriae, quia sic sumptus , est verus Deus ; difficultas ergo solum remanet , utrum humanitas Christi prout est unita Verbo, et velut unum cum illo constituens , sit colenda cultu latriae ?

CONCLUSIO I.

Christus , ut homo , sive humanitas Christi prout conjuncta Verbo Divino , adorari debet cultu latriae absoluto.

Prob. 1 Ex Scriptura , Philipp. 2. *Christus factus est pro nobis obediens usque ad mortem . . . propter quod et Deus exaltavit illum, et donavit illi nomen, quod est super omne nomen , ut in nomine Jesu omne genuflectatur coelestium, terrestrium, et infernorum.* Ex quo sic argumentor : Apostolus ibi loquitur de eo , quem Deus exaltavit in meritorum mercedem. Atqui is non est Christus prout Verbum, sed tantum prout est homo , nec enim meruit , nec exaltari potuit , ut Deus. Ergo Christo prout homini , seu humanitati Christi , Deus exhiberi voluit ab omni creatura absolutam latriae adorationem , per genuflexionem significatam. Ergo.

Prob. 2. Ex PP. D. Athanas. Epist. ad Adelphium , loquens de adoratione Christi, ait : *Etsi enim ipsa caro seorsim spectata , pars sit rerum creatarum, attamen Dei facta est corpus neque vero hujusmodi corpus a Verbo dividentes adoramus, neque cum Verbum volumus adorare, ipsum a carne removemus.* Ergo si humanitas a Verbo dividi non debet, eadem ipsi debetur species adorationis , quae Verbo divino exhibetur.

S. Ambros. l. 3. de Spiritu Sancto , c. 11. , explicans haec verba Psal. 98. : *Adorate scabellum pedum ejus , quia sanctum est* , ait : *Per scabellum terra intelligitur : per terram autem caro Christi , quam hodie quoque in mysteriis adoramus, et quam Apostoli in Domino Jesu adorarunt.* Ergo.

Prob. 3. Ex definitionibus Concil. generalium. Concil. V. *Si quis* , inquit , *duas adorationes introducit , et non una adoratione Verbum incarnatum cum propria ejus carne adorat, anathema est.* Eodem modo loquuntur alia Concilia.

Prob. 3. *ratione*: Tota Christi persona supremo latriae cultu adoratur. Atqui tota persona Christi non est solum personalitas Verbi, sed etiam omnis natura, quae in illa subsistit. Ergo cum adoratur persona Christi, eadem adoratione adoratur humanitas Christi subsistens subsistentia Verbi.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Soli Deo cultus latriae debetur. Atqui humanitas Christi non est Deus. Ergo.

Resp. disp. min. Humanitas Christi, a Verbo separata, *conc.* cum Verbo hypostatice unita, *nego min.* Porro hic spectamus humanitatem Christi, prout est conjuncta cum Verbo in unitate personae Verbi, cujus est natura. Ergo simul cum Verbo adoratur eodem latriae cultu; non quidem propter suam propriam excellentiam, sed propter infinitam Verbi excellentiam.

Objic. 2. Natura, quae excellentiam habet distinctam ab excellentia sui suppositi, potest coli cultu distincto ab eo, qui exhibetur suo supposito. Atqui humanitas Christi habet excellentiam gratiae et gloriae, distinctam ab excellentia increata Verbi. Ergo.

Resp. dist. maj. Si illa excellentia non sit conjuncta cum excellentia, quae majorem cultum exigat, *conc.* si sit conjuncta, *nego maj.* Porro excellentia humanitatis Christi est conjuncta cum infinita Verbi excellentia, et ideo debet eodem latriae cultu coli, ac Verbum. Ratio est, quia in publico cultu praecipuus personae titulus spectari debet; neque enim probaretur, qui Gregorium XVI. ut Archiepiscopum Provinciae Romanae, non ut summum totius orbis Pontificem, salutaret, talis enim salutatio esset injuriosa potius, quam honorifica, ut patet.

CONCLUSIO II.

B. Virgo, caeterique Sancti, colendi sunt aliquo cultu religioso. Est de fide contra Lutheranos, et Calvinistas; definita in Conc. Trid. sess. 25 de invocatione Sanctorum.

Prob. 1. Ex Scriptura, quae docet, Patriarchas Spiritu Dei motos Angelis religiosum cultum exhibuisse: sic Genes. 10.: *Abraham cucurrit in occursum eorum* (Angelorum) *de ostio tabernaculi sui, et adoravit in terram.* Et Josue 5., dicitur, quod cum Angelus ipsi apparuisset, et dixisset: *Sum Princeps exercitus Domini, et nunc venio: Cecidit Josue pronus in terram,*

et adorans, *ait* etc. Atqui eadem est ratio de hominibus beatis, ac de Angelis. Ergo sicut Angeli cultu religioso, in eorum eximia sanctitate fundato, coluntur, ita et Sancti cum Christo regnantes coli possunt.

Prob. 2. Ex Tradit. PP. D. Hieron. Epist. ad Riparium, contra errores Vigilantii, qui primus cultum Sanctorum abjecit, ait: *Honoramus servos, ut honor servorum redundet ad Dominum, qui ait : qui vos spernit, me spernit.*

S. Damasc. l. 4. de Fide, c. 16. : *Honorare decet Sanctos, ut amicos Christi, ut filios, et haeredes Dei.*

D. Ambr., Serm. 6. *Quisquis honorat Martyres*, inquit, *honorat Christum : et qui spernit Sanctos, spernit et Dominum.* Ergo.

Prob. 3. Ex praxi Ecclesiae, quae Sanctos semper venerata est, dies festos in eorum honorem instituit, templa Deo in memoriam eorum dicavit, etc. Ergo.

Prob. 4. *Ratione.* Tam licet Sanctos cultu religioso colere ob eorum supernaturales dotes, quam licet cultu civili et politico honorare Principes, Nobiles, etc. Ergo.

CONCLUSIO III.

Sancti colendi sunt cultu duliae, sed Beatissima Virgo cultu hyperduliae.

Prob. 1. *p.* Quia cultus *duliae* est is, qui exibetur multis ob eorum excellentiam creatam et supernaturalem, nec alicui est singularis. Atqui cultus Sanctis, et quidem omnibus, exhibetur ob eorum excellentiam creatam et supernaturalem, nimirum propter dona gratiae et gloriae, quibus cumulantur. Ergo.

Psob 2. *p.* Quia cultus *hyperduliae* est is, qui exhibetur uni singulari personae creatae propter eximiam et singularem excellentiam supernaturalem. Atqui beatissima Virgo, ex Maternitate Dei, contraxit eximiam ac singularem aliquam excellentiam, qua caeteros omnes Sanctos trascendit. Ergo debet coli cultu aliquo speciali, ac majori, eo, quo caeteri Sancti coluntur, qui cultus vocatur *hyperdulia.*

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Apostolus, 1. ad Tim. 1. dicit : *Soli Deo honor et gloria.* Ergo solus Deus est cultu religioso colendus.

Resp. dist. conseq. Solus Deus est colendus, cultu latriae,

conc. cultu inferiori, *nego conseq.* Nam ibidem Apostolus ait: *Gloria et honor omni operanti bonum.*

Inst. 1. Servitus et submissio soli Deo debetur. Atqui in omni cultu est servitus et submissio. Ergo.

Resp. dist. maj. Servitus et submissio suprema, *conc.* servitus inferior, *nego maj.* Cultus porro, qui exhibetur propter excellentiam creatam, inferior est eo, qui soli Deo exhibetur propter excellentiam increatam et infinitam.

Inst. 2. Apoc 19., Angelus Joanni, volenti ipsum adorare, dixit: *Vide ne feceris, conservus enim tuus sum . . . Deum adora.* Ergo Sancti non sunt colendi.

Resp. nego conseq. Non enim Angelus hunc cultum recusavit, quod sit illicitus; nam constat ex locis a nobis citatis, Angelos bonos adorationem ab hominibus oblatam non semper recusasse; sed hic honorem recusavit Angelus propter duas rationes. 1. est *S. Augustini*, quia scilicet Angelus sic apparuit, ut potuerit existimari Christus, quare monendus fuit D. Joannes, ne cultum latriae exhiberet. 2. est *Greg. Magni*, quia nempe postquam Deus factus est homo, Angeli apparentes facile non permiserunt se coli ab hominibus, praecipue ab Apostolis, ad procurandam Dei gloriam destinatis. Porro Angelum non rejecisse adorationem, quia erat illicita, patet ex *Apoc.* 22. ubi D. Joan. iterum voluit Angelum adorare, quod certe numquam tentasset, si credidisset hanc adorationem sibi prohiberi, ut illicitam.

Inst. 3. Apostolus, Coloss. 2., ait: *Nemo vos seducat in humilitate et religione Angelorum.* Atqui ibi reprehendit quosdam, qui Angelis cultum exhibebant. Ergo.

Resp. dist. min. Reprehendit quosdam, qui Angelis exhibebant cultum latriae, *conc.* cultum duliae, *nego min.* Hic ergo Apostolus damnat cultam, quem aliqui, hausto a Platonicis errore, exhibebant Angelis, per quos mundum fuisse conditum et nos reconciliatos Deo dicebant, non autem per Christum, quem Angelis inferiorem esse contendebant, ut interpretatur D. Chrysost. Hom. 7. in hunc locum: *Sunt nonnulli*, inquit, *qui dicant non oportere per Christum reconciliari, et ad Patrem accedere, sed per Angelos.* Quos arguit Apostolus his verbis sequentibus: *Et non tenens caput*, id est, Christum *ex quo totum corpus . . . crescit in augmentum Dei.*

Objic. 2. Multi PP. damnant cultum Sanctis hominibus et Angelis exhibitum. Ergo.

Resp. dist. ant. Damnant cultum latriae Sanctis exhibitum, *conc.* cultum duliae, *nego ant.* Sic D. Epiphan., *haeresi* 79.

reprehendit Collyridianos, qui B Virginem cultu supremo colebant, atque mulieres constituebant, quae ei offerrent sacrificia.

Inst. D. Aug., *de moribus Ecclesiae*, eos reprehendit, qui sepulchra Martyrum colunt. Ergo.

Resp. dist. ant. Reprehendit eos, qui sepulchra Martyrum colunt, perverse, et inordinate, *conc.* religiose, *nego ant.* Sese exponit, idem D. Aug. dicens: *Novi multos esse, qui luxuriosissime super mortuos bibant.* Qui cultus erat perversus, et gentilitatem sapiens. Aperte vero D. Aug. laudat cultum duliae Sanctis exhibitum; ait enim, l. 20. contra Faustum c. 21.: *Populus Christianus memorias Martyrum religiosa solemnitate concelebrat . . sic colimus Martyres*, etc.

QUÆSTIO II.

Utrum imagines Christi, B. Mariae Virginis, et aliorum Sanctorum sint colendae et quo cultu?

Not. 1. Differt imago ab idolo, quod *Imago* sit similitudo rei verae, seu repraesentet id quod est; at *idolum* sit similitudo rei falsae, seu repraesentet id quod non est. Sic repraesentatio Dei Jovis est idolum, quia Jupiter repraesentatur, tamquam Deus, cum talis non sit.

Not. 2. Saeculo Ecclesiae VIII. omnem imaginum cultum, ut illicitum et impium, damnarunt *Iconoclastae*, quorum Princeps fuit *Leo Isaurus*, Orientis Imperator, qui publico edicto omnes Imagines e templis tolli jussit, atque multos Christianos, Imaginum defensores, martyrio delevit. Hujus Filius, *Constantinus Copronymus*, Imperii et impietatis paternae haeres, convocavit Conciliabulum Constantinopoli, cui interfuerunt 333. Episcopi, in quo cultus imaginum proscriptus fuit; quod Conciliabulum, cum Iconoclastarum haeresi, fuit damnatum in Conc. Nicaeno II. Oecumenico VII.

Haeresim Iconoclastarum ubique proscriptam, ex inferis suscitarunt *Saeculo XII.* Albigenses, *Saeculo XIV.* Wicleffitae, et *Saeculo XVI.* Lutherani et Calvinistae, contra quos sit:

CONCLUSIO I.

Cultus Imaginum Christi, et Sanctorum licitus est, pius, ac religiosus. Est de fide.

Prob. 1. Ex Scriptura, *Exodi* 25. duo Cherubini ad Ar-

cae latera positi Imagines erant Angelorum. Atqui Cherubinis illis cultus religiosus exhibebatur a Judaeis. Ergo. Idem dici debet de *serpente aeneo*, quem Moyses jussu Dei crexit in deserto, qui erat Christi in Cruce pendentis figura: et de *Arca foederis*, quae cum Dei Majestatem exhiberet, tanto honore fuit venerata ab Israelitis, ut coram illa adorantes procumberent, Joan. 7.: *Josue pronus cecidit super terram, coram Arca Domini, usque ad Vesperam, tam ipse, quam omnes senes Israel.*

Prob. 2. *Traditione PP.* D. Basil. Epist. ad Julianum Apostatam, ait: *Characteres Imaginum ipsorum* (Apostolorum et Martyrum) *honoro et palam adoro: hoc enim nobis a Sanctis Apostolis traditum, non est prohibendum.*

D. Chrysost., in Liturgia, dicit: *Sacerdos ad Imaginem Christi caput inclinet.*

D. Damas. l. 4. de fide cap. 17., cultum Crucis et Imaginum asserit esse traditionem Apostolicam.

Prob. 3. Ex Conc. Nicaeno II. in quo damnati fuerunt Iconoclastae, quod sic pronuntiat: *Definimus . . . sicut figuram pretiosae ac vivificae Crucis, ita venerabiles et Sanctas Imagines proponendas.*

Et Conc. Trident., in quo damnati sunt Lutherani et Calvinistae, docet, sess. 25. *Imagines Christi, Deiparae Virginis, et aliorum Sanctorum in templis habendas ac retinendas, eisque debitum honorem et venerationem impertiendam; non quod credatur inesse aliqua in eis divinitas, vel virtus, propter quam sint colendae; vel quod fiducia in Imaginibus sit figenda, veluti olim fiebat a gentibus, quae in idolis spem suam collocabant; sed quoniam honos, qui eis exhibetur, refertur ad prototypa, quae illae repraesentant, ita ut per Imagines, quas osculamur, et coram quibus caput aperimus, et procumbimus, Christum adoremus, et Sanctos, quorum illae similitudinem gerunt, veneremur.*

Prob. 4. *Ratione*: Quando res aliqua digna est honore, ejus quoque imago digna est illo honore; sic quia Rex cultu civili dignus est, ejus imagines cultu civili honoramus, quia, *qui adorat imaginem, in ipsa adorat Imperatorem*, ait D. Athanas., Serm. 4. contra Arianos. Atqui Christus, et Sancti aliquo cultu religoso digni sunt, ut supra probatum est. Ergo et eorum imagines.

CONCLUSIO II.

Imagines Christi, et ejus Crucis, cultu latriae respectivo: ima-

gines B. M. V. cultu hyperduliae respectivo: et imagines Sanctorum, cultu duliae respectivo, sunt colendae.

Prob. 1. Ex Conciliis Oecumenicis. Conc. Nicaenum II. rationem reddens cultus, quem SS. imaginibus decernit, ait: *Imaginis enim honor ad primitivum transit, et qui adorat imaginem, adorat in ea depicti subsistentiam.* Idem habet Concil. Trid. supra citatum.

Prob. 2. *Ratione:* Quia ex dictis Christus colitur cultu latriae absol.; B. M. V. cultu hyperduliae absoluto; et Sancti cultu duliae item absoluto. Atqui imagines coluntur per rationes ad prototypa. Ergo imagines Christi cultu latriae relativo; et imagines Sanctorum cultu duliae respectivo, sunt colendae.

Solvuntur Objectiones.

Objic. 1. Scriptura vetat cultum imaginum, Exod. 20.: *Non facies tibi sculptile, neque omnem similitudinem.* Ergo.

Resp. dist. ant. Ibi enim sola prohibetur idololatria, seu cultus imaginum et simulacrorum, quae a Paganis proponebantur adoranda cultu latriae instar Deorum, quod constat, tum ex his verbis antecedentibus: *Non habebis deos alienos coram me, non facies tibi sculptile*, etc. tum ex his sequentibus: *Non facietis deos argenteos, nec deos aureos facietis vobis*, tum ex eo, quod dicitur, Levit. 26.: *Non facietis vobis idolum et sculptile . . . ut adoretis eum;* videlicet cultu latriae, ut faciebant caeterae nationes.

Objic. 2. Conc. Eliberitanum, can. 36. statuit: *Picturas in Ecclesia esse non debere, ne quod colitur et adoratur, in parietibus dipingatur.* Ergo.

Resp. dist. ant. Statuit picturas in Ecclesia esse non debere, quia locus et tempus id postulabant, *conc.* quia illicitus est earum cultus, *nego ant.* Prohibuit ergo Concilium, ne imagines in parietibus Ecclesiarum depingantur, 1. Propter metum, ne, imminente persecutione, Christiani eas secum auferre aut occultare non possent, et ita Paganis et Judaeis ludibrio essent. 2. Propter periculum idololatriae, quod tunc temporis probabiliter imminebat: nam in omnibus fere actis illius Concilii agitur de iis, qui labuntur in idololatriam.

Inst. 1. Duo Concilia, Constantinopoli habita, 1. sub Leone Isauro, 2. sub Constantino Copronymo, definierunt illicitum esse cultum imaginum. Ergo.

Resp. nego conseq. Illa enim duo Concilia non fuere legitima, sed Conciliabula a seditiosis Episcopis, sub Imperatori-

bus Iconoclastis, contra voluntatem Romani Pontificis, coacta, quae a Conc. Nicaeno II. fuerunt damnata, et semper ab Ecclesia rejecta.

Inst. 2. Concil. Francofordiense, praesentibus Legatis Adriani I. damnavit VII. Synodum, Nicaenam II. ob probatum in illo Concilio cultum imaginum. Ergo.

Resp. nego ant. Neque enim Concilium Francofordiense ideo damnavit Concil. Nicaenum II. quia probavit cultum legitimum sacrarum Imaginum; sed quia, errore *facti*, credidit hoc Concilium definivisse, imagines Sanctorum cultu latriae absoluto adorandas esse, itemque tale decretum a Graecis sine consensu S. Pontificis, latum fuisse. Huic errori occasionem dedit confessio Constantini Constantiae Cypri Episcopi, a Concilio Nicaeno approbata et recepta, sed e Graeco in Latinum male reddita, his verbis: *Suscipio et amplector sanctas et venerabiles imagines secundum servitium adorationis, quod consubstantiali Trinitati emitto.* Cum tamen sic in Graeco habeatur: *His consentio et concors sum, suscipiens et cum honore amplectens sanctas et venerandas imagines: ac latriae adorationem soli supersubstantiali, ac vivificae Trinitati defero.* Ex quo patet Patres Francofordienses, neque rejecisse definitionem Nicaenam, neque cultum imaginum, sed tantum cultum latriae illis deferendum, sicut defertur vivificae Trinitati, damnasse his verbis: *Allata est in medium quaestio de Graecorum Synodo, quam de adorandis imaginibus Constantinopoli fecerunt, in qua scriptum habebatur, ut qui imaginibus Sanctorum, ita ut deificae Trinitati servitium aut adorationem non impenderent, anathema judicarentur: hoc autem Patres nostri, adorationem renuentes, contempserunt, atque consentientes damnaverunt.* Nec parit difficultatem, quod Canon Francofordiensis Synodum appellet Constantinopolitanam, non Nicaenam; id enim ex hoc provenit, quod Synodus Nicaena II. fuit primum Constantinopoli congregata, deinde Nicaeam translata.

Inst. 3. Libri quatuor, *Carolini* dicti, quos *Carolus Magnus* aut exaravit, aut exarari jussit contra definitionem Concilii Nicaeni II. cultum imaginum in Concilio II. definitum damnant. Ergo.

1. *Aliqui respondent ad hoc argumentum*, auctorem librorum Carolinorum damnasse cultum imaginibus a Concilio Nicaeno decretum, quia, errore *facti*, cultum latriae ipsis a PP. Nicaenis decretum fuisse existimabat, eo quod infida auctorum illius Concilii translatione usus fuerit: hocque probant ex titulo, capitis 17. libri. 3. qui sic habet: *Insipienter Consta-*

ninus Constantiae Cypri Episcopus dixit: Suscipio . . . . imagines secundum servitum adorationis, quod substantiali Trinitati emitto. Ubi certe damnatur cultus latriae imaginibus exhibitus.

2. *Alii respondent*, auctorem lib. Carolinorum, aliosque Episcopos Gallos, cultum, quem Graeci imaginibus deferebant, non rejecisse quoad substantiam, sed tantum quoad varios modos, quibus illas honorabant, v. g. luminibus, thurificatione, genuflexione, corporis prostratione, et aliis similibus modis, qui cum non essent in usu apud Gallos, ac superstitionis aliquid redolere videri potuissent cum imperitorum scandalo, ab auctore Carolinorum improbati fuerunt, salva remanente cultus substantia: *Nam etsi*, ait praefatus auctor, *a doctis quibusque vitari possit hoc, quod illi in adorandis imaginibus exercent, qui videlicet, non quid sint, sed quid innuant, venerantur; indoctis tamen quibusque scandalum generant, qui nihil aliud in his, praeter id quod vident, venerantur et adorant.*

Objic. 5. Multi Patres aperte damnant cultum imaginum. Ergo.

Resp. dist. ant. Multi Patres aperte damnant imaginum cultum perversum, et superstitiosum, *conc.* cultum legitimum, *nego ant.*

Objic. 4. Pictura, lignum, etc. non sunt digna cultu. Ergo.

Resp. dist. ant. Si spectentur in se, *conc.* si spectentur ratione repraesentationis, *nego ant.*, et ideo cultu tantum relativo coluntur, qui cultus fertur quidem ad imaginem, sed terminatur ad imaginis prototypum.

Inst. 1. Ethnici, praesertim doctiores, non crediderunt ligna, et lapides deos, sed in statuis coluerunt Deum verum per illas repraesentatum. Ergo Catholici, adorando imagines Dei, aeque sunt idololatrae, ac illi.

Resp. nego ant. Constat enim, ex historiis sacris et profanis, plerosque idololatras sua idola pro diis habuisse, Sap. 13. *Appellaverunt deos opera manuum hominum, aurum et argentum, artis inventionem, et similitudines animalium*, etc. Quod si aliqui, argumentis Christianorum convicti, non crediderint illas statuas esse deas, tamen circa illas varie errabant: 1. Quia per illas statuas repraesentabant falsos deos: 2. Quia sentiebant in eis aliquod numen habitare, et ideo eas absoluto cultu adorabant: 3. Quia credebant, nihil a diis posse impetrari, nisi per simulacra: porro ab iis erroribus longe absunt Catholici, qui cum Concilio Trid. profitentur, nullam inesse imaginibus virtutem intrinsecam, neque ab eis quid-

quam petendum et sperandum, sed a Deo et Christo per invocationem Sanctorum, quos illae imagines repraesentant.

Inst. 2. Homo est imago Dei. Atqui tamen, qua talis, non est aliquo cultu religioso colendus. Ergo.

Resp. dist. maj. Homo est imago Dei, propter suas perfectiones naturales, *conc.* supernaturales, *nego maj.* Porro cultus religiosus, qui Sanctis exhibetur, fundatur in donis supernaturalibus, quae possident.

QUÆSTIO III.

Utrum vera Crux, et reliquiae Sanctorum, sint colendae et quo cultu?

Not. 1. Per veram Crucem intelligitur ea, in qua Christus fuit crucifixus, quae sacro ejus cruore fuit purpurata, et ab Helena inventa.

Not. 2. Per Reliquias Sanctorum, non solum intelliguntur corpora mortuorum, eorum ossa; sed etiam vestes, et quaevis alia, quae ipsis inservierunt, dum in terris viverent.

Not. 3. Cultus verae Crucis et Reliquiarum Sanctorum, eosdem passus est hostes, quos cultus imaginum, contra quos sit:

CONCLUSIO I.

Vera Crux Christi adorari debet: et quidem cultu latriae relativo. Prima pars est de fide, definita in Conc. Trid sess. 25. tit. de Reliquiis Sanctorum.

Prob. 1. *p.* Auctoritate Ecclesiae, quae Crucis inventionem, et ejusdem exaltationem solemni festo honorari voluit, in quibus solemnitatibus canit: *O Crux ave spes unica.* Et, *tuam Crucem adoramus.* Ergo.

Prob. 2. *Ex PP.* D. Ambr., orat. in Theodosium, ait: *Sapienter Helena egit, quae Crucem in capite Regum levavit, ut Crux Christi in Regibus adoretur.*

D. Hieron., Epist. ad Marcellam, dicit: *Ergone erit illa dies, quando nobis liceat speluncam Salvatoris intrare, Crucis deinde lambere lignum.* Eodem modo loquuntur coeteri Patres.

Prob. 3. *Ratione:* Primum Victoriae Christi et nostrae salutis instrumentum, quod sanguine pretioso fuit consecratum, atque Christum in Cruce extensum repraesentat, maxima certe veneratione est dignum. Atqui talis est Crux vera. Ergo.

Prob. 2. *p.* Quia Christus, etiam ut homo, adoratur cul-

tu latriae absoluto. Atqui vera Crux adoratur per ordinem ad Christum. Ergo adoratur cultu latriae relativo.

Confirmatur, ex D. Thom. 3. p. q. 25. art. 4. ubi ait: *Si loquamur de ipsa Cruce, in qua Christus crucifixus est, utroque modo est a nobis veneranda: uno scilicet modo, in quantum repraesentat nobis figuram Christi extensi in ea: alio modo ex contactu ad membra Christi, et ex hoc quod ejus sanguine est perfusa. Unde utroque modo adoratur eadem adoratione cum Christo, scilicet adoratione latriae*, quae sane est absoluta ergo Christum, et respectiva erga Crucem.

Objic. Vera Crux, et alia passionis instrumenta, Christo ignominiam attulerunt. Ergo potius execrande sunt, quam honoranda.

Resp. dist. ant. Christo ignominiam attulerunt, et sunt simul signum victoriae Christi et nostrae salutis, *conc.* et tale signum non sunt, *nego ant.* Infideles primo modo considerant Crucem Christi, Christiani vero secundo modo, quo sensu est adoranda: quare Apostolus, 1. Cor. 1. ait: *Verbum Crucis pereuntibus quidem stultitia est; his autem, qui salvi fiunt, id est nobis, virtus Dei est.*

Inst. 1. Ideo humanitas Christi adoratione latriae colitur, quia unita est Verbo in persona. Atqui Crux sic non est Verbo unita. Ergo.

Resp. nego conseq. Argumentum enim supponit illud tantum posse adorari cultu latriae, quod Verbo fuit personaliter unitum, quod est falsum; nam ex D. Thom. ad 2. potest etiam cultu latriae adorari, quidquid Christo fuit unitum per repraesentationem et contactum. Atqui *Crux vera fuit unita Christo per repraesentationem et contactum; et hac sola ratione ei exhibetur reverentia.* ait D. Thom. Ergo.

Inst. 2. Ergo etiam labia Judae, quae Christus osculatus est, Asinus, quo vectus est etc. colenda sunt cultu latriae propter contactum corporis Christi; absurdum conseq. Ergo.

Resp. nego illatum. Disparitas est inter res inanimatas et animatas, quod hae non honorentur, nisi propter intrinsecam suam excellentiam; illae e contra possint coli propter habitudinem, quam possunt habere ad rem veneratione dignam.

CONCLUSIO II.

Pie ac religiose Sanctorum Reliquiae coluntur. Est de fide, contra Vigilantium, Lutheranos, et Calvinistas.

Prob. 1. Ex Scriptura, Exodi 13., ossa Joseph a Moyse

honorantur, dum ea transfert ex Ægypto, 4. Reg. 14. Corpus Elisaei contactu suo suscitat mortuum; et sic divinitus veneratio illi conciliatur, Act. 19. Fideles venerabundi tangunt sudaria Pauli, et curantur. Ergo.

Prob. 2. Ex PP. dicentibus cum D. Hieron. Epist. ad Riparium: *Si non sunt adorandae Reliquiae Martyrum, quomodo legimus, pretiosa in conspectu Domini mors Sanctorum ejus? Si ossa mortuorum polluunt contingentes, quomodo Elisaeus mortuus mortuum suscitavit, et dedit vitam corpori, quod juxta Vigilantium jacebat immundum?*

Hinc, Conc. Trid. sess. 25., definit: *Affirmantes, Sanctorum Reliquiis venerationem atque honorem non deberi . . . omnino damnandos, prout jam pridem eos damnavit, et nunc etiam damnat Ecclesia.*

Prob. 3. *Ratione*: Quia corpora Sanctorum fuerunt templa Spiritus Sancti, organa sanctarum animarum, instrumenta virtutum. Ergo pium est illa aliquo cultu religioso colere, cum honor illis exhibitus redundet in ipsos Sanctos, quorum sunt pretiosae exuviae.

Objic. Deus, *Deut. ult.*, abscondit corpus Moysis, ne Judaei illud adorarent. Ergo improbat adorationem Reliquiarum.

Resp. dist. min. Ne Judaei illud adorarent, cultu latriae, *conc.* cultu duliae, *nego ant.* Itaque Deus corpus Moysis abscondi voluit Judaeis, quia, cum essent valde propensi in idololatriam, facile eum, ut Deum, honorassent ob miracula ab eo, tum in Ægypto, tum in Deserto patrata, ipsique ut Deo sacrificassent.

Inst. Christus. Luc. 11. maledicit Judaeis, quod magnifica sepulchra Prophetis aedificarent. Ergo.

Resp. nego ant. Non enim eis maledicit Christus, quod ornarent monumenta Prophetarum, sed quod cum sub pietatis specie ornarent monumenta Prophetarum a majoribus suis occisorum, suos majores imitarentur, meditando occisionem Christi Prophetarum Domini; unde addit: *Profecto testificamini, quod consentitis operibus Patrum vestrorum.*

FINIS.

INDEX

TITULORUM TOMI III.